

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет (ЧНТУ)
Навчально-науковий інститут економіки ЧНТУ
Гомельський філіал міжнародного університету «МИТСО», Білорусь
Батумський державний університет ім. Шота Руставелі, Грузія
Гомельський державний університет імені Франциска Скорини, Білорусь
Господарська академія ім. Д.А. Ценова, Болгарія
Карагандинський державний технічний університет, Казахстан
Інститут менеджменту інформаційних систем, Латвія

**Міжнародна
науково-практична конференція
студентів, аспірантів і молодих вчених**

**ЮНІСТЬ НАУКИ – 2016:
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

18-19 травня 2016 року

ЗБІРНИК ТЕЗ

ЧАСТИНА 3

Удосконалення методики та організації обліково-аналітичної роботи

Інформаційні системи в економіці

Чернігів, 2016

УДК 34
ББК 65.9:67:74
М 34

*Друкується за рішенням вченої ради
Чернігівського національного технологічного університету
(протокол № 5 від 30 травня 2016 р.)*

М 34 **Юність науки – 2016: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства** : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 18-19 травня 2016 р.) : у 7 ч. / Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – Ч.3: – 212 с.

УДК 34
ББК 65.9:67:74
М 34

Редакційна колегія:

Гонта О.І. – д.е.н., проф., директор навчально-наукового інституту економіки ЧНТУ

Ремньова Л.М. – к.е.н., проф., декан фінансово-економічного факультету

Юрченко М.Є. – к.ф.-м.н., доц., декан обліково-економічного факультету

Маргасова В.Г. – д.е.н., проф., зав. каф. бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Акименко А.М. – к.ф.-м.н., доц., завідувач кафедри інформаційних систем в економіці

Башлакова О.С. – к.е.н., доц., зав. каф. фінансів і кредиту Гомельського державного університету ім. Ф. Скорини

Коваленко С.О. – к.с.-г.н., доц., зав. каф. економіки і фінансів Гомельського філіалу Міжнародного університету «МИТСО»

Гечбаія Б.Н. - керівник департаменту бізнесу і адміністрування Батумського державного університету ім. Ш. Руставелі, доктор економіки, асоційований проф., факультет економіки та бізнесу

Кормило І.М. - провідний спеціаліст відділу підготовки науково-педагогічних кадрів, відповідальний секретар оргкомітету

У збірник увійшли тези доповідей студентів, магістрантів, аспірантів, викладачів, які брали участь у Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки – 2016: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства», яка відбулася у навчально-науковому інституті економіки Чернігівського національного технологічного університету 18-19 травня 2016 року.

У другій частині збірника наводяться тези доповідей учасників конференції, які брали участь у засіданні секцій «Удосконалення методики та організації обліково-аналітичної роботи», «Інформаційні системи в економіці».

Матеріали надруковані в авторській редакції. Автори матеріалів відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них.

© Чернігівський національний технологічний університет, 2016

Министерство образования и науки Украины
Черниговский национальный технологический университет (ЧНТУ)
Учебно-научный институт экономики ЧНТУ
Гомельский филиал международного университета «МИТСО», Беларусь
Батумский государственный университет им. Шота Руставели, Грузия
Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины, Беларусь
Хозяйственная академия им. Д.А. Ценова, Болгария
Карагандинский государственный технический университет, Казахстан
Институт менеджмента информационных систем, Латвия

**Международная
научно-практическая конференция студентов,
аспирантов и молодых ученых**

**ЮНОСТЬ НАУКИ-2016:
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ
И ГУМАНИТАРНЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА**

18-19 мая 2016 года

СБОРНИК ТЕЗИСОВ

ЧАСТЬ 3

*Совершенствование методики и организации
учетно-аналитической работы*
Информационные системы в экономике

**International
Scientific-Practical Conference students and young scientists**

**YOUTH SCIENCE – 2016:
SOCIO-ECONOMIC AND HUMANITARIAN
ASPECTS OF SOCIETY DEVELOPMENT**

May 18-19, 2016

ABSTRACT BOOK

PART 3

*Improvement of methodology and organization of accounting
and analytical work*
Information systems in economics

**Чернигов, 2016
Chernihiv, 2016**

УДК 34
ББК 65.9:67:74
М 34

*Печатается по решению ученого совета
Черниговского национального технологического университета
(протокол № 5 от 30 мая 2016 г.)*

М 34 **Юность науки - 2016: социально-экономические и гуманитарные аспекты развития общества: сборник тезисов** Международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых (г. Чернигов, 18-19 мая 2016): в 7 ч. / Чернигов: Черниг. нац. технол. ун-т, 2016. - Ч.3: - 212 с.

УДК 34
ББК 65.9:67:74
М 34

Редакционная коллегия:

Гонта Е.И. – д.э.н., проф., директор учебно-научного института экономики ЧНТУ

Ремнёва Л.М. – к.э.н., доц., декан финансово-экономического ф-та

Юрченко М.Е. – к.ф.-м.н., доц., декан учетно-экономического ф-та

Маргасова В.Г. – д.э.н., проф., зав. каф. бухгалтерского учета, налогообложения и аудита

Акименко А.Н. – к.т.н., доц., зав. каф. информационнх систем в экономике

Башлакова О.С. – к.э.н., доц., зав. каф. финансов и кредита УО «Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины»

Коваленко С.А. – к.с.-х.н., доц., зав. каф. экономики и финансов Гомельского филиала Международного университета «МИТСО»

Гечбаия Б.Н. – руководитель департамента бизнес-администрирования Батумского государственного университета им. Ш. Руставели, доктор экономики, ассоциированный профессор, факультет экономики и бизнеса

Кормыло И.Н. – ответственный секретарь оргкомитета, ведущий специалист отдела подготовки научно-педагогических кадров

В сборник вошли тезисы докладов студентов, магистрантов, аспирантов, преподавателей, принимавших участие в Международной научно-практической конференции студентов аспирантов и молодых ученых «Юность науки - 2016: социально-экономические и гуманитарные аспекты развития общества», которая состоялась в учебно-научном институте экономики Черниговского национального технологического университета 18-19 мая 2016 года.

В третьей части сборника приводятся тезисы докладов участников конференции, которые принимали участие в заседании секций «Совершенствование методики и организации учетно-аналитической работы», «Информационные системы в экономике».

Материалы опубликованы в авторской редакции. Авторы материалов несут ответственность за достоверность изложенного материала, за правильное цитирование источников и ссылки на них.

© Черниговский национальный
технологический университет, 2016

ЗМІСТ/ СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ	
Совершенствование методики и организации учетно-аналитической работы	
Improvement of methodology and organization of accounting and analytical work	
Андарак В.С., Лазар Я.А. ОЦІНКА НАСЛІДКІВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ БОРГІВ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» НА СТІЙКІСТЬ СЕКТОРА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	9
Арсенчук Т.І. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗІ СТИПЕНДІАТАМИ	10
Бондарчук С.В., Половко А.В. ВИМОГИ ДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПОВ'ЯЗАНИХ СТОРІН ЗА МСФЗ	13
Батицька А.В. ОБЛІК МАРКЕТИНГОВИХ ВИТРАТ ТА ШЛЯХИ ОЦІНКИ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ	15
Вініченко А.В., Клименко Т.В. РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ОСНОВІ БЕНЧМАРКІНГУ	19
Ворох І.А. СУТНІСТЬ ПОЗАБАЛАНСОВОГО ОБЛІКУ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ТА БАНКІВ	22
Гажій А.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ	25
Гельман В.М., Клименко О.М. ВИЗНАННЯ ЗАПАСІВ В ОБЛІКУ УСТАНОВ ДЕРЖАНОГО СЕКТОРУ	29
Горбач О.В. СПИСАННЯ ВИТРАТ НА УТРИМАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, ЯКІ ТИМЧАСОВО НЕ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ВИРОБНИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	32
Гребенюк Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	35
Данькова К.І., Клименко О.М. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	38
Дедюхіна Н.Ю. ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЛАТИ ВІДПУСТОК	41
Дерій О.Ю. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	43
Єрмак О.І., Бабко І.С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЇХ ОБЛКОВІ ОСОБЛИВОСТІ	46
Єрмак О.І., Борщ М.О. ОБЛІК НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	49
Єрмак О.І., Чеботар І.О. ОВЕРДРАФТНЕ КРЕДИТУВАННЯ	51
Забровська А.І. МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА СИСТЕМНА ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ	54
Зезуль В.І., Руденкова С.В. ЄСВ: ЩО ПРИНЕСЕ ЗМЕНШЕННЯ СТАВКИ?	57

Іваницька В.Ю. ОЦІНКА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ЗА МСБО ТА ПСБО	59
Ірха А.С., Кравцова Ю.С. ОБЛІК ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ	62
Ірха Я.М., Клименко О.М. ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	64
Кисельова А.В., Кузьменко І.Г. ВПЛИВ СТРУКТУРИ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ КОМПАНІЇ (НА ПРИКЛАДІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»)	67
Кириї І.І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ	69
Клим Г.Д. ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТА ОБЛІКУ МЕДИКАМЕНТІВ І ПЕРЕВ'ЯЗУВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ	72
Климчук О.С. АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ВИДАТКІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	74
Коваль О.Є. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ	77
Коваль О.Є. АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК ВЛАСНИХ НАДХОДЖЕНЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ - СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ	80
Корбач О.О. ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТОРГОВОЇ НАЦІНКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	83
Краснянська Ю.В. СТАНДАРТИЗАЦІЯ І ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	86
Куслії І.П. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	89
Лисак Г.В. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	92
Литвин А.Ю., Донець Я.І. АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» В 2012-2016 РОКАХ	95
Лопанова В.С. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ КАТЕГОРИИ	96
Макієнко А.В., Стовпова А.С. ОРГАНІЗАЦІЯ СКЛАДАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МЕТОДОМ ПОВНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ	99
Мальцев О.О., Шевчик В.В. ВПЛИВ ПЛАНУ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» НА ЙОГО ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ	102
Медвідь Є.Є. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	104
Мінченко С.С. ОБЛІК ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ВИНИКНЕННЯ І СФЕРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	107
Міщенко А.М., Клименко О.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	110

Перекута К.Г. МОЖЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО СЕРВІСУ «ЕЛЕКТРОННИЙ КАБІНЕТ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ»	112
Пузирна А.П., ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ: НОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	115
Расвич О.В. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ	118
Расулова Я.І. АУДИТ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	122
Ремесник В.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	125
Ремесник В.О., Андросенко О.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	128
Романовська А.І. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	132
Скосир Ю.М., Митько А.П. ВПРОВАДЖЕННЯ ЗБОРУ НА МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ШЛЯХ ДО ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	135
Сорока В.С. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	137
Сорокопуд В.А. ДОКУМЕНТУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОГО СПРЯМУВАННЯ	140
Стародуб Т.В., Клименко О.М. АМОРТИЗАЦІЯ І ЗНОС: ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	143
Супруненко Н.М., Пугач Г.С., Гливенко В.В. СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ	147
Терещенко А.П. АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	153
Федченко Я.А., Андросенко О.О. ЗНАЧЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА	156
Чернієнко М.С. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «УКРАЇНСЬКИЙ КАРДАН»	159
Ющенко Н.Л., Дем'яновський М.П. ДО ПИТАННЯ АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ РОЗШИРЕННЯ ТА СПРОЩЕННЯ ДОСТУПУ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ НА РИНКИ ДЕРЖАВ – ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	163
Яцун В.М. КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА «ТОВ АгроКІМ	168

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЦІ	
Информационные системы в экономике	
Information systems in economics	
Tchilaia N. IMPORTANCE OF INFORMATION FLOW IN SUPPLY CHAIN AND INNOVATIVE SOLUTIONS	172
Апенько Г.В. МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	176
Возна Т.С. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	179
Глущенко А.А. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ	182
Жабинская А.В. ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ВЫРАЩИВАНИИ ЦВЕТОЧНОЙ ПРОДУКЦИИ	184
Желдак А.М. ТЕХНОЛОГІЇ АУТЕНТИФІКАЦІЇ	187
Кисельова І.Є. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ПІДТРИМКИ САМОСТІЙНОГО СТВОРЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНІВ КЕРІВНИКАМИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ	190
Кузькін Ю.В. МОБІЛЬНІ ПЛАТІЖИ ЯК ФОРМА ПЛАТІЖНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УКРАЇНІ	193
Міщенко Т.С. НЕЙРОКОМУНІКАЦІЇ	196
Седнівець М.М. 3D ГРАФІКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ	199
Терещенко А.П. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	201
Федоров А.О. ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОГРАФІКИ ТА РЕСУРСИ ДЛЯ ЇЇ СТВОРЕННЯ	204
Шевченко Н.В. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	206
Якосенко М.С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 3D-ДРУКУ В УКРАЇНІ	208

Удосконалення методики та організації обліково-аналітичної роботи

*Совершенствование методики и организации
учетно-аналитической работы*

*Improvement of methodology and organization of accounting and
analytical work*

Андарак В.С., Лазар Я.А., студенти 3 курсу, група ОА-132
Науковий керівник – к.е.н., доцент Петраков Я.В.
Чернігівський національний технологічний університет

**ОЦІНКА НАСЛІДКІВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ БОРГІВ
НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» НА СТІЙКІСТЬ СЕКТОРА
ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Починаючи з 2009 року платоспроможність НАК «Нафтогаз України» була під загрозою: зростання закупівельних цін на газ в умовах наднизьких тарифів для населення і прихованого галузевого субсидування призвело до щорічного покриття боргів компанії з державного бюджету. Крім того, впродовж останніх 7 років Верховна Рада України двічі списувала податковий борг НАКу [1; 2], створюючи додатковий тиск на стабільність державних фінансів. Обсяг квазіфіскальних операцій, пов'язаних з вітчизняним монополістом в окремі роки досягав 10% ВВП.

Основними квазіфіскальними операціями, які впливали на стійкість сектора загальнодержавного управління, є:

- 1) списання податкових витрат;
- 2) збільшення статутного фонду шляхом емісії ОВДП;
- 3) зростання видатків на надання субсидій на газ та опалення;
- 4) надання державних гарантій під кредити НАКу [2].

Як показують останні дослідження, попри незбалансованість фінансового плану саме НАК «Нафтогаз України» протягом останнього десятиліття був найбільшим платником податків (і найбільшим платником неподаткових платежів - дивідендів і рентної плати до бюджету), найбільшим підприємством державного сектору економіки [3-7]. Таким чином, компанія була як найбільшим донором, так і субсидіантом сектору загальнодержавного управління.

Наближення цін на природний газ в Україні до ринкового рівня в 2012-2016 роках призвело до істотного підвищення потоків фінансових ресурсів – в 2014 році розмір докапіталізації НАКу сягнув 96 млрд. грн. [9], що разом відсотками по обслуговуванню кредитів та облігацій, гарантіями по боргах та погашенням податкового боргу погіршило фіскальну позицію сектору загальнодержавного управління на понад 10% ВВП.

Втім, сама реструктуризація боргів в 2014-2016 роках має надзвичайно позитивне значення в довгостроковій перспективі:

- 1) короткострокові позики НАКу було реструктуризовано довгостроковими кредитами за значно нижчими відсотками;
- 2) стабілізація публічних фінансів та вихід України з переддефолтного стану у кілька разів знизили витрати на обслуговування ОВДП;
- 3) скорочення кредиторської заборгованості компанії значно посилило її фінансову стійкість та знизило ризик недружнього поглинання за борги з боку РФ;
- 4) підвищення платіжної дисципліни та вирівнювання цін на газ для усіх категорій споживачів в 2015 році скоротило дефіцит НАКу за квазіфіскальними операціями до 3-3,5% ВВП.

Таким чином, реструктуризація боргів НАК «Нафтогаз України» в 2014-2016 роках позитивно вплинула як на фінансовий стан самої компанії, скоротивши дефіцит сектора загальнодержавного управління з 10% до 3-3,5% від ВВП (з подальшим збалансуванням в 2016 році).

Список використаних джерел:

1. Гончар М. Енергетична заборгованість: списання (без відповідальності) / М. Гончар, М. Алінов // Дзеркало тижня. 27 травня 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/energetichna_zaborgovanist_spisannya_bezvidpovidalnosti.html
2. Башко В.Й. Сутність квазіфіскальних операцій, їх види та наслідки (на прикладі НАК «Нафтогаз України») / В.Й. Башко // Фінанси України. – 2014. - № 10. – С.87-96.
3. Петраков Я.В. Еволюція парадигми використання неподаткових бюджетних доходів як інструменту мобілізації фінансових ресурсів до державного бюджету / Я.В. Петраков // Вісник Чернігівського державного технологічного університету: зб. – Чернігів: ЧДТУ, 2010. – №43. – С.209-217. – (Серія: Економічні науки).
4. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи / за ред. Т.І. Єфименко, А.М. Соколовської. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2013.
5. Міщенко В.С. Щодо формування ефективної рентної політики в Україні / Барановський О.І., Міщенко В.С., Петраков Я.В. // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 3-14.
6. Петраков Я.В. Неподаткові бюджетні надходження як альтернатива приватизації / Я.В. Петраков // Державний інформаційний бюлетень «Про приватизацію». – 2006. - №10. – С.23-25.
7. Петраков Я.В. Щодо необхідності перегляду концепції державного підприємництва в Україні / Я.В. Петраков // Державний інформаційний бюлетень «Про приватизацію». – 2008. - №10. – С.27-33.
8. Нафтогаз допускает дефицит 4,3 миллиарда долларов в 2015 году // Экономическая правда. 6 апреля 2015 года. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/news/2015/04/6/537301/>
9. <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/E9312680B2B45189C22570D8003233B8>

Арсенчук Т.І., студентка гр. 217

Науковий керівник – Маначинська Ю.А., к.е.н., доцент
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
(м. Чернівці, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗІ СТИПЕНДІАТАМИ

Важливою фінансовою підтримкою для студентів протягом навчання у ВНЗ є стипендія. Вона забезпечує умови реалізації гарантій держави стосовно отримання освіти, заохочує студентів до навчального процесу і робить їх більш відповідальними. Відповідно, стипендія — це грошове забезпечення, що

регулярно надається особам, які навчаються на денних відділеннях навчальних закладів: професійно-технічних училищ, училищ фізичної культури, вищих навчальних закладів 1–4 рівня акредитації та інших закладів на бюджетній основі, а також аспірантам, докторантам незалежно від інших виплат [1].

Виплата стипендій здійснюється відповідно до Постанови КМУ за станом на 13 травня 2013р. № 334 «Питання стипендіального забезпечення» [2]. На сьогоднішній час стипендії поділяються на академічні та соціальні. Академічна стипендія призначається студентам, курсантам, учням ПТУ та іншим особам за результатами навчання.

До академічних стипендій належать:

- 1) ординарні (звичайні) академічні стипендії;
- 2) іменні або персональні стипендії навчального закладу;
- 3) стипендії Президента України, Верховної Ради України, КМУ, іменні стипендії розмір і порядок призначення яких встановлюються окремими нормативними актами. Наприклад такими стипендіями є стипендія О. Гончара, імені М. С. Грушевського, імені Т. Шевченка та інших визначних діячів України. Її розмір встановлюється окремими постановами КМУ.

Академічна стипендія призначається за результатами сесії з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому закінчилась сесія згідно з навчальним планом. Студентам першого курсу до першої сесії призначається стипендія в мінімальному розмірі [1].

З 1 вересня 2015 р. уряд підвищив розмір стипендій учням і студентам. Розмір мінімальної звичайної академічної стипендії для учнів ПТНЗ становить 311 грн. на місяць; для студентів ВНЗ I – II рівня акредитації, які навчаються за освітнім ступенем «бакалавр» – 622 грн. на місяць. Також розмір мінімальної ординарної академічної стипендії для студентів вищих навчальних закладів III – IV рівня акредитації, які навчаються за освітніми ступенями «бакалавр», «спеціаліст» або «магістр» становить – 825 грн. на місяць [3]. Проте, відносно середнього прожиткового мінімуму складає лише 62% та 46,8%. ЦК Профспілки від імені студентів, які саме зараз навчаються у вищих навчальних закладах, висловлює їхню стурбованість із приводу низького рівня стипендіального забезпечення, особливо в умовах стрімкого підвищення цін та тарифів на продукти харчування, товари та послуги, зокрема на житлово-комунальні, а також зростання рівня інфляції, який, починаючи з вересня 2012 року, досяг 76% [4].

Соціальна стипендія призначається студентам, які потребують соціального захисту та за підсумками навчання не одержують академічну стипендію [5]. Зокрема, з 1 вересня 2015 р. збільшено розмір соціальної стипендії. Для учнів професійно-технічних навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також учнів, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, стипендія становить 961 грн. на місяць, а для студентів вищих навчальних закладів – 1989 грн. на місяць [3].

Учням, студентам, курсантам з числа осіб, котрим Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», гарантуються пільги з виплати стипендії, розмір стипендії

збільшується на 100 % за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення заходів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Згідно з Законом України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» на підвищену стипендію в розмірі 100 % мають право:

- постраждали громадяни категорії I (ст. 20, п. 26);
- постраждали громадяни категорії II (ст. 21, п. 11);
- постраждали громадяни категорії III (ст. 22, п. 6);
- постраждали громадяни категорії IV (ст. 23, п. 1);
- діти, яким встановлено інвалідність, пов'язану з Чорнобильською катастрофою (ст. 30, ч. 3, п. 4);
- діти, які до вступу в державні вищі заклади освіти, професійно-технічні заклади мали підстави для отримання категорії IV та студенти з числа цих дітей віком до 23 років (ст. 30, ч. 5) [6].

Облік розрахунків по стипендіях передбачає автоматизацію за пасивним субрахунком 662, який називається «Розрахунки зі стипендіатами». Аналітичний облік розрахунків за стипендіями ведеться по кожному стипендіату в розрахунково-платіжних відомостях, а синтетичний – в меморіальному ордері № 5 [5].

Розрахунки зі стипендіатами — одна з найбільш трудомістких ділянок обліку, а тому вони здійснюються переважно на ПЕОМ. Локальні системи автоматизації обліку стипендій розроблені з урахуванням чинних нормативних документів і забезпечують вирішення таких задач:

- нарахування стипендій;
- нарахування надбавок до стипендій, премій;
- індексацію стипендій (у разі необхідності);
- розрахунок різних видів утримань (прибуткового податку, профспілкових внесків, плати за проживання в гуртожитку, аліментів тощо);
- отримання необхідних даних для складання звітності;
- достовірне і своєчасне відображення різних операцій за розрахунками зі стипендіатами на рахунках бухгалтерського обліку [7].

Отже, можна зробити висновок, що стипендія відіграє важливу роль в житті студента. Розміри стипендії залежать від різних чинників. Залежно від рівня життя населення, його прожиткового мінімуму та економічних потужностей державного бюджету. На даний момент в країні достатній рівень стипендіального забезпечення, навіть в умовах стрімкого підвищення цін та тарифів на продукти харчування, товари та послуги.

Список використаних джерел:

1. Михайлов М. Г. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навч. посіб. / М. Г. Михайлов, М. І. Телегунь, О. П. Славкова – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.
2. Питання стипендіального забезпечення: Постанова КМУ за станом на 13 травн. 2013 р. №334 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/882-2004-п>
3. Уряд затвердив мінімальний розмір стипендій / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.ua/139419-uryad-zatverdyyv-rozmiry-minimalnyh-stypendij.html>.

4. Стипендіальне забезпечення студентів – звернення ЦК Профспілки » / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pon.org.ua/novyny/4486-stipendialne-zabezpechennya-studentiv-zvernennya.html>.
5. Облік розрахунків зі стипендіатами / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/18791206/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_rozrahunkiv_stipendiatami.
6. Закон України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/796-12>.
7. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : [підручн.] / Р. Т. Джога, С. В. Свірко, Л. М. Сінельник. – К.: КНЕУ, 2003 – 483 с.

Бондарчук С.В., Половко А.В., студенти 4 курсу гр. ОА-122
Науковий керівник – к.е.н., доцент Петраков Я.В.
Чернігівський національний технологічний університет

ВИМОГИ ДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПОВ'ЯЗАНИХ СТОРИН ЗА МСФЗ

Пов'язана сторона – це фізична чи юридична особа, яка пов'язана з суб'єктом господарювання, що складає фінансову звітність. Пов'язаними сторонами вважаються фізичні особи та члени родини фізичних осіб, які здійснюють контроль, мають вплив, або виконують ключові управлінські функції у суб'єкті господарювання, що звітує.

Операції пов'язаних сторін – це будь-яка передача ресурсів, послуг або зобов'язань між пов'язаними сторонами.

Відповідно до МСБО 24, фізична особа або близький родич такої особи є зв'язаною стороною із суб'єктом господарювання, що звітує, якщо така особа: а) контролює суб'єкт господарювання, що звітує, або здійснює спільний контроль над ним; б) має суттєвий вплив на суб'єкт господарювання, що звітує; в) є членом провідного управлінського персоналу суб'єкта господарювання, що звітує, або материнського підприємства суб'єкта господарювання, що звітує [1].

Суб'єкт господарювання є зв'язаним із суб'єктом господарювання, що звітує, якщо виконується будь-яка з таких умов:

- суб'єкт господарювання та суб'єкт господарювання, що звітує, є членами однієї групи (а це означає, що кожне материнське підприємство, дочірнє підприємство або дочірнє підприємство під спільним контролем є зв'язані одне з одним);

- один суб'єкт господарювання є асоційованим підприємством або спільним підприємством іншого суб'єкта господарювання (або асоційованого підприємства чи спільного підприємства члена групи, до якої належить інший суб'єкт господарювання);

- обидва суб'єкти господарювання є спільними підприємствами однієї третьої сторони;

- один суб'єкт господарювання є спільним підприємством третього суб'єкта господарювання, а інший суб'єкт господарювання є асоційованим підприємством цього третього суб'єкта господарювання;

- суб'єкт господарювання є програмою виплат по закінченні трудової діяльності працівників або суб'єкта господарювання, що звітує, або будь-якого суб'єкта господарювання, який є зв'язаним із суб'єктом господарювання, що звітує. Якщо суб'єкт господарювання, що звітує, сам є такою програмою виплат, то працедавці-спонсори також є зв'язаними із суб'єктом господарювання, що звітує;

- суб'єкт господарювання перебуває під контролем або спільним контролем особи;

- особа, має значний вплив на суб'єкт господарювання або є членом провідного управлінського персоналу суб'єкта господарювання (або материнського підприємства суб'єкта господарювання) [1].

Як невід'ємна складова фінансової звітності, інформація щодо пов'язаних сторін повинна задовольняти інформаційні потреби користувачів такої звітності, а також в повній мірі і достовірно відображати наслідки операцій та подій з пов'язаними сторонами, щодо яких управлінський персонал надає свої твердження [2; 3]. Разом з тим, нові тенденції в бізнес-плануванні та оптимізації податкових платежів з використанням зарубіжних та офшорних юрисдикцій, модифіковані моделі бізнесу породжують низку, зростання частки державного сектора економіки в країнах, що розвиваються, створюють суттєві виклики для якісного та повноцінного розкриття інформації щодо пов'язаних сторін (детальніше, див. [4; 5]), оскільки вимоги щодо обов'язкового розкриття не можуть і не зможуть охопити і врахувати усі можливі випадки впливу, контролю, інтеграції та консолідації.

У зв'язку з цим, доцільно ініціювати кампанію щодо добровільного розкриття інформації щодо пов'язаних сторін в рамках складання інтегрованої звітності, що може стати не тільки додатковим фактором привабливості вітчизняного бізнесу [6], а й інструментом суспільного тиску на корпоративний сектор з метою підвищення його прозорості та відкритості, що підвищить довіру на ринках та змінить ділову репутацію фірм.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 24 «Розкриття інформації про пов'язані сторони» [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_043
2. Рядська В.В. Аудит: навчальний посібник / В.В. Рядська, Я.В. Петраков. – К.: ЦУЛ, 2008. – 416 с.
3. Рядська В.В. Аудит: практикум / В.В. Рядська, Я.В. Петраков. – К.: ЦУЛ, 2009. – 464 с.
4. Изменения к МСФО 24: первый опыт применения (KPMG, ноябрь 2009 года) [Електронний ресурс]// Режим доступу: https://www.kpmg.com/RU/ru/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/ifrs-publications/Documents-First_Impressions_IAS24_rus.pdf
5. Petrakov I. The future of integrated reporting in Ukraine: cognitive biases vs. value creation / I. Petrakov // Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 26-27 лютого 2015 р.). – К: НАЦ «ІАЕ» НААНУ, 2015. – С. 550-553.
6. Shulga S. Integrated Reporting as Competitive Advantage for Ukrainian Companies: Determinants vs. Biases / I. Petrakov, S. Shulga // Business-inform. - 2015. - №10. - С.26-30.

Батицька А.В., студентка гр. ОА-111
Науковий керівник - Сидоренко О.О., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ОБЛІК МАРКЕТИНГОВИХ ВИТРАТ ТА ШЛЯХИ ОЦІНКИ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

Актуальність обраної теми. У зв'язку з налагодженням міжнародних відносин великі підприємства все більше запозичують досвід іноземних компаній, а також звертають увагу на доцільність інвестування в маркетингову діяльність підприємства. В Україні відповідно до ПСБО 16 «Витрати» їх відносять до витрат на збут. Тому, на нашу думку, є необхідним виокремлення витрат на маркетинг та їх аналіз, тобто оцінка їх ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань щодо маркетингових витрат займалися такі вчені як: Гавришко Н. В., Гофербер Ю. В., Гусев А. В., Давидов Г. В., Дерій В. А., Кучіна С. Е., Ламбен Ж.-Ж., Мавріна А. О., Млинко І. Б., Овсієнко Н. В., Талах Т. А., Томас Т. Негл та інші [1-5, 7-12, 14, 15].

Мета роботи. Дослідити питання обліку витрат на маркетинг, виокремити субрахунки їх обліку, з метою забезпечення управлінського персоналу інформацією необхідною для оцінки ефективності цих витрат, а також розглянути існуючі шляхи оцінки їх ефективності.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі наведено різні трактування маркетингових витрат, зокрема їх називають «витратами на маркетинг», «витрати на маркетингові заходи», «інвестиції в маркетинг», «трансакційні витрати». Розглянемо визначення даних понять (табл.1).

Таблиця 1

Існуючі підходи до визначення сутності категорії «маркетингові витрати»

Автор	Визначення
Овсієнко Н. В. [12]	Витрати на маркетинг – це загальна кількість витрат, що направлена на стимулювання продажу фірми, зміцнення або становлення бренду, проведення політики знижок, рекламні компанії.
Ламбен Ж.-Ж., Томас Т. Негл [8, 15]	Витрати на маркетинг – це сукупність витрат, які необхідні для здійснення маркетингової діяльності та маркетингових заходів по формуванню та відтворенню попиту на товари та послуги.
Давидов Г.М. [3]	Маркетингові витрати – це витрати матеріальних, трудових, фінансових ресурсів підприємства, спрямовані на реалізацію обраної маркетингової тактики й стратегії, які включають: 1) проведення маркетингових досліджень; 2) планування асортиментної політики та здійснення інноваційної діяльності; 3) формування попиту і стимулювання збуту; 4) управління маркетинговою діяльністю.
Гусев А. В. [2]	Витрати фірми на маркетинг – це сукупність виражених у грошовій формі витрат фірми, протягом певного періоду часу, здійснених для досягнення маркетингових цілей, які ведуть до зменшення частки чистого майна вільного від заборгованості.
Гофербер Ю. В. [1]	Маркетингові витрати - грошове вираження маркетингових заходів виробника чи дистриб'ютора на збут продукції та його стимулювання, зокрема на рекламу, просування продукції на ринок, проведення маркетингових досліджень, витрати на розробку концепцій нового товару й т.д.

На нашу думку, найбільш повне визначення надав Давидов Г.М., проте в сучасних умовах господарювання, збільшення обсягів продажу продукції (товарів, робіт, послуг) відбувається також через використання підприємствами створених ними баз даних клієнтів, а тому у визначення поняття «маркетингові витрати» доцільно додати не тільки, матеріальні, трудові, фінансові ресурси, а й інформаційні ресурси, та відповідно витрати на їх створення, зберігання та використання.

Окремі, науковці вважають, що відображення маркетингових витрат в обліку на рахунку 93 «Витрати на збут» не є зовсім правильним [11]. Проте, ми не поділяємо такої думки, оскільки витрати на маркетинг направлені на збільшення обсягів реалізації, а тому пов'язані зі збутом.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» витрати на збут включають: витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції; витрати на ремонт тари; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг); витрати на передпродажну підготовку товарів; витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона); витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки; витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства; витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства; інші витрати пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг [13].

Це дає підстави сформуванню відповідний перелік субрахунків до синтетичного рахунку 93 «Витрати на збут», який, на наш погляд, може виглядати наступним чином [5]:

- 931 – Витрати пакувальних матеріалів і ремонт тари;
- 932 – Оплата праці та комісійні винагороди працівникам сфери збуту;
- 933 – Витрати на передпродажну підготовку товарів, рекламу і дослідження ринку (маркетинг);
- 934 – Витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;
- 935 – Витрати на утримання необоротних активів у сфері збуту;
- 936 – Витрати на транспортування і страхування продукції;
- 937 – Витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;
- 938 – Витрати на внутрішньогосподарське транспортування продукції;
- 939 – Інші витрати у сфері збуту.

Якщо для обліку маркетингових витрат використовувати рахунок 933 «Витрати на передпродажну підготовку товарів, рекламу і дослідження ринку (маркетинг)», то на нашу думку є доцільним сформуванню перелік рахунків витрат на маркетинг на основі наступних складових:

- 933.1 – Витрати на передпродажну підготовку товарів;

933.2 – Витрати на рекламу, презентації, безкоштовні розіграші призів для цілей реклами;

933.3 – Витрати на просування продукту;

933.4 – Витрати на дослідницько-аналітичну діяльність;

933.5 – Заробітна плата персоналу служб маркетингу, комісійні винагороди працівникам та не працівникам підприємства, що зайняті маркетингом;

933.6 – Амортизаційні відрахування та експлуатаційні витрати за необоротними активами, задіяними у маркетинговій діяльності.

Слід зазначити, що на субрахунку 932 «Оплата праці та комісійні винагороди працівникам сфери збуту» пропонується обліковувати витрати на оплату праці всіх працівників відділу збуту крім тих, що безпосередньо пов'язані із здійсненням маркетингової діяльності (останні слід відображати на субрахунку 933.5).

Наведена деталізація надасть можливість управлінському персоналу аналізувати доцільність витрачання коштів на маркетинг не в загальному, а постатейно, тобто більш деталізовано. Відповідно до запропонованого переліку рахунків можна здійснювати наступну кореспонденцію (табл. 2).

Таблиця 2

Приклад кореспонденції рахунків з обліку витрат на маркетинг

Дт	Кт	Зміст господарської операції
933.3	20,22, 26, 28	Списання запасів, використаних для здійснення маркетингових заходів
933.4	63, 685	Списано на витрати послуги сторонніх організацій з дослідження ринку
933.5	661,651	Нараховано заробітну плату (ЕСВ) персоналу служб маркетингу
933.6	13	Нараховано амортизацію за необоротними активами, задіяними у маркетинговій діяльності

З огляду на те, що маркетингові витрати повинні перевищувати 40% сукупних витрат [1] підприємства доцільним є визначення ефективності таких витрат.

У науковій літературі при оцінці витрат на маркетинг існує два підходи: перший – маркетингові витрати є безпосередньо витратами; другий – витрати на маркетинг – це маркетингові інвестиції.

Надалі будемо розглядати шляхи оцінки маркетингових витрат та маркетингових інвестицій.

Мавріна А.О. вважає, що кінцевою метою витрат на маркетинг є створення умов для отримання достатньої кількості прибутку, а зі сторони акціонерів та управлінців маркетингові витрати слід визначати як маркетингові інвестиції [10]. Тому для оцінки таких інвестицій автор пропонує використовувати показник рентабельності маркетингових інвестицій (ROMI), який обраховується за формулою [10]:

$$ROMI = (\text{валовий прибуток} - \text{інвестиції в маркетинг}) / \text{інвестиції в маркетинг.}$$

Для оцінки витрат на маркетинг Лях І.С. виділяє наступні показники (табл.3).

Показники оцінки витрат на маркетинг [9]

Показник	Особливості розрахунку показника
Приріст доходу; приріст прибутку; торгова ефективність	Враховується приріст доходу або прибутку, що планується до або отриманий після реалізації маркетингової кампанії; для розрахунку показника ефективності залучаються витрати на здійснення маркетингової кампанії
Приріст комунікаційного результату; комунікаційна ефективність	Враховується приріст комунікаційного ефекту (поінформованість, перевага та ін.); для розрахунку показника ефективності залучаються витрати на здійснення маркетингової кампанії
Рентабельність маркетингових інвестицій	Зміна прибутковості, що має відношення до зміни маркетингових витрат до та після реалізації маркетингових кампаній; врахування майбутнього економічного ефекту, а не тільки негайного прибутку, що стосується й витрат

Талах Т. А. пропонує використовувати АВС-метод (activity based costing), заснований на процесному підході, так як здійснення маркетингових витрат – це процес, сукупність різних функцій, який має особливі умови формування витрат, які повинні бути враховані при виборі методики аналізу [14].

Деякі автори вважають [7], що ефективність маркетингових витрат це відношення додаткового прибутку, який було отримано у результаті від проведення маркетингових заходів, до витрат на ці заходи. Також вони схиляються до думки, що ефективність витрат на маркетинг необхідно розглядати, як величину якісну, а не кількісну. Тому для оцінки вони використовують методику сегментного аналізу, яку запропонували К. Друрі, Д.Дейлі [4, 6].

Висновок. Нами було досліджено питання обліку витрат на збут в цілому, та маркетингових витрат зокрема. В роботі запропоновано деталізацію субрахунків обліку маркетингових витрат, що надасть можливість внутрішнім користувачам звітності отримувати більш якісну інформацію для проведення аналізу цих витрат з метою встановлення їх ефективності та подальшої доцільності. Проведено огляд існуючих підходів до оцінки ефективності маркетингових витрат.

Напрямами подальших досліджень може стати організація системи обліку витрат на збут направлена на окремий облік непродуктивних, понаднормативних витрат на збут, з метою покращення процесу управління збутовою діяльністю підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гофербер Ю. В. Визнання і оцінка маркетингових витрат [Електронний ресурс] / Ю. В. Гофербер // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2012. - Вип. 9(1). - С. 262-269. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(1\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(1)_39)
2. Гусев А. В. Состав затрат на маркетинг / А. В. Гусев, А. А. Маркетанов, В. А. Орлов // Экономический механизм регулирования инвестиций в сфере городского хозяйства и недвижимости. – СПб. : СПбГИЭУ, 2003.
3. Давидов Г. М. Облікова політика : навч. посіб. / В.М. Савченко, 0-46 О.В. Пальчук, Л.В. Саловська та ін. ; за ред. Г.М. Давидова. — К.:Знання, 2010. — 479 с

4. Дейли Дж. Эффективное ценообразование – основа конкурентного преимущества / Джон Л. Дейли ; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2004. – 304 с.
5. Дерій В. А. Витрати на збут у системі обліку й аналізу невиробничих витрат [Електронний ресурс] / В. А. Дерій // Облік і фінанси. - 2013. - № 4. - С. 20-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_ark_2013_4_5
6. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет: учебн.пособие / К. Друри; пер. с англ. под ред. Н. Д. Эриашвили; предисловие проф. П. С. Безруких. – [3-е изд.]- М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 783 с.
7. Кучіна С. Е. Про необхідність економічної обґрунтованості витрат на маркетинг [Електронний ресурс] / С. Е. Кучіна, О. М. Кітченко, А. О. Грипась // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва. - 2014. - № 64. - С. 97-100. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2014_64_19
8. Ламбен Ж.-Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива : Учебник /Ж.-Ж.Ламбен : – Пер. с фр. – СПб.: Наука, 1996. – 589 с.
9. Лях І. С. Методологічні засади формування маркетингового бюджетування заходів [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fkfhg.kname.edu.ua%2Findex.php%2Fkfhg%2Farticle%2Fdownload%2F823%2F817&name=817&lang=uk&c=57091368e3f5>
10. Мавріна А. О. Оцінювання ефективності маркетингових заходів [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2500/1/48.pdf>
11. Млинко І. Б. Місця відображення маркетингових витрат в системі бухгалтерської звітності вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / І. Б. Млинко // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2012. - Вип. 9(2). - С. 418-424. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(2\)_61](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(2)_61)
12. Овсієнко Н. В. Оптимізація витрат на маркетингові стратегії молокопереробних підприємств [Електронний ресурс] / Н. В. Овсієнко // Економічний простір. - 2015. - № 103. - С. 176-185. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2015_103_20
13. П(С)БО № 16 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: proaudit.com.ua/buh/standart/p-s-bo-16-vitrati.html.
14. Талах Т. А. Методика управлінського аналізу витрат на маркетинг [Електронний ресурс] / Т. А. Талах // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2015. - Вип. 12(1). - С. 323-332. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2015_12\(1\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2015_12(1)_43)
15. Томас Т. Нэгл Стратегия и тактика ценообразования: Руководство по принятию решений, приносящих прибыль : пер. с англ. / Томас Т. Нэгл ; Пер. О. Игнатенкова, Ю.Н. Каптуревский . – 3-е изд. – СПб.; М.; Х.; Минск : Питер, 2004 . – 572 с.

Вініченко А.В., студент гр. ОА-112

Клименко Т.В., к.е.н.

Чернігівський національний технологічний університет

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ОСНОВІ БЕНЧМАРКІНГУ

В умовах формування економіки знань, інформатизації, глобалізації, посилення конкуренції на світових ринках, потребує удосконалення інструментарій поширення знань, а одним з важливих інструментів є бенчмаркінг, що заснований на природному прагненні економічних суб'єктів до безперервного, поступального розвитку. Бенчмаркінг активно використовується в маркетингу, менеджменті, інших сферах людської діяльності, проте в бухгалтерському обліку його застосування недостатнє.

Бухгалтерський облік є складною інформаційною системою, що включає підсистеми фінансового та управлінського обліку (рис.1). Однією з функцій бухгалтерського обліку є формування інформації про діяльність суб'єкта

господарювання, на основі якої виробляються та приймаються економічні рішення зацікавленими зовнішніми та внутрішніми користувачами.

Рис. 1. Інформаційне поле бухгалтерського обліку
(складено автором на основі [3, 4, 5, 6])

Однією з головних задач вітчизняного професійного співтовариства є пошук інструментів збереження та розповсюдження всіх накопичених облікових знань, у тому числі й неявних, їх інтеграція із сучасними науковими досягненнями. На думку Д. Несбіта, відбувається формування нового

інституту розвитку – самопомоги, який при відповідних умовах може сприяти не тільки збереженню, але й сучасному розвитку національної культури бухгалтерського обліку. Одним з таких інститутів є бенчмаркінг, який включає методологію самонавчання компанії, «заснованої на структурованому належним чином співставленні власної практики з найкращими зразками та найвищими досягненнями, незалежно від галузевої приналежності, культурних особливостей, розмірів і функцій носіїв передового досвіду» [1].

Бенчмаркінг – це дослідницько-аналітичний вид діяльності. Сам термін «бенчмаркінг», який характеризує самостійний вид діяльності, з'явився у 70-ті роки минулого століття, хоча й раніше успішно діючі організації активно вивчали та брали на озброєння передовий досвід підприємств-партнерів і конкурентів. Засновниками бенчмаркінгу вважаються японці, що навчилися ідеально копіювати чужі досягнення. Популярність цього методу дуже легко пояснюється: бенчмаркінг допомагає відносно швидко і з найменшими витратами вдосконалювати бізнес-процеси, а у більш широкому сенсі – просто вдосконалювати власну діяльність. Відповідно до класичного визначення бенчмаркінг (benchmarking) – це спосіб оцінки стратегій і цілей роботи організації в порівнянні з першокласними підприємницькими організаціями для визначення свого місця на конкретному ринку [2].

В бухгалтерському обліку бенчмаркінг є систематичною і безперервною оцінкою процесів, практик і методології бухгалтерського обліку економічних суб'єктів, порівняння їх з процесами і практиками та методологіями лідерів з метою отримання інформації та прийняття рішень, для вдосконалення власної системи бухгалтерського обліку [3].

Актуальність використання бенчмаркінгу в розвитку бухгалтерського обліку підвищується у зв'язку з розширенням саморегулювання і звуженням державної участі в регламентації бухгалтерського обліку. Головною метою бенчмаркінгу в бухгалтерському обліку є вдосконалення облікових процесів і підвищення якості інформації, формованої обліково-аналітичною системою організації.

Основними етапами процесу бенчмаркінгу є: проведення самооцінки, виявлення вузьких і сильних місць, проблем, ключових факторів успіху в компанії; визначення об'єктів бенчмаркінгу; вибір партнерів для порівняння; визначення джерел інформації, збір даних із застосуванням заздалегідь затверджених методів; порівняння і аналіз результатів; прогноз майбутніх напрямів покращення, передбачуваних рівнів якості; розробка програм із покращення і їх здійснення; затвердження нових внутрішніх стандартів діяльності компанії, моніторинг результатів, виробничої звітності, графіків документообігу тощо; повторний цикл [3].

Отже, зі збільшенням ролі бухгалтерського обліку в суспільстві знань, на нього покладаються все більш складніші задачі обліково-аналітичного забезпечення управління, що потребує постійного розвитку усіх його підсистем, що нерівномірно розвиваються. Значне відставання від світового рівня зазначається у підсистемі управлінського обліку. Використання для вдосконалення бухгалтерського обліку бенчмаркінгу здатне породжувати

синергізм, який може дати поштовх до підвищення ефективності діяльності всієї організації.

Бенчмаркінг дає можливість реалізовувати високі, але досяжні цілі на основі аналізу еталонів, що характеризують найкращі методи побудови обліково-аналітичних систем, визначення механізмів побудови цих систем. Аналіз існуючого досвіду і застосування у своїй діяльності дозволяє раціонально використовувати наявні ресурси. Цей підхід має більшу можливість практичного використання при вдосконаленні облікових процесів, адже вони мають схожість незалежно від галузевої приналежності [3].

Розвиток бухгалтерського обліку на основі бенчмаркінгу реалізує інверсію конкурентної взаємодії учасників ринку у взаємовигідну співпрацю на основі синтезу механізмів оцінки облікових систем організацій, визначення та аналізу еталонних облікових бізнес-процесів, підпроцесів, адаптації отриманих знань, кращої облікової практики до власної системи бухгалтерського обліку економічного суб'єкта на основі партнерських відносин і співпраці.

Список використаних джерел:

1. Григ Н. Бенчмаркинг – реальный опыт / Н. Григ, С. Уэлч, Р. Манн // Стандарты и качество. – 2005. – №9. – С. 56-61.
2. Ліпкан В.А. Національна безпека України: [навч. посіб.] / В.А. Ліпкан. – К.: Кондор, 2006. – 552 с.
3. Кузнецова Л.Н. Развитие бухгалтерского учета на основе бенчмаркинга: теория, методология, практика: дис. на соискание науч. степ. докт. экон. наук: 08.00.12 – бухгалтерский учет, статистика / Л.Н. Кузнецова. – Ростов-на-Дону, 2015. – 480 с.
4. Карпенко О.В. Управлінський облік: [навч. посіб.] / О.В. Карпенко, Д.В. Карпенко. – К.: "Центр учбової літератури", 2012. – 296 с.
5. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: [навч. посіб.] / І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.С. Нагірська. – К.: "Центр учбової літератури", 2013. – 688 с.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : [Закон від 16.07.1999 №996-XIV] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

Ворох І.А., студентка гр. БО-121

Науковий керівник – Онищенко В.П., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

СУТНІСТЬ ПОЗАБАЛАНСОВОГО ОБЛІКУ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ТА БАНКІВ

Позабалансові рахунки виділені в окремий клас рахунків (нульовий), вони мають своє призначення та певні особливості обліку. Дані рахунки перебувають за межами системи рахунків бухгалтерського обліку, призначених для відображення елементів фінансової звітності (активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат та фінансових результатів). Позабалансовий облік призначений для спостереження, вимірювання та реєстрації фактів господарської діяльності підприємства, які на цей час не впливають на його майновий стан, але за якими потрібно здійснювати особливий нагляд з метою володіння повною інформацією про минулі, теперішні та можливі у майбутньому події, та для контролю за наявністю та використанням майна, яке

не належить даній організації, але використовується в господарській діяльності на правах користування чи розпорядження.

Позабалансові рахунки призначені для узагальнення інформації про наявність і рух:

- цінностей, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його користуванні, розпорядженні або на зберіганні (об'єкти оперативної (операційної) оренди основних засобів, матеріальні цінності на відповідальному зберіганні, переробці, комісії, монтажі);

- умовних прав і зобов'язань підприємства (застави, гарантії, зобов'язання тощо);

- бланків суворого обліку;

- списаних активів (нестачі цінностей, дебіторська заборгованість) для спостереження за можливістю їх відшкодування винними особами (боржниками);

- амортизаційних відрахувань.

Система позабалансових рахунків в банках та на підприємствах представлена в таблиці 1. Як бачимо, з таблиці 1 основні об'єкти обліку як в банках, так і на підприємствах в цілому співпадають. Основним залишається облік цінностей, які не належать організації, та так званих умовних активів та умовних зобов'язань. Згідно МСБО 37 “Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи” умовне зобов'язання це:

- можливе зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій і існування якого підтвердиться лише після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих суб'єктом господарювання, або

- існуюче зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки:

- немає ймовірності, що вибуття ресурсів, котрі втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним для погашення зобов'язання, або суму зобов'язання не можна оцінити достатньо достовірно.

Умовний актив – можливий актив, який виникає внаслідок минулих подій і існування якого підтвердиться лише після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих суб'єктом господарювання.

Бухгалтерський облік на позабалансових рахунках підприємств ведеться за простою системою, за якою записи про надходження, вибуття, використання, продаж матеріальних цінностей, бланків суворого обліку, утворення умовних прав і зобов'язань, списання з балансу майна внаслідок нестачі, псування та простроченої дебіторської заборгованості, нарахування і використання амортизаційних відрахувань проводяться тільки на одному позабалансовому рахунку з вказуванням змісту і кількісно-вартісних показників операції.

Товарно-матеріальні цінності відображаються за договірною вартістю або за вартістю, що вказана у приймально-передавальних актах. Орендовані основні засоби відображаються за вартістю, що вказана в договорах оперативної (операційної) оренди. Бланки суворого обліку відображаються за умовною

вартістю в установленому порядку. Умовні права й зобов'язання відображаються за вартістю, вказаною в документах про гарантії й зобов'язання.

Товарно-матеріальні цінності та основні засоби, вартість яких відображена на позабалансових рахунках, підлягають інвентаризації в порядку, що діє для цінностей, відображених на балансових рахунках відповідного класу.

На відміну від підприємств у класі 9 позабалансових рахунків банків бухгалтерський облік операцій за позабалансовими рахунками ведеться за системою подвійного запису. Позабалансові рахунки кореспондують тільки між собою. Для відображення операцій за системою подвійного запису використовуються рахунки розділу 99. Рахунки можуть кореспондувати між собою без використання контррахунків. Рахунки розділу 99 – це контррахунки, які використовуються для подвійного запису операцій за рахунками 90-98. Контррахунки відкриваються в аналітичному обліку в будь-якому розрізі на розсуд банку.

Позабалансовий облік забезпечує інформування користувачів фінансової звітності щодо важливих аспектів діяльності підприємства, які не знаходять свого відображення на звичайних рахунках та у фінансовій звітності. Їх існування відповідає принципу обачності.

Таблиця 1

Позабалансові рахунки підприємств та банків

Підприємства		Банки	
Рахунок	Назва рахунку	Розділи рахунків	Назва рахунку
01	Орендовані необоротні активи	90	Зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій
02	Активи на відповідальному зберіганні	91	Зобов'язання з кредитування, що надані та отримані
03	Контрактні зобов'язання	92	Зобов'язання і вимоги за операціями з валютою та банківськими металами
04	Непередбачені активи й зобов'язання	93	Вимоги та зобов'язання щодо андеррайтингу цінних паперів, спотових і строкових фінансових інструментів, крім інструментів валютного обміну
05	Гарантії та забезпечення надані	95	Інші зобов'язання і вимоги
06	Гарантії та забезпечення отримані	96	Списана заборгованість та кошти до повернення
07	Списані активи	97	Цінні папери та інші активи клієнтів на зберіганні
08	Бланку суворого обліку	98	Облік інших засобів, цінностей та документів
09	Амортизаційні відрахування	99	Контррахунки та позабалансова позиція банку

Таким чином, особливістю методики позабалансового обліку в банках України у порівнянні з підприємствами є: використання методу подвійного

запису; використання в обліку так званих контррахунків, що виконують лише технічну та контрольну функцію та є проміжними, допоміжними.

Список використаних джерел:

1. Бачинський В.І., Білинська Н.С. Позабалансовий обліку у сучасній інформаційній системі підприємства // Проблеми економіки та управління. – 2012. – №725. – С. 247-253;
2. Щирська О.В. Облік і внутрішній контроль амортизації основних засобів: теорія і методологія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / О.В. Щирська. – Київ, 2013. – С.20;
3. Онищенко В.П. Порівняння методики позабалансового обліку банків та підприємств України // Вісник Чернігівського державного технологічного університету: Серія “Економічні науки” науковий збірник / Чернігів. держ. технол. ун-т. – Чернігів: ЧДТУ, 2013. –№3 (68). –С.100-106.

Гажій А.В., студентка гр. БО-122

Науковий керівник – Гливенко В.В., к.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівський національний технологічний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

На наш час аудит виокремлений в самостійний напрям комерційної діяльності і є комплексом професійних послуг. У наданні аудиторських послуг найважливішу роль відіграє питання якості. Без якісного виконання замовленої послуги аудиторська фірма не здатна отримати прибуток.

За час історичного розвитку контролю якості аудиту було зібрано значний обсяг інформації та проведено безліч досліджень. Основний внесок у цей процес зробили такі вчені, як Адамс Р., Білуха М. Т., Соколов Я. В., Суйц В. П., Шеремет А. Д., Лінник В.Г., Огійчук Н.Ф., Пушкар М.С., Сопко В.В., Сук Л.К., Янчева Л.М., Бутинець Ф. Ф., Лоббек Д., Дорош Н., Данилевський Ю. та інші. Існує ще багато проблемних питань контролю якості аудиту , їх дослідження актуальне й сьогодні.

Необхідно зазначити, що під якістю аудиторських робіт і послуг доцільно враховувати здатність задовольняти встановлені та перспективні потреби замовника в отриманні достовірного рівня впевненості в інформації і забезпечити достовірність цієї інформації. З даного визначення доречно виділити основний професійний принцип аудиту – «забезпечення якості», який надає гарантію громадськості й спостережним органам, що аудитори та аудиторські фірми у своїй діяльності додержуються встановлених стандартів аудиту й етичних норм [6].

Розглядаючи якість аудиторських послуг, доцільно враховувати рівні, на яких забезпечується якість аудиторських послуг (рис.1) [5].

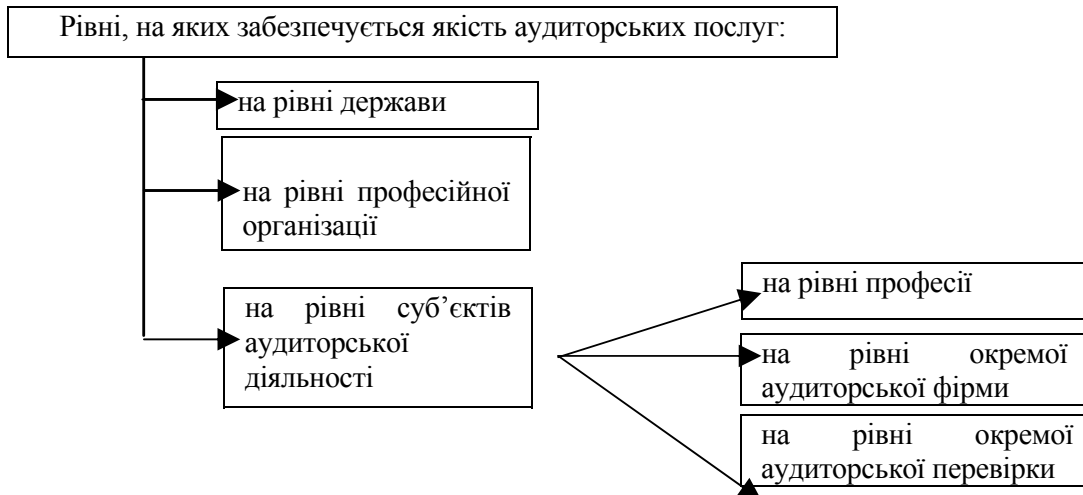

Рис.1. Рівні, на яких забезпечується якість аудиторських послуг

Забезпечення якості аудиторських послуг можливе через запровадження нормативних вимог і внутрішніх стандартів та формування системи управління якістю в аудиторських фірмах. Нормативна база формується на перших двох рівнях регулювання аудиторської діяльності. На першому рівні – законодавче регулювання (державний рівень), на другому рівні – нормативно - методичне регулювання та контроль (рівень професійних організацій), а розробка і запровадження системи управління якістю здійснюється на третьому рівні – внутрішнє регулювання аудиторських організацій (рівень суб'єктів аудиторської діяльності).

Аудиторські фірми й аудитори зобов'язані розробити та впровадити у практику таку систему контролю якості, яка б забезпечувала обґрунтовану впевненість у тому, що сама фірма та її персонал діють відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості й етики, Кодексу етики професійних бухгалтерів і законодавчих та нормативних вимог, що регулюють аудиторську діяльність, а також у тому, що висновки (звіти), які надаються фірмою, відповідають умовам завдання [2].

З метою забезпечення своїх повноважень Аудиторська палата України за останні роки прийняла ряд надзвичайно важливих нормативних документів з питань контролю за якістю надання аудиторських послуг, а саме:

- Положення з національної практики контролю якості аудиторських послуг «Організація аудиторськими фірмами та аудиторами системи контролю якості аудиторських послуг», затверджене Рішенням Аудиторської палати України від 27.09.2007 р. № 182/4 зі змінами;
- Положення про зовнішні перевірки систем контролю якості аудиторських послуг, створених аудиторськими фірмами та аудиторами відповідно до професійних стандартів, законодавчих і нормативних вимог, затверджене Рішенням Аудиторської палати України від 23.04.2009 р. № 201/4.

Прийняття зазначених положень свідчить про посилення уваги держави до проблем якості аудиту та формування його ґрунтовної методологічної бази. Проте, український ринок аудиторських послуг не повною мірою задовольняє вимоги споживачів. Такий стан справ має ряд причин, які не завжди залежать від

суб'єктів аудиторської діяльності, а зумовлюються, по-перше, недосконалістю законодавчої і нормативної бази, по-друге, низьким рівнем розвитку фондового ринку в Україні, що не дає змоги визначити фактичну вартість капіталу підприємств та здійснювати вільний його перерозподіл. Це породжує нерозуміння важливості аудиту і соціально-економічних переваг інформації, яка підтверджена аудитором та якій можна довіряти. А в разі виникнення проблем із використанням такої інформації клієнт вправі оскаржити і відшкодувати збитки, що виникли внаслідок її використання. Ця можливість, підтверджується тенденціями росту вимог до контролю якості аудиторських послуг та прикладами виплат величезних штрафів міжнародними аудиторськими компаніями за підтвердження недостовірної інформації [4].

Адекватність конкретних процедур контролю якості залежить від таких умов: загальноекономічних (стану національної економіки, трудового законодавства, системи оподаткування тощо); аудиторської діяльності (нормативно-правової бази, елементів регулювання аудиторської діяльності, системи контролю якості послуг тощо); регіональних (особливостей економічного розвитку регіону, підтримки малого й середнього бізнесу, наявності економічного потенціалу в регіоні тощо); внутрішньофірмових (розміру організації, етики й незалежності, організації управління, кадрового складу, професіоналізму тощо). Зовнішній контроль якості аудиту здійснюють з боку: Спілки аудиторів України, при якій створено Комісію з контролю за дотриманням вимог стандартів та етики; Аудиторської палати України, при якій створено Комісію з контролю якості. Крім того, до перевірок можуть залучатися окремі аудиторські фірми, які отримали акредитацію в АПУ. Контроль якості аудиту може бути: попереднім; поточним та наступним.

Попередній контроль виконується на етапі атестації аудиторів і аудиторських фірм і видачі їм дозволів на зайняття аудиторською діяльністю.

Поточний контроль здійснюється за двома напрямками: контроль окремих аудиторських перевірок; загальний контроль якості аудиту. Поточний контроль припускає перевірку: дотримання принципів незалежності, професіоналізму й компетентності аудиторів; виконання вимог законодавства.

Наступний контроль за якістю аудиторських перевірок і наданням супутніх послуг здійснює уповноважений орган, який може здійснювати такі перевірки власними зусиллями, а також делегувати право їх здійснення акредитованим професійним аудиторським об'єднанням відносно учасників цих об'єднань. Вважаємо, що під час зовнішнього контролю доцільно приділяти значну увагу методологічній базі аудиторської фірми, що перевіряється, наприклад, обґрунтованим способом розрахунку рівня суттєвості й необхідного обсягу вибірки [1].

Зовнішній контроль якості аудиторських послуг має надати користувачеві певний рівень впевненості, про те, що при виконанні завдань суб'єкт аудиторської діяльності дотримується вимог якості процесу виконання, що дозволяє такому суб'єкту працювати в межах прийнятого професійного ризику, а отже забезпечувати якість результату надання послуги. Найбільш доцільним визначення результату зовнішньої перевірки контролю якості аудиторських послуг є його представлення у формі обмеженої впевненості, як

результату того, що в процесі здійснених контрольних процедур не було виявлено свідчень, що вказують на існування документально підтверджених порушень норм законодавства та вимог професійних стандартів, що регулюють аудиторську діяльність [3].

Окрім зовнішнього контролю, якість аудиторської діяльності повинен забезпечувати і внутрішній контроль. Система внутрішнього контролю є процесом, який організовує і здійснює керівництво для того, щоб забезпечити упевненість у досягненні цілей з погляду надійності фінансової (бухгалтерської) звітності, ефективного використання ресурсів, а також відповідності діяльності чинним нормативно-правовим актам. Внутрішній контроль передбачає: контроль основним аудитором роботи своїх асистентів, контроль роботи аудитора з боку адміністрації, контроль адміністрацією фірми кваліфікаційного рівня персоналу та дотримання ним етичних норм.

Отже, контроль якості аудиторських послуг відіграє важливу роль у роботі аудиторських фірм. Достовірність їх роботи повинна ретельно перевірятись, адже аудитори несуть велику відповідальність за достовірність інформації, яку вони подають. Якісна робота аудиторських послуг необхідна для зміцнення позицій аудиту на внутрішньому і зовнішньому ринках країни.

Провідною концепцією формування системи контролю якості аудиторських послуг є незалежність органів контролю, що базується на принципах компетентності, відповідальності, конфіденційності та суспільної корисності.

Поєднання професійних та громадських інтересів при проведенні контролю якості аудиторських послуг забезпечують максимальну ефективність процедур контролю. Міжнародна співпраця в частині застосування конкретних підходів до формування ефективної системи контролю якості дозволить уникнути ряду помилок, допущених професійними організаціями аудиторів у розвинених країнах світу та забезпечить якісну інтеграцію вітчизняних систем обліку і аудиту в міжнародну спільноту.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1 / пер. з англ. : Ольховська О. Л., Селезньов О. В., Зеніна О. О. та ін. – К. : МФБ, АПУ, 2010. – 842 с.;
2. Положення з національної практики контролю якості аудиторських послуг 1 "Організація аудиторськими фірмами та аудиторами системи контролю якості аудиторських послуг", затверджене рішенням Аудиторської палати України № 182/4 від 27.09.2007 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Аудиторської палати України. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua/content.php?lang=ukr&c=page.php&id=2>;
3. Аудит в системі економічних відносин України: сучасний стан та концепція розвитку : монографія / В.В. Рядська. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2014. – 231 с.;
4. Кузуб О. А. Контроль якості аудиторських послуг – реалії та сподівання // Аудитор України. – 2008. – № 15(143). – С. 12–15 (редакція 2010 року);
5. Макеева О. Організація системи забезпечення якості в аудиторській практиці // Економіст. – 2010. – № 2. – С. 34–36;
6. Редько О.Ю. Якість аудиторських послуг: філософія та міфологія // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 1. – С. 46–54.

ВИЗНАННЯ ЗАПАСІВ В ОБЛІКУ УСТАНОВ ДЕРЖАНОГО СЕКТОРУ

Облік у бюджетних установах перебуває в процесі постійного становлення та реформування. Протягом 2012-2015 років на основі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі Міністерством фінансів України розроблено та затверджено 19 національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі - НП(С)БОДС), серед яких і НП(С)БОДС 123 «Запаси». Для роз'яснення окремих аспектів практичного застосування нових методологічних положень в обліку запасів установ державного сектору, актуальним є дослідження питань визнання запасів активом, порядку формування витрат з їх придбання, відпуску у виробництво та відображення у фінансовій звітності.

Внесок в розвиток організаційно-методологічних засад обліку запасів в бюджетних установах зробили С.В. Свірко, Н.І. Сушко, Д. Колдуелл, А.В. Алексєєва, І.К. Дрозд, Р.Т. Джога, Ю.В. Писаренко, А. Коваленко, С.В. Шульга, Н. Сорока, Е.Н. Лепьохіна, О.О. Чечуліна та інші. Досить детальне порівняння складових елементів запасів згідно НП(С)БОДС 123 «Запаси» та Положення з бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ та внесення змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ № 947 (далі Положення 947) здійснює у своїй статті О.О. Дорошенко [1], але все ж таки питання їх визнання в бухгалтерському обліку залишається відкритим.

Для кращого розуміння процесу визнання запасів у бухгалтерському обліку, здійснимо порівняльний аналіз умов, визначених у НП(С)БОДС 123 «Запаси» та П(С)БО 9 «Запаси», що наведено у таблиці 1 [4].

Поняття «звичайна діяльність» в нормативних документах має різне трактування: так в контексті НП(С)БОДС 123 «Запаси» характеризується як будь-яка діяльність суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення. В П(С)БО 9 «Запаси» це поняття не розкривається. Зміст поняття «звичайна діяльність» щодо організацій всіх форм власності, окрім банків та бюджетних установ, подано в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5], а саме – це будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Таким чином, сутність поняття «звичайна діяльність» в державних установах та комерційних організаціях відрізняється, тому в контексті НП(С)БОДС 123 та П(С)БО 9 необхідно розуміти різні умови для визнання запасу активом при розгляді саме цього критерію. Тому що «звичайна господарська діяльність» у НП(С)БОДС 123 «Запаси» визначає будь-яку діяльність суб'єкта, а П(С)БО 9 - тільки «основну діяльність».

**Порівняльний аналіз умов визнання запасів за НП(С)БОДС 123
«Запаси» та П(С)БО 9 «Запаси»**

№ п/п	НП(С)БОДС 123 «Запаси»	П(С)БО 9 «Запаси»
1	<p>Запаси – це активи які: утримуються для подальшого продажу в умовах звичайної господарської діяльності;</p> <ul style="list-style-type: none"> - безоплатного розподілу, передачі за умов звичайної господарської діяльності; - для подальшого споживання; перебувають у формі: сировини допоміжних матеріалів для використання у виробництві продукції, при виконанні робіт, наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі. 	<p>- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукції виробництва; утримуються для споживання під час: виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, управління підприємством.</p>
2	<p>Запаси визнаються активом, якщо мають потенціал корисності.</p>	<p>Запаси визнаються активом, якщо мають потенціал корисності. Запаси визнаються активом, якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигід; - вартість запасів можливо достовірно визначити.

Ймовірність отримання майбутніх економічних вигід це одна з головних вимог, яка повинна виконуватись при визнанні запасів активом в бухгалтерському обліку згідно НП(С)БОДС 123 та П(С)БО 9. Так, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, визначає «економічну вигоду» як потенційну можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів.

Новою умовою, що впливає на визнання запасів, є «потенціал корисності». Визначення даної економічної категорії наведено в НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», тобто потенціал корисності активів – це наявні та потенційні можливості, які отримає суб'єкт бухгалтерського обліку в державному секторі від використання активів, що безпосередньо не генерують надходження грошових коштів, для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб. Чинним нормативно-правовим документом, на який опираються установи сектору державного управління при визнанні запасів активом в обліку, є Положення з бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ та внесення змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ. Воно регламентує облік запасів

бюджетних установ, класифікує запаси як оборотні активи у матеріальній формі, які належать установі та забезпечують її функціонування і будуть використані, як очікується, протягом одного року. Строк корисного використання запасів установи встановлюється центральним органом виконавчої влади за відомчою підпорядкованістю або установою самостійно в момент придбання запасу.

Критерії визнання запасів згідно П(С)БО 9 та НП(С)БОДС 123 мають багато спільного, а існуючі відмінності зумовлені особливостями, характерними обліку різних інституційних одиниць. Таким чином, для забезпечення дотримання вимог щодо відображення достовірної, правдивої та прозорої інформації, стосовно запасів в звітності, необхідно узгодити розбіжності в термінології в нормативних документах, що не пов'язані зі специфікою різних секторів економіки.

Однією з умов, якою відрізняється визнання запасів в П(С)БОДС 123 «Запаси» та Положенні 947, є методика, що базується:

- в Положенні 947 – на праві власності та використанні;
- в П(С)БОДС 123 «Запаси» – на існуванні потенціалу корисності, ймовірності отримання вигод та обов'язковому визначенні вартості.

Зазначимо, що у Положенні 947 вимагається щоб запаси були використані протягом одного року, та вона зменшує можливості відображення в бухгалтерському обліку інформації в частині визнання запасів активом. Вимоги визнання запасу активом стосовно Положення 947 не відповідають запитам користувачів інформації.

В якості основного нормативного документа для створення НП(С)БОДС 123 «Запаси» використано МСБОДС 12 «Запаси», в якому вказано, що запаси – це активи, які існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі, або для розподілу при наданні послуг, або утримуються для продажу або розподілу за умов звичайної господарської діяльності, або перебувають у процесі виробництва для такого продажу або розподілу. В той же час було збережено національні особливості в частині визнання запасів активом. Від умов визнання запасів залежить їх подальша класифікація. Таким чином, згідно з П(С)БОДС 123 «Запаси», П(С)БО 9 «Запаси» та в МСБОДС 12 «Запаси» спільними ознаками класифікації є: основні й допоміжні матеріали, інші матеріальні цінності, призначені для забезпечення звичайної діяльності, готова продукція, незавершене виробництво.

Використання в обліку вимог НП(С)БОДС 123 «Запаси», а саме критеріїв визнання запасів, що пристосовані до вимог МСБОДС 12 «Запаси», передбачає внесення коригувань та доповнень до Плану рахунків. Згідно з нормативними документами в бухгалтерському обліку, для відображення операцій з запасами використовується другий клас рахунків – «Запаси», в методичних рекомендаціях до якого, вказано, що визнаються запасами оборотні матеріальні активи, що належать установі, і які мають бути використані протягом року. Отже, якщо установа прийняла запаси без права власності, то такі запаси не визнаються активами, а обліковуються на позабалансових рахунках, а точніше – на субрахунку 02 «Активи на відповідальному зберіганні».

Отже, можемо сказати, що спільним в визнанні запасів активом відповідно до НП(С)БОДС 123 «Запаси», П(С)БО 9 «Запаси», МСБОДС 12

«Запаси», є класифікація активів за видами, а саме: основні й допоміжні матеріали, інші матеріальні цінності призначені для забезпечення звичайної діяльності, готова продукція, незавершене виробництво. В процесі дослідження умов визнання запасів активом в бухгалтерському обліку установ державного сектору, відповідно до НП(С)БОДС 123 «Запаси» та Положенні 947, виявлено відмінності, які пов'язані з введенням нових термінів та умов визнання запасів активами, а саме: наявність потенціалу корисності, забезпечення економічних вигід в майбутньому, можливість достовірного визначення вартості запасів, зазначені умови відсутні в Положенні 947. Розбіжності щодо визнання запасів в бухгалтерському обліку установ державного сектору відповідно до НП(С)БОДС 123 «Запаси» та Положенні 947 пов'язані, з введенням нових термінів та їх змістовним навантаженням. Тому актуальним є удосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерському обліку установ державного сектору в напрямі узгодження критерії визнання запасів.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко О.О. Запаси бюджетних установ: порівняльний аналіз сучасної облікової практики та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі / О.О. Дорошенко // Незалежний аудитор. – 2012. - № 2(IV). – С. 50-54.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси», затв. наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202 [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10>.
3. Про затвердження Положення з бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ та внесення змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ: Мінфін України; Наказ, Положення від 14.11.2013 № 947 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2063-13>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

Горбач О.В., студент гр. ОА-111

Науковий керівник – Лень В.С., проф.

Чернігівський національний технологічний університет

СПИСАННЯ ВИТРАТ НА УТРИМАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, ЯКІ ТИМЧАСОВО НЕ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ВИРОБНИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [1].

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат [1].

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються [1; 2; 3]:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;

- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати. [1]

Згідно з Методичними рекомендаціями [2] витрати на утримання основних засобів, включаючи орендну плату, обліковуються на рахунку 91 “Загальновиробничі витрати” і відносяться на собівартість продукції окремих культур та видів незавершеного виробництва в такий спосіб:

- тракторів — пропорційно обсягу виконаних ними механізованих тракторних та будівельних робіт (в умовних еталонних гектарах);
- ґрунтообробних машин — пропорційно обробленим площам, зайнятим певними культурами;
- сівалок — пропорційно площі посіву культур;
- технічних засобів для збирання врожаю — прямо або пропорційно зібраній площі певних культур;
- машин для внесення в ґрунт добрив — пропорційно фізичній масі внесених добрив;
- меліоративних споруд — пропорційно меліорованим площам;
- приміщень для зберігання продукції — пропорційно кількості та тривалості зберігання продукції протягом звітного періоду.

Витрати на утримання меліоративних споруд підприємства, що плануються та обліковуються за статтею “Інші витрати на утримання необоротних активів”, відносяться на сільськогосподарські культури, які вирощуються на зрошуваних та окремо осушених землях. Витрати на зрошення, якщо вони не можуть бути безпосередньо віднесені на певні культури, розподіляються між ними, а також пасовищами та сіножатями пропорційно площі поливних земель.

Витрати на догляд за полезахисними лісовими смугами включаються без вартості одержаних із цих смуг дров, хмизу, плодів (за цінами їх можливої реалізації чи використання). Ці витрати відносяться на багаторічні насадження та посіяні культури пропорційно площам, до яких лісові смуги прилягають.

Витрати на утримання тваринницького приміщення, де розміщено декілька видів худоби, розподіляються пропорційно зайнятій площі. У цю статтю (інші витрати на утримання основних засобів) входить також різниця між первісною вартістю та виручкою від реалізації вибракуваних тварин основного стада з подальшим віднесенням цієї суми на витрати виробництва відповідної продукції (молоко, приплід, вовна тощо).

Діяльність сільськогосподарського підприємства носить сезонний характер, тому використовуються деякі основні засоби тільки певний період (сезон), або можуть знаходитись у запасі, зокрема на випадок виходу з ладу використовуваних. По закінченні сезонного періоду використання основних засобів, вони консервуються і ставляться на зберігання, що супроводжується відповідними витратами.

Консервація це комплекс заходів, спрямованих на довгострокове зберігання основних засобів у разі припинення виробничої та іншої господарської діяльності з можливістю подальшого відновлення їх функціонування [4].

Витрати на проведення консервацію, утримання законсервованих основних засобів, та розконсервацію на сільськогосподарському підприємстві плануються заздалегідь.

Витрати на консервацію можуть бути такі:

- витрати на заробітну плату робітникам, які займаються підготовкою приміщення, де буде зберігатись основний засіб (деякі засоби виробництва рекомендовано зберігати від впливу згубної дії навколишнього середовища) ;
- витрати на заробітну плату робітникам, які займаються підготовкою основного засобу до сезонної консервації ;
- витрати на податкові відрахування від заробітної плати;
- витрати на матеріали для підготовки основних засобів для консервації;
- витрати на електроенергію, яка була використана для консервації;
- витрати на заробітну плату охорони;
- витрати на опалення приміщення охорони, і т.д

Конкретних вказівок у нормативних документах з бухгалтерського обліку, щодо віднесення витрат на консервацію та утримання законсервованих основних засобів, а також тих, що тимчасово не використовуються у виробництві немає. В літературних джерелах витрати на утримання таких засобів пропонується відносити на субрахунок 949 "Інші витрати операційної діяльності" [5] або 977 "Інші витрати діяльності" [6].

Проте ці засоби використовувались, або планується використовувати в операційній діяльності. На наш погляд відносити такі витрати на собівартість вироблюваної сільськогосподарської продукції прямо, або через розподільчі рахунки недоречно, а тому їх потрібно списувати на субрахунок 949 "Інші витрати операційної діяльності".

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 № 132. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01>
2. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Підручник. — Чернівці: ЧДТУ, — 2013. — 451 с.
3. Положення про порядок консервації основних виробничих фондів підприємств від 28 жовтня 1997 р. № 1183. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1183-97-%D0%BF>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
5. Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посібник (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит») /М. Ю. Карпушенко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 241с.
6. Чи можна амортизувати основні засоби, тимчасово не задіяні у виробництві. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.vobu.com.ua/ukr/answer_to_questions/answer/462

Гребенюк Ю.В., студентка гр. ОА-111
Науковий керівник - Гнедіна К.В., к.е.н.
Чернігівський національний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Поставка завдання. Економічний розвиток супроводжувався втручанням людства у природні процеси, що позначилося на стані навколишнього середовища та призвело до антропогенних екологічних криз. Ігнорування сучасних екологічних проблем суб'єктами господарювання може мати негативні соціальні та економічні наслідки на глобальному рівні. В умовах сьогодення важливим є не лише забезпечення економічного розвитку підприємств, але й екологізація їх діяльності. Велика увага забезпеченню еколого-орієнтованого розвитку економічних систем приділяється у зарубіжних країнах, де підприємства, що функціонують із дотриманням принципів сталого розвитку є найбільш конкурентоздатними учасниками ринку.

В умовах посилення євроінтеграційних процесів у 2015 році було схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [7], у якій визначено першочергові пріоритети реалізації стратегії задля виходу країни на траєкторію сталого розвитку. Для імплементації положень концепції сталого розвитку на макрорівні необхідно є реалізація принципів екологічно орієнтованого розвитку на рівні підприємств та визначення пріоритетних напрямів їх діяльності з урахуванням даної концепції. Саме тому питання формування стратегії сталого розвитку підприємства є актуальним та потребує досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням імплементації концепції сталого розвитку на національному рівні присвятили свої наукові праці такі вітчизняні вчені, як Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, М.З. Згуровський, М.А. Хвесик та багато інших дослідників. Проблеми забезпечення сталого розвитку підприємств, формування системи управління сталим розвитком суб'єктів господарювання різних галузей економіки висвітлено у працях таких науковців, як Н.В. Васюткіна, В.В. Величко, С.М. Дідух, Л.А. Квятковська, О.С. Кузьміна, Л.М. Мельник, С.П. Міщенко, І.І. Смачило та багатьох інших. При цьому малодослідженим залишається питання формування стратегії сталого розвитку підприємств в умовах викликів сьогодення, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Метою даного дослідження є розкриття особливостей формування стратегії сталого розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання.

Викладення основного матеріалу дослідження. Кожне підприємство як первинна ланка виробничої сфери народного господарства у процесі своєї діяльності певним чином взаємодіє із довкіллям. Саме від характеру такої взаємодії залежить загальний вплив економічної системи на навколишнє середовище та рівень екологічного навантаження. Перехід України до моделі сталого розвитку неможливий без переорієнтації діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання на засади сталості. Для забезпечення сталого розвитку

необхідною є зміна підходів до господарської діяльності вітчизняних підприємств, в основі якої мають бути принципи екологічності та пріоритетності якості.

Сталий розвиток є багатоаспектним поняттям та охоплює екологічний, соціальний, економічний, культурний, духовно-етичний, освітній, науковий та інші виміри, при цьому основними складовими концепції сталого розвитку є екологічна, соціальна та економічна складові [2]. У доповіді Всесвітньої комісії з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє» сталий розвиток визначено як «такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби» [8]. Що стосується поняття «сталий розвиток підприємства», то існують різні підходи до його трактування. Так, вчена Мельник Л.М. визначає сталий розвиток підприємства як «процес постійних змін, при якому використання ресурсів, напрямок інвестицій, науково-технічний розвиток, упровадження інновацій, удосконалення персоналу та інституційні зміни узгоджені одне з одним і спрямовані на підвищення рівня поточної діяльності й майбутнього потенціалу підприємства, задоволення його потреб та досягнення стратегічних цілей у гармонії з навколишнім природним середовищем» [6]. На думку науковця Квятковської Л.А. «сталий розвиток відбиває сутність особливого стану господарської системи в складному ринковому середовищі і характеризує гарантію цілеспрямованості її руху в сьогоденні і прогнозованому майбутньому» [4]. Вчена Н.В. Васюткіна зазначає, що «сталий розвиток підприємства являє собою збалансоване використання всіх видів його потенціалів, які в сукупності нарощують його потенціал розвитку і підтримують стійкість роботи всіх підсистем за допомогою застосування напрацьованих підходів і технологій у теорії розвитку підприємств» [1]. Науковець О.С. Кузьміна, аналізуючи поняття «сталий розвиток підприємства», приходять до висновку, що «концепція сталого розвитку підприємства може розглядатись в широкому і вузькому значенні: в широкому значенні вона є генетичним продовженням концепції сталого розвитку на глобальному рівні і, відповідно, передбачає збалансований розвиток в динаміці не тільки економічної системи підприємства, але й навколишнього середовища і соціальної сфери; в вузькому значенні дана концепція обмежується стабільним в часі економічним розвитком і стійким фінансовим станом підприємства» [5]. Поділяючи думку автора, зазначимо, що не можна зводити до ознак «сталості» розвитку підприємства лише високий рівень його адаптивності, збільшення економічного потенціалу, економічну стійкість, оскільки поняття сталого розвитку підприємства охоплює, окрім економічного, соціальний та екологічний виміри.

Розглядаючи результативність діяльності підприємства у контексті концепції сталого розвитку, можна стверджувати, що підприємство функціонує із високим рівнем ефективності, якщо його діяльність є рентабельною, соціально орієнтованою та екологічно безпечною. Сталість розвитку підприємства досягається при збалансованості економічних, соціальних та екологічних аспектів його діяльності та зміні пріоритетів: прерогативою стає не економічне зростання, а гармонійний розвиток суб'єкта господарювання із досягненням високих рівнів екологічної, соціальної та економічної результативності.

Важливою передумовою реалізації концепції сталого розвитку на підприємстві є розробка стратегії сталого розвитку, метою якої є досягнення

збалансованого розвитку суб'єкта господарювання. Стратегія є комплексом майбутніх заходів, визначених на основі вибору шляхів діяльності при урахуванні наявних ресурсів, реалізація яких забезпечить досягнення поставленої підприємством мети [3]. У стратегії сталого розвитку підприємства має бути окреслено стратегічне бачення – орієнтир розвитку суб'єкта господарювання на довгострокову перспективу, визначені місія, мета, цілі та стратегічні напрями сталого розвитку. Особливістю формування стратегії сталого розвитку підприємства є те, що при її розробці слід враховувати екологічні, соціальні та економічні аспекти функціонування підприємства одночасно. Визначенню системи стратегічних орієнтирів повинно передувати проведення аналізу зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства з метою визначення можливостей та загроз, сильних та слабких сторін суб'єкта господарювання. При цьому їх визначення має відбуватися у межах трьох зазначених вище аспектів діяльності підприємства.

Стратегія завжди пов'язана із вибором альтернативи. Обираючи один із альтернативних варіантів розвитку підприємства, слід зупинити вибір на тому варіанті, за якого може бути досягнута найвища інтегральна ефективність (економічна, соціальна та екологічна ефективності). При формуванні стратегії сталого розвитку підприємства ускладнюється вибір стратегічних пріоритетів, оскільки метою її реалізації є забезпечення збалансованого розвитку суб'єкта господарювання. Тому виникає необхідність визначення системи критеріїв для оцінювання стратегічних напрямів розвитку підприємства ресурси, реалізуються заходи із ресурсозбереження та енергозбереження, впроваджуються «зелені» технології з метою організації екологічно безпечного виробництва, виготовляється екологічно безпечна та якісна продукція, мінімізується негативний вплив діяльності підприємства на довкілля, створюються належні умови праці та сприятливий клімат у колективі, забезпечується розвиток соціального капіталу, що сприяє отриманню конкурентних переваг, зміцненню потенціалу та економічному зростанню суб'єкта господарювання.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Для сталого розвитку національної економічної системи важливою є імплементація положень концепції сталого розвитку вітчизняними суб'єктами господарювання. Вибір підприємством вектору сталого розвитку може бути задекларований у стратегії сталого розвитку, де визначається комплекс стратегічних заходів, реалізація яких у майбутньому сприятиме створенню передумов для еколого-орієнтованого, збалансованого, комплексного розвитку підприємства, узгодженого функціонування його підсистем, зростання рівня адаптивності до динамічних змін зовнішнього середовища, зміцнення потенціалу та отримання конкурентних переваг.

2. Стратегія сталого розвитку підприємства – сукупність напрямів діяльності, визначених з урахуванням економічних, екологічних та соціальних аспектів функціонування підприємства та окреслених у плані дій, реалізація якого у майбутньому забезпечить збалансований розвиток суб'єкта господарювання.

та ранжування їх за рівнем пріоритетності. Стратегія сталого розвитку підприємства має передбачати вибір такої траєкторії розвитку, за якої раціонально використовуються обмежені

Список використаних джерел:

1. Васюткіна Н.В. Методологічні засади управління сталим розвитком авіапідприємств: автореф. дис...док.економ.наук: 08.00.04//Н.В. Васюткіна. – К., 2015. – 41 с.
2. Гнедіна К.В. Імплементация концепції сталого розвитку в Україні в умовах посилення процесів глобалізації/К.В. Гнедіна// Теоретичні та прикладні аспекти сталого розвитку: функціональний, галузевий і регіональний вектори: [монографія]/ під заг. ред. С.М. Шкарлета. – К: Кондар-видавництво, 2015 р. – 316 с. – С. 29-42.
3. Гнедіна К.В. Економічна сутність поняття "стратегія"/К.В. Гнедіна// Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 6 (133). - С.233-237.
4. Квятковська Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства //Л.А. Квятковська // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 1. – С. 85–89.
5. Кузьміна О.С. Аналіз підходів до трактування поняття “сталий розвиток підприємства”/О.С. Кузьміна//Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. - № 5, Т. 1. – С. 13-21.
6. Мельник Л. Реалізація концепції сталого розвитку: місце та роль підприємства/Л. Мельник//Схід. – 2015. – №8 (140). – С.35-40.
7. Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020", схв. Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
8. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://upload.wikimedia.org/wikisource/en/d/d7/Our-common-future.pdf>

Данькова К.І., студентка гр. ОА-122

Клименко О.М., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Бюджетні установи для здійснення своєї діяльності забезпечуються основними засобами, які є однією із частин національного багатства країни. Бухгалтерський облік у бюджетній сфері України, складається з обліку виконання державного і місцевого бюджетів та бухгалтерського обліку бюджетних установ, що потребує удосконалення методології та інформаційного забезпечення.

Облік основних засобів це один із важливих напрямів обліково-аналітичного процесу у бюджетних установах. Вірне відображення основних засобів у системі обліку дає змогу сформуванню показників фінансової звітності та надає загальну характеристику результатів діяльності установ. Оцінка основних засобів повинна бути обґрунтована та правильно визначена і відображена в обліку це є гарантією ефективного їхнього управління, так як, відсутність основних засобів гальмує господарську діяльність бюджетної установи та виконання нею основних функцій. Вартісний критерій віднесення основних засобів приведено у відповідність до норм Податкового кодексу і складає 2500,00 грн. (без ПДВ) (6000 грн. з 01.01.2017 р.).

Вчені, що працювали у напрямку з питання обліку основних засобів бюджетних установ: Атамас П. Й., Черкашина Т.В, Василик О. Д., Джога Р. Т., Дем'янишин В. Г., Свірко С. В., Фаріон І. Д., Глебова Н. В., Доценко Н. С., Савченко А. Ю. та ін.

Поняття «основні засоби» по-різному тлумачать окремі автори, у більшості випадків відповідно до нормативно-правових джерел (таблиця 1). [1]

Таблиця 1

Визначення терміну «основні засоби»

Автор	Визначення
Бондар О.	сукупність матеріальних активів в формі засобів праці, які багаторазово приймають участь в процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами
Пиріжок Є.	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва чи поставки товарів надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (чи операційного циклу, якщо він перевищує рік)
Черненко С.	це засоби праці виробничого і невиробничого призначення (будівлі, споруди, машини, передавальні пристрої, інвентар і т.п.), що беруть участь у процесі виробництва впродовж багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово (в міру зношення) переносять свою вартість на вироблену продукцію

Проаналізувавши визначення поняття «основні засоби», необхідно зазначити, що автори трактують це поняття, спираючись на чинну нормативну.

Відповідно до НП(С)БО 121 «Основні засоби» змінилося визначення поняття терміну основні засоби – це матеріальні активи, які утримуються установою для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, для виконання робіт і надання послуг, для досягнення поставленої мети та задоволення потреб установи, або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року [4].

Відповідно до методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, то нормотворці додали ще чимало термінів такі як: [2]

1) систематичний розподіл вартості необоротних активів бюджетної установи тепер називають амортизацією;

2) для необоротних активів бюджетних установ тепер існує ліквідаційна вартість;

3) капітальні інвестиції здійснюють також у придбання необоротних матеріальних активів.

Міністерством фінансів України було змінено класифікацію основних засобів. Зокрема, у їхньому складі виділяють тільки 8 груп, замість 9 визначених раніше. Облік основних засобів ведуть на рахунку 10 «Основні засоби» (земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки, споруди та передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, тварини та багаторічні насадження (до цього часу вони були в окремих групах), інші основні засоби).

Основні методологічні зміни в обліку основних засобів бюджетних установ визначенні у НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» стосується наступних ключових моментів [3]:

- визначення вартісної критерії віднесення активу до основних засобів;
- визначення умовної вартості основних засобів;
- формування первісної вартості основних засобів;
- індексації основних засобів;
- визначення вартості основних засобів з метою проведення їхньої переоцінки;
- визначення поняття «амортизації» та періодичність її нарахування;
- методи нарахування амортизації (зносу) для конкретних підгруп основних засобів;
- процес визначення, зокрема зменшення корисності основних засобів.

На даний час бухгалтерський облік бюджетних установ знаходиться у перехідному стані. Таким чином, наведені вище основні методологічні зміни в обліку основних засобів бюджетних установ суттєво змінюють методологію обліку, прийняття яких зумовлене удосконаленням методологічних засад до вимог міжнародних стандартів обліку.

Важливою є також комп'ютеризація обліку основних засобів, сучасні вимоги щодо програмного забезпечення в Україні недостатньо наповнена програмами, що спрямовані на забезпечення системи управління бюджетними установами і ведення обліку в них. З найбільш відомих та популярних продуктів з автоматизації обліку є "1С: Бухгалтерія для бюджетних установ", "Парус-Бюджет" для підприємств та організацій, що знаходяться на бюджеті, та "Казна". Вказані програмні продукти цілком адаптовані до внесення додаткових рахунків. Але бюджетні установи не завжди у повній мірі використовують можливості інформаційної технології.

Таким чином, організація обліку основних засобів бюджетних установ потрібно удосконалювати в збільшення управлінських можливостей установ, найбільш пристосовуючи до їх практичних потреб управлінського персоналу. Перехід до національних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі дозволить максимально зблизити фінансовий облік бюджетних установ із обліком суб'єктів підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Черкашина Т.В. Проблеми змін в обліку бюджетних установ в умовах запровадження Міжнародних стандартів у державному секторі: [монографія] / Т.В. Черкашина; під ред. В.Ф. Максимової. – Одеса: ОНЕУ, 2014. – 461 с.
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, затверджені наказом Міністерства фінансів України №11 від 23.01.15р. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби»: затв. Міністерством фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202.

Дедюхіна Н.Ю., студентка гр. БО-121
Науковий керівник – **Онищенко В.П.**, к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЛАТИ ВІДПУСТОК

Формування забезпечення або, як більш відомо, резерву відпусток — вимога національних стандартів бухгалтерського обліку. Водночас це питання отримало «друге дихання» у зв'язку з тим, що резерви наразі впливають на об'єкт обкладення податком на прибуток.

Відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку, П(С)БО 11 «Зобов'язання», то з п. 4 цього документа, забезпечення — це зобов'язання з невизначеною сумою або часом погашення на дату балансу. Пунктом 13 того ж П(С)БО 11 обумовлено: забезпечення створюється для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на виплату відпускних працівникам. Схожу норму можна знайти й у п. 7 П(С)БО 26 «Виплати працівникам»: «Виплати за невідпрацьований час, що підлягають накопиченню, визнаються зобов'язанням через створення забезпечення у звітному періоді» [3].

Суми забезпечення визнаються витратами періоду в момент нарахування, тому важливо провести такі господарські операції у зв'язку зі зміною з 1 січня 2015 р. розділу III Податкового кодексу України. Відповідно до п. 7 П(С)БО 26 «Виплати працівникам», виплати за невідпрацьований час, що підлягають накопиченню, визнаються зобов'язанням через створення забезпечення у звітному періоді. Виплати за невідпрацьований час, що підлягають накопиченню, є виплатою за невідпрацьований час, право на одержання якої працівником може бути використано в майбутніх періодах. Упродовж року підприємства створюють забезпечення виплат за час відпусток, потрібних для цілей бухгалтерського обліку, а саме: для планомірного формування собівартості продукції (робіт, послуг). Ця норма є імперативною та регулюється П(С)БО 11 та П(С)БО 26. Щомісяця розрахована сума резерву включається в бухгалтерському обліку до складу витрат звітного періоду. При цьому слід звернути увагу, що в бухгалтерському обліку та під час оподаткування до витрат не зараховується сума, нарахована для оплати часу відпусток та ЄСВ на цю суму, а враховуються тільки суми нарахованого забезпечення [4].

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій облік руху і залишків коштів, забезпечення виплат за час відпусток працівникам ведеться на субрахунку 471 «Забезпечення виплат відпусток» рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів». За кредитом субрахунку відображається нарахування забезпечення, за дебетом – його використання. На цьому самому рахунку також узагальнюється інформація про забезпечення обов'язкових нарахувань на оплату часу відпусток – єдиний соціальний внесок. В Інструкції до плану рахунків та П(С)БО 11 наведено механізм нарахування резерву щомісячно. Для зручності наведемо його у вигляді формули:

$$P_m = \text{Фоп} \times K,$$

де P_m – місячно сума резерву;

Фоп – сума фактично нарахованого у звітному місяці фонду оплати праці, що враховується у розрахунку сум для оплати часу відпусток відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 08.02.95 р. № 100;

K – плановий коефіцієнт дорівнює $(V_p / \text{Фопп} + \text{Сстр.})$, де V_p – планова річна сума на оплату часу відпусток; Фопп – планова річна сума фонду оплати праці; Сстр – сума єдиного соціального, внеску, нарахована на суму забезпечення.

Щоб визначити суму Сстр, слід помножити перший показник $(\text{Фоп} \times V_p / \text{Фопп})$ на ставку ЄСВ (22%). Щомісяця розрахована сума забезпечення на виплату за час відпусток у бухгалтерському обліку враховується до складу витрат (витрат періоду – за дебетом рахунків 92, 93, 94) чи виробничої собівартості (за дебетом рахунків 23, 91). Отже, створюючи такий резерв (забезпечення виплат за час відпусток), підприємство рівномірно враховує суми забезпечень до витрат періоду чи виробничої собівартості з бухгалтерському обліку і в результаті уникає різких коливань собівартості продукції, робіт, послуг. Сума забезпечення виплат за час відпусток (сальдо за кредитом рахунку 471) зазначає зобов'язання підприємства перед працівниками на оплату часу відпусток. У підприємств відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Мінфіну України від 02.09.2014 р. № 879, кредитове сальдо за рахунком 471 «Забезпечення виплат відпусток» на 31 грудня 2015 р. має бути підтверджене інвентаризацією, суми нарахованого забезпечення зараховуються до витрат під час оподаткування і коригуванню через податкові різниці не підлягають [4].

Приклад. Нарахована за січень 2016 р. заробітна плата – 150000 грн, нараховані суми для оплати часу відпусток працівникам за січень – 18000 грн. На підприємстві працює сім постійних працівників та п'ять сумісників. Плановий фонд оплати праці за рік – 1800000 три, річна планова сума на оплату часу відпусток - 130000 грн, ЄСВ – 22%. У бухгалтерському обліку створення та використання забезпечення виплат за час відпусток відображається так (таблиця 1).

Таблиця 1

Бухгалтерські проведення з нарахування забезпечення оплати відпусток

Зміст господарської операцій	Бухгалтерський облік		
	Дебет	Кредит	Сума, грн
Нарахована за січень заробітна плата	23,91,92,93,94	661	150000
Нарахований на заробітну плату ЄСВ (22%)	23,91,92,93,94	651	33000
Створене забезпечення виплат за час відпусток з урахуванням ЄСВ	23,91,92,93,94	471	13216,5
Нарахована сума для оплати часу відпусток за рахунок забезпечень за січень	471	661	18000
Нарахований на суму для оплати часу відпусток ЄСВ (18000 грн x 22%)	471	651	3960

* Резерв розраховується за формулою $P_m = \text{Фоп} \times K$;

$K = (Вп / \text{Фопп} + \text{Сстр}) = (130000 \text{ грн} : 1800000) + (130000 \text{ грн} : 1800000 \text{ грн}) \times 22\% = 0,08811$; $R_m = \text{Фоп} \times K = 150000 \text{ грн} \times 0,08811 = 13216,50 \text{ грн}$.

Отже, під відпускні відповідно до діючих стандартів слід створювати забезпечення і це обумовлено вимогами П(С)БО. Для цього використовують субрахунок 471 “Забезпечення виплат відпусток”. Суми створених забезпечень визнаються витратами (п. 13 П(С)БО 11) з відображенням їх за дебетом рахунків обліку витрат на оплату праці (23, 91–94). При цьому фактично немає вибору, чи створювати резерв відпусток чи не створювати. Така ситуація через складнощі в його обґрунтуванні при податкових перевірках викликає труднощі. До того ж, не всі підприємства відправляють працівників у відпустку в один і той же період, розподіляючи відпустки рівномірно протягом року, що практично усуває доцільність нарахування забезпечення. Тому пропонуємо більш детально дослідити дане питання та переглянути обов’язковість нарахуванням забезпечення відпускних хоча б для тих підприємств, які складають фінансову звітність за національними стандартами, та при певних обставинах дозволити його не нараховувати.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. №504/96-ВР;
2. Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 “Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування”;
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>;
4. Пантелійчук С. Резерв відпусток у 2016 р.: коротко про головне! /С. Пантелійчук // “Праця і зарплата”. –2016. – № 8 (972). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dominanta.in.ua> .

Дерій О.Ю., студентка групи ЕК-121
Науковий керівник – Биховець С.О., ст. викладач
Чернігівський національний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податки виступають складною фінансовою категорією й мають надзвичайний вплив на всі економічні явища та процеси. Дуалістична природа податків проявляється в тому, що з одного боку вони виступають фінансовим вимірником можливостей держави у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту громадян тощо, а з іншого боку – знаряддям перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, регулятором впливу на ефективність і стабільність економічного розвитку країни.

Проблема побудови ефективної податкової системи – одна із найбільш актуальних в Україні. Її вирішення повинно здійснюватися шляхом вивчення і аналізу як існуючої в Україні законодавчої бази, так і накопиченого світового досвіду у сфері оподаткування. Існуюча система оподаткування на сьогоднішній

день не може забезпечити повну реалізацію всіх цілей державної сучасної політики. Сьогодні ще існує неузгодженість і протиріччя окремих норм податкових законів, їх нестабільність, безсистемне надання пільг та перекручування суті податків [1].

Слід зазначити, що у процесі реформування системи оподаткування в Україні важливу проблему становить не лише рівень податкового тягаря, а й оптимальне поєднання прямих і непрямих податків. Надмірне підвищення норми оподаткування призводить до збільшення доходів тіньової економіки і згорання легального бізнесу, а також до скорочення податкової бази, що викликано ухиленням значної частки підприємницького сектору від сплати податків.

Українська податкова система – одна з найбільш громіздких і найменш ефективних у світі. У рейтингу податкового навантаження на бізнес Україна у 2015 р. зайняла 107 місце серед 189 економік, піднявшись за рік лише на одну сходинку, опинившись між Ганою і Республікою Фіджі. Податкове законодавство України є одним з найскладніших у правовій системі України, при цьому спостерігається тенденція щодо його нестабільності. Як показує практика його правозастосування, зміни, що вносяться до законів України з питань оподаткування, досить часто спричиняють нові проблеми. Хоча світова практика доводить, що найкраще економіка функціонує не в тих країнах, де найнижчі податки, а в тих, де податкова система з року в рік зазнає найменших змін [2].

Появі Концепції реформування податкової системи 2014 року передували наступні фактори: не забезпечення збалансованого з реальними можливостями економіки податкового навантаження на суб'єктів господарювання; відсутність ефективного і фінансово незалежного місцевого самоврядування; наявність окремих видів обліку підприємства для різних користувачів даних, що призводить до тінізації економіки та відповідно до заниження податкових надходжень й необхідності додаткових витрат на адміністрування податків; соціальне напруження та стримування інвестицій і створення нових робочих місць.

До головних недоліків податкової системи України на сучасному етапі, які в світі останніх законодавчих змін держава намагається подолати, можна віднести наступні:

- податки в Україні не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави. Це відбувається завдяки тому, що система формування державних доходів має в основному фіскальний характер, а регулююча функція податків не є орієнтованою на стабільне економічне зростання. Цей недолік значно знижує рівень конкурентоспроможності вітчизняної податкової системи серед країн Європейського Союзу (далі – ЄС);

- витрати на адміністрування податкової системи є дуже великими і невідповідними. Діяльність Міністерства фінансів, Державної фіскальної служби, Державної контрольно-ревізійної служби, Розрахункової палати не є достатньо узгодженою, відсутній цілісний інформаційний простір між організаціями, що призводить до повторення деяких функцій;

- неефективний механізм розподілу податкових надходжень між центральним і місцевими бюджетами зупиняє розвиток економіки в областях.

Централізація усіх податкових надходжень зумовлює дискримінацію регіонів і не сприяє використанню коштів бюджету в тих галузях де вони дійсно потрібні [3].

Вирішення проблем оподаткування шляхом побудови партнерських взаємовідносин між податковими органами і платниками, гармонізації бухгалтерського та податкового обліку, спрощення податкової системи, стимулювання зацікавленості органів місцевого самоврядування в економічному розвитку регіонів через спрямування частини загальнодержавних податків і зборів до місцевих бюджетів мало на меті приведення податкової системи у відповідність з пріоритетами державної політики соціально-економічного розвитку, сприяння сталому економічному зростанню на основі виваженої інвестиційно-інноваційної політики, забезпечення достатності сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів, виходячи з проведення збалансованої бюджетної політики на середньострокову перспективу.

Як свідчить досвід розвинених країн, що страждають від фінансових криз, серед альтернативних напрямів мінімізації їх негативних наслідків розглядають зниження податкового навантаження з метою стимулювання внутрішнього попиту й інвестицій або збільшення державного фінансування заходів із підтримки національної економіки.

Тому для мінімізації впливу фінансової і економічної кризи на дохідну частину бюджетів України в першу чергу увагу необхідно приділити таким питанням як:

- зменшення ризиків ухилення платників від оподаткування;
- удосконалення механізмів зниження податкового навантаження на фінансові ресурси підприємств;
- формування надійної інформаційної бази прогнозування податкових надходжень на основі створення моніторингу показників фінансової стійкості і платоспроможності платників.

Ми погоджуємося з думкою О. Соскіна, що: трансформуючи податкову систему, потрібно виходити з того, яку частину свого доходу людина здатна віддавати добровільно на утримання державних інституцій, а не з того, скільки у неї можна відібрати фіскально-силовими методами; податкову систему слід орієнтувати на масу надходжень, а не на кількість і величину податків; податкова система повинна стимулювати капіталізацію, забезпечувати процес розширеного суспільного відтворення; держава як сукупність інституцій мусить використовувати податкові надходження насамперед для розвитку інтелекту нації, її молодого покоління, формування сучасної культури й освіти; формуючи нову податкову систему, потрібно досягти справедливого і стабільного балансу в розподілі податків між центром та громадами в умовах децентралізації владних повноважень; податкова система не повинна бути інструментом для збагачення кланово-корпоративних груп і зубожіння широких верств населення [4].

З метою усунення недоліків, які є в податковій системі, варто активізувати процеси реформування податкової системи, що призведе до таких позитивних змін: стабільність та досконалість податкового законодавства, коли платники податків будуть впевнені в тому, що виходячи з тіні вони не створять для себе проблем у майбутньому; реальне зниження податкового навантаження і

збалансування податкового тиску на різні категорії платників податків; реальне забезпечення прав платників податків; узгодженість податкового законодавства з нормами законодавства інших галузей права; прозорість причинно-наслідкових механізмів оподаткування; прозорість адміністрування податків; уніфікація бухгалтерського та податкового обліку, зменшення кількості непродуктивних податків, витрати на адміністрування яких перевищують їх надходження; зростання добровільності сплати податків; уникнення безсистемного та невиправданого надання податкових пільг та привілеїв.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що вихідним пунктом реалізації зазначених напрямів реформування податкової системи в сучасних умовах є створення цілісного та стабільного податкового законодавства. В результаті здійснення податкової реформи в Україні та, як наслідок, вирішення складних податкових колізій має бути створена податкова система з базовими положеннями, при якій Податковий кодекс України повинен бути єдиним нормативним документом, що регулюватиме відносини з приводу сплати податків. Передумовою ефективної податкової реформи є її поетапне впровадження. Критично важливими елементами радикального податкового реформування є поліпшення адміністрування податків та подолання корупції й на їх ефективну реалізацію знадобиться час. Для розвитку податкової системи доцільним є: послаблення податкового навантаження на платників шляхом зниження ставок податків, нейтралізація податків по відношенню до різних категорій платників шляхом скасування низки пільг в оподаткуванні, спрощення адміністрування податків шляхом впровадження та вдосконалення систем електронного адміністрування та посилення відповідальності за порушення умов податкового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Бурденко І.М. Аналіз стану й напрямки розвитку податкової системи України та її вплив на зростання економіки / І.М. Бурденко, О.В.Кравченко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 4 (70). – С. 250–260.
2. Ногінова Н.М. Необхідність реформування податкової політики України в умовах євроінтеграції / Н.М. Ногінова // Фінанси, грошовий обіг та кредит. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка». – 2014. – Випуск 25. – С. 141-145.
3. Беззуб І. Податкова епопея-2015: чи стане краще жити українцям. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuvip.gov.ua/>
4. Соскін О. Концепція трансформації податкової системи в Україні / О. Соскін // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 3–4. – С. 7–14.

Єрмак О.І., к.е.н., доцент,

Бабко І.С., студентка 3 курсу гр. БО-131

Чернігівський національний технологічний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЇХ ОБЛІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ

У сучасному бухобліку діапазон застосування *професійних суджень* надзвичайно широкий. Це зумовлює великий ступінь самостійності керівництва підприємства при формуванні показників фінансової звітності та водночас високу відповідальність за прийняті рішення. Одним із яскравих прикладів є

формування *забезпечень*. Очевидно, саме через це український законодавець передбачив необхідність *коригування* фінансового результату до оподаткування на суми деяких *забезпечень* та резервів із метою оподаткування прибутку .

У системі П(С)БО питанням обліку *забезпечень* присвячено п.п. 13 —18 П(С)БО 11 "Зобов'язання". У системі МСФЗ цій проблематиці присвячено окремий стандарт — МСБО 37.[5]

Більшість фахівців справедливо вважають, що *забезпечення* майбутніх витрат є класичним проявом принципу *обачності* (консерватизму, песимізму) бухгалтерського обліку. Цей принцип зафіксовано в ст. 4 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. № 996-XIV Згідно з ним головний бухгалтер має вести облік таким чином, щоб уникати заниження витрат та зобов'язань, завищення доходів та активів.

І хоча кілька років тому з Концептуальної основи фінансової звітності згадку про правило *обачності* було прибрано і Рада з МСБО задекларувала, що облік має бути *нейтральним*, а не *обачним*, методологічні підходи, базовані на *обачності* в міжнародних стандартах, досі зберігаються. Серед прикладів реалізації *обачності* в сучасній системі МСФЗ Голова Ради з МСБО Хане Хугерворст (Hans Hoogervorst) називає, наприклад, створення *гарантійних* *забезпечень*, коли "стандарти вимагають визнання зобов'язань за гарантіями, навіть якщо вони ще не виникли".

Щодо формування в обліку *забезпечень* теоретичне підґрунтя менш міцне. Балансознавці звертають увагу на те, що сучасна система нарахування *забезпечень* є певним компромісом між двома конкуруючими балансовими теоріями — *статичною* та *динамічною*. [4]

Згідно зі *статичною* теорією, орієнтованою перш за все на виявлення спроможності підприємства погасити борги, у балансі можуть відобразитися лише ті зобов'язання, які є реальними, тобто юридично обґрунтованими. *Динамічна* концепція, що виходить із пріоритету адекватного формування прибутку, а отже, і превалювання принципу *відповідності витрат доходам*, вимагає показувати у звітності *всі ймовірні* витрати, які належать до певного звітного періоду. Навіть якщо за ними поки немає реальних позовів. Наприклад, *забезпечення* під гарантійні зобов'язання на дату створення може бути не підтверджено реальними юридичними претензіями. Проте воно створюється та відноситься на *витрати* в тому періоді, коли відбулася *реалізація* тих товарів, за якими надано гарантії. Класична *статична* теорія не дозволила би визнати такі *забезпечення*. Адже при гіпотетичній *ліквідації* підприємства нараховані гарантійні зобов'язання навряд чи повністю перетворилися б на реальну заборгованість перед покупцями.

Різниця між *динамічним* та *статичним* підходами в окремих випадках зумовлює наявність різних тлумачень природи деяких *забезпечень* та призводить до виникнення суперечок між спеціалістами.

У п. 13 П(С)БО 11 наведено такий *невичерпний* перелік *забезпечень* на[2]:

- виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне *забезпечення*;

- виконання гарантійних зобов'язань;
- реструктуризацію, виконання зобов'язань при припиненні діяльності;
- виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів.

Важливо звернути увагу на те що, інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291 (далі — *Інструкція № 291*), містить дещо інший перелік забезпечень, він утілений у субрахунках до рахунку 47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів":

- 471 "Забезпечення виплат відпусток";
- 472 "Додаткове пенсійне забезпечення";
- 473 "Забезпечення гарантійних зобов'язань";
- 474 "Забезпечення *інших* витрат і платежів ";
- 475 "Забезпечення призового фонду (резерв виплат)";
- 476 "Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї";
- 477 "Забезпечення матеріального заохочення ";
- 478 "Забезпечення відновлення земельних ділянок".

Розглянемо найпоширеніші на практиці види забезпечень такі як забезпечення виплати відпусток та забезпечення виконання гарантійних зобов'язань.

Стандартизованою базою створення забезпечення на оплату відпусток є п. 7 П(С)БО 26 "Виплати працівникам".[3] Алгоритм його розрахунку наведено в описі до субрахунку 471 в Інструкції № 291. Там сказано: суму забезпечення визначають *щомісячно* як добуток фактично нарахованої зарплати працівникам і відсотка, обчисленого як відношення річної *планової* суми на оплату відпусток до загального планового фонду оплати праці. До того ж в Інструкції №291 уточнено: на цьому субрахунку також узагальнюють інформацію про суму єдиного внеску, нарахованого на відпускні.

Щодо податково-прибуткового обліку, то, згідно з п. 139.1 ПКУ, на "відпускні" забезпечення не розповсюджується вимога щодо коригування фінансового результату до оподаткування. Іншими словами, бухгалтерська схема нарахування, перегляду забезпечення на оплату відпусток, а також відшкодування видатків за рахунок таких забезпечень повністю сприймається прибутковим обліком.[1]

Гарантійні витрати прямо пов'язані зі *збутом*, тому їх включають до витрат на збут (п. 19 П(С)БО 16 "Витрати"). Отже, нарахування гарантійних забезпечень відбувається такою проводкою: Дт 93 "Витрати на збут" Кт 473.

При поглибленому аналізі змісту цього забезпечення бухгалтер може зіткнутися з певними проблемами. Так, скажімо, якщо гарантійні зобов'язання передбачають можливість повернення товару покупцем, може виникнути питання щодо можливості *визнання доходу* від продажу. Адже,згідно з п. 8 П(С)БО 15 "Дохід", дохід визнають за умови передання покупцеві *ризиків та вигід*, пов'язаних із правом власності. Коли покупець може протягом гарантійного строку в будь-який момент повернути товар, передача йому таких *ризиків*

та вигід має дещо сумнівний вигляд. Тому постає питання: чи може протягом цього строку визнаватися дохід у бухгалтерському обліку продавця?

Отже, *звичайні* гарантійні зобов'язання, тобто ті, що надані в рамках загальних законодавчих вимог або існуючих галузевих традицій, не повинні гальмувати відображення бухгалтерського доходу. Тобто фінансовий результат за цією операцією продажу буде зафіксовано, але підприємство знизить свій фінансовий результат за рахунок створеного гарантійного забезпечення. Таким чином, буде дотримано принципу *обачності*.

Що ж у податковому обліку? Згідно з п. 139.1 ПКУ на суму витрат на формування гарантійного забезпечення, відповідно до бухоблікових правил, треба *збільшувати* бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування. Тобто створення такого забезпечення (Дт 93 Кт 47) не вплине на оподатковуваний прибуток. Також варто знати, що суми, відшкодовані за рахунок такого забезпечення (Дт 47 Кт 31, 20,63 тощо), *зменшують* оподатковуваний прибуток.[6]

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: від 2.12.2010 р. № 2755-VI / Верховна рада України. – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11. «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 23.11.99.р. № 231 зі змінами та доповненнями . — Режим доступу : <http://buhgalter911.com>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26. «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99.р. №318 зі змінами та доповненнями . — Режим доступу : <http://buhgalter911.com>
4. Бетге Йорг. Балансоведення. – М.:Бухгалтерській Облік, 2000. – С.241
5. Чалий І. Загальні характеристики резервів та забезпечень /І.Чалий //Все про бухгалтерський облік. – 2015. - №49. – Ст.:5
6. Чалий І. Забезпечення виконання гарантійних зобов'язань /І.Чалий //Все про бухгалтерський облік. – 2015. - №49. – Ст.:9

Єрмак О.І., к.е.н., доцент,
Борщ М.О., студентка 3 курсу, гр. БО-131
Чернігівський національний технологічний університет

ОБЛІК НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Всім відомо, що важливе місце в Україні займають саме підприємства малого бізнесу. Поняття “мале підприємство ” було введено в Україні в 1991 році п.2 ст.2 Закону України “Про підприємства в Україні”. Проте від 16.01.2003 р. сили набрав Господарський кодекс України №436 – IV, у якому, згідно п.7 ст.63 чітко визначено за якими ознаками підприємство можна віднести до малого. Так, організація у якій середньооблікова чисельність робітників не перевищує 50 чоловік та обсяг валового доходу від реалізації продукції/послуг не перевищує 70 мільйонів гривень, відносять до числа малих підприємств. [1]

Як і будь-яке зареєстроване підприємство, малі підприємства також зобов'язані вести бухгалтерський облік, згідно Закону України Про

бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" №966. Саме цей закон визначає всі принципи фінансового обліку в Україні.

На малих підприємствах, загалом немає великого штату працівників, які могли б займатися веденням обліку, такі підприємства використовують спрощену форму бухгалтерського обліку. Проте незважаючи на це, облік повинен виконувати свої головні функції: інформаційну і контрольну. Таким чином, малі підприємства також повинні керуватись вимогами практично всіх стандартів бухгалтерського обліку. Сукупність усіх принципів та методів, що використовуються для складання фінансової звітності називаються обліковою політикою підприємства. Зміст цієї політики повинен бути затверджений спеціальним наказом про облікову політику. Даний наказ в обов'язковому порядку повинен підписати керівник підприємства, бо саме його підпис робить цей документ дійсним. [5]

Мале підприємство у наказі про організацію бухгалтерського обліку повинно чітко зазначити такі моменти: яку саме із спрощених форм бухгалтерського обліку підприємство вибрало, встановити правила документообороту, зазначити про використання спрощеного плану рахунків (передбачає лише синтетичні рахунки), встановити форми внутрішньогосподарського обліку та встановити порядок проведення інвентаризації. [2]

Мале підприємство, як і будь-яке інше повинно реєструвати відомості, які відображені у первинних документах, складати фінансові звітності, використовувати данні бухгалтерської звітності для отримання іншої необхідної інформації.[3] Малі підприємства ведуть максимально спрощену форму обліку. Спрощеність обліку безпосередньо залежить від потреб виробництва і напрямку діяльності. Так, існує два види спрощеної форми ведення бухгалтерського обліку – це проста та з використанням реєстрів обліку малого підприємства.[2] Якщо за місяць підприємство здійснює не більше 100 господарських операцій та не виготовлює продукцію, яка пов'язана з великими матеріальними витратами, то таке підприємство може використовувати просту форму обліку. При використанні простої форми обліку необхідно вести такі реєстри як: — книги обліку господарських операцій за формою № К-1; відомості обліку основних засобів за формою № В-1; відомості обліку виробничих запасів та готової продукції за формою № В-2 та відомості обліку заробітної плати за формою № В-8 (слід зазначити, що 18-21 графи у формі № В-8 – не заповнюються, це пов'язано з Указом Президента від 07.08.98 р. №857/98 «Про деякі зміни в оподаткуванні» з 01.01.09 р., де зазначено, що відрахування до Фонду соціального страхування при використанні спрощеної форми оподаткування прямо не сплачуються). Якщо ж за місяць підприємство здійснює більше 100 господарських операцій та обліковує на балансі власні основні засоби, виробничі запаси чи готову продукцію, то таке підприємство повинно використовувати реєстр «Журнал Головна», у якому відображаються облік синтетичних рахунків. Кожного дня, особа, яка займається веденням реєстру повинна вносити до журналу обороти за дебетом і кредитом кореспондуючих рахунків і вказувати документ, на основі якого відбулася та чи інша господарська операція. Реєстри обліку більшою мірою відображають

фінансовий стан будь-якого підприємства, ніж просто форма. При застосуванні цієї форми необхідно вести такі форми обліку: № В-1 (облік основних засобів), № В-2 (облік виробничих запасів), № В-3 (облік витрат на виробництво), № В-4 (облік коштів і фондів), № В-5 (облік витрат та інших операцій), № В-6 (облік реалізації), № В-7 (облік розрахунків з постачальниками), № В-8 (облік заробітної плати) и форму № В-9 (шахова відомість). Усі дані, щодо діяльності малого підприємства за місяць переноситься до форми № В-9, яка є основою, для складання оборотної відомості, яка в свою чергу використовується для складання бухгалтерського балансу. Усі зміни оборотів у поточному місяці по відношенню до попередніх відображаються в регістрах звітного місяця, у вигляді додаткового запису зменшення оборотів (способом «червоне сторно»)[4]

Проте використання спрощеної форми обліку не є обов'язковим, якщо підприємство, до переходу на сплату єдиного податку використовувало журнально-ордерну форму обліку і існує сенс вести її надалі, то суб'єкт малого підприємництва може не переходити на спрощену форму. [4]

На сьогодні у бухгалтерському обліку на малих підприємствах існує багато проблем, наприклад такі, як складність у застосуванні окремих П(С)БО, чи складність методики обліку витрат. [2] Проте існують і позитивні сторони, так, наприклад, на період з 1 квітня 2011 р. до 1 січня 2016 р. малі підприємства звільнялися від сплати відсотків стосовно податку на прибуток. [1]

Список використаних джерел:

1. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу згідно з податковим кодексом України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1657>
2. Особливості організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73214.doc.htm
3. Організація ведення обліку на малих підприємствах. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=24465&pg=2>
4. Форми ведення бухгалтерського обліку малими підприємствами. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lubbook.net/book_258_glava_8_1.6_Formi_vedennja_bukhgalter.html
5. Михайлов М.Г. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу. - К.: Центр учбової літератури, 2008.

Єрмак О.І., к. е. н., доцент,
Чеботар І.О., студентка 3 курсу, гр. БО- 131
Чернігівський національний технологічний університет

ОВЕРДРАФТНЕ КРЕДИТУВАННЯ

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні станом на 01. 01. 2015 року налічується 3037 підприємств державної форми власності. Кінцевий результат діяльності підприємств – отриманий прибуток або збиток. Частка прибуткових підприємств в 2013 році становить 59,8% від їх загальної кількості (для періоду січень-вересень 2012 року цей показник склав 60,2%). За результати діяльності підприємств державної форми власності в 2014 році 55

відсотків підприємств отримали прибуток, 45 відсотків збиткові, тобто в Україні спостерігається збільшення питомої ваги збиткових підприємств. Ще гірші показники діяльності підприємств державної форми власності в 2015 році.

Підприємство ДП “Електровашмаш” м. Харків державної форми власності за січень- вересень 2014 року отримало чистого прибутку 84 млн. гривень, за січень-вересень 2015 року показники діяльності змінилися, за цей час отримано збитку 53 млн. гривень. Боргові зобов’язання підприємства також зросли за цей час на 200 млн. гривень. Розглядаючи фінансову звітність державних підприємств увагу звернули на наявність фінансових витрат в деяких державних підприємствах за наявності значних коштів на рахунках..

Так наприклад державне підприємство “Електровашмаш” м. Харків користується банківськими кредитами маючи на рахунках в банках від 100 до 245 мільйонів гривень. За таких умов підприємство може успішно використовувати найвідоміший вид кредитування – овердрафт.

Овердрафтом — називають кредитування банком розрахункового рахунку клієнта для оплати ним розрахункових документів при недостатці або відсутності на розрахунковому рахунку клієнта-позичальника коштів. В такому випадку банк списує кошти з рахунку клієнта в повному обсязі, та автоматично надає клієнту кредит на суму, що перевищує залишок коштів. Овердрафт відрізняється від звичайного кредиту тим, що для погашення заборгованості спрямовуються всі суми, що надходять на рахунок клієнта. Овердрафт — це короткостроковий кредит (до 1 року) у межах встановленого ліміту, що дозволяє здійснювати розрахунки, коли коштів на поточному рахунку недостатньо. Овердрафт – форма короткострокового кредитування, яка застосовується щодо найбільш благонадійних клієнтів банку у випадку коли сума платежу перевищує залишок коштів на його рахунку. Овердрафт – не окремий договір, а довіра банку своїм клієнтам.

Переваги овердрафту:

- швидкість проведення платежів;
- надається без застави, тож відсутні витрати, пов’язані з оформленням заставного майна;
- не передбачає перевірки цільового використання, а отже платежі можуть здійснюватися на власний розсуд позичальника;
- погашається автоматично — за рахунок щоденних надходжень;
- у разі погашення овердрафту в день, коли виникла заборгованість, відсотки за користування кредитними коштами не сплачуються взагалі.
- постійне і поновлюване джерело позикових коштів
- автоматичне регулювання потреби в обігових коштах на рахунку підприємства

Основні фактори, від яких залежить розмір овердрафту - це надійність юридичної особи та середньорічні обороти по поточному рахунку.

Станом на серпень 2015 року середня реальна ставка в Україні становить 29,32% для терміну овердрафту 30 днів та 38,14% для терміну 3 дні. Тобто, процентна ставка по овердрафту залежить від терміну кредиту.

Розглянемо на прикладі ДП “Електровашмаш” переваги овердрафтного кредитування.

Витяг з фінансової звітності ДП “Електровашмаш” за перший квартал 2015 року

Показники	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Рахунки в банках	1167	199589	244893
Довгострокові кредити банків	1510	278947	438856
Короткострокові кредити банків	1600	98954	120075
Фінансові витрати	2250	(14131)	(6842)

За перший квартал 2015 року підприємство має фінансові витрати в розмірі 6842 тис. грн.. Наявність фінансових витрат обумовлена користуванням кредитами банків в сумі 377901 тис. грн., маючи власні кошти на рахунках в сумі 199589 тисяч гривень.. Використовуючи овердрафтне кредитування підприємство має можливість зменшити заборгованість перед банком до 178312 тисяч гривень, тобто на 52,8%. За таких умов фінансові витрати також зменшились би на 52,8%, тобто на 3612 тисяч гривень.

Витяг з фінансової звітності ДП “Електровашмаш” за другий квартал 2015 року

Показники	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Рахунки в банках	1167	244893	174397
Довгострокові кредити банків	1510	438856	396426
Короткострокові кредити банків	1600	120075	143261
Фінансові витрати	2250	(6842)	(9089)

За другий квартал 2015 року фінансові витрати підприємства становлять 9089 тисяч гривень, а використовуючи овердрафтне кредитування підприємство мало можливість зменшити заборгованість за кредитами на початок кварталу на 244893 тисячі гривень, тобто на 43,8 відсотка. Фінансові витрати були б меншими на 3981 тисячу гривень.

Витяг з фінансової звітності ДП “Електровашмаш” за третій квартал 2015 року

Показники	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Рахунки в банках	1167	174397	99133
Довгострокові кредити банків	1510	396426	406088
Короткострокові кредити банків	1600	143261	133792
Фінансові витрати	2250	(9089)	(10283)

За третій квартал 2015 року фінансові витрати підприємства становлять 10283 тисячі гривень. Використовуючи овердрафтне кредитування підприємство мало можливість зменшити заборгованість на початок періоду на 174397 тисяч гривень, тобто на 32,3 відсотка а також зменшити фінансові витрати на 3321 тисячу гривень.

Загалом, за три квартали 2015 року, використовуючи овердрафтне кредитування підприємство могло зменшити фінансові витрати на суму 10914 тисяч гривень, а загальну суму збитків із 53 мільйонів гривень до 42 мільйонів гривень, тобто на 20 відсотків.

Список використаних джерел:

1. Офіційна Інтернет сторінка Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (Електронний ресурс). – Режим доступу <http://www.me.gov.ua/Dokuments/Detali?land>.

2. Єрмак О.І. Фінансовий облік – II (облік пасивів): Навчальний посібник. – Київ:– 2012. –432 с.
3. Офіційна Інтернет сторінка вікіпедії. – Режим доступу [https://uk. Wikipedia. Orq/ wiki /](https://uk.wikipedia.org/wiki/).

Забровська А.І., студентка гр. ОА-121
Науковий керівник - Волот О.І., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА СИСТЕМНА ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Нова економіка вимагає неортодоксальних, інноваційних підходів у веденні господарської діяльності задля того, щоб підприємства залишались конкурентоздатними в умовах постійного розвитку інформаційних технологій та появи нових шляхів задоволення потреб споживачів.

Глобалізація інформаційних систем – це процес всесвітньої інформаційної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні – перетворення та зведення поняття «інформаційна система» до планетарного, такого, що стосується всієї Землі [1]. Глобалізація інформаційних систем виражається у залученні всіх користувачів до єдиної системи. Суспільство вже відчуло потребу у вільному обміні інформацією між індивідами, підрозділами, компаніями, а тому усвідомлення важливості вирішення проблем модернізації та системної інтеграції інформаційних систем є вектором формування та розвитку інформаційного суспільства.

Сутність системної інтеграції полягає в тому, що різні системи працюють як єдине ціле, тобто вихідні дані однієї підсистеми слугують вхідними для іншої і при їх об'єднанні можна отримати більше інформації зручнішим способом та за коротший термін. Системна інтеграція є процесом об'єднання різних обчислювальних систем і програмних продуктів фізично або функціонально з метою досягнення максимальної ефективності функціонування системи шляхом налагодження ефективної взаємодії її підсистем. Системна інтеграція полягає у розробці комплексних рішень, призначених для досягнення максимальної ефективності функціонування системи шляхом налагодження ефективної взаємодії її підсистем. Результатами системної інтеграції є: спрощення та автоматизація бізнес-процесів, максимально ефективне управління організацією, підвищення надійності та безпеки інтегрованих систем, ефективна взаємодія систем на базі спільної платформи, значне зниження витрат на подальшу модифікацію.

Модернізація ж інформаційних систем в контексті даної теми стосується усіляких змін систем, які будуть покращувати їх якості та роботу, і дозволять в майбутньому провести інтеграцію для утворення єдиного інформаційного простору. Поєднати декілька різнорідних систем - непросте завдання через ряд проблем: різний формат даних, різні їх джерела та інші. Тому, для того, щоб інтегрувати системи в одну, спочатку їх необхідно модернізувати, привести до

певних єдиних стандартів. Друга сторона модернізації стосується оновлення інформаційних систем у відповідності до науково-технічного прогресу та, відповідно, нових вимог до цих систем [2].

Інтерес до інноваційних рішень в досліджуваній сфері зростає, все частіше підприємства вдаються до об'єднання усіх існуючих бізнес-додатків у цілісну, працездатну систему програмних сервісів на апаратному та програмному рівні, що забезпечує їх функціонування в рамках єдиної бізнес-логіки через один користувацький інтерфейс. Особливо відчуються перспективи глобалізації в системах корпоративного типу (таблиця 1).

Таблиця 1

Характеристика видів корпоративних систем

Вид	Функціональне призначення	Особливості	Приклади
ERP (Enterprise Resource Planning System) -Планування ресурсів підприємства	Слугують для формування єдиного інформаційного простору компанії (об'єднання всіх відділів і функцій), ефективного керування ресурсами компанії, які пов'язані з виробництвом, обігом замовлень, продажами.	Принципове використання єдиної транзакційної системи для різних операцій та бізнес-процесів підприємства. Універсальність та можливість врахування галузевих специфікацій. Модульний принцип побудови.	КАС "БізнесЛюкс"; KIC SIKE; "Галактика" ERP; МОНОЛИТ SQL;"OPTIMA-WorkFlow"; KIC "ИЛАДА"; AVARDA; Lawson M3ERP; DeloPro 4.0; Organic ERP; TRONIX та ін.
CRM (Customer Relationship Management System) –Управління відносинами з клієнтами	Покликана вдосконалювати та здійснювати управління стосунками з покупцями. Збирає, аналізує та зберігає дані про клієнтів та їх потреби.	Виконує функції шляхом надання при взаємодії співробітнику усієї наявної інформації про стосунки із конкретним клієнтом.	Битрикс24; AmoCRM; ASoft CRM; Microsoft DynamicsCRM.
MES (Manufacturing Execution System) - Спеціалізоване прикладне програмне забезпечення	Призначена для організації оптимального розподілу ресурсів, диспетчеризації виробництва, управління якістю, аналізує ефективність, скорочення витрат та збільшення прибутку.	Оперує виключно виробничою інформацією і дозволяє корегувати та перебудувати виробничий розклад стільки разів, скільки це потрібно за одну зміну.	MES HYDRA; DIAMES; Zenith SPPS; IDbox; Инфоконт; IFS Applications; IT-Enterprise APS/MES; JobDISPO MES.
MS (Warehouse Management System) - Система управління складом	Оптимізує та автоматизує роботу складу компанії: пришвидшення набору товару, надання точної інформації про розміщення товару на складі, ефективне управління товаром з обмеженим строком придатності, управління використанням складських приміщень та ін.	Випускається в декількох редакціях: системи початкового рівня (невеликі магазини та склади); "коробочні" системи (склади з невисоким товарообігом, проте до 10000 м2); системи, що підлаштовуються (склади від 5000 м2) та системи, що конфігуруються (великі склади з високим товарообігом та великою номенклатурою).	Warehouse Expert; Oracle E Business Suite WMS; Warehouse Advantage; Aldata Warehouse Management; RedPrairie DLxWarehouse.

Продовження таблиці 1

EAM (Enterprise Asset Management) - Система управління фондами підприємств	Аналізує шляхи скорочення витрат на обслуговування обладнання, оптимізує його роботу, матеріально-технічне забезпечення, управління запасами, фінансами, якістю та людськими ресурсами щодо технічного обслуговування.	Ці модулі входять в склад майже кожної загально-управлінської інформаційної системи, а також існують спеціалізовані EAM, які орієнтуються на конкретні галузі.	IBM Maximo; Mincom Ellipse; Infor EAM; DPSI iMaint; НПП СпецТек (Spectec) TRIM; SAP BusinessSuite; Галактика ТРО.
HRM (Human Resource Management) - Система управління персоналом	Керує усіма процесами, що пов'язані з обліком, розподілом та розрахунками з персоналом і зменшує відсоток плинності кадрів	Технологічна сторона питання автоматизації HR - ресурсів являється найскладнішою, адже параметри, з якими повинна працювати система є тісно пов'язаними з психологією та важко переносяться у формальний вимір.	"Компас: Управління персоналом"; Alfa: Підсистема управління персоналом; "1С:3 арплатня та Управління персоналом 8.0"; "АиТ:Управління персоналом"; Dynamics AX "Управління персоналом"; Парус: "Управління персоналом"; Флагман: Управління персоналом; Dynamics NAV "Персонал та зарплата"; КІС "Трудовик".

Системи цього типу провадять автоматизацію функцій обліку та управління на підприємствах та надають інформацію для прийняття управлінських рішень. Вони покликані задовольняти інформаційну прозорість підприємства, сформувані загальний інформаційний простір, котрий об'єднає інформаційні потоки, що пролягають від виробництва з даними різних фінансово-господарських служб, і видавати доречні повідомлення для всіх рівнів управління підприємства.

Отже, результатами модернізації та системної інтеграції є: спрощення та автоматизація бізнес-процесів, максимально ефективно управління підприємствами, підвищення надійності та безпеки інтегрованих систем, ефективна взаємодія систем на базі спільної платформи, значне зниження витрат на подальшу модифікацію.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія - Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Глобалізація>
2. Вікіпедія - Електронний ресурс. - Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Системна_інтеграція.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" від 15 серпня 2007 р. № 653- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/653-2007-p>

4. Матеріали конференції аналітичної фірми з питань досліджень ринку інформаційних технологій InternationalDataCorporationIDC "CloudLeadershipandDatacenterTransformationRoadshow 2015 inKyiv" 15.09.2015- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://idcukraine.com/ru/events/upcoming-events>

5. С.Д. Бушуєв, Р.Ф. Ярошенко. Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2011. – № 3(39). – С. 5-10.

Зезуль В.І., Руденкова С.В., студентки групи БО-121,
обліково-економічний факультет
Науковий керівник – Гливенко В.В., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ЄСВ: ЩО ПРИНЕСЕ ЗМЕНШЕННЯ СТАВКИ?

У 2016 році встановлено єдину ставку нарахування ЄСВ в розмірі 22% до усіх видів доходів, на які раніше нараховувався ЄСВ. Виняток становитимуть тільки спеціальні ставки нарахування ЄСВ для інвалідів (8,41%, 5,3% і 5,5%), які залишатимуться без змін.

Також скасовується утримання ЄСВ з доходів і визначення класу професійного ризику для роботодавців та відповідні перевірки з боку Фонду соцстрахування щодо правильності такого визначення.

Максимальна величина місячного доходу, на який нараховується ЄСВ, становитиме 25 прожиткових мінімумів (раніше – 17), тобто:

- 3 01.01.2016 р. – 34450 грн (25×1378 грн);
- 3 01.05.2016 р. – 36250 грн (25×1450 грн);
- 3 01.12.2016 р. – 38750 грн (25×1550 грн)

При цьому, якщо база нарахування ЄСВ не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на місяць, за який отримано дохід, сума ЄСВ, як і раніше, розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати та ставки ЄСВ (22%).

Отже, у 2016 році сума мінімального страхового внеску з ЄСВ становитиме:

- 3 01.01.2016 р. – 303,16 грн ($22\% \times 1378$ грн),
- 3 01.05.2016 р. – 319 грн ($22\% \times 1450$ грн);
- 3 01.12.2015 р. – 341 грн ($22\% \times 1550$ грн).

За рахунок ЄСВ фінансуються чотири різних види соціальних виплат: на випадок безробіття, на випадок тимчасової непрацездатності, у зв'язку з нещасними випадками на виробництві, а також пенсії. За своїм розміром пенсії є найважливішими з цих виплат; доходи Пенсійного фонду значно перевищують доходи решти трьох фондів, узятихразом [2].

Зниження ставки ЄСВ зменшило в свою чергу фіскальний відсоток ВВП. Без кардинального реформування системи соціального страхування це лише

призвело до того, що уряд з інших джерел мусив закрити “дірку” в бюджеті Пенсійного фонду. Ця проблема існуватиме не тільки в 2016 році, але і в наступні роки теж. Якщо в 2015 році фінансування дефіциту Пенсійного фонду потребувало 80,9 млрд грн, то в 2016 році – 144,9 млрд грн. Таким чином, зменшення ставки ЄСВ призвело до збільшення дефіциту Пенсійного фонду на 64 млрд грн. Причому слід зазначити, що фонд оплати праці, який фінансується за рахунок державного бюджету, зріс в 2016 році з 57,2 млрд грн до 80,3 млрд грн, або на 40,5%. Ці цифри для нас важливі, бо вони включають і сплату ЄСВ. Враховуючи, що ставка ЄСВ з 2016 року знижена до 22 відсотків, розмір зарплат бюджетникам має зрости на 53% [3].

Це також важливо враховувати, бо це означає, що уряд в такий спосіб ще додатково фінансує Пенсійний фонд. Чим більше буде виплачено зарплат за рахунок держбюджету, тим більше коштів буде сплачено ЄСВ та перераховано Пенсійному фонду.

Отже, держбюджет в 2016 році втратить додатково 64 млрд грн бюджетних коштів на закриття дефіциту Пенсійного фонду.

Можливо, зменшення ставки ЄСВ сприятиме виходу бізнесу з “тіні” ? Для малого бізнесу і сорокавідсоткове оподаткування зарплат (18% податок на доходи фізичних осіб + 22% ЄСВ), які він виплачує найманим працівникам, є завеликим. Тому можна з впевненістю сказати, що з «тіні» вони не вийдуть. Для представників великого та середнього бізнесу таке зменшення ставки ЄСВ є добрим з точки зору зменшення витрат на зарплати.

Можна сказати, що хоча формально великий та середній бізнес має скоротити витрати на зарплати, але цього теж не станеться. Отже, на особливу економію від зниження ставки ЄСВ їм також навряд чи варто розраховувати [3].

У 2016 році підприємці на загальній системі оподаткування сплачуватимуть ЄСВ з чистого доходу (різниці між отриманим доходом та понесеними витратами, відповідно до норм ст. 177 ПКУ). Якщо таким платником не отримано дохід (прибуток) у звітному році або окремому місяці звітного року, такий платник матиме право самостійно визначити базу нарахування, але не більше максимальної величини бази нарахування ЄСВ. Водночас, сума ЄСВ, який сплачується, не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за місяць, у якому отримано дохід (прибуток) або приймається рішення про сплату такого ЄСВ при відсутності оподаткованого доходу. Підприємці на єдиному податку сплачуватимуть ЄСВ на суми, що визначаються такими платниками самостійно для себе, але не більше максимальної величини бази нарахування ЄСВ. При цьому сума ЄСВ не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску [1].

Зниження ставки ЄСВ чи взагалі ліквідацію цього податку неможна робити відразу. Цей процес необхідно розтягнути на декілька років, щоб усвідомити в якому вигляді ми хочемо бачити в подальшому пенсійну систему та інші види соціального страхування.

У 2016 році Міністерство соціальної політики України продовжує реалізацію започаткованих реформ. Зокрема, це стосується об'єднання фондів соціального страхування та реформи системи зайнятості в Україні. Міністр

соціальної політики висловив сподівання, що розпочатий процес реформування і об'єднання фондів соціального страхування буде завершений до кінця року [4].

Список використаних джерел:

1. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
2. Податковий кодекс. Прийнятий Верховною Радою України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
3. Кушнірук Б.Б. Зменшення ставки ЄСВ – крок вперед чи агресивна економічна безграмотність [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://ua1.com.ua/blog/boris_kushniruk/zmenshennya-stavki-esv-krok-vpered-chi-agresivna-ekonomichna-bezgramotnist-16519.html
4. Міністерство соціальної політики України. Офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=187338&cat_id=107177

Іваницька В.Ю., студентка гр. ОА-111
Науковий керівник – Гоголь Т.А., д.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ОЦІНКА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ЗА МСБО ТА ПСБО

У міжнародному стандарті МСБО 41 «Сільське господарство» дуже коротко визначено поняття «біологічні активи» - це живі тварини і рослини [1]. Але, дане визначення досить не чітке та багатозначне, адже не всі рослини і тварини можна віднести до активів, а тільки ті які приносять економічну корисність та прибуток від їх використання.

Відповідно до П(С)БО 30 біологічний актив – це тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди. При цьому біологічні перетворення — це процес якісних і кількісних змін біологічних активів [2]. Для уточнення визначення поняття проаналізуємо погляди різних науковців.

Таблиця 1

Визначення поняття «біологічні активи» різними авторами

Автор	Визначення
Перевозник Н.В. [3]	Біологічний актив – живі рослини, тварини, а також інші біологічні ресурси контрольовані підприємством, які в процесі біологічних перетворень здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або інші біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди.
Жук В.М [4]	Біологічні активи – живі організми (тварини та рослини), які вирощуються підприємством з метою отримання сільськогосподарської продукції або утримуються ним з метою отримання інших вигід.
Кузьмович П.М. [5]	Біологічні активи – це сукупність біологічних ресурсів, що достовірно оцінені, контрольовані та ідентифіковані підприємством, які в процесі біологічних перетворень здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди.

Автор	Визначення
Богданюк О.В. [6]	На макро- рівні: біологічні активи - це частина національного багатства країни, на які встановлено право власності та які реалізують свої функції:ресурсну, екологічні послуги, забезпечення продовольством та підвищеннядобробуту населення. На мікро- рівні: біологічні активи - біологічні активи це – природні ресурси які використовуються в сільському господарстві ,контролюються підприємством,здатні до біологічної трансформації, результатом якої є отримання додаткових біологічних активів та біологічно повноцінної,екологічно безпечної продукції

Джерело : узагальнено автором

Аналіз сутності поняття "біологічні активи" різними авторами свідчить про наявність різних точок зору. Розглянувши думки різних авторів та визначення в нормативно-правових документах можна дати наступне визначення:

Біологічні активи – це природні ресурси представлені у формі тварин або рослин під час використання яких підприємство отримує сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи, що в майбутньому призведе до отримання доходу.

Біологічний актив та/або сільськогосподарська продукція визнаються активом, якщо існує імовірність отримання підприємством у майбутньому економічних вигод, пов'язаних з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена, тому важливим питанням є їх оцінка.

Проведемо порівняльну характеристику оцінки біологічних активів за ПСБО 30 та МСБО 41 у таблиці 2.

Таблиця 2

Оцінка біологічних активів за ПСБО 30 та МСБО 41

ПСБО 30	МСБО 41
Придбаний (одержаний) біологічний актив зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю	
Безоплатно одержані біологічні активи	
Первісна вартість безоплатно одержаних біологічних активів дорівнює їх справедливій вартості з урахуванням витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.	
Продукція зібрана як урожай	
	Сільськогосподарську продукцію, зібрану як урожай з біологічних активів суб'єкта господарювання, слід оцінювати за її справедливою вартістю мінус витрати на продаж на час збирання врожаю.

Контракти на продаж	
	Суб'єкти господарювання часто укладають контракти на продаж своїх біологічних активів або сільськогосподарської продукції на майбутню дату. При визначенні справедливої вартості контрактні ціни не обов'язково доречні, оскільки справедлива вартість є відображенням поточного стану того ринку, на якому зацікавлені покупець і продавець бажають здійснити операцію. Отже, справедлива вартість біологічного активу або сільськогосподарської продукції не коригується через існування контракту.
Активний ринок	
Визначення справедливої вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції ґрунтується на цінах активного ринку.	
За наявності кількох активних ринків біологічних активів і сільськогосподарської продукції їх оцінка ґрунтується на даних того ринку, на якому підприємство передбачає продавати біологічні активи та/або сільськогосподарську продукцію.	
Якщо активного ринку не існує, то, визначаючи справедливую вартість, суб'єкт господарювання користується одним або кількома (якщо можливо) з таких джерел інформації:	
- Останньою ринковою ціною операції з такими активами; - Ринковими цінами на подібні активи;	
- Додатковими показниками, які характеризують рівень цін на біологічні активи і сільськогосподарську продукцію.	- відповідні галузеві показники, такі як вартість садових насаджень в розрахунку на експортний піддон, бушель чи гектар, та вартість худоби, виражена на кілограм м'яса.
Біологічні активи невіддільні від землі	
Якщо біологічні активи рослинного походження на активному ринку оцінюються з урахуванням вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення, то оцінка таких біологічних активів здійснюється за вирахуванням справедливої вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення.	Для біологічних активів, невіддільних від землі, може не існувати окремого ринку, але може існувати активний ринок для комбінованих активів, тобто для комплексу: біологічні активи, необроблена земля та заходи з культивування землі. Для визначення справедливої вартості біологічних активів суб'єкт господарювання може скористатися інформацією, яка стосується комбінованих активів.
Біологічні активи на дату балансу	
Біологічні активи відображаються на дату проміжного і річного балансу за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.	

Джерело : складено автором

Аналіз таблиці 2 свідчить, що при надходженні і русі біологічних активів на підприємстві їх вартість у всіх випадках, крім придбання за плату, оцінюється за справедливою вартістю. При первісному визнанні отримані від сільськогосподарської діяльності додаткові біологічні активи та продукцію

оцінюють за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, в тому звітному періоді, в якому вони відокремлені від біологічного активу.

Отже, оцінка біологічних активів і сільськогосподарської продукції безпосередньо впливає на актив балансу та показники фінансового стану підприємства. Напрямок впливу залежить від співвідношення виробничої собівартості активів та цін на активному ринку. Найбільшого ефекту від впровадження методологічних засад, щодо оцінки активів за справедливою вартістю, можна досягти за умови забезпечення відповідності рівня цін на сільськогосподарську продукцію та економічних обґрунтованих витрат на її виробництво.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_027
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293962&cat_id=293533
3. Перевозник Н.В. Біологічні активи як обліково – аналітична та економічна категорія [Текст] / Н.В.Перевозник // Формування ринкових відносин в Україні. 2009р. – №6(73). – С.115-118.
4. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки : Монографія / Жук В. М. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 648 с.
5. Кузьмович П.М. Поняття біологічних активів та їх класифікація [Текст] / П.М.Кузьмович // Облік і фінанси АПК. – 2010. – №4. – С.32 – 37.
6. Богданюк О.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління біологічними активами садівництва. 08.00.09-бухгалтерський облік, аналіз та аудит : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / О. В. Богданюк. – К. : НУБПУ, 2011. – 21 с.

Ірха А.С., Кравцова Ю.С., студенти гр. БО-122, БО-121
Науковий керівник – Гливенко В.В.к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ОБЛІК ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки, діяльність кожного підприємства супроводжується постійною взаємодією з іншими суб'єктами господарювання. Але, зазвичай, для ефективної діяльності підприємству не вистачає власних коштів і виникає потреба у залучення додаткових коштів, що призводить до утворення зобов'язань, наявність яких за стабільних умов діяльності підприємства не погіршує фінансового стану суб'єкта, а їх розмір та динаміка свідчить про рівень взаємозв'язків з іншими суб'єктами підприємницької діяльності. Зобов'язання є важливим фактором впливу на фінансовий стан підприємства, зокрема, на його ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність та фінансову стійкість. Поточні зобов'язання з огляду на динамічний характер потребують ефективного управління грошовими потоками, контролю за фактичним станом розрахунків особливо під час фінансової кризи. Прийняття управлінських рішень здійснюється на підставі інформації про поточні зобов'язання, що формується у системі бухгалтерського обліку. У зв'язку

з цим, виникає необхідність вдосконалення теоретичних і методичних аспектів визнання, класифікації, документування, оцінки та відображення поточних зобов'язань у системі бухгалтерського обліку, а також методики аналізу поточних зобов'язань та визначення їх впливу на платоспроможність підприємства в сучасних умовах господарювання [1].

Питання структури, поняття та методики обліку зобов'язань знайшли своє відображення в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Зокрема, слід відзначити праці Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, В.Ф. Палія, І.А. Белобжецького, М.Т. Білухи, Л.М. Крамаровського, Б.Ф. Усача, Дж. Фостера, В. О. Шевчука, О.М. Чабанюк та інших. Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених у дослідженні цієї теми, варто зауважити, що на сьогодні ряд теоретичних і практичних питань не знайшли свого повного вирішення та залишаються дискусійними. У літературних джерелах методика аналізу поточних зобов'язань розглядається лише у складі проведення аналізу господарської діяльності підприємства, а також не запропоновані нові підходи щодо вдосконалення обліку.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу. Вони включають короткострокові кредити банків, поточну кредиторську заборгованість, поточні забезпечення та інші поточні зобов'язання. Різні автори по – різному трактують визначення зобов'язань, але при цьому не змінюється її суть. Існування значної кількості підходів до визначення сутності поточних зобов'язань свідчить про їх важливість для будь-якого підприємства.

На сьогодні вітчизняна нормативно-правова база напрацювала цілий ряд нормативних документів з питань регулювання та методичного забезпечення обліку поточних зобов'язань підприємств, однак, в той же час, існує і цілий ряд проблемних моментів, які ускладнюють практичну організацію і здійснення обліку поточних зобов'язань суб'єктів господарювання. Саме тому ці проблеми потребують пошуку шляхів їх вирішення для вдосконалення облікового процесу та аналізу поточних зобов'язань підприємств [2].

Тесленко Т.І. запропоновано методику аналізу поточних зобов'язань, яка полягає у вивченні структури поточних зобов'язань, їх оборотності, визначенні ступеня платоспроможності та ліквідності підприємства, які розраховують на основі даних фінансової звітності, а також у здійсненні розрахунку граничної суми поточних зобов'язань під впливом таких чинників як доходи, витрати діяльності, оборотні активи підприємства. Це буде здійснено з метою встановлення платоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству.

Омецінською І.Я. здійснено класифікацію боргів підприємства: з терміном погашення до трьох місяців; від трьох до шести місяців; більше шести місяців [3].

На нашу думку, для вирішення проблеми обліку поточних зобов'язань, необхідно ввести систему заохочень. Тобто, фактично необхідно впровадити систему знижок, яка успішно функціонує в розвинутих країнах Європи, а також США. Сутність даної системи полягає в тому, що в випадку погашення поточної дебіторської або кредиторської заборгованості за тиждень з дня її появи,

підприємство має право на знижку в розмірі 1,5-2% від суми боргу. Впровадження даної системи допоможе в вирішенні проблеми вилучення коштів з обороту, а також сприятиме достроковій сплаті заборгованості.

На підприємствах України для удосконалення обліку розрахунків з постачальниками слід розробити схему документування розрахунків між постачальниками та покупцями залежно від терміну та форм оплати, схему документообігу розрахунків з постачальниками на підприємстві. Це дозволить більш повно використовувати облікову інформацію для ефективного управління господарською діяльністю підприємств.

Для поліпшення обліку поточних зобов'язань важливим є налагодження системи внутрішнього контролю на підприємстві. З цією метою варто визначити відповідальних осіб за своєчасне погашення зобов'язань, створити таблицю, в якій узагальнювалася б інформація про наявні поточні зобов'язання із зазначенням термінів погашення. Це, в свою чергу, приведе до раціоналізації процесу відслідковування зобов'язань та запобігання прострочення заборгованості.

Удосконалення існуючої в Україні системи обліку поточних зобов'язань можливе лише за умови її уніфікації з міжнародною, але при одночасному урахуванні національних особливостей.

Список використаних джерел:

- 1.Ганусич В.О. Вдосконалення обліку поточних зобов'язань / В.О. Ганусич, М.І. Лоя // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2015. – №1 (45). – С. 238 – 241.
- 2.Подоля А.В. Облік поточних зобов'язань підприємства: сучасний стан та напрямки удосконалення / А.В. Подоля / Молодий вчений. Серія: Економічні науки. – 2014. – №5 (08). – С. 175 – 177.
- 3.Шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stelmaschuk.info/archive-internet-conference/62-conferencia-16-04-2013/632-632.html>

Ірха Я.М., студентка гр. ОА-122

Клименко О.М., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Інтеграція України в Світове Співтовариство представила національній економіці різні шляхи удосконалення роботи зарубіжними партнерами. В зв'язку з цим виникла потреба удосконалення бухгалтерського обліку в державному секторі.

Серед науковців, які досліджують проблеми обліку в державному секторі виділяють роботи Джоги Р., Бутинця Ф., Свірко С. Можливості вдосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі досліджені у працях Сушко Н., Шунь О., Булгакова С., Канева Т., Клименко О.

Існує чотири головні етапи зміни бухгалтерського обліку в державному секторі [1]:

1. Ефективне управління. Затвердження бюджетних програм з подальшим контролем про виконання, лімітування державних видатків та боргів.

2. Прозоре управління. Вільний доступ до інформації з боку зарубіжних партнерів і фінансових установ .

3. Поява нових інформаційних технологій. Нові технології такі як планування резервів підприємства ERPS (Enterprise Resource Planning System) можуть представляти всю потрібну інформацію.

4. Розповсюдження міжнародних стандартів. До міжнародних стандартів бухгалтерського обліку переходить поступово майновий облік, так як застосовується в багатьох країнах світу. Правила представлення бюджетного результату і переходу від бюджетного до фінансового результату визначаються стандартами IPSAS (International Public Sector Accounting Standards).

Зазначене вище доповнюється рядом передумов для вдосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі:

1. Вплив НБУ на розробку бухгалтерського обліку в державному секторі України є першою передумовою модернізації. Відповідно до ст. 112 Бюджетного кодексу України [1] та ст. 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] організація обліку та складання звітності про виконання бюджетів і господарсько-розрахункових операцій бюджетних установ регулюється Держказначейством.

2. Різні способи ведення бухгалтерського обліку.

3. Застосування різних методів бухгалтерського обліку в державних фондах.

4. Звітність про виконання бюджетів консолідується окремо по вертикалі Держказначейства і окремо по вертикалі головних розпорядників бюджетних коштів, отже подвійна консолідація звітності.

5. Використання різних програм для облікових операцій у державному секторі, що виключає комплексну автоматизацію системи обліку.

6. Розбіжність нормативно-правових актів Держказначейства з ведення обліку і складання звітності стандартам IPSAS.

Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки була затверджена для вирішення вказаних проблем та проведення повноцінного реформування урядом [3]. Інститут державних бухгалтерів націлений не тільки на досягнення більшої прозорості і достовірності системи бухгалтерського обліку у державному секторі, але і на вдосконалення процесу казначейського обслуговування з метою більш ефективного управління державними фінансами. Для впровадження інституту державних бухгалтерів було впровадження зміни до Бюджетного кодексу України і Закону України про бухгалтерський облік [4] та підготовлені проекти постанов Кабміну «Про запровадження посад державних бухгалтерів» і «Положення про державного бухгалтера» [5]. Положенням про державного бухгалтера встановлюються завдання, обов'язки, права і відповідальність державного бухгалтера.

Україна має великий досвід розробки і впровадження в практику положень (стандартів) бухгалтерського обліку. На даний час в приватному секторі застосовуються 33 стандарти, які базуються на міжнародних стандартах обліку (IAS) та звітності (IFRS), а в державному секторі використовуються інструкції та положення різних методологічних органів, які базуються на різних принципах.

Розробку стандартів бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору країн світу (стандарти IPSAS) здійснює Комітет з питань державного сектору Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC, м. Нью-Йорк). Стандарти IPSAS носять рекомендаційний характер і розробляються шляхом адаптації в державному секторі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IAS), опублікованих Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB, м. Лондон).

В залежності від того, який метод було обрано, визначається перелік форм фінансової звітності за стандартами IPSAS. Коли метод нарахування лежить в основі складання фінансових звітів, то фінансові звіти включатимуть звіт про фінансовий стан, звіт про фінансові результати, звіт про грошові потоки та звіт про зміни в чистих активах.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки» від 16.01.2007 р. № 34 [3], розроблено та прийнято національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, з яких 9 введено в дію (121 «Основні засоби», 122 «Нематеріальні активи», 123 «Запаси», 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок», 127 «Зменшення корисності активів», 128 «Зобов'язання», 130 «Вплив змін валютних курсів», 132 «Виплати працівникам», 133 «Фінансові інвестиції»). Решти прийнятих стандартів вводяться в дію з 1.01.2017 р.

На сьогодні Міністерством Фінансів України розроблено Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, який встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти діяльності суб'єктів бухгалтерського обліку в державному секторі [6]. Згідно з проектом нові нормативні акти набирають чинності з 1.01.2017 р. та відмінюють дію чинного на сьогодні Наказу Міністерства фінансів України від 26.06.2013 р. № 611 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ [7].

Державне Казначейство України встановлює порядок ведення обліку та складання звітності, встановлює типові форми для бюджетних установ та організацій. Основною проблемою при складанні, розгляді та опрацюванні фінансової звітності бюджетних організацій і установ є постійна зміна її форм Державним казначейством України, що встановлює щороку нові форми.

Розробка власних стандартів для бюджетного обліку є одним з найважливіших шляхів його вдосконалення, оскільки буде сформовано єдину законодавчо-нормативну базу, яка буде повно та точно визначати норми та вимоги до ведення такого обліку та формування звітності, затверджено типові форми для складання звітності, що будуть незмінними протягом певного періоду.

Бухгалтерський облік в бюджетних установах та організаціях України потребує запровадження та широкого використання інформаційних технологій, оскільки це забезпечить : спрощення облікового процесу, підвищення оперативності отримання облікових даних в різних аналітичних розрізах, а отже дозволить використовувати облікову інформацію з метою забезпечення суворого контролю за витрачанням бюджетних ресурсів, за їх цільовим призначенням, що

збільшить економію ресурсів держави та часу. За результатами дослідження можна зробити висновок, що для модернізації системи обліку в державному секторі є необхідним формування єдиної законодавчо-нормативної бази, адаптованої до міжнародних вимог та норм, удосконалення методології складання звітності та запровадження інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542-III.
2. Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
3. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 – 2015 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 р. № 34.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань бухгалтерського обліку»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
5. Чечуліна О.О. Розвиток бухгалтерської професії як важливий чинник подолання економічної кризи: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
6. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі» від 30 жовтня. 2015 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/proekti-normativnopravovih-aktiv?category=aspekti-roboti&subcategory=zakonodavstvo>
7. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ» затверджений Міністерством фінансів України від 26 черв. 2013 р. № 611 [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua>.

Кисельова А.В., Кузьменко І.Г., студенти 3 курсу, група ОА-132

Науковий керівник – к.е.н., доцент Петраков Я.В.

Чернігівський національний технологічний університет

**ВПЛИВ СТРУКТУРИ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ НА
ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ КОМПАНІЇ
(НА ПРИКЛАДІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»)**

Діяльність та стан НАК «Нафтогаз України» завжди викликали жваві дискусії в суспільстві, політиці та міжнародній спільноті. Кардинальні зміни, розпочаті в компанії в 2014 році, спрямовані на виведення її з хронічно збиткового стану, і спричинені реформуванням енергетичного сектору економіки країни, впливають не тільки на добробут кожної родини, а й на бюджетну безпеку, що і вимагає ретельних досліджень.

Аналіз публікацій в сфері приватизації та реформування підприємств державного сектору економіки (ПДСЕ) встановив, що попри збитковий характер більшості ПДСЕ, консервування їх підпорядкуванню міністерствам і відомствам обумовлена гарантованою можливістю вилучення з них обігових коштів на потреби державного бюджету [1;4], неефективністю політики державного підприємництва [2], ренто-орієнтованою поведінкою вітчизняних еліт [3]. Разом з тим, фінансова звітність багатьох підприємств, підконтрольних державі, не завжди відповідає вимогам її концептуальної основи щодо повного, всебічного та достовірного відображення результатів діяльності за відповідний період часу [5].

Однією із цілей реформування НАКу було підвищення платоспроможності компанії завдяки зміни структури позикового капіталу (з поточних до довгострокових). Як показують наші розрахунки (див. таблиці 1 і 2), як структура

позикового капіталу, так і показники платоспроможності підприємства в 2013-2015 роках значно покращилися.

Таблиця 1

Динаміка структури позикового капіталу НАК «Нафтогаз України» в 2013-2015 роках, млн. грн.

Показник, тис. грн.	Значення на кінець періоду			Абсолютне відхилення		Темпи зростання, %		В структурі пасивів станом на 31.12, %		
	2013	2014	2015	2014/13	2015/14	2014/13	2015/14	2013	2014	2015
1 Довгостроковий капітал, у т.ч.	14 604	26 612	35 436	12 008	8 824	182,22	133,16	6,58	12,54	7,75
1.1 Довгострокові кредити банків	14 387	26 188	34 825	11 801	8 637	182,03	132,98	6,49	12,34	7,62
2 Поточні зобов'язання	102 024	67 200	74 415	-34 824	7 215	65,87	110,74	46,00	31,67	16,29
2.1 Короткострокові кредити банків	21 940	16 010	15 509	-5 930	-501	72,97	96,87	9,89	7,55	3,39
2.2 Кредиторська заборгованість за товари, послуги	37 349	25 146	34 765	-12 203	9 619	67,33	138,25	16,84	11,85	7,61
2.3 Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	18 229	14 917	16 779	-3 312	1 862	81,83	112,48	8,22	7,03	3,67
2.4 Кредиторська заборгованість за авансами	18 654	3 731	1 470	-14 923	-2 261	20,00	39,40	8,41	1,76	0,32
Залучений капітал, всього	116 629	93 813	109 850	-22 816	16 037	80,44	117,09	52,58	44,22	24,04

Джерело: розраховано на основі річної звітності компанії [6].

Таблиця 2

Динаміка показників платоспроможності НАК «Нафтогаз України» в 2013-2015 роках

Показник	Значення показника на кінець періоду,			Абсолютне відхилення	
	2013	2014	2015	2014/13	2015/14
Оборотні активи, млн. грн.	92 686	68 592	92 015	-24 094	23 423
Запаси, млн. грн.	37 312	22 399	48 164	-14 913	25 765
Грошові кошти та їх еквіваленти (включно з поточними фінансовими інвестиціями), млн. грн.	1 888	2 684	7 745	796	5 061
Поточні зобов'язання, млн. грн.	94 829	67 201	74 415	-27 628	7 214
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,98	1,02	1,24	0,04	0,22
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,58	0,69	0,59	0,10	-0,10
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,04	0,10	0,02	0,06

Джерело: розраховано на основі річної звітності компанії [6].

На нашу думку, позитивні зрушення в динаміці ліквідності НАКу є наслідком поступового підвищення цін на природний газ до ринкового рівня як для промислових, так і побутових споживачів. Крім того, істотна зміна структури пасивів компанії обумовлена поступовим заміщенням короткострокових кредитів банків та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги і за авансами (з урахуванням переходу на модель передоплати за газ в розрахунках як і з Газпромом, так і з внутрішніми споживачами газу, що спричинило їх зменшення за останні 2 роки на понад 30 млрд. грн.) довгостроковими кредитами банків (збільшилися впродовж 2014-15 років на понад 20 млрд. грн.). При цьому, додаткові внески держави до власного капіталу компанії «розмили» частку залученого капіталу з 52,58% до 24,04% в структурі пасивів, що істотно підвищило фінансову стійкість НАКу та знизило ризики фіскальних дисбалансів.

Список використаних джерел:

1. Петраков Я.В. Неподаткові бюджетні надходження як альтернатива приватизації / Я.В. Петраков // Державний інформаційний бюлетень «Про приватизацію». – 2006. - №10. – С.23-25.
2. Петраков Я.В. Щодо необхідності перегляду концепції державного підприємництва в Україні / Я.В. Петраков // Державний інформаційний бюлетень «Про приватизацію». – 2008. - №10. – С.27-33.
3. Міщенко В.С. Щодо формування ефективної рентної політики в Україні / Барановський О.І., Міщенко В.С., Петраков Я.В. // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 3-14.
4. Петраков Я.В. Еволюція парадигми використання неподаткових бюджетних доходів як інструменту мобілізації фінансових ресурсів до державного бюджету / Я.В. Петраков // Вісник Чернігівського державного технологічного університету: зб. – Чернігів: ЧДТУ, 2010. – №43. – С.209-217. – (Серія: Економічні науки).
5. Рядська В.В. Аудит: практикум / В.В. Рядська, Я.В. Петраков. – К.: ЦУЛ, 2009. – 464 с.
6. НАК «Нафтогаз України». Фінансова звітність [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C4775D2495121A4AC2257AD90051F66D>

Кирій І.І., студент гр. ОА – 111

Науковий керівник - к.е.н, доцент Акименко О.Ю.

Чернігівський національний технологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання головною метою будь-якого підприємства є, окрім отримання прибутку, розвиток підприємства, вихід на нові ринки та розширення міжнародних зв'язків. Все це є основоположним для перегляду та удосконалення облікової політики підприємства, відповідального процесу, створення котрого потребує ретельного підходу та інформаційного забезпечення. Порядок розкриття інформації про облікову політику підприємства визначено НП(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”[8].

Незважаючи на те, що всі П(С)БО ґрунтуються на МСБО, в них існують суттєві розбіжності. Це спричиняє необхідність детального розгляду та дослідження основних аспектів формування облікової політики підприємств

відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень науковців, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням даного питання займалося багато науковців та дослідників: М.Я. Черній [10], Л.В. Івченко [3], М. Щирба [11], Т.І. Лозова [6], Л.О. Коваленко [4], О.А. Подолянчук [9] та інші. Дані автори, безперечно, зробили вагомий внесок у дослідження формування облікової політики, але питання методології формування та організації облікової політики на підприємстві висвітлено досить стисло, тому залишається багато відкритих питань з даної теми. Тому, є важливим проведення подальшого дослідження нагальної проблеми, пов'язаної із формування та розробкою облікової політики.

Виклад основного матеріалу: Термін «облікова політика» з'явився на території України, перш за все, у зв'язку із зміною системи бухгалтерського обліку та проведення реформ відповідно до міжнародних стандартів. Більш широко та офіційно почав вживатися з моменту прийняття Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», згідно якого облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1].

За Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [7].

Отже, можемо сказати, що облікова політика – це методи, способи та принципи ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, на основі яких здійснюється фінансово – господарська діяльність суб'єкта господарювання на основі діючого законодавства.

Облікова політика відображається в Наказі по підприємству або Положенні «До наказу про облікову політику» до додаються додатки: робочий план рахунків, графік документообігу, посадові інструкції, склад апарату бухгалтерії, склад апарату внутрішнього контролю та інші.

З метою уникнення невизначеностей та суперечностей стосовно побудови та висвітлення основних положень облікової політики, що можуть виникнути у майбутньому, Міністерством фінансів України було видано Лист № 31-34000-10-5/27793 від 21.12.2005 р. «Про облікову політику» у якому визначено, що встановлення облікової політики належить до компетенції власника (власників) підприємства, органу, уповноваженого управляти державним майном та корпоративними правами держави [4].

При визначенні, якою буде облікова політика необхідно використовувати графіки документообігу, посадові інструкції, плани щодо організації бухгалтерського обліку [2], установчі документи, в яких зазначені основні засади побудови та організації господарської діяльності підприємства .

На нашу думку, під час формування облікової політики підприємство має враховувати:

- форму власності та організаційно - правовий статус підприємства, адже відповідно до розмірів та структури організації підприємства керівництво обирає форму організації бухгалтерського обліку;

- систему оподаткування (податкове законодавство впливає на принципи та методологію ведення обліку на підприємстві);

- внутрішні фактори, такі як фінансовий та господарський розвиток підприємства, які здійснюють вагомий вплив на облікову політику підприємства (дані фактори поєднують в собі виробничий потенціал та розвиток підприємства у майбутньому, стратегічні підходи до розвитку підприємства, наявність інвестиційних джерел, виробничі фонди та основні засади, які враховуються при формуванні облікової політики);

- технічне оснащення управління (рівень автоматизації значною мірою впливає на форму ведення бухгалтерського обліку, адже при автоматизації бухгалтерського апарату скорочуються витрати часу на здійснення облікового процесу);

- кваліфікаційний рівень працівників підприємства (від рівня освіченості працівників, чисельності, професіоналізму кваліфікованих кадрів залежить робота підприємства);

- розміри діяльності підприємства (формування облікової політики повинно враховувати показники діяльності підприємства, організаційну структуру підприємства).

Тобто, враховуючи вище наведені фактори, можливо сформулювати облікову політику з уникненням помилок у фінансовій звітності, особливо якщо підприємство складається з відокремлених підрозділів чи має філії.

Варто також зауважити, що на сьогодні виникає багато питань безпосередньо при розробці та реалізації облікової політики, які певним чином стосуються нормативної бази, а саме: її обмеженістю, адже існує бухгалтерське та податкове законодавство визначає лише основні принципи, методи, прийоми бухгалтерського обліку, але інформація є вичерпною та вузько направленою, що призводить до виникнення великої кількості питань, які не можливо вирішити лише за допомогою облікової політики.

В існуючій нормативній базі немає рекомендацій щодо відображення в обліку і звітності окремих господарських ситуацій і, в результаті чого, більшість рішень, які приймаються на підприємстві, не мають об'єктивного підґрунтя, адже далеко не всі питання можуть вирішуватися на основі облікової політики.

Висновок: Отже, облікова політика підприємства включає в себе сукупність способів, методів та принципів ведення бухгалтерського обліку, а саме спостереження, аналіз та вартісний вимір фінансової та господарської діяльності підприємства.

При формуванні облікової політики виникає багато питань щодо технічного потенціалу, організаційних та кадрових можливостей підприємства. На сьогодні більшість власників підприємств відносяться легковажно до процесу формування облікової політики, в результаті чого це негативно відображається на обліковому процесі господарюючого суб'єкта та визначенні фінансових результатів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

2. Акименко О.Ю. Рациональна організація обліку як основа забезпечення ефективного управління підприємством // Вісник Чернігівського державного технологічного університету: Серія "Економічні науки" науковий збірник / Чернігів. держ. технол. ун-т. – Чернігів: ЧДТУ, 2013. – №3 (68). – С.69-75.
3. Івченко Л. В. Концептуальні засади облікової політики / Л. В. Івченко // Фінанси, облік і аудит : збірник наукових праць. – 2009. – № 14. – С. 246– 256.
4. Коваленко Л.О. «Облікова політика підприємства як методологічна основа фінансового менеджменту», 2008. – С. 12–15.
5. Лист Міністерства фінансів України від 21.12 2005 р. №31-34000-10-5/27793 «Про облікову політику» [Електронний ресурс]. - Режим доступу - www.minfin.gov.ua.
6. Лозова. Т.І. Облікова політика: проблеми формування. Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. Науковий збірник. [Текст] - Кривий Ріг: Вісник КЕІ КНЕУ. - 2009. - № 1 (17). - с. 59 – 70.
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. - Режим доступу - www.minfin.gov.ua.
8. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
9. Подолянчук О.А. Облікова політика та її вплив на доходи підприємств / О.А. Подолянчук. – К. 2008. – № 4. – С. 103-108.
10. Черній М.Я. Формування облікової політики підприємств на основі організаційно-технологічних особливостей діяльності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [Режим доступу: eztuir.ztu.edu.ua](http://eztuir.ztu.edu.ua).
11. Щирба Маркіян Документальне оформлення облікової політики підприємства / Економічний аналіз. Науковий збірник. - 2008. – № 2(18). – 405с.

Клим Г.Д., студентка гр. 217
Науковий керівник – Маначинська Ю.А., к.е.н., доцент
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТА ОБЛІКУ МЕДИКАМЕНТІВ І ПЕРЕВ'ЯЗУВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

Медикаменти та перев'язувальні засоби є однією із складових матеріальних цінностей бюджетних установ, зокрема установ медичної сфери.

Облік медикаментів та перев'язувальних засобів здійснюється відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України "Про затвердження методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я" від 09.09.2014 р. №635 [1].

Згідно із даним нормативним документом організація обліку медикаментів та інших лікарських засобів у медичних установах залежить передусім від наявності у зазначеній установі такого структурного підрозділу, як аптека. Облік лікарських засобів здійснюється по-різному залежно від їх виду, призначення та вартості. Звичайні лікарські засоби обліковуються у грошовому виразі, а засоби за спеціальним переліком — у предметно-кількісному обчисленні [2].

Лікарські засоби, які були придбані і отримані аптекою оприбутковуються на підставі рахунків постачальника після їх перевірки на відповідність кількості і якості. Отримані і перевірені рахунки постачальників реєструються у "Книзі реєстрації рахунків, що надійшли до аптеки", підписуються відповідальною особою, яка здійснила перевірку і приймання медикаментів, і передаються до бухгалтерії, де на їх підставі складається бухгалтерський запис:

Д-т субрах. 233 "Медикаменти і перев'язувальні засоби",

К-т субрах. 361 "Розрахунки в порядку планових платежів" [2].

Відпуск лікарських засобів матеріально-відповідальним особам з аптеки здійснюється за накладними (вимогами) т. ф. № 3. Вони оформляються у двох примірниках і містять інформацію про: повну назву лікарського засобу, розмір, фасування, лікарську форму, дозування, упаковку, кількість, ціну, вартість. Перший примірник накладної залишається в аптеці, а другий — передається матеріально відповідальній особі того відділення, яке одержує лікарські засоби. Обидва примірники підписують одержувач медикаментів та завідувачем аптеки чи його заступником. Кожна накладна на видачу лікарських засобів таксується, після чого накладні фіксуються у порядку номерів у "Книзі обліку протаксованих накладних (вимог)". Наприкінці місяця у даній книзі необхідно підрахувати загальну суму за кожною групою ліків і загальну суму за місяць. Після чого не пізніше другого числа місяця, наступного за звітним складається "Звіт аптеки про надходження та витрачання медикаментів, перев'язувальних засобів та виробів медичного призначення", який служить підставою для списання видатків з лікарських засобів [3].

Складський облік медикаментів повинен забезпечувати своєчасне та достовірне відображення операцій з їх надходження, переміщення та вибуття. Для аналітичного обліку відповідальними особами складу ведеться Книга складського обліку лікарських засобів та медичних виробів. Суми податку на додану вартість, які сплачуються при купівлі медикаментів не зараховуються до їх вартості і відносяться на фактичні видатки бюджетної установи за кодом економічної класифікації видатків. Списання використаних лікарських засобів здійснюється бухгалтерською службою у закладах охорони здоров'я за балансовою вартістю [1].

Предметно-кількісному обліку підлягають такі категорії препаратів: наркотичні лікарські засоби; психотропні лікарські препарати; отруйні лікарські засоби; лікарські засоби, що мають одурманюючу властивість; спирт етиловий. Облік зазначених препаратів в аптеці здійснюється як у грошовому виразі, так і у кількісному в розрізі відповідних найменувань у "Книзі предметно-кількісного обліку аптекарських запасів". Для видачі зазначених лікарських засобів оформляють спеціальні накладні (вимоги), затверджені керівником установи; в них проставляються штамп і печатка установи, зазначаються номери історій хвороби, прізвища, ім'я та по батькові хворих, для яких виписано ліки. Отримати такі лікарські засоби має право тільки матеріально-відповідальна особа певного відділення чи кабінету. У бухгалтерії на підставі отриманих з аптеки документів облік зазначених препаратів здійснюється у грошовому виразі за окремими позиціями [5].

Медичні заклади, що не мають своїх аптек, повинні закуповувати лікарські засоби в державних та комунальних аптеках у порядку, передбаченому угодою між ними [2].

Лікарські засоби, які одержуються безкоштовно для проведення клінічних випробувань і досліджень, підлягають оприбуткуванню в аптеці і в бухгалтерії установи на підставі супровідних документів. Лікарські засоби відпускаються аптекою відділенням у розмірі поточної потреби в них: отруйні лікарські засоби - 5-денний, наркотичні лікарські засоби - 3-денний, всі інші - 10-денний. В кінці кожного місяця завідувач аптекою складає звіт аптеки

про прихід і витрати аптекарських запасів у грошовому (сумовому) вираженні з виділенням у звіті груп лікарських засобів, перерахованих в інструкції [5].

Облік рецептурних бланків на наркотичні засоби ведеться в журналі, в якому необхідно зазначити такі обов'язкові реквізити і показники: дата (період часу); найменування установи, структурного підрозділу; прізвище, ім'я, по батькові матеріально відповідальної особи; прихід (дата, джерело надходження, серія та кількість бланків); витрата (дата, номер серії, кількість, підпис одержувача, залишок); підпис, розшифровка підпису головного бухгалтера (виконавця із зазначенням посади). При знищенні лікарських засобів, що є непридатними, з вичерпаним терміном придатності та фальсифікованих, складається акт відповідної форми. Документальне оформлення руху лікарських засобів здійснюється медичними працівниками відповідного спрямування за встановленими правилами, має свої особливості в залежності від видів препаратів і наявності або відсутності аптеки як самостійного структурного підрозділу медичного закладу [3].

Отже, можна зробити висновок, що ділянка документального оформлення і обліку медикаментів та перев'язувальних засобів в установах медичної сфери є надзвичайно важливою. Тому детальне та всебічне розкриття особливостей облікового відображення таких матеріальних цінностей є актуальним та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2014 р. №635 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/docfiles/dn_20140909_0635_dod.pdf
2. Особливості обліку медикаментів та перев'язувальних засобів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/11510513/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/osoblivosti_obliku_medikamentiv_perevyazuvalnih_zasobiv
3. Облік медикаментів та перев'язувальних засобів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studopedia.ru/12_100778_osoblivosti-obliku-medikamentiv-i-perevyazuvalnih-zasobiv.html
4. Про затвердження Інструкції з обліку медикаментів, перев'язувальних засобів і виробів медичного призначення / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0747400-87>
5. Особливості обліку окремих видів матеріальних запасів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studme.com.ua/1658092513208/buhgalterskiy_uchet_i_audit/osobennosti_ucheta_otdelnyh_vidov_materialnyh_zapasov.htm

Климчук О.С., студентка гр. 217

Науковий керівник – Маначинська Ю.А., к.е.н., доцент
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ВИДАТКІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Сьогодні, в ринковій економіці бюджетні установи займають важливе місце. Оплата праці є найвагомішою складовою усіх видатків бюджетних установ, а їх облік є однією з найважливіших ділянок, або напрямків облікового процесу.

Фінансування виплат по заробітній платі здійснюється за окремою статтею, яка відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України»[1] є захищеною. Це означає, що виплати по заробітній платі здійснюються першочергово разом з перерахуванням до фондів обов'язкових платежів. Розроблено окремий план рахунків для обліку діяльності таких організацій, а порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності для них встановлює Державна казначейська служба України (ДКСУ).

У бюджетній сфері процес праці та її оплати має певні особливості:

- 1) результатом виконуваної роботи є часто не річ (продукція), а послуги (діяльність);
- 2) праця носить переважно розумовий характер;
- 3) у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85 % усіх витрат;
- 4) у бюджетній сфері досить високий рівень кваліфікації працюючих, а в деяких галузях (освіта, охорона здоров'я, мистецтво) частка спеціалістів вищої кваліфікації сягає близько 50 % загальної чисельності працівників [2].

Відповідно до Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам», який набрав чинності 01.01.2015р, виплати працівникам діляться на три групи:

- 1) поточні виплати: заробітна плата за окладами та тарифами, інші нарахування з оплати праці; виплати за невідпрацьований час (відпустки та інший оплачуваний невідпрацьований час); премії та інші заохочувальні виплати, що підлягають сплаті протягом дванадцяти місяців по закінченні періоду, у якому працівники виконують відповідну роботу, тощо;
- 2) виплати при звільненні. Зобов'язання щодо яких визнається у разі, якщо суб'єкт державного сектора має невідмовне зобов'язання звільнити працівника або кількох працівників до досягнення ними пенсійного віку або надавати виплати при звільненні згідно із законодавством, контрактом чи іншою угодою;
- 3) інші виплати працівникам, зокрема матеріальна допомога, визнаються зобов'язанням у звітному періоді, якщо робота, виконана працівниками у цьому періоді, дає їм право на отримання таких виплат [3].

Оплата праці в бюджетній установі має два різновиди: штатно-окладна і погодинна. За штатно-окладної форми оплати праці кожному працівникові встановлюється місячний посадовий оклад згідно зі штатним розкладом, посадою, освітою, науковим ступенем, вченим званням та категоріями. За погодинної оплати праці основним документом, який служить підставою для нарахування заробітної плати, є таблиць використання робочого часу. У цьому разі для розрахунку погодинного заробітку працівника достатньо знати його розряд, погодинну тарифну ставку даного розряду і кількість відпрацьованих годин за табелем. У процесі розрахунку заробітної плати за посадовим окладом остання зберігається за умови відпрацювання всіх робочих днів місяця [4, с. 9–11].

Для обліку розрахунків з оплати праці застосовується рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці». Цей рахунок активно-пасивний, балансовий, розрахунковий.

На рахунку 66 “Розрахунки з оплати праці” ведеться узагальнення інформації про розрахунки з персоналом, який належить як до облікового, так і до не облікового складу підприємства, з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), а також розрахунки за не одержану персоналом у встановлений термін суму з оплати праці (розрахунки з депонентами) – рахунок 671.

За кредитом рахунку 66 “Розрахунки з оплати праці” відображається нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога з тимчасової непрацездатності, інші нарахування, за дебетом – виплата заробітної плати, премії, допомоги тощо, а також суми утриманих податків, платежів за виконавчими документами, вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати й інші утримання із сум оплати праці персоналу [5].

Аналітичний облік розрахунків з персоналом здійснюється за кожним працівником, видами виплат та утримань. Сума всіх нарахувань заробітної плати за кожним аналітичним рахунком (тобто за кожним працівником) дорівнює кредитовому обороту синтетичного рахунку 66 за звітній місяць, тобто сумі нарахованої заробітної плати по відділу та по підприємству в цілому. Сума всіх утримань за аналітичними рахунками дорівнює дебетовому обороту синтетичного рахунку 66 “Розрахунки з оплати праці”. За кредитом субрахунку 661 “Розрахунки за заробітною платою” відображається нарахована заробітна плата працівникам за звітній місяць. Суми допомоги, які нараховуються з тимчасової непрацездатності, та інші суми, що виплачуються за рахунок відрахувань на соціальне страхування, відносяться з кредиту субрахунку 661 у дебет рахунку 65 “Розрахунки за страхуванням” [5, с.197-198].

Нарахування заробітної плати здійснюється на підставі штатного розкладу тарифікаційних списків, тарифних розрядів, наказів про рух робочої сили, наказів про надання відпусток, табелів обліку використання робочого часу та листів непрацездатності. Розрахунок заробітної плати здійснюється відповідно відпрацьованому часу.

З 1 січня 2016 року значно зменшилась ставка ЄСВ, якщо для бюджетних установ вона становила 36,3%, то тепер складає 22%. Причому така єдина ставка ЄСВ (22 %) застосовується як до зарплати, так і до лікарняних та декретних. Застосовуватиметься вона до усіх видів доходів, на які раніше нараховувався ЄСВ. Виняток становитимуть тільки спеціальні ставки нарахування ЄСВ для інвалідів, які залишатимуться без змін. Утримання ЄСВ з доходів – скасовується. Отже, ці зміни призведуть до економії держбюджету [6].

Головними напрямками організації обліку праці та її оплати мають бути: правильна організація обліку робочого часу, обліку особового складу, виробітку та нарахування заробітної плати, повне дотримання вимог законодавства про оплату праці, точні та вчасні розрахунками з оплати праці.

Отже, організація оплати праці в бюджетній сфері є однією з найбільш гострих проблем. Насущність зростає на фоні соціально-економічної кризи в умовах спаду економічних показників, скорочення чисельності працівників, що призводить до змін в організації праці та її оплаті. Ці причини потребують реформування бюджетної сфери та, безперечно впливають на порядок ведення

бухгалтерського обліку, форми й обсяги подачі звітної інформації, систему внутрішнього і зовнішнього контролю за використанням бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Державний бюджет України». Верховна Рада України; Закон, Бюджет від 25.12.2015 № 928-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
2. Нестеренко Ж. К. Особливості організації оплати праці в бюджетних установах та необхідність її комп'ютеризації / Ж. К. Нестеренко // Сталый розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 158–162.
3. Виплати працівникам: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 132 від 29.11.2011р. №1798 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/stbuxgos/stbuxgos.aspx>.
4. Тонконог Т. Ю. Особливості системи оплати праці працівників бюджетної сфери та напрямків її удосконалення / Т. Ю. Тонконог // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 5. – С. 9–11. 6
5. Тонконог Т. Ю. Особливості системи оплати праці працівників бюджетної сфери та напрямків її удосконалення : підручник / Т. Ю. Тонконог. – Х. : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2010. – 198 с.
6. Бухгалтер «Для працівників бюджетної сфери». Оплатно-трудова новачка 2016 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/articles/oplata-praci/viplati-pratsivnikam/oplatno-trudovi-novatsiyi-2016-roku-vivchayemo-razom/>

Коваль О.Є., студент гр. ОА-111

Науковий керівник – Іванова Л.Б., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Під бюджетними установами розуміємо - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими. [1]

Робота бюджетних установ знаходиться під постійним контролем Головних розпорядників бюджетних коштів та Державної казначейської служби України (далі ДКСУ). В свою чергу Головний розпорядник бюджетних коштів на підставі підтверджувальних документів надає фінансування, а ДКСУ проводить постійну роботу з бюджетною установою та контроль за розподілом коштів за кодами економічної класифікації видатків (КЕКВ).

На сьогоднішній день головною проблемою є недостатнє комп'ютерне забезпечення бюджетних установ для обробки економічної інформації, що спричиняє загрозу з боку безпеки бюджетної установи.

У науковій літературі питання економічної безпеки держави та бюджетних установ все більше досліджується. В Україні поняття «економічна безпека» визвало справжній науковий інтерес на початку 1990-их рр. Одним із початківців дослідження питань з економічної безпеки, після появи підручника «Економічна безпека держави», можна вважати Г. Пастернак - Таранушенка, він дає визначення, що «економічна безпека – це стан держави, що забезпечує можливість створення і розвитку умов для плідного життя її

населення, перспективного розвитку її економіки в майбутньому та зростання добробуту її мешканців” [2].

Особливості функцій Державного казначейства України як гаранта забезпечення економічної безпеки досліджували такі науковці: Н. Сушко, С. Клімова, О. Чечуліна, В. Александров, О.Мельниченко та ін.

Проте саме питання підвищення економічної безпеки бюджетної установи є широким полем для дослідження.

Невирішеними частинами існуючої проблематики є недостатнє фінансування бюджетних установ, виходячи з чого виникає неможливість оновлення інформаційно-комп’ютерної бази для забезпечення діяльності та підвищення рівня економічної безпеки.

Метою дослідження даної роботи є підвищення економічної безпеки бюджетної установи запровадженням система дистанційного обслуговування "Клієнт казначейства - Казначейство".

Співпраця бюджетних установ та ДКСУ є тісною та постійною. ДКСУ є свосереднім державним банком в якому відкриті рахунки бюджетних установ на які надходять асигнування та власні надходження від основної, господарської та додаткової діяльності.

Для проведення будь-якого платежу бухгалтер бюджетної установи створює визначений пакет документів в паперовому вигляді та електронному створеному в програмному забезпеченні «K-Files», «Парус-Бухгалтерія», «1-С».

Наприклад, для оплати рахунків за електроенергію необхідні такі обов’язкові документи: договір на постачання електроенергії, рахунок, акт, платіжне доручення, на основі попередньо зазначених документів створюється реєстр юридичних та фінансових зобов’язань. Всі документи в паперовому вигляді підписуються головним бухгалтером, керівником, закріплюються печаткою, в електронному вигляді записуються на інформаційний носій (флеш-носій, диск) та доставляються виконавцем (зазвичай бухгалтером, відповідальним за роботу з казначейством) до ДКСУ.

З наведеного прикладу вище бачимо проблему відсутності дистанційного обслуговування, підвищеного ризику роботи бухгалтера та зайві видатки бюджетної установи на проїзд по місту.

Запровадження дистанційного обслуговування роботи з ДКСУ дозволить вирішити проблеми із зайвими видатками на відрядження та виконання непосадових обов’язків бухгалтером.

На даний момент Міністерство фінансів України поступово запроваджує в дію систему дистанційного обслуговування "Клієнт казначейства - Казначейство". Це є гарною альтернативою для вирішення існуючих проблем та кроком в інформаційно-комп’ютерному розвитку бюджетних установ.

Згідно Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2012 № 1407, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17.01.2013 за № 130/22662 "1.3. У процесі казначейського обслуговування державного бюджету за видатками, операціями з надання кредитів за рахунок коштів державного бюджету та з погашення державного боргу може застосовуватися система дистанційного обслуговування "Клієнт казначейства - Казначейство" з

використанням засобів криптографічного захисту інформації Державної казначейської служби України (далі - Казначейство України)". [3]

ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» призначений для надання зовнішнім клієнтам Державної казначейської служби України (розпорядникам та одержувачам бюджетних коштів) віддаленого доступу за допомогою мережі Інтернет до інформаційних ресурсів ДКСУ для автоматизації процесу виконання бюджетів усіх рівнів. Це дозволить оптимізувати витрати на підтримку цього процесу завдяки відмові від потоку вхідних та вихідних паперових документів, прискорити обробку інформації, скоротити час на казначейське обслуговування бюджетів та зменшити кількість помилок в даних. [4]

Доступ зовнішніх клієнтів до ресурсів інформаційного середовища ДКСУ відбувається через стандартні web-браузери, які зазвичай розповсюджуються вільно, тому їх використання не збільшить вартість ні інформаційних ресурсів ДКСУ, ні програмного забезпечення на боці розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів. [4]

Ідея запровадження віддаленого доступу клієнтів Казначейства через ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» має позитивні і негативні сторони (табл.1).

Таблиця 1

**Позитивні і негативні сторони запровадження ПТК
«Клієнт казначейства – Казначейство»***

Позитивні сторони	Негативні сторони
1. Спрощення виконання платежів.	1. Застаріле комп'ютерне обладнання
2. Підвищення відмовостійкості системи	2. Поганий доступ до мережі Інтернет, що може спричинити збій програми
3. Спрощення обслуговування та підвищення економічної безпеки	3. Відсутність надійних антивірусних та захисних програм
4. Зникнення статті видатків бюджетної установи на проїзд по місту	4. Людський фактор створення документів, виникнення помилок та порядок їх виправлення
5. Зменшення ризику роботи особи, яка доставляє документи до ДКСУ за місцем діяльності	5. Відсутність необхідних навичок персоналу для роботи з програмою та вік працівників бухгалтерії. Так, як бухгалтери «старої школи» не мають бажання працювати з комп'ютерною технікою.
6. Крок до сучасного інформаційного обміну	6. Придбання додаткових безперебійних пристроїв для безпечної роботи
7. Можливість бюджетної установи в дистанційному режимі контролювати надходження асигнувань та проведення видатків	-
8. Зменшення видатків на канцтовари для створення пакету документів для ДКСУ	-
9. Можливість самостійно роздруковувати виписки	-
10. Одноразові видатки на підключення дистанційного обслуговування	-

**Власна розробка автора на підставі джерел у п.п. літератури 3,4.*

Аналізуючи таблицю 1 бачимо, що позитивних сторін більше. Зрозуміло, що початкове введення в дію даної системи матиме проблеми, доки не відбудеться повне налаштування та тестування системи в роботі. Але запровадження ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» є раціональною та

сучасною ідеєю для підвищення економічної безпеки бюджетної установи та спрощення роботи.

Отже, економічна безпека бюджетної установи має велике значення, так як бюджетна установа працює з бюджетними коштами, контроль та безпека, яких повинна бути на високому рівні. Дієвим засобом для підвищення економічної безпеки є запровадження система дистанційного обслуговування "Клієнт казначейства - Казначейство", яке забезпечить подвійний контроль коштів на рахунках (і ДКСУ, і бюджетною установою), зменшення видатків на канцтовари та проїзд по місту та спрощення та прискорення процедури проведення поточних платежів бюджетною установою.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України редакція від 13.02.2016 № 2456-VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / Г. А. Пастернак-Таранушенко ; за ред. проф. Б. Кравченка. – К. : Кондор, 2002. – 302 с
3. Наказ Мінфін України «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами» від 24.12.2012 № 1407 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13>
4. Форум "Бухгалтер" для працівників бюджетної сфери - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://budget.factor.ua/viewtopic.php?f=124&t=4521>

Коваль О.Є., студент гр. ОА-111

Науковий керівник – Сизоненко О.В., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК ВЛАСНИХ НАДХОДЖЕНЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ - СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

Сьогодні чи не найголовнішою проблемою державного сектору є недостатність фінансування. Із року в рік зростає дефіцит бюджету, і бюджетні установи, під якими розуміють органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету [1], щорічно змушені шукати додаткові шляхи фінансування. Під іншими джерелами отримання коштів розуміють кошти, які формують спеціальний фонд бюджетної установи, отримані від здійснення основної, господарської та додаткової діяльності, і називаються власні надходження бюджетних установ. Для більшості бюджетних установ ці джерела доходів є життєво необхідними, так як вони покривають значну частину видатків на здійснення діяльності установи. Яскравим прикладом таких суб'єктів державного сектору є заклади вищої та професійно-технічної освіти.

Наукові доробки сучасності щодо питань бухгалтерського обліку в бюджетних установах (Борисової Н.В., Дрошенко О.О., Лиско Н.А., Левицької С.О., Метелиці В.М., Свірко С.В. та ін.), більше направлені на питання організації обліку, проведення контролю та аналізу діяльності бюджетних установ доходів видатків, виконання кошторису в бюджетних установах. Майже не приділяється

увага саме обліку власних надходжень бюджетних установ. Існуючі дослідження не враховують майбутні зміни нормативно-правової бази 2017 року та не повною мірою відповідають сучасній господарській практиці суб'єктів державного сектору в освітній сфері.

Метою дослідження є виявлення проблем синтетичного і аналітичного обліку власних надходжень бюджетних установ з врахуванням вимог сучасності та враховуючи майбутнє.

Бухгалтерський облік суб'єктів державного сектору відрізняється своєю прозорістю, тому що всі кошти проходять перевірку через Державну казначейську службу України (ДКСУ), в якій відкриті рахунки бюджетної установи. Власні надходження бюджетної установи не є виключенням і теж проходять жорсткий контроль через рахунки ДКСУ з перевіркою призначення платежу та реквізитів, що дуже часто ускладнює процес використання цих коштів бюджетними установами.

Аналітичний облік власних надходжень бюджетних установ чітко не регламентується діючою нормативною базою. Деталізація рахунків здійснюється бюджетними установами за бажанням та виходячи з досвіду працівників бухгалтерської служби. Бачення головного бухгалтера, який визначає порядок аналітичного обліку даних коштів, досить часто за «старою школою», не завжди відповідають вимогами сучасності, які покращать систему ведення обліку. Бухгалтер – це людина, яка повинна не просто вести облік, а робити це раціонально та ефективно. Дуже просто заплутатися при аналізі інформації щодо власних надходжень, так як вони обліковуються на одному рахунку і не мають аналітичної деталізації. На практиці всі власні надходження бюджетні установи, як правило, обліковують на рахунку 364 «Розрахунки з іншими дебіторами», незалежно від джерела їх надходження. Наразі більшість суб'єктів державного сектору перейшли на автоматизовану систему ведення бухгалтерського обліку і введення аналітичного обліку власних надходжень надасть можливість створювати реєстри та відомості з інформацією не витрачаючи на це додаткового робочого часу.

Згідно Бюджетного кодексу України власні надходження бюджетних установ - кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності. [1]

Бюджетні установи отримують різноманітні власні кошти, які згідно Бюджетного кодексу поділяються на такі групи:

Перша група — надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством;

1.1 Плата за послуги, що надаються бюджетними установами у відповідності до їх функціональних повноважень.

1.2 Надходження від господарської та виробничої діяльності. До цієї підгрупи відносять доходи від діяльності

допоміжних, учбово-допоміжних підприємств, господарств, виробничих майстерень, плата за гуртожиток, квартплата, комунально-побутові послуги, науково-дослідні роботи по господарських договорах та ін.

1.3 Плата за оренду майна.

1.4. Надходження від реалізації необоротних активів (крім будівель і споруд), інших матеріальних цінностей, плата за зданий металобрухт, дорогоцінні метали, каміння, які у відповідності з чинним законодавством залишаються на підприємстві.

Друга група — інші джерела власних надходжень бюджетних установ.

2.1. Благодійні внески, гранти і дарунки.

2.2. До другої підгрупи включають кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів.

2.3. До підгрупи 3 включають кошти, що отримують вищі та про сесійно-технічні навчальні заклади від розміщення на депозитах. [1]

Виходячи вище викладеного та враховуючи вимоги сучасного (згідно діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ) та майбутнього згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, який набуде чинності з 01.01.2017 року) законодавства нами запропоновано кореспонденцію рахунків обліку власних надходжень бюджетних установ, яка почне діяти з 01 січня 2017 року з паралельним відображенням фактичної ситуації обліку власних надходжень – див. табл. 1.1. Представлена кореспонденція в таблиці 1, запропонована нами на основі проведеного дослідження ведення обліку власних надходжень в Коледжі транспорту та комп'ютерних технологій Чернігівського національного технологічного університету.

Таблиця 5

Кореспонденцію рахунків обліку власних надходжень в Коледжі транспорту та комп'ютерних технологій ЧНТУ до 31.12.2016р. та з 01.01.2017р.

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків до 31.12.2016 р.		Кореспонденція рахунків з 01.01.2017 р.	
		Дт	Кт	Дт	Кт
1	Нарахована плата за послуги навчання	364/1	711	2111/1	7111
2	Нарахована плата за курси водіїв	364/2	711	2111/2	7111
3	Нарахована плата за підготовчі курси	364/3	711	2111/3	7111
4	Нарахована плата за курси іноземної мови	364/4	711	2111/4	7111
5	Оплата за послуги навчання	323	364/1	2311(2321), 2313 (2323)	2111/1
6	Оплата за курси водіїв	323	364/2	2311(2321), 2313 (2323)	2111/2
7	Оплата за підготовчі курси	323	364/3	2311(2321), 2313 (2323)	2111/3
8	Оплата за курси іноземної мови	323	364/4	2311(2321), 2313 (2323)	2111/4
9	Прийнято готівку з їдальні до каси	301	364	2211 (2221),	2111

*Власна розробка на підставі [3,4,5]

З таблиці 1 можемо зробити висновки, що в 2017 р. відбудуться кардинальні зміни в обліку. Введення аналітики не є хворобливою чи складною подією для бухгалтерського обліку. Необхідно прописати аналітичні рахунки, які використовує бюджетна установа в обліковій політиці та з допомогою програмістів змінити налаштування ведення обліку в бухгалтерському програмному забезпеченню.

Власні надходження бюджетної установи – це рятувальне коло. Яке дозволяє установам триматися на плаву та покривати власні видатки на забезпечення діяльності. Удосконалення аналітичного обліку власних надходжень бюджетних установ створить можливість для надання повної, детальної інформації з метою проведення аналізу впливу факторів на динаміку власних надходжень бюджетних установ та ефективності використання коштів, а також для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України редакція від 13.02.2016 № 2456-VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Стратегія модернізації системи обліку в державному секторі на 2007-2015 роки. – Постанова Кабінету Міністрів України № 34 від 16.01.2007 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-%D0%BF/ed20070116>
3. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ - Наказ Мінфін України від 26.06.2013 № 611 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13>
4. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі - Наказ Міністерства фінансів України 29.12.2015 № 1219 - – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16>
5. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами - Наказ Міністерства фінансів України 29.12.2015 № 1219 - – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16/paran4#n4>

Корбач О.О., студент гр. ОА – 111

Науковий керівник - к.е.н, доцент Акименко О.Ю.

Чернігівський національний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТОРГОВОЇ НАЦІНКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Актуальність теми. В умовах глобалізації економіки торгівля є однією з прибуткових галузей. Для рентабельності підприємств роздрібною торгівлі важливе значення має товарно-матеріальний запас, оцінка якого впливає на вартість реалізованих товарів. Тому з метою пильного контролю та аналізу за станом товаро - матеріальних цінностей необхідно впровадити якісну систему їх обліку на підприємстві [6].

На товари роздрібних підприємств, які ведуть облік за цінами продажу, при їх оприбуткуванні встановлюється торгова націнка. Торговельна надбавка (націнка) - сума витрат суб'єкта господарювання, що пов'язані з обігом товару та

здійснюються в процесі його продажу (реалізації) у роздрібній торгівлі, та прибутку [4].

Аналіз останніх публікацій. В роботах таких вчених, як Базась М.Ф. [2], Захожай В.Б. [2], Куцик П.О. [3], Терещук С.І. [9], Хом'як Р.Л. [10] та інших розкриваються питання сутності та обліку торгової націнки в роздрібній торгівлі. Проте, залишаються недостатньо висвітленими і потребують поглибленого опрацювання й удосконалення теоретичні та практичні проблеми обліку торгової націнки на підприємстві роздрібно торгівлі.

Правильне відображення та об'єктивне визначення в бухгалтерському обліку торгових націнок підприємств роздрібно торгівлі на товари, які оприбутковуються і враховуються за продажними (роздрібними) цінами, може забезпечити тільки раціональна організація бухгалтерського обліку торгових націнок, їх наявності та змін протягом звітного місяця.

Торгова націнка включається до ціни товару, і якщо вона реалізується у ціні товару, то, з одного боку, вона є джерелом відшкодування витрат, з другого — утворенням доходу підприємств торгівлі чи громадського харчування. Розмір торгової націнки залежить від виду торгівлі, витратоємності товару, попиту та пропозиції на ринку [7].

На субрахунку 285 «Торгова націнка» підприємства роздрібно торгівлі, при веденні обліку товарів за цінами реалізації, відображають торгові націнки на товари, тобто різницю між купівельною та продажною (роздрібною) вартістю товарів. За кредитом субрахунка 285 відображається збільшення суми торгових націнок, за дебетом – зменшення (списання). Підприємства роздрібно торгівлі у разі власних потреб можуть відкривати додаткові субрахунки першого та другого порядку до рахунку 28 «Товари» [8].

Специфіка використання рахунку 285 «Торгова націнка» полягає в тому, що у звітності відображається лише згорнуте сальдо по рахунку 28 «Товари», залишаючи поза увагою користувачів інформації відомості про зміни (динаміку, коливання) торгової націнки за звітний період.

Недоречним і нераціональним є облік на субрахунку 285 «Торгова націнка» різниць між цінами придбання і середніми обліковими цінами на тару. Тим більше, що Інструкція [5] не встановлює порядок списання цих різниць із субрахунку 285. Таке неконкретизоване положення Інструкції призводить до ускладнення синтетичного й аналітичного обліку торговельної націнки та помилок в облікових записах [1].

Нам імпонує думка Ковальчука А.І та Овсюка Н.В щодо недоцільності об'єднання на рахунку 28 «Товари» активних субрахунків для обліку товарів і тари з пасивним регулюючим субрахунком 285 «Торгова націнка». Враховуючи вище зазначене, приймаємо пропозицією професора І.Павлюка щодо ведення обліку торгової націнки на синтетичному рахунку 29.

Кореспонденція рахунків на підприємстві роздрібно торгівлі з використанням рахунку 29 «Торгова націнка» наведена в Таблиці 1.

Таблиця 1

**Кореспонденція рахунків на підприємстві роздрібно́ї торгівлі з використанням
рахунку 29 «Торгова націнка»**

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Залишок товарів на початок звітнього періоду	282	-
2	Торгова націнка на товари на початок звітнього періоду	-	29
Оприбуткування товарів			
1	Оприбуткований товар за купівельною вартістю	281	631
2	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	641	631
3	Оплачений отриманий товар	631	311
Реалізація через роздрібну мережу			
1	Встановлено торгіву націнку	282	29
1	2	3	4
2	Продано товари за готівкові кошти	301	702
3	Відображені податкові зобов'язання з ПДВ	702	641
4	Списана собівартість товарів	902	282
5	Списана торговельна націнка на реалізовані товари	29	282
Визначення фінансового результату			
1	Списана на фінансовий результат сума доходів від реалізації товарів	702	791
2	Списана на фінансовий результат собівартість реалізованого товару	791	902
3	Нарахований податок на прибуток	981	641
4	Списані витрати за податком на прибуток на фінансовий результат	791	981
5	Відображено нерозподілений прибуток	791	441
Залишок товару			
1	Залишок товарів на кінець звітнього періоду	282	-
2	Торгова націнка на товари на кінець звітнього періоду	-	29

Облік торговельної націнки на окремому синтетичному рахунку 29 «Торговельна націнка» дасть можливість значно спростити бухгалтерські записи в синтетичному й аналітичному обліку, уникнути плутанини в записах.

Отже, можна зробити висновок, що правильне відображення в бухгалтерському торговельної націнки на товари роздрібно́ї торгівлі має важливе значення для забезпечення своєчасного та точного виявлення фактичної собівартості реалізованих товарів, та їх залишок, а також визначення та відображення в бухгалтерському обліку фінансових результатів торговельної діяльності.

Список використаних джерел

1. Аршакян Н.А., Пчеліна К.О, Бесонова Г.П. Проблеми бухгалтерського обліку торговельної націнки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18978/1/2-Arshakian-9-10.pdf>
2. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Підруч. для Б94 студ. вищ. навч. закл. / В. Б. Захожай, М. Ф. Базась, М. М. Матюха, В. М. Базась; За ред. В. Б. Захожая, М. Ф. Ба-зася. — К.: МАУП, 2005. — 968 с.

3. Бухгалтерський облік у торгівлі та ресторанному господарстві: навч. посібник / П.О. Куцик, Л.І. Коваль, Ф.Ф. Макарук. - К.: Магнолія 2006, 2010. - 504 с.
4. Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI «Про ціни та ціноутворення», затверджений Верховною Радою України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
5. Інструкція №291 – Інструкція о застосуванні План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталів, обов'язків та господарських операцій підприємства та організацій від 30.11.99р. №29.
6. Ковальчук А.І, Овсяк Н.В Актуальні питання обліку торгової націнки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/17454/1/47-Kovalchuk-92-93.pdf>
7. Максимова В. Ф., Кузіна З. В., Стиренко Л. М., Степова Т. Г. Облік у галузях економіки.: Навч. посіб. /За ред. Максимової В. Ф., – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 496 с.
8. Сенчук Т.Я. Особливості організації обліку підприємств оптово-роздрібної торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nvunfu.esy.es/Archive/2005/15_4/286_Senczuk_15_4.pdf
9. Терещук С.І., Новикевич А.М., Чухрай І.Л. Система бухгалтерського обліку в аптеках: Навчальний посібник.- Вінниця: Нова книга, 2003. – 280с.
10. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні. Навч. посібник / За ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського. – 6-те вид., доп. і перероб. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, “Інтелект-Захід”, 2007. – 1200 с.

Краснянська Ю.В., студентка гр. ФК-141
Науковий керівник - к.е.н, доцент Акименко О.Ю.
Чернігівський національний технологічний університет

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В умовах сучасного сьогодення створення нових бізнес-структур та розвиток міжнародних економічних зав'язків обумовлюють потребу в удосконаленні бухгалтерського обліку. Особливо наразі, в період інтеграції України до ЄС, є актуальним питання його стандартизації і гармонізації. Як показує європейський досвід, при уніфікації вимог до економічної інформації підвищується ефективність її аналізу, обробки та використання. Отож, детальне вивчення сутності та значення процесів стандартизації та гармонізації бухгалтерського обліку є необхідним для вдосконалення функціонування економіки України, успішного міжнародного співробітництва, створення привабливого інвестиційного середовища.

Неодноразово вітчизняні науковці звертали увагу на дані проблеми. Питання удосконалення бухгалтерського обліку, його реформування, стандартизації і гармонізації досліджували С.Ф. Голов, Ф.Ф. Бутинець, Л.Г. Ловінська, В.Г. Швець та інші [1-3, 5-7].

Однак, внаслідок чіткого простеження неузгодженості з міжнародними стандартами, необхідним є подальше вивчення даної проблеми.

Для прийняття на рівні підприємства раціональних управлінських рішень слід використовувати дані, що відповідають певним стандартам, правилам і вимогам, які зрозумілі користувачам. Але, зазвичай, менеджери для ефективного вирішення питань не обмежуються лише внутрішньою фінансовою інформацією, її порівнюють з відповідними даними подібних підприємств, конкурентів чи партнерів. Тому, вмотивовано, виникає потреба в уніфікації вимог до економічної інформації у межах галузі, регіону, всієї економічної системи країни і навіть світу. Процес такої уніфікації називають стандартизацією бухгалтерського обліку.

Стандартизація бухгалтерського обліку — це процес розробки та послідовного застосування єдиних вимог, правил та принципів до визнання, оцінки і відображення у фінансових звітах окремих об'єктів бухгалтерського обліку [3]. Гармонізація обліку - це процес направленої зближенні світових облікових систем шляхом узгодження й доповнення чинних вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, податкового законодавства з метою виходу на світові ринки капіталу [3]. Стандарти бухгалтерського обліку – це нормативні документи, що визначають правила та процедури ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Ніяка іноземна структура чи інвестор, зазвичай, не ризикуватиме своїми коштами і багатиме знати про дійсний фінансовий стан партнера.

Це призвело до створення у 1973 році в Лондоні Ради з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО), яка діяла спочатку як Комітет з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО) (International Accounting Standards Committee — IASC). КМСБО було заснована на підставі угоди, укладеної фаховими організаціями бухгалтерів десяти країн (Австралії, Канади, Франції, Німеччини, Японії, Мексики, Нідерландів, Великобританії, Ірландії і США). Першим секретарем КМСБО призначений Пол Розенфельд, відряджений від Американського інституту сертифікованих публічних бухгалтерів.

У 1983 році КМСБО приєднався до Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ), що посприяло розширенню КМСБО. В кінці 1997 року КМСБО створив Стратегічну робочу групу з метою зближення національних стандартів бухгалтерського обліку та глобальних стандартів бухгалтерського обліку.

У 2001 році КМСБО реорганізовано в Раду з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО). На кінець 2009 року в 123 державах світу було 157 членів РМСБО. Працює РМСБО у відповідності з прийнятою у 2001 році Конституцією. Діяльність РМСБО спрямована на посилення свого впливу на процеси впровадження Міжнародних стандартів, зокрема, з позицій статусу бухгалтерської професії.

РМСБО є органом стандартотворення фонду МСФЗ, на сьогодні складається із 15 членів Ради, приблизно 70 осіб технічних працівників із 28 країн світу, метою діяльності якої є планування та публікація Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку задля зменшення відмінностей у світовій практиці фінансової звітності. Члени Комітету зобов'язуються використовувати свої найвищі досягнення для дотримання розроблених Міжнародних стандартів. Наразі Міжнародні стандарти постають як узгоджені правила ведення фінансового обліку і звітності. В основу багатьох стандартів покладені національні стандарти США та Великобританії. У Європейських державах, після затвердження Європейським Парламентом пропозиції Комісії з цінних паперів та фондової біржі щодо обов'язкового складання консолідованої звітності за МСФЗ, на міжнародні стандарти перейшли 73% підприємств [6] (рис.1).

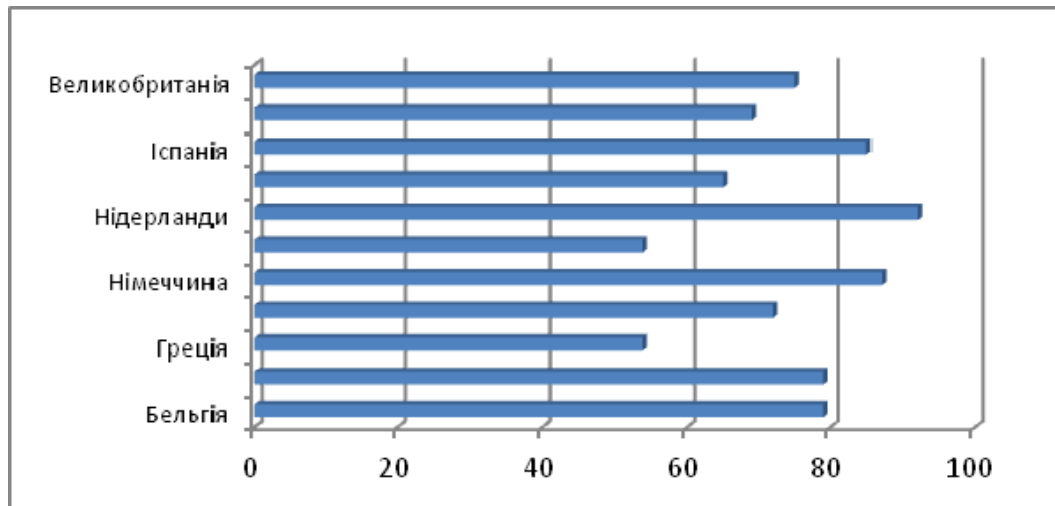

Рис. 1. Відсоток підприємств деяких країн Європи, що перейшли на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності*

*Аналогічні статистичні дані по Україні відсутні, проте, за експертними оцінками, станом на 2014 рік підприємства користувалися МСБО та МСФЗ на вимогу банків задля отримання кредиту, для іноземних партнерів та з метою гармонізації обліку.

Гармонізації обліку та звітності України з міжнародними стандартами сприяло прийняття і запровадження Програми реформування бухгалтерського обліку, затвердженої Кабінетом Міністрів України 28 жовтня 1998 р., та Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.10.07 р. № 911–р. У 1999 році у Києві створена Регіональна федерація бухгалтерів і аудиторів «Євразія», у склад якої входить Українська федерація бухгалтерів і аудиторів, яка не є членом МФБ. Однією з найважливіших цілей «Євразії» є сприяння впровадженню міжнародних стандартів, розроблених МФБ та КМСБО.

Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами визначається Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО), Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) і Тлумаченнями МСБО та МСФЗ. З 1 січня 2012 р. застосування МСФЗ стало обов'язковим для низки вітчизняних суб'єктів господарювання, що зумовило потребу розгляду передумов, порядку, термінів та особливостей упровадження МСФЗ в Україні.

Концептуальні засади фінансової звітності, в Україні викладені в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», який являє собою концепції, на яких ґрунтується фінансова звітність загального призначення. Слід зазначити, що концепція не входить в міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності (МСБО), а тому при розбіжності вимог МСБО та концепції, пріоритетними вважаються вимоги МСБО. РМСБО постійно проводить політику вдосконалення МСБО з метою узгодження їх з концепцією.

Враховуючи, що однією з основних передумов вступу України до ЄС є приведення національної правової системи, включаючи спільні принципи, цінності та правову культуру, у відповідність з ЄС, адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу – зовнішньополітичне зобов'язання України. Саме тому необхідно працювати в напрямку наближення стандартів

бухгалтерського обліку в Україні до МСБО та МСФЗ [5]. Інноваційний розвиток економіки нашої держави, залучення іноземних інвесторів, міжнародне співробітництво неможливе без стандартизації та гармонізації бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія/С.Ф.Голов.- К.:ЦУЛ, 2007.-552с.
2. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку / В.Г.Швець . –К.:Знання, 2006- 525 с.
3. Бухгалтерський облік в Україні. Основи та практика: навч. посіб./ В.С.Лень, В.В. Гливенко; за ред. В.С.Леня. – Вид. 4-ге. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012.- 752 с.
4. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
5. Нищенко Л.П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами в процесі глобалізації економічних взаємозв'язків // Шевченківська весна: Міжнар. наук.-практич. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених. Київ, 2-3 берез. 2006 р.. – К.: Логос, 2006. – Ч.2. – С. 239 – 241.
6. Нищенко Л.П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами / Л.П. Нищенко Л.П. //Автореферат на здобуття наукового ступеню к.е.н. Київ, 2008. - С.19.
7. Чепець О.Г. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com>.
8. Правила (ЄС) № 1606/2002 Європейського Парламенту і Ради про застосування Міжнародних стандартів. Рада Європи; Правила, Міжнародний документ від 19.07.2002 № 1606/2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_404.

Куслій І.П., студентка гр. МОА-111

Науковий керівник – Клименко О.М., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Ефективна організація обліку на підприємстві є необхідною умовою становлення і розвитку сучасних економічних відносин. У цьому процесі важливе місце посідає організаційний аспект бухгалтерського обліку. Дані обліку дають можливість користувачам отримати повну картину діяльності підприємства здійснювати аналіз наслідків прийнятих рішень, слідкувати за фактичною наявністю та рухом майна, розуміти напрямки економічно-правових відносин установи, а також одержувати інформацію про результати діяльності підприємства. Недосконалість системи обліку на підприємстві вводить в оману користувачів, надаючи їм недостовірну та викривлену інформацію про господарські процеси і фінансовий стан суб'єкта господарювання. Як наслідок – втрата інвестиційної привабливості підприємства з одного боку, і загроза штрафних санкцій контролюючих органів – з іншого [3].

Сучасний стан організації бухгалтерського обліку в Україні не можна вважати досконалим, оскільки він потребує значної модернізації. Особливо актуальним є питання раціоналізації бухгалтерського обліку на підприємстві, її роль в управлінні господарською діяльністю в умовах динамічного розвитку економічних відносин, що вимагає впровадження нових методів управління та їх належного забезпечення.

Велике практичне і теоретичне значення має викладення матеріалу, який характеризував би сучасну проблематику організації бухгалтерського обліку на підприємствах України. Досліджуючи наукові праці та фахову літературу, було виявлено, що проблемам організації бухгалтерського обліку на підприємствах присвятили свої наукові дослідження такі вчені, як Ф.Ф. Бутинець, В.А. Дерій, В.П. Завгородній, В.В. Сопко, М.С. Пушкар, В.С. Лень, Л.Г. Ловінська, В.В. Ковальов, М.В. Кужельний, І.Л. Карпенко, М.І. Кутер та інші.

За допомогою бухгалтерського обліку забезпечуються умови для збереження майна підприємства, виконуються внутрішні контрольні функції робітників бухгалтерії та інших відповідних органів, здійснюється розподіл та перерозподіл ресурсів в галузях економіки. Прийняття ефективних управлінських рішень неможливе без раціональної організації системи бухгалтерського обліку.

Під *організацією бухгалтерського обліку* розуміють систему умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства і здійснення контролю за раціональним використанням виробничих ресурсів і готової продукції [2, с.39].

Характеристика основних проблем організації обліку в Україні та основних напрямків їх вирішення наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика основних проблем організації обліку в Україні та основних напрямків їх вирішення

Проблема організації обліку		Характеристика проблеми	Основні напрямки вирішення
Проблеми організації облікового процесу	Недосконалість законодавчого регулювання	<p>Досить вагомим є питання визначення переваг ведення бухгалтерського обліку за національними чи міжнародними стандартами. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» визначає перелік суб'єктів господарювання, які за тим чи іншим критерієм повинні вести бухгалтерський облік за МСФЗ, але це стосується переважної меншості підприємств.</p> <p>Слід зауважити, що Міжнародні стандарти фінансової звітності за своєю структурою і змістом подібні до П(С)БО та НП(С)БО, але, зрозуміло, що між ними існують значні розбіжності [6, с.17].</p> <p>Повільність адаптації вітчизняного бізнесу до МСФЗ провокує «пробіли» у розвитку бухгалтерського обліку в Україні.</p> <p>Негармонічне співвідношення податкового та бухгалтерського законодавства ускладнює як організацію облікового процесу, так і роботу облікового апарату.</p>	<p>- гармонізація використання національних та міжнародних стандартів обліку, адже це дозволить уникнути облікових непорозумінь. Також перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності повинен стати суттєвою допомогою бухгалтерам у веденні обліку, складанні звітності та наданні швидкої та достовірної інформації користувачам ;</p> <p>- саморегулювання бухгалтерської професії як обов'язкова складова удосконалення організації облікового процесу;</p> <p>- уникнення невідповідностей податкового та бухгалтерського законодавства за допомогою обґрунтованих змін в Податковому кодексі.</p>

Проблема організації обліку		Характеристика проблеми	Основні напрямки вирішення
Проблеми організації облікового процесу	Галузева специфіка обліку та звітності	<p>Існують ґрунтовні відмінності у застосуванні вимог національних стандартів підприємствами різних галузей. І хоча держава в особі Міністерства фінансів встановлює певні вимоги і стандарти фінансової звітності, контроль за виконанням цих вимог знаходиться на неприйнятно низькому рівні.</p> <p>Саме тому стосовно правильного відображення та достовірності звітної інформації користувачі можуть покладатися лише на сумлінність і кваліфікацію бухгалтера.</p> <p>Неправильний вибір форми ведення бухгалтерського обліку. Працівники бухгалтерії або звикли до даної форми обліку, хоча вона не є найпростішою у застосуванні, або просто не хочуть змінювати спосіб своєї роботи, або не мають на це можливостей [1].</p>	<p>- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;</p> <p>- перегляд теоретичних основ бухгалтерського обліку - перехід до вивчення сучасних теорій (перегляду таких категорій, як предмет й метод бухгалтерського обліку), це ж стосується й методів обліку, які в умовах сучасних ІТ стають більш ефективнішими [8].</p>
Проблеми організації бухгалтерської служби	Рівень підготовки фахівців	<p>Підготовка та випуск спеціалістів та магістрів, що отримують кваліфікацію бухгалтера, здійснюється значною кількістю закладів освіти. Але, деякі з них не мають відповідної матеріальної бази, а також викладачів-практиків з фахових дисциплін. Існує значний розрив між теоретичною і практичною підготовкою бухгалтерів, оскільки відсутні дієві зв'язки навчальних закладів з підприємствами.</p> <p>Вітчизняні підприємства недостатньо уваги приділяють бухгалтерському обліку, оскільки сучасна облікова система орієнтується, в основному, на податкове законодавство.</p> <p>Крім того, певна закритість діючих підприємств створює труднощі в одержанні від них облікової інформації та звітних даних.</p>	<p>В Україні потрібно створити систему постійного підвищення бухгалтерських кадрів, яка б відповідала міжнародним вимогам, а саме стандартам освіти Міжнародної федерації бухгалтерів.</p> <p>Мета такої системи – кваліфікаційний рівень нашого професійного бухгалтера як загальноприйнятий у міжнародній практиці має відповідати європейському рівню [5].</p>

Джерело: розроблено автором на основі аналізу першоджерел.

Оскільки організація бухгалтерського обліку на підприємстві в усіх своїх складових покликана забезпечити оптимальне та ефективне функціонування системи бухгалтерського обліку завдяки реалізації усіх її напрямів, то необхідно скоротити ризики, спричинені наявністю вищенаведених проблем (див. таблицю 1).

Існуючий спектр проблем в галузі бухгалтерського обліку в Україні та суттєві позиції впливових міжнародних організацій щодо необхідності законодавчого й нормативного регулювання цієї вкрай важливої сфери діяльності

відповідно до вимог міжнародних стандартів вимагає рішучих дій і пошуку більш дієвих шляхів їх подолання. Вирішення цих проблем допоможе вдосконалити систему державного регулювання та реформування бухгалтерського обліку, адаптація до ринкових змін, міжнародних стандартів та потреб користувачів, в системі прийняття рішень, що буде позитивною зміною для бухгалтерського обліку загалом.

Список використаних джерел:

1. Белоконь О. Проблеми вибору ефективної форми ведення бухгалтерського обліку / Белоконь О. // Матеріали І Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції 20-22 січня 2010 року: Актуальні питання сучасної економіки. Частина 3.: Розділ 3. Актуальні питання становлення бухгалтерського обліку в Україні.
2. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для вузів / За ред. Ф.Ф. Бутинця. - 7-е вид., доп. і перероб. - Житомир : ПП «Рута», 2006. - 831 с.
3. Гладких Т. В. Проблеми організації бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CccQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.library.kpi.ua%2Fsystem%2Ffiles%2Fmetod_rekom_skladan_spisk.doc&ei=cuMFVPfNGouSgwSCw4CQBQ&usq=AFQjCNGUZzCMYbfwmzim3keclFM3NFnH5A&bvm=bv.74115972,d.cWc
4. Гармонізація податкового та бухгалтерського обліку в контексті оподаткування прибутку підприємств в Україні: монографія / [Огороднікова І. І., Серебрянський Д. М., Смірнова О. М., Стадник М. В., Турянський Ю. І.]; за заг. ред. Д. М. Серебрянського. – К.: Алерта, 2013. – 366 с.
5. Кузьмінський Р. Реформування бухгалтерського обліку // Актуальні проблеми бухгалтерського обліку. - Фінанси України. – 2006. - №8. – с.59-63.
6. Лоя М.І. Проблемні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в сучасних умовах нестабільності економічного середовища // «Молодий вчений» • № 3 (18) • березень, 2015 р. С.16-19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/3/45.pdf>
7. Мартиненко П. Ю. Основні проблеми розвитку бухгалтерського обліку в Україні та шляхи їх подолання / П. Ю. Мартиненко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63590.doc.htm
8. Портна К. Л., Журба Т. С. Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні / К. Л. Портна, Т. С. Журба // VII Науково-практична конференція «Спецпроект: аналіз наукових досліджень», м. Жовті Води, 14-15 червня 2012 р.: тези доп. / Інститут підприємництва «Стратегія».

Лисак Г.В., студентка гр. 217

Науковий керівник - Скрипник Н.В., к.е.н. доцент

Чернівецький торговельно - економічний інститут КНТЕУ

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Згідно з П(с)БО 7 основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Від правильності використання основних засобів, залежить ефективність всього виробництва та розмір отриманого прибутку. Бухгалтер повинен дуже пильно слідкувати за правильністю ведення обліку основних засобів з моменту надходження їх на підприємство та до моменту списання з балансу.

Інформація про основні засоби має велике значення для характеристики фінансового стану і результатів діяльності підприємства. Правильне визначення, оформлення, оцінка та облік основних засобів у фінансово-господарській діяльності відіграє важливу роль і безпосередньо впливає на результати бізнесу і ціну підприємства.

Організація обліку основних засобів – досить складна ділянка бухгалтерської роботи, до того ж сьогодні їх бухгалтерський та податковий облік здійснюються по-різному.

Теорії та методології бухгалтерського обліку основних засобів присвячені праці відомих вчених економістів: Ф.Ф. Бутинця, Т.А. Бурової, П.І. Гайдуцького, М.Я. Дем'яненка, О.О. Жарікової, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцева, Ю.Я. Лузана, М.Ф. Огійчука, В.Я. Плаксієнка, Л.К. Сука, О.В. Шипунової, Л.В. Юрчишеної й інших. Однак, не зважаючи на значні досягнення і напрацювання, ціла низка питань залишається невирішеною. Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених, слід відзначити, що окремі питання удосконалення обліку основних засобів в умовах переходу до міжнародних стандартів якості інформації потребують подальшого науково-практичного дослідження та уточнення. Все це свідчить про необхідність всебічного вивчення і вирішення окресленої проблеми дослідження. Вирішити цю проблему можна двома шляхами: адаптувати типові форми до сучасних вимог чи до типових форм внести лише ті показники, які в них передбачені, а для решти самостійно розробити додатковий бланк, оформивши його у вигляді додатку до типової форми або у вигляді окремого первинного документа [2].

Для ефективного використання основних засобів необхідно вміти правильно відображати їх в обліку та вирішувати пов'язані з цим процесом проблеми, однією із яких є організація операцій документування основних засобів, які забезпечують і підтверджують достовірність бухгалтерського обліку. Правильна організація бухгалтерського обліку основних засобів забезпечує:

- ефективність їх використання;
- своєчасність визначення і відображення операцій зі змінами, що відбуваються із ними;
- повноту відображення цих змін у вартісному вираженні в бухгалтерському обліку.

На сьогоднішній день можна стверджувати, що більшість форм, затверджених на законодавчому рівні, значно застарілі і потребують їхнього удосконалення. Проблемним у питаннях документування є те, що бухгалтерський облік операцій з основними засобами зазнавав значних змін у той час, як типові форми первинних документів не змінювалися. Типові форми первинних документів регулює ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», який не встановлює будь-яких особливих вимог, а тільки зазначає необхідність наявності обов'язкових реквізитів. При цьому не вказується ані про необхідність застосування типових форм первинних документів, ані про бланки суворої звітності.

Аналізуючи форми первинних документів з обліку основних засобів, необхідно відзначити, що типові форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього

переміщення) основних засобів», затверджені наказом Мінстату України № 352 від 29.12.95 р. , не відповідають вимогам сучасного обліку.

Таким чином, пропонуємо ввести до форм ОЗ-1 та ОЗ-6 додаткову інформацію:

- 1) термін корисного використання об'єкта;
- 2) ліквідаційну вартість;
- 3) справедливу вартість;
- 4) вартість, що амортизується;
- 5) метод амортизації, у разі зміни якого вносити помітки про це;
- 6) суми дооцінки та уцінки об'єкта.

Доповнення зазначених типових форм первинних документів переліченими реквізитами значно підвищить їх інформативність.

Методи нарахування амортизації, регламентовані сучасними нормативно-правовими актами, не враховують можливі зміни первісної вартості об'єктів основних засобів та суми нарахованої амортизації (зносу). Ми пропонуємо використовувати нову форму розрахунку амортизації основних засобів, де повинні бути згруповані тільки ті показники, які необхідні для нарахувати амортизації. Документального підтвердження вимагає і така операція, як формування первинної вартості основних засобів, так як об'єкти можуть поступати на підприємство різними шляхами. Залежно від цього, декілька іншим буде склад витрат, за якими формується в обліку первинна вартість об'єкта основних засобів. Для усунення цього недоліку пропонується в документообіг підприємства ввести форму «Розрахунок первинної вартості основних засобів», як додаток до акту прийому-передачі основних засобів. Введення такого документа дозволить поліпшити інформативність первинного обліку основних засобів, проводити докладний аналіз складових первинної вартості основних засобів і контролювати правильність їх визначення. Відсутність належного порядку в оформленні й обробці документів є однією з причин відставання обліку, складання звітності, неефективності використання облікової інформації для управління господарською діяльністю і контролю. [3]

Основні засоби – один з найважливіших чинників будь-якого виробництва. Їх стан і ефективне використання прямо впливають на кінцеві результати господарської діяльності підприємств. Раціональне використання основних фондів сприяє поліпшенню всіх техніко-економічних показників, в тому числі збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості, трудомісткості виготовлення.

Таким чином необхідно удосконалювати теоретичні і практичні засади організації обліку основних засобів у напрямки розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання.

Основними шляхами удосконалення організації обліку основних засобів є раціоналізація як кожної форми документів і реєстрів обліку, так і методів, і способів збирання, обробки і узагальнення облікової інформації, адаптованих до сучасних умов. [4]

Список використаних джерел:

1. Визнання основних засобів. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://minfin.com.ua/taxes/-/gosporer/bo_2_1_1_osnzasobi.html
2. Жарікова О.О. Первинний облік основних засобів: удосконалення типових форм / О.О. Жарікова // Вісник СевНТУ. – 2011.
3. Сарапіна О.А. Пінчук Т.А. Актуальні проблеми обліку основних засобів підприємства / Сарапіна О.А. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 8. Частина 3. 2014
4. Замлинський В.А. Облік основних засобів: переосмислення принципів та завдань / В.А. Замлинський // Облік і фінанси АПК – 2010.

Литвин А.Ю., Донець Я.І., студенти 3 курсу, група ОА-132
Науковий керівник – к.е.н., доцент Петраков Я.В.
Чернігівський національний технологічний університет

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» В 2012-2016 РОКАХ

Поступове підвищення тарифів на газ для населення та комунальних підприємств, що розпочалося в 2015 році, з одного боку, стало шоком для фінансів домогосподарств та комунальних підприємств, а з іншого боку, змусило по-іншому оцінити діяльність вітчизняного монополіста НАК «Нафтогаз України» та актуалізувало питання щодо ефективності його політики в сфері управління дебіторською заборгованістю.

Якщо в пресі тематиці газу присвячено дуже багато публікацій (див. [1; 2]), то дослідження в сфері державного сектору економіки та функціонування НАКу не є настільки ж популярними. Серед останніх робіт можна відмітити дослідження Я.В. Петракова [3;4] та В.Й. Башка [5].

Метою даного дослідження було ідентифікувати наслідки змін в розрахунках НАКу на показники його фінансового стану, зокрема, дебіторської заборгованості. Для цього було використано річні фінансові звіти компанії за 2012-2015 роки (див. таблицю 1) та проміжний звіт за 1 квартал 2016 року [6].

Таблиця 1

Динаміка дебіторської заборгованості НАК «Нафтогаз України» в 2012-2015 роках

Показник	Значення на кінець періоду				Абсолютне відхилення		
	2012	2013	2014	2015	2013/12	2014/13	2015/14
Довгострокова дебіторська заборгованість	2 218	2 140	2 665	4 246	-78	525	1 581
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	23 283	33 211	30 125	33999	9 928	-3 086	3 874
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1 661	1 109	1 345	1 320	-552	236	-25
Інша поточна дебіторська заборгованість	14 719	13 449	737	707	-1 270	-12712	-30
Всього дебіторської заборгованості	41881	49909	34872	40272	8 028	-15037	5 400
Частка в структурі активів, %	15,71	22,50	7,98	8,81	6,79	-14,52	0,83

Джерело: розраховано на основі річної звітності компанії [6].

За результатами аналізу слід відзначити наступне:

1) поступове, але стійке скорочення дебіторської заборгованості впродовж 2013-2014 років було обумовлене зміною умов розрахунків з постачальником НАКу – російським Газпромом (перехід на авансову форму), що змусило компанію переглянути політику щодо розрахунків зі споживачами (поступовий перехід на повну передоплату для юридичних та фізичних осіб);

2) попри незначне підвищення залишків дебіторської заборгованості в 2015 році варто враховувати інфляційний та девальваційний чинники, які значно підвищили вартість імпортованих енергоносіїв та відповідно торгової дебіторської заборгованості.

Таким чином, вплив зовнішніх чинників істотно змінив не тільки фінансовий стан компанії, а й умови її співпраці зі споживачами.

Список використаних джерел:

1. Список крупнейших должников за газ [Електронний ресурс]// BigmirNet:Фінанси. 24.04.2016 року. Режим доступу: <http://finance.bigmir.net/news/companies/48168-Kolomojskij-i-Pinchuk-popali-v-spisok-krupnejshih-dolznikov-za-gaz>
2. Дешевого газа не будет: 15 отрезвляющих фактов о газе и о том, почему государство повышает тарифы [Електронний ресурс]// BusinessViews. 21.10.2015 року. Режим доступу: <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/deshevogo-gaza-ne-budet-15-otrezvljajuschih-faktov-o-gaze-kotorye-ty-dolzhen-prochitat-do-togo-kak-idi-na-vyboru-879/>
3. Петраков Я.В. Трансформація приватизаційних процесів в умовах ринкових перетворень / Я.В. Петраков // Державний інформаційний бюлетень «Про приватизацію». – 2006. – № 5. – С. 44-46.
4. Петраков Я.В. Щодо необхідності перегляду концепції державного підприємництва в Україні / Я.В. Петраков // Державний інформаційний бюлетень «Про приватизацію». – 2008. - №10. – С.27-33
5. Потенціал рентних платежів за видобуток корисних копалин в Україні: монографія / А.М. Соколовська, Л.М. Уніговський, В.Й. Башко та ін. – К: ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. – 224 с.
6. НАК «Нафтогаз України». Фінансова звітність [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C4775D2495121A4AC2257AD90051F66D>

Лопанова В.С., аспірант кафедри економічної теорії та світової економіки
Научный руководитель – Сорвилов Б.В., д.э.н., профессор
*Учреждение образования «Гомельский государственный университет имени Ф.Скорины»
(г. Гомель, Республика Беларусь)*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ КАТЕГОРИИ «ПРОДУКТОВЫЕ ИННОВАЦИИ» В ЭКОНОМИКЕ

Структура инновационной активности организаций промышленности Республики Беларусь по типам технологических инноваций и по видам экономической деятельности в 2000–2015 гг. свидетельствует о том, что более 68 % затрат организаций на инновации приходилось именно на продуктовые инновации, и около 14 % – на комплексные инновации, объединяющие в себе одновременно продуктовые и процессные инновации [1, с. 84]. Таким образом, в сфере изучения эффективности инноваций целесообразно в первую очередь сделать акцент на продуктовых инновациях. В связи с этим на первом этапе

исследуем существующие в экономической литературе теоретические подходы к определению категории «продуктовые инновации» (таблица 1).

Таблица 1

Теоретические подходы к определению категории «продуктовые инновации» в экономической литературе

Автор	Определение	Достоинства определения	Недостатки определения
1	2	3	4
Ильенков С.Д.	включают применение новых материалов, новых полуфабрикатов и комплектующих; получение принципиально новых продуктов	охватывает основные стадии производственного цикла, сделан акцент на новизне продукта	отсутствуют критерии новизны продукта, нет оценки продукта рынком
Козловский В.А.	предусматривают создание новых или усовершенствование выпускаемых продуктов	максимально лаконичное определение	не в полной мере раскрыта суть инноваций как внедренного новшества, акцент сделан просто на новизне продукта; нет оценки продукта рынком
Пригожин А.И.	относятся к техническим инновациям и охватывают внедрение технологически новых или усовершенствованных продуктов	одно из первых отечественных определений, сделан акцент на внедрении	нет оценки продукта рынком; охватывает только технологическую новизну производства продукта
Суслов В.И.	результат инновационной деятельности, полученный как итог разработки, производства товара и применения новых или усовершенствованных продуктов	рассматривает все стадии оборота инновационного продукта	нет оценки продукта рынком; применение новых или усовершенствованных продуктов не всегда является продуктовой инновацией
Хохлова Ю.Е.	инновация, которая была внедрена на рынке, внедрение товаров или услуг, которые являются новыми или значительно улучшенными с точки зрения их характеристик или предполагаемого использования	дана оценка продукта рынком; самое полное определение	нет связи с потребностями потребителя

Продолжение таблицы 1

Статистический сборник «Наука и инновационная деятельность в Республике Беларусь – 2015»; Постановление национального статистического комитета Республики Беларусь от 2 июля 2013 г. № 61 «Об утверждении формы государственной статистической отчетности 1-нт (инновация)»	относятся к техническим инновациям, представляют собой внедрение продукции или услуги, являющихся новыми или значительно улучшенными по части их свойств или способов использования	сделан акцент на внедрении	не учтена связь с потребностями потребителя
---	---	----------------------------	---

Таким образом, в настоящее время разработано достаточно большое количество определений продуктовых инноваций. Все авторы относят их к технологическим инновациям наряду с процессными инновациями. Многие авторы не учитывают оценку продуктовых инноваций рынком, а также не учитывают их связь с потребностями потребителя. С учетом вышесказанного предлагается следующее авторское определение продуктовых инноваций, позволяющее совершенствовать информационную базу их исследования: «продуктовая инновация – это инновация, удовлетворяющая потребности потребителей на рынке в области использования принципиально новых или существенно усовершенствованных продуктов и услуг».

Система показателей эффективности реализации продуктовых инноваций в научно-методической литературе практически не разработана. В качестве предлагаемой для дальнейшего развития методической основы оценки такой эффективности можно предложить следующее.

Понятие новизны и инновационности продукта является относительным и зависит от того в каких масштабах и в какой локализации мы его оцениваем. Так, в рамках конкретного предприятия, региона или рынка продукт может являться инновационным, тогда как в рамках глобальной экономики данный продукт может находиться на стадии массового производства и даже стагнации (устаревания). Поэтому оценка эффективности реализации инноваций должна проводиться обособленно на микроуровне (уровень конкретного рынка или субъекта хозяйствования), мезоуровне (уровень региона или субрегиона) и макроуровне (уровень национальной экономики, интеграционного объединения, а также мировой экономики).

Говоря о совершенствовании информационной базы оценки эффективности реализации продуктовых инноваций, необходимо обозначить систему показателей такой оценки. Поскольку совершенствованию методики

такой оценки будут посвящены иные разделы нашего исследования, для оценки информационной базы можно обозначить систему универсальных показателей, пригодных как для микроуровня, так и для обобщения их на мезо- и макроуровне.

Данное научное исследование было проведено при поддержке Белорусского республиканского фонда фундаментальных исследований по разделу «Наука-М» по научно-исследовательской теме «Рынок продуктовых инноваций в условиях совершенствования национальной инновационной системы Республики Беларусь: подходы к исследованию конъюнктуры» (договор с БРФФИ №Г15М-092 от 04.04.2015 г.) Научный руководитель – Лопанова В.С.

Список использованных источников

1. Наука и инновационная деятельность в Республике Беларусь Статистический сборник Ответственные за выпуск: А.С.Снетков, И.Г. Чигирева. – Минск, 2015. – 137 с.

Макієнко А.В., Стовпова А.С., студенти гр. ОА-121
Науковий керівник – Онищенко В.П., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ СКЛАДАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МЕТОДОМ ПОВНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

Консолідована фінансова звітність (далі – КФЗ) – це фінансова звітність групи компаній, в якій активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати і потоки грошових коштів материнського підприємства та його дочірніх підприємств представлені як активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати і потоки грошових коштів єдиного суб'єкта економічної діяльності. Таке визначення дано в МСФЗ (IFRS) 10 “Консолідована фінансова звітність”.

Консолідована звітність може формуватися як вид управлінської звітності (тоді облікові правила визначаються самою компанією), або ж за національними чи міжнародними стандартами. З огляду на те, що найбільш поширені стандарти МСФЗ та в ряді випадків Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» вимагає саме їх застосування, то подальший виклад техніки консолідації буде саме за цими стандартами.

Слід зазначити, що МСФЗ як система формування фінансової звітності, головним чином націлена на формування консолідованої звітності. Так, якщо у компанії є дочірні компанії, то згідно з МСФЗ вона зобов'язана формувати консолідовану звітність. Саме тому практично вся звітність публікується по МСФЗ – це консолідована фінансова звітність.

З представленого визначення (концепція єдиного економічного суб'єкта) видно, що принциповою відмінністю консолідованої звітності від звітності юридичної особи (індивідуальної звітності) полягає в тому, що КФЗ включає в себе показники не однієї, а кількох компаній. Іншими словами, КФЗ – це звітність, яка об'єднує індивідуальні звітності певних компаній. Техніка консолідації визначає звітність яких компаній об'єднувати і як це зробити.

Мета складання КФЗ – представити групу компаній як єдину економічну одиницю. За КФЗ група стає як єдине уявне підприємство. Для того, щоб досягти цього, треба позбутися внутрішніх операцій між підприємствами групи, так як вони спотворюють фінансовий результат, грошові потоки та структуру активів і зобов'язань групи.

Для того, щоб скласти КФЗ, потрібно виявити наявність вкладень в три типи компаній. Для цього потрібно проаналізувати інформацію по рахунку «Довгострокові фінансові інвестиції» щодо дочірніх компаній, асоційованих компаній, спільно контрольованих компаній. Процедури виключення внутрішньогрупових операцій розкрито в Б.86 «Процедури консолідації» МСФЗ 10.

Дочірньою компанією є компанія, яка перебуває під контролем материнської компанії. Відповідно, материнська компанія – це компанія, яка контролює одну або кілька дочірніх компаній. Поняття контролю – одне з центральних у методології консолідації, оскільки в залежності від його визначення і визначаються відносини «дочірня компанія – материнська компанія». В даний час в МСФЗ сформульовано поняття «контроль над об'єктом інвестицій»: інвестор володіє контролем над об'єктом інвестицій, якщо інвестор піддається ризикам, пов'язаним зі змінним доходом від участі в об'єкті інвестицій, або має право на отримання такого доходу, а також можливість впливати на дохід за допомогою здійснення своїх повноважень щодо об'єкта інвестицій. При цьому контроль материнської компанії над дочірньою компанією є окремим випадком контролю інвестора над об'єктом інвестиції. В цілому можна говорити, що одна компанія (материнська) контролює іншу компанію (дочірню), коли володіє прямо або побічно більш ніж половиною її голосуючих акцій, тобто коли участь становить від 50 до 100%.

Консолідація дочірніх компаній здійснюється методом консолідації (його також називають «метод повної консолідації»), суть якого полягає в «додаванні» показників звітності дочірньої компанії до показників звітності материнської компанії, іншими словами проводиться постатейне об'єднання активів, зобов'язань, капіталу, дохід і витрат, при цьому взаємовиключних балансова вартість інвестиції материнської компанії проти капіталу дочірньої компанії; а також елімінуються (виключаються) внутрішньогрупові активи і зобов'язання, капітал, дохід, витрати та грошові потоки, пов'язані з операціями між підприємствами групи (виняток внутрішньогрупових оборотів і залишків, внутрішньогрупові операції). Розглянемо дану ситуацію на прикладі.

Компанія МК є єдиним засновником компанії ДК (100% володіння). Для простоти приймемо, що обидві компанії були засновані 1 січня 2015 року. У таблиці 1 представлений спрощений «Звіт про фінансовий стан» і «Звіт про фінансові результати» обох компаній. За 2015 звітний рік компанія МК продала ДК товарів на суму 1200 гр. од., які ДК повністю продала третім особам. Станом на 31.12.2015 компанія ДК мала заборгованість по оплаті товару перед компанією МК на 155 гр. од.

Коригування:

- виключається інвестиція в ДК, відображена в звітності МК. В результаті цієї коригування в акціонерний капітал в консолідованій звітності буде показаний в розмірі акціонерного капіталу МК (1);

- виключаються внутрішньогрупові обороти і залишки по рахунках (2).

Таблиця 1

Консолідація дочірніх компаній за методом повної консолідації (гр. од.)

Показники	МК	ДК	Консолідовані коригування		КФЗ
			1	2	
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2015 року					
КФЗ= МК+ДК+ Коригування(1)+(2)					
Грошові кошти	100	50			150
Дебіторська заборгованість	1200	400		-155	1445
Інвестиції в ДК, 100%	100	-	-100		x
Інші інвестиції	100	-			100
Основні засоби	100	500			600
Всього активів	1600	950	-100	-155	2295
Акціонерний капітал	400	100			400
Нерозподілений прибуток	1080	500			1580
Кредиторська заборгованість	120	350		-155	315
Всього пасивів	1600	950	-100	-155	2295
Звіт про фінансові результати за 2015 рік					
Виручка	5000	4000		-1200	7800
Собівартість	3000	2600		-1200	4400
Валовий прибуток	2000	1400			3400
Адміністративні витрати	500	400			900
Інші витрати	150	375			525
Прибуток до оподаткування	1350	625			1975
Витрати з податку на прибуток	270	125			395
Чистий прибуток за період	1080	500	-	-	1580

Показники консолідованої фінансової звітності (стовпець «КФЗ») виходить шляхом постатейного підсумовування показників МК і ДК і консолідаційних коригувань, тобто. $КФЗ = МК + ДК + \text{Консолідаційні коригування: (1) і (2)}$.

Материнська компанія і всі її дочірні компанії (нехай навіть і контрольовані не на пряму, а через інші дочірні компанії) утворюють групу .В даному прикладі розглядалася ситуації 100% участі МК в ДК. У ситуації, коли участь МК в ДК становить менше 100%, виникає необхідність відображень частки меншості або неконтролюючих частки участі, що являє собою капітал дочірньої компанії, яким материнська компанія не володіє прямо або побічно.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що на сьогоднішній день певна кількість підприємств зобов'язані складати консолідовану фінансову звітність. Переважна більшість таких компаній складає дану звітність саме за МСФЗ. Консолідована фінансова звітність, яка складається за всією сукупністю показників контрольованих компаній, повинна відображати майновий фінансовий стан і результати господарської діяльності усіх компаній, які входять у сферу консолідації, як єдину економічну одиницю, а також здійснювати порівняльний аналіз всіх методик складання консолідованої фінансової звітності щодо

доцільності їх застосування в конкретних ситуаціях, а також деталізацій процедур виключення результатів внутрішньогрупових операцій.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 10 «Консолідована фінансова звітність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_065
2. Генералова Н.В. Техника формирования консолидированой финансовой отчетности по МСФО/Генералова Н., 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buh.ru/articles/documents/38717/>
3. Онищенко В.П. Методика та організація консолідованої фінансової звітності. – Чернігів: КП “Видавництво “Чернігівські береги”, 2009. – 168 с.

Мальцев О.О., Шевчик В.В., студенти 3 курсу, група ОА-132
Науковий керівник – к.е.н., доцент Петраков Я.В.
Чернігівський національний технологічний університет

**ВПЛИВ ПЛАНУ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»
НА ЙОГО ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ**

Фінансова стійкість НАК «Нафтогаз України» впродовж останніх 10 років була предметом активних дискусій щодо фінансової безпеки країни, а також спроб активних інтервенцій з боку Росії здобути повний чи частковий контроль над газотранспортною системою України. З огляду на це, План реструктуризації НАК «Нафтогаз України», представлений в середині 2015 року з метою відокремлення діяльності з транспортування природного газу відповідно до вимог Закону України «Про ринок природного газу» (далі – План реструктуризації) [1], спрямований на зниження фіскальних і без пекових ризиків та підвищення платоспроможності найбільшої компанії України.

Як показує огляд досліджень та публікацій з проблем трансформації державного сектору економіки ефективність управління державними корпоративними суб'єктами завжди залишалася низькою [2], створювала істотні загрози для навколишнього середовища [3], стійкості державних фінансів [4], залишаючись непрозорою і особливо не підзвітною [5]. Монопольне становище на ринку та специфічна діяльність компанії відбиваються на її фінансовому стані та структурі фінансової звітності. Поступова вертикальна інтеграція усієї нафтогазової промисловості України до структури НАКу призвела до втрати ним конкурентоспроможності, організаційної гнучкості, операційної ефективності та спроможності генерувати прибуток. Існуюча модель тарифного ціноутворення лише створила додаткові загрози для платоспроможності компанії (і, відповідно, державного бюджету, з якого компанію мусили щорічно прямо чи опосередковано дофінансовувати).

План реструктуризації НАКу передбачає виділення із його структури оператора газотранспортної системи (АТ «Магістральні газопроводи України»), його незалежність забезпечуватиметься належною структурою корпоративного управління відповідно до Принципів корпоративного управління ОЕСР), якому як внесок до статутного капіталу передається газотранспортна система, що є

державною власністю та не підлягає приватизації. При цьому оператор газотранспортної системи здійснює всі визначені законом функції та обов'язки без залучення ресурсів вертикально інтегрованих організацій. В той же час, передбачається, що відносини між оператором газотранспортної системи та іншими суб'єктами ринку природного газу (зокрема оператором газосховища) будуть побудовані на ринкових засадах та з використанням звичайних практик ведення бізнесу [1, С. 1-7]. Водночас, новоутвореній компанії будуть передані права на транспортування природного газу на території України, що, відповідно до останнього оприлюдненого річного звіту компанії за 2015 рік [6] призведе до зміни структури її доходів, витрат, фінансового результату, фінансового стану та грошових потоків.

Виходячи з останньої звітності НАК «Нафтогаз України» (річний звіт за 2015 рік за МСФЗ), транспортування газу було єдиним прибутковим сегментом бізнесу компанії навіть в умовах зниження транзитних потоків з РФ до Європи. Відокремлення транзитного сегменту від НАКу призведе до істотного зниження його операційної ефективності, а також наступних змін у фінансовому стані:

1) *в структурі балансу підприємства* внаслідок вибуття корпоративних прав на газотранспортний сегмент зменшиться частка довгострокових фінансових інвестицій за методом участі в капіталі (обсяг залежатиме від ринкової оцінки об'єкта ГТС, що буде передано до статутного фонду АТ «Магістральні газопроводи України»). Крім цього, зі структури пасивів буде виділено частку в капіталі та накопичених прибутках/збитках, що належала до газотранспортного сегменту бізнесу;

2) *в структурі звіту про фінансові результати* істотно знизяться показники доходу та прибутку від операційної діяльності (що можна буде простежити через звітність за сегментами НАКу), що, в свою чергу, призведе до значно вищої фіксації збитків холдингу (через втрату єдиного прибуткового сегменту).

Таким чином, План реструктуризації дозволить не тільки реформувати ринок природного газу в Україні в бік застосування ринкових механізмів, а й об'єктивніше відображати фінансовий стан НАК «Нафтогаз України», який є збитковим та потребує подальшої реструктуризації.

Список використаних джерел:

1. План реструктуризації НАК «Нафтогаз України» [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://www.naftogaz.com/files/Information/NAK_Restructuring_Plan_ua.pdf
2. Петраков Я.В. Трансформація приватизаційних процесів в умовах ринкових перетворень / Я.В. Петраков // Державний інформаційний бюлетень «Про приватизацію». – 2006. – № 5. – С. 44-46.
3. Shkarlet S. Environmental taxation evolution in Ukraine: trends, challenges and outlook / S. Shkarlet, I. Petrakov // Herald of Chernihiv State Technological University, 2012. – №4 (62). – P. 287-301.
4. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи / за ред. Т.І. Єфименко, А.М. Соколовської. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2013.
5. Shulga S. Integrated Reporting as Competitive Advantage for Ukrainian Companies: Determinants vs. Biases / I. Petrakov, S. Shulga // Business-inform. - 2015. - №10. - С.26-30.
6. НАК «Нафтогаз України». Фінансова звітність [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C4775D2495121A4AC2257AD90051F66D>

Медвідь Є.Є., студент 5 курсу гр.ОА-111
Науковий керівник – д.е.н., доцент Рядська В.В.
Чернігівський національний технологічний університет

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Формування судження аудитора щодо достовірності фінансової звітності повинно здійснюватись за результатами виконання послідовних етапів процесу аудиту. Визначальним моментом цього процесу виступає оцінка рівня суттєвості. У відповідності до вимог як національних нормативів аудиту так й міжнародних, саме в залежності від критерію суттєвості аудитор повинен планувати перевірку, визначати її методи, здійснювати оцінку отриманих доказів, обирати вид висновку.

У відповідності до Міжнародного стандарту аудиту 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту» оцінка того, що є суттєвим, а що ні є справою професійного судження аудитора, таким чином стандарт визначає лише загальні підходи до визначення суттєвості.

Критерій суттєвості може оцінюватись як за допомогою кількісних так і якісних визначень. Нами буде розглянуто лише окремі аспекти оцінки суттєвості саме за якісними визначеннями.

Діючими національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (надалі - НП(С)БО) передбачається багатоваріантність оцінок господарських операцій, й як наслідок підприємство по різному може формувати показники фінансової звітності. Отже оцінка достовірності фінансової звітності прямо залежить від того, як сформовано елементи облікової політики підприємства. Облікова політика – це сукупність принципів, методів, процедур, які використовуються підприємством для подання і складання фінансової звітності.

Практичний досвід свідчить, що керівництво більшості Українських підприємств не усвідомлює значення процесу формування облікової політики. З іншого боку працівники бухгалтерських служб внаслідок визнання домінуючої важливості податкового обліку й ослабленим контролем з боку власників та керівництва намагаються прилаштувати бухгалтерський облік до більш зручнішого складання податкової звітності. Втім, аудитор повинен оцінити наскільки суттєві наслідки невідповідності застосовуваних елементів облікової політики на достовірність показників фінансової звітності.

Перш за все, ще до початку аудиторської перевірки на етапі її планування необхідно проаналізувати, які операції були характерними для підприємства протягом звітного року, структуру активів, зобов'язань, наявність пов'язаних сторін і т.д. та визначити перелік елементів, що повинні міститись в обліковій політиці підприємства.

Формування кожного елементу облікової політики це складний процес, в якому повинні бути задіяними не тільки економічні служби, а й служби маркетингу, технічного, технологічного, матеріального забезпечення виробництва. Аудитор повинен впевнитись в тому, що встановлений обліковою політикою відповідний елемент має повне обґрунтування, що саме в такий обраний спосіб

буде формуватись достовірне значення показників фінансової звітності. З цією метою можливо залучення експертів, які обізнані з особливістю галузі, технологічними процесами та т.і.

На наступному етапі проводиться оцінка рівня суттєвості щодо невідповідності окремих елементів облікової політики. Така оцінка ґрунтується на значенні показника (показників) звітності, які пов'язані з тим чи іншим елементом.

Практичне застосування запропонованого підходу по окремих елементах облікової політики розглянемо нижче.

1. Підприємство застосовує норми і методи нарахування амортизації основних засобів, передбачених податковим законодавством.

Така ситуація сьогодні дуже характерна для бухгалтерського обліку амортизації. Відомо, що нормами діючого податкового законодавства регламентується чіткий порядок розрахунку амортизації для всіх платників податку на прибуток не залежно від галузевих особливостей використання основних засобів та процесів їх відтворення. Тому "податковий" метод нарахування амортизації може бути скоріше виключенням, аніж правилом.

Якщо активи балансу характеризується важкою структурою (основні засоби мають значну питому), то застосування невідповідних методів нарахування амортизації можна вважати суттєвим. Разом з тим, необхідно й проаналізувати структуру операційних витрат, тому що рівень частки амортизаційних витрат також повинен бути врахованим при оцінці суттєвості в даній ситуації.

2. З метою наближення бухгалтерського та податкового обліку підприємство визначає виробничу собівартість лише в частині матеріальних витрат, тобто всі інші витрати, пов'язані з виробництвом продукції, в момент їх виникнення включаються до собівартості реалізованої продукції.

В тому випадку, коли діяльність підприємства характеризується коротким технологічним циклом (майже відсутні залишки незавершеного виробництва), а залишки готової продукції в загальній масі оборотних активів незначні, можна допустити таке відхилення від вимог П(С)БО 16 «Витрати» несуттєвим. Наприклад – підприємства хлібопекарної галузі. І навпаки, в умовах нарощування залишків незавершеного виробництва чи готової продукції ми можемо отримати недостовірну оцінку фінансового результату за звітний період, тобто буде порушено принцип «нарахування та відповідності доходів і витрат», який встановлено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

3. Підприємство не має порядку визначення нормальної потужності.

Відсутність такого елемента може бути суттєвим лише для підприємств, що займаються виробничою діяльністю. Як правило, в таких випадках розподіл постійної частини загальновиробничих витрат здійснюється без врахувань нормальної потужності. В цьому випадку доцільним буде аналіз динаміки обсягів виробництва. За умови, що для підприємства характерні незначні коливання, можна припустити, що неврахування нормальної потужності буде несуттєвим для оцінки значення залишків незавершеного виробництва, готової продукції та собівартості реалізованої продукції.

4. Підприємство не має порядку визначення тривалості операційного циклу.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції (товарів, робіт, послуг). Тривалість операційного циклу може бути більше одного року. Цей елемент є визначальним для правильної класифікації активів на оборотні та необоротні. У відповідності до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати Балансу. Необоротні активи – це всі активи що не є оборотними.

Зрозуміло, що відсутність порядку визначення тривалості операційного циклу не впливає на достовірність оцінки активів. Проте, правильність класифікації активів на оборотні та необоротні може мати наслідками невідповідну оцінку ліквідності балансу.

Доцільним буде зробити аналітичний розрахунок тривалості операційного циклу, який ґрунтується в свою чергу на розрахунках:

- тривалості технологічного циклу;
- середнього часу поповнення запасів;
- середнього терміну погашення дебіторської заборгованості;
- середнього терміну знаходження на складах готової продукції.

Оцінка рівня суттєвості неврахування тривалості операційного циклу здійснюється в тому випадку, коли розрахункове значення буде більше одного року.

5. Підприємство, яке займається виробничою діяльністю для оцінки вибуття незавершеного виробництва та готової продукції застосовує «облікові» або «планові» ціни.

П(С)БО 9 «Запаси» взагалі не має такого методу. Для оцінки вибуття незавершеного виробництва та запасів передбачається застосовувати метод нормативних затрат.

Результати проведених нами аудиторських перевірок свідчать, що в багатьох випадках підприємства не мають напрацьованого досвіду застосування нормативного методу обліку витрат, нормування прямих матеріальних витрат та витрат на оплату праці чітко не регламентується внутрішніми стандартами. Саме за таких обставин в бухгалтерському обліку застосовується метод «облікові» або «планові» ціни, який дозволяє накопичувати у залишках незавершеного виробництва понаднормативні прямі матеріальні витрати та прямі витрати на оплату праці. Незавершене виробництво набуває статусу «чорної дірки», яка поглинає всі непродуктивні понаднормативні витрати.

Зрозуміло, що застосування такого елементу облікової політики може привести до завищення оцінки незавершеного виробництва на дату балансу та недостовірного визначення результатів від операційної діяльності.

Проте, оцінити рівень суттєвості внаслідок впливу застосування невідповідного методу оцінки вибуття незавершеного виробництва та готової продукції на етапі планування аудиторської перевірки майже неможливо. Можна лише говорити про існування ризикової зони, яка потребує спеціальних процедур дослідження.

6. При визначенні бази розподілу загально виробничих накладних витрат не враховуються особливості виробництва на підприємстві тобто вони розподіляються загальною сумою пропорційно прямим витратам на оплату праці.

Застосування такого методу традиційно для практики бухгалтерського обліку в Україні. Проте для того, щоб оцінити наскільки суттєвим може бути вплив застосування цього універсального методу доречним буде проаналізувати наступне:

- структуру виробничої собівартості по окремих видах продукції,
- структуру виробничої собівартості по окремих виробництвах,
- особливості технологічного процесу,
- склад загально виробничих витрат,
- зміни, які відбуваються у структурі залишків готової продукції і т.і.

Напрямки аналізу для конкретного підприємства визначаються виходячи з професійного досвіду аудитора.

Інноваційний розвиток виробництва передбачає скорочення трудомісткості продукції. Тому розподіл всієї суми загально виробничих витрат пропорційно прямим витратам на оплату праці може привести до штучного завищення виробничої собівартості більш трудомісткої продукції.

Якщо структура залишків готової продукції не змінюється, то база та методи розподілу загально виробничих витрат не будуть мати суттєвий вплив на оцінку відповідної статті балансу. В протилежному випадку здійснити оцінку рівня суттєвості не можливо на етапі планування аудиту.

Діючими НП(С)БО передбачається значно більший перелік елементів, що повинні визначатись у обліковій політиці підприємства. З метою оцінки рівня суттєвості внутрішні стандарти аудиторської фірми повинні мати опис процедур по кожному можливому елементу.

Мінченко С.С., студентка групи БО-122

Науковий керівник - Полякова О.В., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ОБЛІК ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ВИНИКНЕННЯ І СФЕРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

В умовах ринкової організації ведення господарства, для якої особливістю є розвиток різних форм власності, підвищується роль обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції. Це закономірно, адже кінцевий результат господарської діяльності залежить від облікової інформації про собівартість продукції. Ще, така інформація потрібна, щоб визначити об'єктивну, вигідну та конкурентоспроможну відпускну ціну, та контролювати і прогнозувати господарські дії і пов'язані з ними витрати, а також реально оцінювати активи підприємства.

Основний принцип обліку витрат - це необхідність групування їх за центрами виникнення і центрами відповідальності.

Центр виникнення витрат - це окремий підрозділ підприємства, де можна організувати нормування, планування та облік витрат виробництва з метою спостереження, контролю та управління витратами виробничих ресурсів, а також оцінки їх використання.

Центр відповідальності – це окремий підрозділ підприємства, де відповідальна особа контролює появу витрат, отримання та використання прибутку, що інвестується.

Основна мета визначення і застосування на практиці центрів виникнення і центрів відповідальності - контроль за рівнем зростання або зниження собівартості.

Деякі автори ототожнюють ці поняття, а інші говорять, що вони різні. Справді, центри витрат пов'язані з калькулюванням собівартості продукції, а центри відповідальності з управлінням собівартістю, тому ці поняття характеризують різні економічні процеси.

Місця виникнення витрат виробництва – це основний об'єкт управлінського обліку, а центри витрат виступають як додаткові групування перших для покращення аналітичності облікової інформації.

Виходячи з цього принципу, виробничі витрати та центри їх виникнення тісно пов'язані, тому це допомагає вирішувати завдання:

1) контролювати рівень витрат на кожній ділянці роботи підприємства.

2) поєднувати контроль за рівнем витрат та діяльністю керівника певного підрозділу.

І.Б. Садовська стверджує, що за допомогою обліку витрат за сферами відповідальності можна суттєво посилити функцію контролю рівня витрат і собівартості продукції на кожному етапі виробництва, забезпечити прийняття правильних та своєчасних рішень на різних рівнях, що в сучасних умовах функціонування підприємства є досить актуальним [4].

Велику увагу слід приділити визначенню місць витрат, враховуючи такі особливості:

1) чим детальніша та ближча до організаційно-виробничої структури система планування, нормування та обліку витрат за місцями виникнення – тим вищі витрати на ведення обліку і складання звітних даних.

2) чим менше деталізоване місце виникнення витрат – ти менший ефект прийнятого рішення, про стратегію формування витрат та зниження собівартості продукції.

Кількість місць виникнення витрат повинна бути достатня, для одержання всіма користувачами інформації, обсяг якої дасть можливість приймати ефективніші рішення за кінцевими результатами використання ресурсів.

В. О. Ластовецький стверджує, що контроль витрат ефективний тоді, коли можна конкретизувати відповідальність за витрачання конкретних ресурсів [3]. Він виокремлює такі основні організаційні та управлінські функції:

1. Функція технічної підготовки та технічного забезпечення виробництва.

2. Функція технологічної підготовки виробництва, організації та регулювання виробничих процесів.

3. Функція організації, нормування та оплати праці, правильного використання робочої сили у виробництві.

Виходячи з цих функцій, виявлено критерії сприяння визначенню центрів витрат:

1. Можливість визначення центру відповідальності.
2. Необхідність обліку, контролю витрат діяльності певної ділянки.
3. Тісний взаємозв'язок між процесом формування витрат і результатом.

Організація обліку за центрами відповідальності застосовується на підприємствах, які діють як єдине ціле, функціонує паралельно із звичайною системою бухгалтерського обліку та впроваджується тільки за умови, що підприємство чітко визначило сфери відповідальності і конкретизувало відповідальність менеджерів за статтями витрат.

Систему обліку за центрами відповідальності потрібно впроваджувати, врахувавши основні принципи:

- визначення межі контрольованих статей витрат, на величину яких може впливати менеджер;

- персоніфікація облікових документів (внесення до реквізитів документу прізвище, ім'я, по-батькові працівника, який відповідає за конкретні статті витрат);

- долучення до обов'язків менеджера центру відповідальності – складання кошторисів на визначений період і подання звітності про фактичні витрати в розрізі статей витрат.

Місця виникнення витрат поділяються на виробничі, обслуговуючі і умовні. Виробничі – це цехи, ділянки, та бригади. Обслуговуючі – це відділи, служби управління, склади, та лабораторії. Умовні – це витрати, не пов'язані з конкретними структурними підрозділами.

Витрати згруповуються за центрами відповідальності всередині місць виникнення. Це дає змогу виявляти додаткові відхилення від нормативів, котрі зумовлені зміною технологічного режиму, організацією виробництва і праці, вводити контроль за виробничо-господарською діяльністю, виявляти резерви зростання ефективності використання ресурсів.

Детальна побудова звітності дає точнішу картину господарської діяльності центру за звітний період. Це дозволяє вважати, що нормативний облік у розрізі центрів виникнення і центрів відповідальності є подальшим розвитком системи управлінського обліку.

Отже, система обліку витрат за сферами відповідальності потребує точної методологічної підготовки з врахуванням технологічного процесу, організаційної структури та відповідності економічного змісту кожної складової витрат.

Застосування децентралізованого обліку на вітчизняних підприємствах, значно підвищить ефективність їх функціонування, знизить витрати, допоможе уникнути відхилень від розроблених норм витрат, приймати дієві та оперативні управлінські рішення.

Список використаних джерел:

1. Карпушенко М. Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» / М. Ю. Карпушенко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 62 с.

2. Корінько М.Д., Тітаренко Г.Б. Бухгалтерський облік при реструктуризації суб'єктів господарювання України: напрями наукових досліджень: Моногр. – К.: Видавництво ТОВ “Клякса”, 2010. – 341 с.
3. Ластовецький В. Облік і контроль технологічної та виробничої собівартості / В. Ластовецький // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 5. – С. 17-21
4. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. Посіб./ І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К. : „Центр учбової літератури”, 2013. – 688 с.

Міщенко А.М., студентка гр. МОА-111,
Клименко О.М., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Будь-яке підприємство не може функціонувати без запасів і тому потрібно приділяти значну увагу до їх організації на підприємстві. На виробничому підприємстві запаси повинні забезпечувати ритмічність, постійність та безперервність діяльності, а на промислових підприємствах вони потребують великих капіталовкладень, тому правильна організація обліку запасів забезпечить вчасний аналіз їх стану та вплив на фінансовий стан підприємства.

Методологію бухгалтерського обліку запасів досліджували такі вчені, як Бутинець.Ф.Ф., Сопко В.В., Лень В.С., Смоленюк П.С. та інші. Але залишається ще багато нерозкритих питань щодо організації запасів на підприємстві.

В Україні нормативно-правовим актом, що визначає методологічні засади на підприємстві та формування обліку запасів є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». За П(с)БО 9 запаси визначаються, як актив що утримується для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримується для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності [1].

Даний стандарт не розповсюджується на такі запаси, як незавершене виробництво за будівельним контрактом, фінансові активи та поточні біологічні активи. Більш детальне застосування стандарту для обліку запасів представлено в таблиці 1.

Для організації синтетичного обліку запасів на виробництві використовують рахунок 20 «Виробничі запаси» та його субрахунки:

- 201 – Сировина і матеріали;
- 202 – Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби;
- 203 – Паливо;
- 204 – Тара й тарні матеріали;
- 205 – Будівельні матеріали;
- 206 – Матеріали передані в переробку;
- 207 – Запасні частини;
- 208 – Матеріали;
- 209 – Інші матеріали.[2]

Кожне підприємство залежно від особливостей його діяльності може більш детально відображати інформацію по окремим субрахунках, що допоможе контролювати наявність та рух запасів на підприємстві. За дебетом рахунка 20 «Виробничі запаси» відображають надходження відповідних запасів на підприємство та збільшення їх вартості при дооцінці, по кредиту – витрати у виробництві, відпуск в цех на переробку, тобто зменшення запасів.[3]

Таблиця 1

Характеристика запасів

<p>До складу запасів відносять, наступні активи:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб; - незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, в установах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством/установою ще не визнано доходу; - готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом; - товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством/установою з метою подальшого продажу; - малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року; - поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.
<p>Оцінка запасів при надходженні</p>	<p>Первісна вартість запасів придбаних за плату, є собівартість запасів, яка складається з фактичних витрат.</p>
<p>Оцінка запасів при вибутті</p>	<p>Ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів; середньозважена собівартість; собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативні затрати; ціна продажу.</p>
<p>Оцінка запасів на дату балансу</p>	<p>Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.</p>
<p>Розкриття інформації в примітках до фінансової звітності</p>	<p>Повинна наводитися така інформація: методи оцінки запасів; балансову вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; які відображені за чистою вартістю реалізації; переданих у переробку, на комісію, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена відповідна оцінка запасів.</p>

Джерело: складено автором на основі П(с)БО 9 «Запаси» [1]

Для покращення організації обліку запасів в МСФО 2 «Запаси» рекомендують використовувати такі уніфіковані форми документації:

1. Створення графіків документообігу з обліку виробничих запасів і доведення до виконавців їх функцій при створення і перевірці первинних документів;
2. видання розпорядчої документації за визначенням кола осіб, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції і мають право підпису первинних документів;
3. зазначення у посадовій інструкції необхідності обов'язкового контролю правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів та ступеню відповідальності працівника бухгалтерії;
4. перевірка службами внутрішнього контролю дотримання вимог законодавства в частині організації документування операцій, пов'язаних з обліком запасів [4].

Підприємство самостійно повинно обирати форму бухгалтерського обліку, а саме систему реєстрів обліку, порядок реєстрації та узагальнення інформації в них з дотримання єдиних засад. Всі головні аспекти організації обліку запасів на підприємстві повинні бути розкриті в обліковій політиці підприємства.

Запаси займають найбільш важливе місце в активах підприємства і тому правильна оцінка та раціональне їх використання впливають на діяльність підприємства. Головною умовою правильності надходження та нормативного використання є правильне документальне забезпечення. Тому для ефективного обліку запасів на підприємстві необхідно забезпечити: організацію документообігу на всіх стадіях обліку запасів.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України №246 від 20.10.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
3. Сучасні проблеми та напрями вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. Янчук В.І., Кипоренко О.В. – Збірник наукових праць ВНАУ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/6282.pdf>
4. МСФО 2 □Запаси□ (IAS 2. Inventories)// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92420/МСБО_2.pdf.

Перекута К.Г., студентка гр. БО-122
Науковий керівник – Гливенко В.В., к.е.н., доцент, професор
кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівський національний технологічний університет

МОЖЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО СЕРВІСУ «ЕЛЕКТРОННИЙ КАБІНЕТ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ»

Електронний кабінет платника податків - це персональне автоматизоване робоче місце платника, працювати в якому він може без використання спеціально встановленого клієнтського застосування.

Електронний кабінет є захищеним, персоналізованим та безпечним електронним сервісом, який надає безконтактні способи взаємодії платників

податків та Державної фіскальної служби України з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Користувачами Електронного кабінету платника є платники податків юридичні особи та самозайняті особи – фізичні особи – підприємці та особи, які провадять незалежну професійну діяльність.

Для роботи в Електронному кабінеті платника необхідно здійснити наступні кроки:

- перший крок – отримати електронні цифрові підписи, які видаються Акредитованими центрами сертифікації ключів Міндоходів або «Masterkey» або «ІВК».

- другий крок – підключитись до мережі Інтернет та зайти до Електронного кабінету платника за адресою kpp.minrd.gov.ua або по гіперпосиланню «Електронний кабінет платника податків» на веб-сайті Державної фіскальної служби України.

- третій крок – авторизуватись в Електронному кабінеті за допомогою особистого електронного ключа та розпочати роботу.

За допомогою даного сервісу платник податків має змогу:

- підготувати, заповнити та надіслати податкову звітність в електронному вигляді;

- переглядати дані про стан розрахунків з бюджетом (картки особових рахунків).

Для роботи з кабінетом платника податків необхідно мати:

- комп'ютер з встановленою операційною системою Windows (версії від Windows XP SP3 до Windows 8), підключений до мережі Інтернет;

- електронні ключі, видані Акредитованим центром сертифікації ключів Інформаційно-довідкового департаменту Міндоходів (АЦСК ІДД - <http://acskidd.gov.ua/>);

- бажано мати встановленим Microsoft .NET версії 4.0 або вище (у разі відсутності, Вам буде запропоновано встановити її автоматично).

Державна фіскальна служба України запустила роботу модернізованого електронного сервісу «Електронний кабінет платника». Оновлений сервіс працює у тестовому режимі на базі реальних даних до завершення робіт, пов'язаних з роботою старого кабінету [3].

Як повідомили "ЗіБ" у ДФСУ, відтепер модернізований сервіс включає дві функціональні частини:

- 1) відкрита (загальнодоступна);
- 2) приватна (особистий кабінет) [4].

Користуватися функціоналом відкритої частини можна без ідентифікації особи (без використання електронного цифрового підпису).

Через відкриту частину платник має можливість:

- скористатися інформацією з реєстрів, що є загальнодоступними (дані про взяття на облік платників; дані реєстру платників ПДВ; дані реєстру страхувальників; дані реєстру платників єдиного податку; інформація про РРО; інформація про книги РРО);

- отримати інформацію про граничні терміни сплати податків, зборів, обов'язкових платежів та подання звітності (податковий календар);
- отримати контакти та адреси діючих центрів обслуговування платників (ЦОП);
- ознайомитись з новинами Державної фіскальної служби України;
- скористатися іншою корисною інформацією.

Робота з електронним сервісом у приватній частині здійснюється з використанням електронного цифрового підпису (ЕЦП).

У приватній частині після ідентифікації особи надається можливість:

- скористатися індивідуальним податковим календарем;
- переглянути та перевірити свої облікові дані;
- створити запит для отримання інформації;
- подати реєстраційну заяву платника податку на додану вартість, заяву про анулювання реєстрації платника податку на додану вартість, заяву про видачу довідки про відсутність заборгованості з податків і зборів;
- направити листа до органу ДФСУ;
- переглянути стан розрахунків з бюджетом;
- зареєструвати податкові накладні у Єдиному реєстрі податкових накладних;
- скористатися сервісами системи «Електронного адміністрування ПДВ» (для платників ПДВ).

Фізичним особам після ідентифікації також надано можливість за допомогою платіжної системи сплатити податки, збори, платежі (особистий кабінет – «Стан розрахунків з бюджетом»).

Преваги роботи в Електронному кабінеті платника:

- Унеможливлення помилок в обов'язкових реквізитах поданої декларації, оскільки при створенні податкової звітності ці реквізити заповнюються автоматично даними платника податків, які наявні у базі даних органів фіскальної служби;
- Унеможливлення випадків подання звітності не в повному обсязі, оскільки звітність приймається пакетом (декларація з усіма додатками);
- Можливість здійснення перевірки складеного звіту на наявність арифметичних помилок;
- Можливість збереження заповненої форми звіту у режимі «Чернетки» та використання її при створенні наступних звітів;
- Можливість імпорту з бухгалтерських програм (наприклад, 1-С) сформованої електронної звітності, перетворення її у пакет документів з послідуочим направленням до органів фіскальної служби;
- Отримання квитанції про прийняття органами фіскальної служби надісланого звіту на протязі декількох хвилин;
- Можливість перегляду всієї інформації щодо своїх розрахунків з бюджетом, у тому числі з урахуванням філій, відокремлених підрозділів, які знаходяться на території України, а також зобов'язань по сплаті певних податків, зборів, які, відповідно до чинного законодавства України, мають сплачуватися за місцем розташування об'єкта оподаткування (наприклад, плата за землю);
- Ведення Книги обліку доходів та витрат в електронному вигляді;

- Наявність податкового календаря, який забезпечує нагадування строків подання звітності та сплати податків, зборів;
- Отримання оперативної інформації щодо особистих реєстраційних даних, які наявні в базі даних органів фіскальної служби на час сеансу;
- Можливість подавати заяви та отримувати в електронному вигляді довідки про відсутність заборгованості з податків, зборів, платежів, що контролюються органами фіскальної служби [1].

Недоліком даного сервісу є те, що сайт відносно новий і не досконало розроблений, і якщо одночасно багато користувачів заходять на даний сайт, то він не працює [5].

Список використаних джерел:

1. Луцька ОДПІ про переваги роботи в Електронному кабінеті платника [Електронний ресурс] / Офіційний портал Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://vl.sfs.gov.ua/media-ark/local-news/print-167469.html>
2. Електронний кабінет платника податків [Електронний ресурс] / Офіційний портал Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://knp.minrd.gov.ua/Publish/PublishedApp.aspx>.
3. Запрацював оновлений е-кабінет платника податку [Електронний ресурс] / Закон і Бізнес. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/121567-zapracuyuvav_оновлений_elektronniy_kabinet_platnika_podatku.html.
4. Інструкція по роботі з системою [Електронний ресурс] / Офіційний портал Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://knp.minrd.gov.ua/Help.aspx>.
5. Все про електронний сервіс Міндоходів «Електронний кабінет платника податків» [Електронний ресурс] / Бухгалтер 911 - Режим доступу: <http://bukhalter911.com/ShowArticle.aspx?a=88387&page=3>.

Пузирна А.П., студентка групи БО-122
Науковий керівник – Биховець С.О., ст. викладач
Чернігівський національний технологічний університет

ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ: НОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Одним із важливих чинників зростання економіки країни є ефективна податкова система. За допомогою податків держава здійснює значний вплив на економічну систему країни, отримуючи відповідну суму податкових платежів і забезпечуючи ті економічні ефекти, які обумовлені впливом податків (зростання обсягів виробництва, збільшення капіталовкладень, зростання норм прибутку). Сучасна податкова система України перебуває на етапі глибокого реформування, що виражається в перегляді взаємовідносин між двома сторонами податкового процесу - органами податкової та митної служб та безпосередньо суб'єктами господарювання-платниками податків.

Непрямі податки виступають одним з регуляторів перерозподілу суспільних благ. Акцизний податок має прихований потенціал, який при раціональному використанні, може слугувати вагомим ресурсом для наповнення бюджету країни. Ефективний механізм податкового адміністрування є необхідною передумовою повного і своєчасного виконання державного бюджету за податковими надходженнями

Акцизний податок – це непрямий податок на окремі товари (продукцію), визначені законом, як підакцизні, який включається до ціни цих товарів (продукції). Адміністрування будь-якого податку складається з таких основних процесів: реєстрація та облік платників податків; обробка податкової звітності та платежів; податковий контроль; аналіз податку; обслуговування платників податків; апеляції платників податків.

Платниками акцизного податку є особи – суб'єкти господарювання роздрібною торгівлі, які здійснюють реалізацію підакцизних товарів. Такі суб'єкти підлягають обов'язковій реєстрації як платники податку контролюючими органами за місцезнаходженням пункту продажу підакцизних зазначених товарів. Реєстрація здійснюється не пізніше граничного терміну подання декларації акцизного податку за місяць, в якому здійснюється реалізація товарів [1].

1 січня 2016 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. № 909-VIII, яким запроваджено нові ставки акцизного податку на переважну більшість підакцизних товарів.

З 01.03.2016 року новачками в адмініструванні акцизного податку є:

- запровадження системи електронного адміністрування реалізації пального (далі – СЕАРП), а також з'являється новий вид платників податку – особи, які реалізують пальне;

- введення акцизної накладної як обов'язкового електронного документу, який складатиметься при здійсненні всіх операцій з реалізації пального на внутрішньому ринку;

- унеможливлення випадків реалізації на АЗС не облікованих обсягів пального, з яких не сплачений акцизний податок;

- зміна одиниці виміру пального з кілограмів на літри, приведені до температури 150С, для яких встановлено ставки акцизного податку (загальноєвропейська практика);

- доповнення переліку підакцизного пального рядом товарних позицій, які сьогодні використовуються для змішування та отримання готових видів пального без сплати акцизного податку;

- поступове збільшення протягом 3 років ставок акцизного податку на спирт, алкогольні напої і пиво – на 15% щорічно, а на тютюнові вироби – на 20% щорічно [3].

В межах СЕАРП вводяться акцизні накладні, які діятимуть аналогічно за податковими накладними з ПДВ:

- акцизні накладні, порядок складання яких затверджено новою ст. 231 ПКУ, складатимуться в електронному вигляді продавцями і надаватимуться покупцям;

- у разі ненадання акцизної накладної, або порушення правил її складання, покупець матиме право подати скаргу на винну особу – продавця. Для продавця подання такої скарги означатиме вірогідність позапланової документальної перевірки (пп. 78.1.9 ПКУ);

- до акцизних накладних за необхідності складатимуться розрахунки коригування;

- акцизні накладні реєструватимуться в ЄРАН, ведення якого покладається на ДФСУ;

- дані декларації з акцизного податку звірятимуться з даними ЄРАН при її камеральній перевірці, а розбіжність між ними є підставою для позапланової документальної перевірки (п.п. 78.1.18 ПКУ).

З'являються в ПКУ і нові види фінансової відповідальності – штрафи:

- згідно з новим п. 117.3 ПКУ, здійснення суб'єктом господарювання операцій з реалізації пального без реєстрації таких суб'єктів платниками акцизного податку у порядку, передбаченому цим Кодексом, тягнуть за собою накладання штрафу на юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців у розмірі 100 відсотків вартості реалізованого пального;

- відповідно до нової ст. 120-2 ПКУ, вводяться штрафи за порушення строків реєстрації акцизних накладних та розрахунків коригування до них [4].

Нововведення з акцизного податку сприяють:

- збільшенню доходів бюджетів усіх рівнів за рахунок повного обліку виробництва та обігу підакцизних товарів в Україні та виключення можливості реалізації підакцизних товарів без сплати акцизного податку;

- зменшенню обсягів тіншового ринку підакцизної продукції;

- створенню єдиного інформаційного простору і формування бази даних про рух підакцизних товарів від виробника / імпортера до кінцевого споживача про виробництво та реалізацію кожної одиниці вимірювання таких товарів на території України;

- впровадженню дієвого механізму боротьби з фальсифікованими та / або ввезеними на територію України з порушенням митного законодавства підакцизними товарами;

- підвищенню ефективності запобігання, виявлення та розкриття злочинів у сфері обігу підакцизних товарів;

- наближенню податкового законодавства України до законодавства ЄС.

Запроваджені реформи втім мають негативний вплив на якість податкового адміністрування акцизного податку, а саме, платники податків не встигають адекватно реагувати на постійні зміни в порядку нарахування і сплати податків та надання податкової звітності, що призводить до помилок в заповненні звітності та сплаті акцизного податку.

В майбутньому з метою удосконалення адміністрування акцизного податку планується ввести для виробників підакцизних товарів (крім тих, які маркуються марками акцизного податку) до реалізації підакцизних товарів перерахування акцизного податку на спеціальний авансовий рахунок [5].

Основною метою новацій в адмініструванні акцизного податку є запровадження дієвої системи контролю за обігом та обсягами підакцизних товарів всередині країни та повноти сплати акцизного податку при здійсненні операцій реалізації пального на внутрішньому ринку.

Наразі механізм справляння акцизного податку не є досконалим. Основні проблеми його функціонування пов'язані, насамперед, зі зростанням фіскальних можливостей та зменшенням регулюючого впливу цього платежу. Негативний

вплив на якість податкового адміністрування акцизного податку мають нестабільність та недосконалість податкового законодавства, скрутне фінансове становище більшості платників податку, зростання тіньового сектора та ухилення від оподаткування. Тому настала пора суттєвого вдосконалення порядку нарахування і сплати акцизу шляхом посилення його регулюючих властивостей та розширення бази оподаткування.

Водночас значну увагу в процесі адміністрування акцизного податку податковим та митним органам слід приділяти боротьбі з незаконним виробництвом і обігом підакцизних товарів. Відсутність у контролюючих органів дієвих автоматизованих систем контролю за реалізацією та переміщенням підакцизної продукції є однією з причин ухилення від сплати акцизного податку. Різноманітні схеми ухилення від сплати акцизного податку призводять до скорочення вітчизняного виробництва пального та скрапленого газу, різкого зменшення доходів державного бюджету від сплати акцизного податку, потенційного скорочення соціальних видатків бюджету, а також до створення негативного іміджу України.

Таким чином, можна зауважити, що проблема розвитку та вдосконалення акцизного податку в Україні досить актуальна в наш час й потребує комплексного аналізу та розроблення оптимальної системи оподаткування, яка дозволить більш повно та ефективно використовувати його переваги, а також впровадження електронної системи контролю, яка забезпечуватиме автоматичний облік в розрізі платників податку обсягів переміщення пального всередині країни та повноту сплати через електронні рахунки акцизного податку в бюджет.

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. № 909-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/909-19_3_3
3. Державна фіскальна служба України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/aktsizniy-podatok/listi-dps/236035.html>
4. Газета «Дебет-кредит». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://news.dtk.ua/ua/taxation/excise/36887>
5. Державна фіскальна служба України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/regulyatorna-politika-/regulyatorna-politika/2016-rik/67058.html>

Раєвич О.В., студентка групи БО-122

Науковий керівник – Полякова О.В., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ

Аудит розрахунків із бюджетом є одним із найтрудомісткіших, найскладніших і найвідповідальніших в аудиторській практиці, оскільки недосконалість податкового законодавства, великий податковий тиск на підприємства, велика кількість податків і зборів збільшують властивий ризик

підприємства, а з урахуванням великих штрафів, що сплачують підприємства за порушення податкового законодавства, збільшується аудиторський ризик.

Також важливим інструментом управління діяльністю підприємства в ринкових умовах є аналіз розрахунків із бюджетом. Величина платежів до бюджету має найбільшу питому вагу в розрахунках з фінансовою системою, вона в першу чергу залежить від величини одержуваного підприємством прибутку та операцій з продажу товарів на митній території України.

Узагальнена інформація про розрахунки підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету, обліковується на рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами». Порядок справляння таких платежів регулюється чинним законодавством. Для кожного податку передбачена своя ставка, строк сплати, об'єкт оподаткування, регламентуючий документ тощо. За кредитом рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами» відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо[1].

При проведенні аудиту розрахунків з бюджетом слід:

- досконало вивчити нормативні документи за кожним зі сплачуваних податків і зборів;
- установити перелік податків і зборів, які сплачує підприємство;
- установити предметну область досліджень;
- перевірити правильність відображення розрахунків з бюджетом у системі бухгалтерського обліку та фінансовій звітності;
- перевірити повноту і правильність відображення бази оподаткування за кожним податком чи збором;
- перевірити правильність застосування ставок податків і зборів, а також арифметичні розрахунки по нарахуванню податків;
- надати клієнту інформацію про результати роботи із детальним викладенням установлених помилок і фактів обману та рекомендації щодо їх виправлення;
- залежно від мети перевірки, виду аудиту та завдань, поставлених клієнтом, підготувати висновок (якщо перевірялося лише одне питання) або інформацію для складання загального висновку (при загальному аудиті) відповідно до вимог МСА 700 «Аудиторський висновок про фінансову звітність» та МСА 800 «Аудиторський висновок про виконання завдань аудиту спеціального призначення»;
- скласти та підписати акт про виконану роботу.

Аудиторська діяльність здійснюється за трьома напрямками:

- внутрішньогосподарський аудит;
- незалежний аудит;
- аудит державний.

Державний аудит потрібен для захисту інтересів власників підприємств і держави від навмисного викривлення в звітності показників підприємницької діяльності. Він є моральним стимулом для чесної роботи господарського об'єднання.

Здійснюється такий аудит після завершення звітного періоду і відображення діяльності підприємства у бухгалтерському обліку і звітності. Сутність контролю полягає в експертній оцінці фінансово-господарської діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку, балансу і звітності, а також в аудиторських послугах з питань обліку, звітності, внутрішньогосподарського аудиту.

Державний аудит, зазвичай, виступає у формі податкового аудиту. Необхідність його зумовлена тим, що держава зацікавлена в точних і своєчасних розрахунках з бюджетом та іншими фінансовими інститутами. Не менше впливає також те, що за останні роки поширилася тенденція до зростання кількості збиткових підприємств, які в декларації про прибуток відображають від'ємне значення.

Головним питанням державного аудиту є визначення показників, що характеризують формування загальної суми прибутку. Аудитор насамперед має оцінити вплив прогресивних факторів на його формування, мається на увазі зниження собівартості продукції, підвищення якості і поліпшення асортименту продукції. Виявляються фактори, які не є заслугою підприємства, такі, як завищення цін, тарифів, порушення встановлених стандартів та інші.

Кінцевою метою державного аудиту є визначення величини прибутку, який підлягає оподаткуванню.

При перевірці правильності визначення фінансових результатів діяльності підприємства, перш за все величини одержаного прибутку і розрахунку платежів до бюджету аудитор повинен перевірити правильність і своєчасність складання Балансу, Звіту про фінансові результати, Звіту про рух коштів, Звіту про власний капітал. Однак насамперед слід встановити відповідність даних аналітичного обліку оборотам і залишкам із рахунків синтетичного обліку у головній книзі, оборотній відомості за синтетичними рахунками і балансу. Перевірка ідентичності даних синтетичного і аналітичного обліку в умовах автоматизованої системи обліку здійснюється в автоматичному режимі.

На стадії свого становлення знаходиться незалежний аудит, тому підвищення якості аудиту вимагає, в першу чергу, подальшого розвитку законодавчої бази аудиту. Головним питанням є створення і прийняття на державному рівні концепції розвитку аудиту, в якій повинні бути визначені принципи нормативного регулювання і саморегулювання аудиту, питання атестації та ліцензування, підготовки фахівців, розробки, впровадження та застосування аудиторських стандартів, узгодженості національних і міжнародних стандартів, контролю якості аудиту, відповідальності аудитора.

Необхідно зазначити, що на сьогодні відсутні серйозні методичні розробки з проведення незалежного аудиту. Невеликі та середні аудиторські фірми й аудитори, які працюють самостійно, основну увагу приділяють тільки правилам складання аудиторського висновку, прагнучи знайти компроміс між бажанням замовника одержати позитивний аудиторський висновок і бажанням аудиторської фірми захистити себе від можливих претензій.

Ведення господарської діяльності в умовах ринку зумовило виникнення внутрішньогосподарського аудиту, організованого власниками акціонерних

товариств, концернів, корпорацій. Внутрішньогосподарський аудит призначений для виживання в конкурентній боротьбі за ринки збуту, тому на підприємствах створюються підрозділи, які відповідають за формування, координацію і виконання внутрішнього аудиту.

Внутрішньогосподарський аудит – це система контролю за активами та пасивами підприємства. Його цілі – перевіряти відповідність діючого контролю політиці підприємства, аналізувати ситуації ризику і запобігати банкрутству, використовувати ноу-хау для збільшення прибутку й ефективності нової технології та вживати інших заходів, що сприяють розвитку підприємства у фінансовому бізнесі.

Сьогодні вже немає сумніву в доцільності впровадження внутрішньогосподарського аудиту на підприємствах України. Система внутрішньогосподарського аудиту об'єктивно існує на будь-якому підприємстві. Питання лише в тому, в якому вигляді і наскільки вона ефективна.

До типових порушень при аудиті розрахунків з бюджетом необхідно віднести наступні: неправильний перелік податків і зборів, які сплачує підприємство; неповне та неправильне відображення бази оподаткування щодо кожного податку чи збору; неправильне застосування ставок податків і зборів, а також помилкові арифметичні розрахунки з нарахування податків; незаконне та необгрунтоване застосування пільг щодо податків і зборів; неповнота та несвоєчасність сплати платежів і зборів до бюджету; неправильно складені декларації, розрахунки за платежами до бюджету і своєчасність їх подачі до податкового органу; неправильне відображення розрахунків з бюджетом у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Ведення бухгалтерського обліку та правильний вибір облікової політики дає змогу підприємству оптимізувати результати фінансової діяльності.

Отже, для аудиту розрахунків із бюджетом головним є висловлення аудитором думки про те, чи відповідають ці розрахунки за всіма податками і зборами, в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок їх нарахування та сплати до відповідних рівнів бюджету.

В свою чергу підприємства й організації несуть великий податковий тягар, сплачуючи обов'язкові загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори, визначені органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755- VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ № 291 від 30.11.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
3. Загальні принципи організації аудиту [Електронний ресурс] Загальні принципи організації аудиту. – Режим доступу : <http://globalteka.ru/order/13387.html>
4. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік : навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2013 - 688с.
5. Удосконалення системи податкового обліку та внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість/ Скорнякова Ю. Б. //Наука й економіка. – 2013. – №3. – С.64-72.

Расулова Я.І., студентка групи БО-121
Науковий керівник – Полякова О.В., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

АУДИТ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Запаси є найбільш значною складовою активів підприємства. Вони займають особливе місце у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, при визначенні результатів господарської діяльності та при висвітленні інформації про його фінансовий стан. Операції з товарними запасами на торговельних підприємствах впливають на характеристики господарської діяльності більше, ніж будь-який інший вид активів, оскільки вони складають значну питому вагу всіх активів. Помилки при обліку операцій з товарними запасами призводять до помилок у відображенні оборотних активів, собівартості продажів, валового та чистого прибутку.

Значний вклад в розвиток аудиту в Україні зробили вітчизняні вчені Білуха М.Т., Кузьмінський А.М., Голов С.Ф., Завгородній В.П., Зубілевич С.Я., а також ряд інших науковців. Проте частина питань методики, організації та документування аудиту товарних запасів на сьогоднішній день ще не розкриті, що вимагає проведення додаткових досліджень.

Метою аудиту товарних запасів є вираження думки щодо достовірності та повноти відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про товарні запаси.

Загальна модель аудиту товарних запасів повинна складатися із наступних стадій :

- вивчення загальної інформації щодо підприємства;
- оцінка властивого ризику та ризику невідповідності внутрішнього контролю;
- складання програми аудиту товарних запасів;
- проведення аудиторської перевірки товарних запасів;
- обробка зібраних доказів та складання аудиторського висновку.

У ході перевірки проводиться збір аудиторських доказів за наступними критеріями:

1. Існування. Необхідно переконатися в тому, що всі відображені у звітності матеріально - виробничі запаси (МВЗ) дійсно існують.
2. Права і зобов'язання. Необхідно переконатися в тому, що права організації на МВЗ, відображені у звітності, документально підтверджені і не обмежені правами третіх осіб (користувачів).
3. Виникнення. Необхідно переконатися в тому, що відображені в бухгалтерському обліку операції з придбання та вибуття МВЗ мали місце протягом звітного періоду.
4. Повнота. Необхідно переконатися в тому, що відсутні МВЗ, які повинні були бути відображені в бухгалтерському обліку та звітності, але не були в ньому відображені.

5. Вартісна оцінка. Необхідно переконатися в тому, що МВЗ відображені в обліку та звітності в правильній оцінці: за фактичною собівартістю або за ринковою вартістю, якщо вона нижче фактичної собівартості; переконатися в тому, що вся суттєва інформація про МВЗ розкрита в звітності.

Аудитор вивчає середу контролю вже з моменту першого знайомства з підприємством (його керівником, бухгалтером). Основними моментами, які він повинен з'ясувати: вплив організаційної структури, виду і масштабів діяльності підприємства на особливості бухгалтерського обліку; структуру управлінської системи, поділ повноважень і відповідальності; ставлення облікового персоналу до своїх обов'язків та інше.

Необхідну інформацію з перерахованих питань одержують у результаті спостереження, особистих бесід, ознайомлення з установчими документами.

Для більш точної оцінки впливу факторів ми пропонуємо застосовувати десятибальну систему оцінки ризику. При цьому процес оцінки ризиків аудиту здійснюється на двох рівнях:

- перший рівень - оцінюється в балах вплив конкретного фактору ризику при відповіді на окреме питання;
- другий рівень - складаються бали по всім опрацьованим питанням тестів і здійснюється загальна оцінка ризику аудиту.

Тож для планування та проведення аудиту товарних запасів інформацію про оцінку складових частин ризику можна вважати важливою.

Після оцінки рівня суттєвості і ризику необхідно перейти до стадії планування аудиту. Планування має важливе значення для реалізації системного підходу при здійсненні аудиту, оскільки воно забезпечує вироблення головної стратегії і напрямків проведення перевірки.

Виходячи із трьох основних етапів (зберігання, придбання, реалізація), які проходять товари на торгівельному підприємстві, ми пропонуємо при плануванні аудиту визначати наступні основні етапи аудиторської перевірки запасів:

1) аудит товарних запасів на етапі зберігання на підприємстві - на цьому етапі доцільно підтвердити відповідність даних обліку фактичній наявності товарів, що здійснюється шляхом проведення інвентаризації. Перед проведенням інвентаризації аудитор має ознайомитися з внутрішніми інструкціями по інвентаризації, посадовим складом інвентаризаційної комісії, висловити свої пропозиції і зауваження по цим питанням. Після цього можна перейти до безпосереднього контролю за здійсненням інвентаризації товарних запасів та застосувати такі прийоми аудиту, як спостереження, інспекції, підрахунки, контрольні заміри, експертизи тощо. Основну увагу аудитор має приділити спостереженню за діями членів інвентаризаційної комісії. В ході контролю за проведенням інвентаризації доцільно перевірити правильність списання природних втрат товарів, що виникли при зберіганні за між інвентаризаційний період. При цьому особливу увагу необхідно звернути на обґрунтованість застосування норм природного убутку для різних товарних груп. Особливої уваги аудитора потребують випадки, коли фактичні втрати товарів перевищували розміри, що встановлені відповідними нормами.

2) аудит товарних запасів на етапі придбання - важливою процедурою внутрішнього контролю є прийом матеріально відповідальними особами товарів,

отриманих від постачальників. Оцінити ефективність зазначеної процедури аудитор може шляхом спостереження за діями відповідальних осіб, проведенням контрольних замірів, підрахунків, переважень, експертиз якості товарів тощо. Аудитору доцільно ознайомитися з внутрішніми інструкціями по прийому товарів, особливо стосовно випадків: надходження пошкоджених (неякісних) товарів; виявлення нестачі або надлишку товарів; поставки товарів, які не передбачені замовленням; надходження товарів без супровідних документів. У випадку невідповідності положень внутрішніх інструкцій вимогам діючого законодавства аудитор має можливість виявити системну помилку, яка могла бути багатократно повторена.

3) аудит товарних запасів на етапі реалізації - підприємство отримує основні доходи завдяки реалізації товарів, що зумовлює певні особливості аудиторської перевірки цього етапу. Для цього доцільно вивчити прийнятий на підприємстві порядок укладання господарських договорів на продаж товарів. Попереднє узгодження умов договорів, що укладаються, з посадовими особами підприємства (головним бухгалтером, економістом, юристом, фінансистом, товарознавцем тощо). Аудитору необхідно вивчити процедури, якими супроводжуються етапи отримання замовлення на відвантаження товару, формування товарної партії і відвантаження товарів. Доцільно вивчити також положення внутрішніх або посадових інструкцій, якими регламентуються ці питання. Для встановлення випадків, що свідчать про несанкціонований відпуск товарів, аудитор може перевірити наявність підписів уповноважених осіб безпосередньо у накладних на відпуск товарів. В процесі аудиту докладного вивчення потребують також умови надання товарних кредитів, торгових знижок та інших стимулів для покупців.

Для вдосконалення аудиту товарних запасів ми пропонуємо зробити наступне:

1. Здійснити оцінку ризику по шкалі з розбивкою на два інтервали - від 1 до 5 і від 6 до 10 одиниць. Бали проставляються при відповіді на кожне питання у формах Листків оцінки ризиків у спеціальній графі. Ступінь впливу кожного фактору може бути визначений у широких межах - від "1" - мінімального ризику, до максимального - "10". Застосування десятибальної системи при тестуванні дозволяє також значною мірою формалізувати процес оцінки ризику, а значить знизити можливість аудиторської помилки.

2. Оскільки розроблені Аудиторською палатою України тести для оцінки ризиків орієнтовані більшою мірою на аудит промислового підприємства, а не торговельного і не дає можливості в повній мірі врахувати дію факторів, які впливають на систему обліку і внутрішнього контролю підприємства. Це зумовлено тим, що вплив кожного фактора у вищевказаних тестах визначається лише двома полярними оцінками - "ризик низький" і "ризик високий" та Аудиторською палатою України не передбачена система узагальнення оцінок, що отримані при відповіді на окремі питання. Слід розробити тести для Листка оцінки властивого ризику та Листка оцінки ризику невідповідності внутрішнього контролю але з посиланням на тести розроблені Аудиторською палатою.

3. Виходячи з більшої надійності доказів, отриманих з різних джерел, в процесі аудиту доцільно комбінувати різні прийоми аудиту. У тому випадку,

коли ризик контролю для операцій по придбанню (оприбуткуванню) товарів був оцінений як низький, аудитор може в якості основних процедур перевірки застосувати аналітичні процедури. Застосування аналітичних процедур при аудиті товарних запасів можна вважати виправданим, оскільки облік операцій з товарами здійснюється шляхом накопичення даних за певний проміжок часу. Внаслідок цього можливе дослідження взаємозв'язків між підсумковими показниками у бухгалтерських регістрах, формах звітності тощо. Таким чином, при аудиті товарних запасів аналітичні процедури можуть включати порівняння суми оприбуткованих товарів, що вказана у товарних звітах, з відповідними сумами, що містяться в бухгалтерських регістрах, книгах або картках складського і оперативного обліку, відомостях (регістрах) податкового обліку. Аналітичні процедури порівняно з документальним тестуванням займають менше часу, проте вони не здатні виявити всі помилки. Довіра, з якою аудитор може спиратися на аналітичні процедури, залежить від суттєвості величин: якщо об'єкт аудиту - величина суттєва, то аудитор при формуванні висновків не може покладатися лише на аналітичні процедури.

4. При веденні обліку застосовувати комп'ютерні бухгалтерські програми. На сьогоднішній день все більше підприємств переходять до електронної обробки даних (ЕОД), на нашу думку це цілком логічно і правильно, тому, що ЕОД забезпечує правильність і своєчасність обробки даних; захист від втрати введеної для обробки санкціонованої інформації; неможливість введення несанкціонованої інформації; виведення вихідних даних у формі, зрозумілій для користувача; можливість виявлення і виправлення допущених оператором помилок.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність»: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 22 квітня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 23 (з наступними змінами і доповненнями).
2. Аудит. Учебник/Под ред. Т.М. Рогоуленко. – М.: Юрайт, 2013. — 544 с.
3. Дмитриева И.М. Бухгалтерский учет и аудит. Учебное пособие/И.М. Дмитриева. – М.: Юрайт, 2014. — 306 с.
4. Савин А.А. Аудит/А.А. Савин. – М.: Инфра-М, 2013. -512 с
5. Лебедева Е.М. Аудит. Учебник/Е.М. Лебедева. – М.: Академия, 2013. — 176 с.

Ремесник В.О., студентка гр. БО-131
Науковий керівник - Лаптії Т.М., ст. викладач
Чернігівський національний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах Європейської економічної інтеграції України поступово відбувається процес адаптації національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів із застосуванням нових інструментів, одним із яких є облікова політика. Формування на підприємстві облікової політики є дуже відповідальним завданням, яке полягає не тільки у застосуванні принципів

ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, а й у виборі методів та процедур опрацювання облікової інформації [4]. Можна сказати, що бухгалтерський облік на підприємстві починається з розробки облікової політики, від якої напряду залежить ефективність фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання та раціональна організація бухгалтерського обліку.

Отже, основним документом підприємства, який визначає порядок ведення бухгалтерського обліку при відображенні господарських операцій, є облікова політика. Головне призначення облікової політики – це документально закріпити способи ведення бухгалтерського обліку, які застосовуються підприємством.

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» за №996-XIV від 16.07.1999 року (зі змінами і доповненнями) зазначено, що облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Кожне підприємство самостійно формує облікову політику виходячи зі своєї структури, галузі та інших особливостей діяльності.

Теоретичні аспекти формування облікової політики сільськогосподарських підприємств висвітлюються в працях Ф.Ф. Бутинця, Н.В. Бондарчука, Т.В. Розіт, М.С. Пушкаря, Я.В. Соколова та ін.

Основними задачами облікової політики сільськогосподарського підприємства є формування набору чітких інструкцій, положень та методів, які дозволять упорядкувати, регламентувати основні ділянки обліку, створити єдину схему документообороту, систему оцінки активів підприємства, сформувати звітність. Ці задачі вирішуються шляхом застосування різних способів ведення бухгалтерського обліку, до яких відносяться: способи групування та оцінки фактів господарської діяльності, погашення вартості активів, організації документообороту, інвентаризації, застосування рахунків бухгалтерського обліку, системи реєстрів бухгалтерського обліку, обробки інформації.

Облікова політика сільськогосподарських підприємств має охоплювати методичну, технічну та організаційну складові. Дотримуємося думки С.В. Сирцеврої, яка розглядає наступні розділи облікової політики:

1. Методичний: методи оцінки вибуття запасів; періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів; порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

2. Технічний: затвердження робочого плану рахунків; зазначення форми обліку; графік документообігу; план проведення інвентаризації; склад фінансової, податкової, статистичної та оперативної звітності; система внутрішньогосподарського обліку та контролю.

3. Організаційний: організаційна форма бухгалтерської служби; рівень централізації обліку; структура бухгалтерської служби; функціональні обов'язки працівників бухгалтерії; технологія обробки облікової інформації [5].

Складові облікової політики розробляють і затверджують у Наказі про облікову політику підприємства, в якій мають бути відображені всі способи і процедури, що використовуватиме підприємство для правильного відображення господарських операцій, фінансового стану, достовірного визначення результатів діяльності та забезпечення об'єктивності показників обліку для складання фінансової звітності [6].

Бухгалтерський облік в сільському господарстві ведеться за єдиними з іншими галузями народного господарства принципами з застосуванням Плану рахунків, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України за №291 від 30.11.1999 року (зі змінами і доповненнями), де виділяються рахунки специфічні тільки для сільського господарства.

Складність ведення бухгалтерського обліку в сільському господарстві полягає в тому, що в сільському господарстві велика кількість виробництв, облік в яких повинен вестись окремо (тваринництво, рослинництво, промислові виробництва, допоміжні виробництва і т.д.).

Особливим елементом облікової політики сільськогосподарських підприємств є біологічні активи. Згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи» біологічні активи - тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди.

Об'єктом бухгалтерського обліку біологічних активів рослинництва можуть бути види сільськогосподарських рослин (наприклад, зернові, кормові, олійні, технічні, овочеві, плодові рослини) або однорідні групи біологічних активів, які складаються з підвидів сільськогосподарських рослин (наприклад, зернові ярі та озимі), або окремих культур.

Об'єктом бухгалтерського обліку біологічних активів тваринництва можуть бути види тварин (наприклад, велика рогата худоба, вівці, птиці) або однорідні групи біологічних активів, які складаються з певних статевовікових (технологічних) груп (наприклад, тварини на вирощуванні та відгодівлі).

Об'єкти обліку біологічних активів відображають у сформованому робочому Плані рахунків підприємства. Порядок оцінки біологічних активів визначено п.10 П(С)БО 30 та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку біологічних активів, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006р. за №1315 (зі змінами і доповненнями). Відповідно до п.13 П(С)БО 30 сільськогосподарська продукція після її первісного визнання оцінюється та відображається відповідно до П(С)БО 9 «Запаси».

Облікова політика сільськогосподарського підприємства є одним із важливих питань організації бухгалтерського та податкового обліку. Тому, приймаючи рішення при визначенні положень облікової політики необхідно виходити з попередньої оцінки економічних наслідків того чи іншого вибору і детального розгляду всіх можливих варіантів; при цьому повинні враховуватися стратегічні цілі підприємства та його фінансово-економічний стан на поточний момент. Приймаючи рішення при визначенні положень облікової політики

необхідно виходити з попередньої оцінки економічних наслідків того чи іншого вибору і детального розгляду всіх можливих варіантів; при цьому повинні враховуватися стратегічні цілі підприємства та його фінансово-економічний стан на поточний момент.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: [підручник] / [Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська]. – Житомир: Рута, 2005. – 527 с.
2. Бухгалтерський облік у сільському господарстві: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. «Облік і аудит»] / За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця та к.е.н., доц. М.М. Коцупатрого. – Житомир: Рута, 2003. – 512 с.
3. Зеленко С.В. Організація бухгалтерського обліку і аналізу в сільськогосподарських виробничих кооперативах: Автореферат / С.В. Зеленко. – Київ: Національний науковий центр Інститут аграрної економіки української академії аграрної науки. – 2009. – 20 с.
4. Радченко О.Д. Складові облікової політики сільськогосподарських підприємств // Економіка АПК. - 2008. - №10. – С.73-77.
5. Сирцева С.В. Методичні аспекти формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах / С. В. Сирцева // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. - 2014. - Вип. 11(2). - С.334-341.
6. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. - 3-тє вид., перероблене і доповнене. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005р. за №790 (зі змінами і доповненнями).
8. Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку біологічних активів, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006р. за №1315 (зі змінами і доповненнями).
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 20.11.1999р. за №246 (зі змінами і доповненнями).

Ремесник В.О., студентка гр. БО-131,
Андросенко О.О., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Створення і ефективне функціонування підприємств будь-якої форми власності неможливе без формування достатнього обсягу власного капіталу. Власний капітал утворюється за рахунок особистої участі власників у його формуванні. При цьому, створюючи капітал підприємства, власник частково втрачає прямий зв'язок з капіталом, який фактично стає власним капіталом підприємства, а не власника. Власний капітал, зазвичай, вкладають у довготермінові майнові цінності, а тому його капіталізація досить висока, іноді наближається до 100 %.

Сьогодні особливо гостро постає проблема раціональної організації не тільки бухгалтерського обліку власного капіталу, але і його аналізу. Адже, саме від того, як буде організований аналіз власного капіталу залежать його результати і, на їх підставі, ефективність управлінських рішень що приймаються [1].

Згідно законодавства України власний капітал підприємств включає такі елементи: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал. Такий склад

власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в результаті ефективної діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів, а також додаткового вкладеного капіталу.

Утворюється власний капітал двома шляхами: 1) внесенням власниками підприємства грошових коштів та інших активів; 2) нагромадженням суми доходу, що залишається на підприємстві.

За формами власний капітал поділяється на дві категорії:

- інвестований (вкладений або сплачений капітал) - сума простих та привілейованих акцій за їхньою номінальною (оголошеною) вартістю, а також додатково вкладений капітал, який також може бути поділений за джерелами утворення.;

- нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку, що не була розподілена між акціонерами.

Власний капітал за рівнем відповідальності поділяють на:

- статутний капітал, сума якого визначається в установчих документах і підлягає обов'язковій реєстрації у державному реєстрі господарюючих одиниць;
- додатковий капітал (не реєстрований) – це додатково вкладений капітал, резервний капітал та нерозподілений прибуток [2].

Аналіз власного капіталу має такі основні цілі: виявлення основних джерел формування власного капіталу; визначення методів, які прямо чи опосередковано впливають на фінансову стійкість підприємства; визначення правових, договірних та фінансових обмежень у розпорядженні прибутком; оцінка пріоритетності прав на отримання дивідендів.

Таким чином аналіз власного капіталу дає можливість виявити його основні завдання такі як: забезпечення безперервності діяльності; гарантії захисту капіталу кредиторів і можливих збитків; участь у розподілі отриманого прибутку; участь в управлінні підприємством. Величина залучених коштів характеризує можливість у майбутньому вилучень пов'язаних з раніше прийнятими зобов'язаннями[7].

При виборі схеми формування структури власного капіталу та вибору джерел його фінансування власник підприємства стикається з проблемою вибору фінансування свого підприємства. Існує дві основні схеми: змішане фінансування, що передбачає формування капіталу як за рахунок власних, так і за рахунок запозичених коштів, що залучаються у різних пропорціях; повне самофінансування, що передбачає формування капіталу підприємства виключно за рахунок власних його видів, що відповідають організаційно-правовій формі підприємства. При виборі кожної зі схем необхідно враховувати переваги та недоліки джерел фінансування.

Переваги власного капіталу: власний капітал є фінансовою основою підприємства; залучення власного капіталу є більш простим порівняно з залученням позикового капіталу, що пов'язане з тим, що рішення щодо збільшення капіталу приймають власники та менеджери підприємства без необхідності отримання згоди інших господарюючих суб'єктів; власний капітал забезпечує більш високу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності.

Недоліками власного капіталу є: обмеженість обсягу залучення фінансових ресурсів для розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства на окремих етапах його життєвого циклу; висока вартість; неможливе забезпечення перевищення коефіцієнта фінансової рентабельності підприємства над економічною рентабельністю[3].

Величина власного капіталу найкраще характеризує результативність підприємства, а саме можна оцінити ефективність діяльності підприємства, успішну рентабельність роботи, його високу конкурентоспроможність на ринку і фінансову стійкість. Для кредиторів власний капітал є показником відповідальності і стабільності підприємства. Чим більший власний капітал і менша кредиторська заборгованість, тим кращі стосунки у підприємства з різними юридичними і фізичними особами [6].

Показники ефективності використання власного капіталу характеризують його здатність генерувати необхідний прибуток у процесі господарської діяльності підприємства і визначають загальну ефективність його використання. Основними показниками, які характеризують здатність підприємства самостійно фінансувати свою діяльність та не залежати від зовнішніх джерел фінансування, є: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт фінансового ризику.

Коефіцієнт фінансової незалежності (коефіцієнт фінансової автономії концентрації власного капіталу) – показує, яка частка власного капіталу у загальній сумі капіталу підприємства. Для показника позитивною є тенденція зростання, яка свідчатиме про збільшення частки власних коштів у загальній вартості капіталу підприємства. Загалом підприємство вважається незалежним від зовнішніх джерел фінансування за умови, що частка власного капіталу в його загальній вартості перевищує 50 %. Водночас таке перевищення залежить від галузевої спрямованості, а також політики формування активів, яку використовує підприємство.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу характеризує частку залученого капіталу в загальній сумі капіталу підприємства. Зростання цього показника характеризує збільшення частки залучених коштів у фінансуванні підприємства. Коефіцієнт фінансового ризику характеризує співвідношення залученого та власного капіталу та показує, у скільки разів залучений капітал перевищує власний.

Аналіз власного капіталу передбачає також оцінювання достатності власного капіталу для здійснення поточних операцій. Коефіцієнт маневрування власного капіталу визначає частку останнього, яка вкладена в оборотні активи.

Досить важливим напрямком аналізу власного капіталу підприємства є оцінка ефективності його використання за показниками ділової активності та рентабельності. Ці показники характеризують частку прибутку та чистого доходу, яку отримує підприємство, за умов використання одиниці власного капіталу.

Для дослідження ефективності використання та управління власним капіталом на підприємстві найкраще використовувати аналіз коефіцієнтів ефективності використання власного капіталу та порівняльний аналіз.

За допомогою аналізу коефіцієнтів можна точніше оцінити, наскільки підприємство використовує власний капітал. Якщо при цьому використати ще й порівняльний аналіз та зіставити розраховані показники поточного року з попереднім, то вдасться проаналізувати, наскільки ефективніше підприємство в певному році використало власний капітал, ніж у попередньому [4].

Широкого розповсюдження останнім часом набуло використання шахового балансу, основною метою якого є оцінка складу джерел фінансування майна підприємства. Ідея його побудови належить відомим аналітикам минулого століття О. Р. Кміцикевичу та Л. О. Фальковичу та набула свого розвитку у працях сучасних теоретиків. Шаховий баланс – система показників, які характеризують різні процеси, пов'язані балансовим зв'язком. Шаховий баланс складають у вигляді шахової балансової таблиці. Його використовують для відображення властивостей об'єктів, де має місце баланс надходження й розподілу матеріальних цінностей, вартості, кількості інформації з лінійними характеристиками залежності між ними. При цьому, баланс підприємства подається як матриця, рядки якої – це статті активу балансу, а графи – статті пасиву [1].

В управлінні використанням капіталу найбільше поширення отримали наступні системи інтегрального фінансового аналізу :

1. Дюпонівська система інтегрального аналізу ефективності використання капіталу підприємства, розроблена фірмою «Дюпон» (США), яка передбачає розкладання показника «коефіцієнт рентабельності капіталу» на низку фінансових коефіцієнтів його формування, взаємопов'язаних у єдиній системі. В основі цієї системи аналізу лежить «Модель Дюпона», відповідно до якої коефіцієнт рентабельності використовуваного капіталу підприємства становить добуток коефіцієнта рентабельності реалізації продукції на коефіцієнт оборотності (кількість оборотів) капіталу.

2. Система SWOT-аналізу. Основним змістом SWOT-аналізу є дослідження характеру сильних і слабких аспектів діяльності підприємства щодо можливостей використання його капіталу, а також позитивного або негативного впливу окремих зовнішніх (екзогенних) факторів на умови його використання.

3. Об'єктно-орієнтована система інтегрального аналізу використання капіталу підприємства базується на використанні комп'ютерної технології та спеціального пакету прикладних програм. Основою цієї концепції є втілення моделі формування рівня рентабельності власного капіталу підприємства у вигляді сукупності взаємодіючих первинних фінансових блоків, що моделюють «класи» елементів, безпосередньо формують цей показник.

4. Інтегральна система портфельного аналізу. Цей аналіз заснований на використанні «портфельної теорії», відповідно до якої рівень прибутковості портфеля фондових інструментів розглядається в одному зв'язку з рівнем ризику портфеля (система «прибуток-ризик») [4].

Аналіз ефективності використання власного і позикового капіталу компаній – це, на наш погляд, спосіб накопичення, порівняння, трансформації і використання інформації бухгалтерського обліку та звітності, який має на меті: оцінити поточний і перспективний фінансовий стан підприємства, тобто використання власного і позикового капіталу; обґрунтувати можливі і прийнятні

темпи розвитку підприємства з позиції забезпечення їх джерелами фінансування; виявити доступні джерела засобів, оцінити раціональні способи їх мобілізації; виявити усі можливі ризики при використанні позикових джерел фінансування; обґрунтувати процеси та алгоритм оптимізації структури капіталу; спрогнозувати становище підприємства на ринку капіталів [5].

Список використаних джерел:

1. Андреева Г. І. Сучасний підхід до аналізу власного капіталу підприємства. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.confcontact.com/2013-problemi-novoj-ekonomiki/8-andreeva.htm>.
2. Бернадзіковська Л. О., Мукоїд І. В. Особливості формування власного капіталу підприємства у вітчизняній та міжнародній економіці. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-411/business-economics-and-production-management-411/11299-411-1069>.
3. Бондаренко Т. В. Аналіз основних джерел формування власного капіталу на промисловому підприємстві / Т. В. Бондаренко // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. - №2(10). – С. 11 - 17.
4. Єпіфанова І. Ю. Сучасні підходи до аналізу ефективності управління власним капіталом підприємства / І. Ю.Єпіфанова, І. В. Дрозд // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 19. – № 2. – С. 71 - 76.
5. Самолова Т. А. Аналіз ефективності використання власного і позикового капіталу підприємства / Т. А. Самолова // Збірник наукових праць ВАНУ – 2012 - №69. - С. 190 -195.
6. Ужва А. М. Порядок формування власного капіталу у фінансовій звітності підприємства / А. М. Ужва, Я. В. Нікітіна // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2013. - Вип. 10(4). - С. 309 - 316.
7. Шевчук О. А. Особливості інформаційного забезпечення аналізу власного капіталу. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/32252/1/80.pdf>.

Романовська А.І., студентка гр. ОА – 111
Науковий керівник – Пліско І.М., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Згідно з визначенням ЮНЕСКО інформаційні технології (ІТ) - це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою та зберіганням інформації, обчислювальну техніку, методи організації взаємодії з людьми та виробничим обладнанням, їх практичне застосування, а також пов'язані з цим обробленням соціальні, економічні та культурні проблеми.

Інформаційна система - це сукупність засобів збору, зберігання, передачі, оброблення інформації для досягнення поставленої мети у процесі управління [1].

Інформаційна технологія тісно пов'язана з інформаційними системами, тобто її основним середовищем. Неможливо використовувати інформаційні системи без знання відповідної інформаційної технології. В сучасних умовах функціонування підприємства при реалізації різноманітних систем в більшості випадків використовують інформаційні технології на базі комп'ютерних рішень. З появою персональних комп'ютерів інформаційні технології отримали новий імпульс для розвитку. Вони дозволяють налагодити швидкий і надійний зв'язок

між елементами системи, а також допомагають системі функціонувати швидше та ефективніше.

Різноманітність сфер економічної діяльності спричиняє появу великої кількості інформаційних систем економічного характеру, основу яких складає бухгалтерська інформаційна система, яка переробляє певну частину інформаційних потоків і вирішує поточні завдання стратегічного та тактичного планування бухгалтерського обліку й оперативного управління підприємством. Багато облікових завдань вирішуються без додаткових витрат шляхом повторної обробки даних бухгалтерського й управлінського обліку, податкового планування, оперативного контролю. Таким чином, інформаційні технології стають невід'ємною і дуже важливою складовою такої інформаційної системи як бухгалтерський облік [2].

Питанням створення інформаційних систем бухгалтерського обліку присвячені праці таких науковців як: Ф. Бутинця, С. Голова, С. Івахненкова, А. Кузьмінського, П. Куцика, Є. Мниха, Б. Одінцова, В. Палія, М. Пушкаря, С. Рамазанова, А. Романова, П. Саблука, В. Савчука, Я. Соколова, М. Чумаченка, та ін.

На сьогоднішній день існує велика кількість різноманітних програмних засобів автоматизації бухгалтерського обліку: від засобів автоматизації локальної задачі бухгалтерського обліку до повнофункціональної комп'ютерної системи бухгалтерського обліку в складі інформаційної системи підприємства.

Ринок програмних продуктів комп'ютерних систем бухгалтерського обліку пов'язаний із такими провідними фірмами-розробниками як: «ІС», «ІНТЕЛЛЕКТ-СЕРВІС», «ПАРУС», «ГАЛАКТИКА», «ДІАСОФТ», «COGNITIVE TECHNOLOGIES LTD» та інші.

Найрозповсюдженішим програмним продуктом автоматизації бухгалтерського обліку на українських підприємствах є система «ІС: Бухгалтерія». Успішне використання великою кількістю підприємств систем «ІС: Бухгалтерія» свідчить про здатність цих систем забезпечити своєчасність і достовірність облікової інформації для прийняття управлінських рішень підприємствами та установами. Саме ці характеристики систем обліку є найважливішими для отримання непрямого економічного ефекту.

Світова економіка перетворюється на економіку, що базується на інформаційних технологіях. Підприємства усіх країн змушені діяти в нових умовах, коли конкуренція стає глобальною, технологічні зміни відбуваються постійно з метою збереження конкурентоспроможності. Керівники підприємств розуміють, що грамотно застосовані інформаційні системи і технології дійсно підвищують ефективність управління підприємством, і знаходять для цього всі ресурси.

На сучасному етапі розвитку суспільства ринкова економіка - це передусім інформаційна економіка. Накопичені інформаційні ресурси – ключ до успіху в економічній діяльності. Поширення автоматизованих інформаційних систем в електронному бізнесі, оподаткуванні, електронних магазинах, тощо потребує широкого використання засобів ідентифікації особистості користувачів цих систем. Однозначна ідентифікація населення, що ігнорує принцип "людина більша за число", може призвести до контролю над людьми, прозорості їх

діяльності, усунування небажаних осіб та стеження за їх поведінкою за допомогою інформаційних систем. Банки, страхові агентства, податкові та інші компанії роками збирають і зберігають дані про людей. Внаслідок впровадження нових інформаційних технологій доступ до такої інформації отримали багато осіб. Особисте життя стає прозорим. Приміром, страхові файли містять відомості про хвороби та травми, а також про їх походження; оплата праці через пластикові картки дає змогу отримати фінансовий звіт про доходи та покупки; автоматизовані системи продажу квитків дають змогу фіксувати усі переміщення людини; мобільна телефонія дає можливість відстежувати приватні телефонні розмови, їхню тривалість та територіальну локалізацію. Це ставить багатьох людей у складне становище. Виникає загроза тотального адміністрування, посилення контролю над особистістю, обмеження прав людини, свободи її волі [1].

Глобальна розповсюдженість розподіленого обчислювального середовища робить підприємства та організації вразливими. Інформаційні технології є одним із найбільших ризиків підприємства. Ці ризики пов'язані з можливістю відключення електричних, телефонних систем, вірусами, хакерськими атаками, недоліками операційних систем та програмного забезпечення, питаннями безпеки Internet-ресурсів, ризиками електронної пошти та веб-серверів. Ще однією з найбільших проблем сучасного суспільства є інформаційне перепоповнення, яке, значною мірою, визначається мережею Internet як світовим сховищем знань, що відкриває доступ до мільйонів і мільярдів різних інформаційних ресурсів, незалежно від їх географічної і національної локалізації. Пошук та використання потрібної інформації стають все більше складними, трудомісткими й неефективними. Тому ці ризики обов'язково треба враховувати при плануванні і проектуванні інформаційних систем і технологій на підприємствах.

Отже робота сучасного підприємства неможлива без надійної та ефективної інформаційної підтримки його діяльності. Конкуренентоспроможність сучасного бізнесу напряму залежить від швидкості отримання, якості обробки та аналізу інформації, на основі якої приймаються управлінські рішення. Інформаційні технології і бізнес стають все більш взаємопов'язані, а тому створення сучасної бухгалтерської інформаційної системи як основного елемента єдиної інформаційної системи підприємства є вкрай необхідною умовою для кожного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Інформаційні системи і технології на підприємствах: підручник / В.Л. Плескач, Т.Г. Затонацька. - К. : Знання, 2011. - 718 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pidruchniki.com/1431092747737/informatika/zasobi_stvorenniya_zabezpechennya_informatsiynih_tehnologiy_pidpriyemstvah
2. Ларіков В.Ю. Ефективність використання ІТ-технологій в інформаційних системах бухгалтерського обліку/В.Ю. Ларіков// Вісник Львівської комерційної академії/ [ред. кол.: Башнянин Г.І., Апопій В.В., та ін.]. - Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2012. - Вип.39. - (Серія економічна). - с.142-147.
3. Овчинников С. Корпоративні інформаційні системи для малого бізнесу//[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vestnik.volbi.ru/upload/numbers/29/article-29-1192.pdf>
4. Куцик П.О. Бухгалтерський облік у сучасних інформаційних системах класу ERP/П.О. Куцик// Вісник Львівської комерційної академії/ [ред. кол.: Башнянин Г.І., Апопій В.В., та ін.]. - Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. - Вип.35. - (Серія економічна). - с.202-206.

Скопир Ю.М., к.е.н, доцент,
Митько А.П., студентка 5 курсу ОА-111
Чернігівський національний економічний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗБОРУ НА МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ШЛЯХ ДО ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

*Здоров'я громадян – найвища турбота держави
Юлій Цезар*

Реформування системи медицини в Україні є нагальною потребою для громадян. Сучасний стан медицини не виконує основних своїх функцій в основному через недофінансування цієї сфери. Охорона здоров'я населення України потребує реального впровадження медичного страхування, яке повинно ґрунтуватися на принципах обов'язковості, доступності та чесності.

Дослідженням медичного страхування в Україні займалася значна частина провідних українських вчених та молодих дослідників, а саме: О. Губар [2], Т. Педченко [5], Я. Радиш [6], В. Рудень [7] та ін. Здійснивши оцінку їх напрацювань, можемо сказати, що ці роботи переважно теоретичного спрямування, і уваги основним проблемам медичного страхування в Україні там мало приділялося. На сьогодні тематика медичного страхування є дуже актуальна та потребує детального дослідження.

Згідно зі ст. 49 Конституції України кожен має право на медичне страхування [4], проте порівнявши медичне страхування різних країн, можемо зробити висновок, що якість надання цих послуг зовсім різна, так як і правові засади.

В. Гурдус та М. Айвазова підкреслюють, що оскільки головним чинником розвитку системи охорони здоров'я будь-якої країни є джерела фінансування, кожна країна має визначати способи їх дослідження на свій розсуд, керуючись політичною системою, традиціями, економічним статусом та іншими параметрами [3, 6 с.]. Нижче наведемо моделі фінансування страхової медицини, які вже існують (рис.1).

Моделі фінансування страхової медицини		
Бюджетна Суть: фінансування медичних послуг відбувається за рахунок прибутків держави, які формуються за рахунок оподатку вартості. Країни, які застосовують дану модель: Велика Британія, Канада, Ірландія	Бюджетно- страхова Суть: фінансування відбувається з фонду охорони здоров'я, який створюється за рахунок цільових внесків підприємців, працюючих громадян та субсидій держави. Країни, які застосовують дану модель: Італія, Німеччина, Франція, Швеція, Японія.	Приватна Суть: Фінансування відбувається за рахунок коштів добровільного медичного страхування, фонди якого формують приватні страхові компанії. Країни, які застосовують дану модель: США, Нідерланди, Південна Корея, Україна.

Рис. 1. Моделі фінансування страхової медицини

Актуальним залишається фінансування системи охорони здоров'я України. Так, однією з причин виникнення проблеми – є розподіл фінансових ресурсів між конкуруючими цілями як в економіці в цілому, так і в секторі охорони здоров'я зокрема. Це пояснюється тим, що рішення щодо розподілу ресурсів приймають на різних рівнях системи: починаючи від рішення про загальний обсяг ресурсів, який виділяється на охорону здоров'я на державному рівні і закінчуючи визначенням обсягу фінансування кожної медичної установи [1;11].

Медичне страхування повинно стати основним фундаментом фінансування системи медицини. Страхова медицина має велику історію існування та різні моделі фінансування. Зараз існують різноманітні форми надання страхової медичної допомоги. Вивчення досвіду запровадження та функціонування страхової медицини має сприяти правильній організації процесу запровадження цього виду страхування в Україні.

Україна намагається провести податкову реформу з метою виведення бізнесу з "тіні". Працівники погоджуються на зарплату в конвертах з думкою про те, що пенсія ще десь далеко й пенсійні внески краще отримати зараз готівкою на руки, ніж віддавати державі й чекати пенсію. Але, на нашу думку, саме запровадження медичного страхування буде спонукати працівників вимагати від роботодавців сплачувати страхові внески зі всієї заробітної плати. Розуміння працівниками сутності медичного страхування, того, що хвороба не буде чекати і платити за медичне обслуговування треба зараз, і саме роботодавець відповідає за належне медичне обслуговування робітників, допоможе не тільки вивести економіку з тіні, але й вивести медичне обслуговування громадян на значно кращий рівень, створити конкуренцію в медицині та зменшити витрати бюджету на фінансування цієї галузі.

На нашу думку, найкраще для України буде запровадження внеску на медичне страхування як окремого платежу. Це дасть змогу кожному підприємству, найманому працівнику, приватному підприємцю знати суму, яку він вкладає у своє медичне забезпечення і на яку суму він може отримати медичні послуги.

Для запровадження цього внеску необхідно визначитись із його основними елементами, які запропоновані в табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика елементів збору на медичне страхування

Елементи збору	Характеристика елементів
1	2
Платники збору	- роботодавці, підприємства, установи, організації, фізичні особи, дипломатичні представництва, інвестори за угодою про розподіл продукції, які використовують найману працю фізичних осіб в т.ч. за цивільно-правовими договорами, фізичні особи-підприємці, які забезпечують себе роботою самостійно, батьки вихователі дитячих будинків сімейного типу.
Об'єкт оподаткування	- доходи у формі заробітної плати, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, інші виплати і винагороди в т.ч. у натуральній формі, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.
База оподаткування	- сума об'єкта оподаткування, яка не зменшується на суму інших податків та зборів

1	2
Ставка податку	-7%
Звітний період	- місяць
Строк та порядок сплати	- сплата проводиться або в момент виплати заробітної плати або через 30 днів після закінчення місяця, в якому було здійснено нарахування доходів
Строк та порядок подання звітності	- щомісячно, протягом 20 календарних днів після закінчення звітного періоду

Висновок: розглянувши моделі фінансування страхової медицини в світі нами запропоновано запровадити систему страхової медицини в Україні через введення збору на медичне страхування.

Список використаних джерел:

1. Аналіз ситуації в системі охорони здоров'я України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://inmeds.com.ua/compulsory/525/>.
2. Губар О.Є. Медичне страхування в фінансовому забезпеченні соціальних гарантій населенню: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01. – К., 2004. – 20с.
3. Гурдус В.О., Айвазова М.В. Проблема дефіцита средств в системе здравоохранения й добровольное медицинское страхование как способ ее решения // Мед. помощь. – 2001. – № 2. – С. 3 – 9.
4. Конституція України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Педченко Т.В. державне управління системою охорони здоров'я на засадах загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування: Автореф. дис. ... канд. наук держ. упр: 25.00.02/ Т.В.Педченко. – К., 2004 – 20 с.
6. Радиш Я.Ф. Медичне страхування: Навч. посібник / Національна академія державного управління при Президенті України. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 88 с.
7. Рудень В.В. Страхова медицини і медичне страхування: Навч. пос для студ. та лікарів-курсантів мед.вузів III-IV рівнів акредитації / Львівський держ. Медичний ун-т ім. Данила Галицького. – Л.: Вид-во Обласної книжкової друкарні, 1999. – 307 с.
8. Слабкий Г. О. Сучасні підходи до фінансування системи охорони здоров'я / Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко, О. О. Заглада. – К., 2011. – 345 с.

Сорока В.С., студентка 4 курсу гр. ОА-122
Науковий керівник – Нехай В.А., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

На сучасному етапі розвитку економіки підприємства працюють на умовах комерційного розрахунку. Суть комерційного розрахунку полягає у постійному прагненні до зниження витрат та зростання доходів, що в свою чергу призведе до збільшення прибутковості підприємства. Варто зауважити що, у свою чергу, прибутковість залежить від великої кількості факторів, зокрема, і від правильності та обґрунтованості прийнятих управлінських рішень на всіх рівнях управління. Дослідження проблем, що виникають у процесі управління та методів їх вирішення є важливим аспектом подальшого розвитку підприємства.

Зважене рішення призведе до підвищення ефективності діяльності підприємства, що є особливо актуальним в умовах сучасного стану економіки. Тому впродовж останніх років увага видатних науковців-економістів прикута до вирішення проблем управління різних видів за допомогою різноманітних методів та прийомів. Такі вітчизняні вчені присвятили цьому питанню свої праці: Болюх М.А., Бурчевський В.З., Чумаченко М.Г., Купалова Г.І. та інші.

Метою даного дослідження є розкриття методів вирішення проблем управління, а саме можливість застосування методів факторного аналізу до проблем з різним рівнем кількісного співвідношення всіх взаємозв'язаних факторів.

Управлінське рішення - це творчий процес мислення суб'єкта управління, в результаті якого визначається, які заходи треба здійснити в даній фактичній виробничій ситуації або в ситуації, що передбачається, для розв'язання певної проблеми й одержання бажаного результату [1].

За рівнем кількісного співвідношення всіх взаємозв'язаних факторів проблеми управління поділяються на три групи:

Перша група — добре структуровані проблеми управління, коли взаємозв'язки між різними чинниками чітко з'ясовано та кількісно визначено.

Друга група — неструктуровані проблеми, коли найважливіші ресурси, ознаки й характеристики описано тільки якісно без кількісного їх визначення.

Третя група — слабко структуровані або змішані проблеми, коли частину взаємозв'язків виражено кількісно, іншу частину — якісно, а тому розв'язання проблеми потребує різних підходів [1].

Всі економічні явища, процеси перебувають у взаємодії та є взаємозалежними. Кожне явище можна розглянути як причину та результат. Саме факторний аналіз дає можливість визначити результативність діяльності, виявити невикористані резерви, обґрунтувати пропозиції по виробленню управлінських рішень [2].

Під факторним аналізом розуміється методика комплексного і системного вивчення та оцінки впливу факторів на результативний показник [2]. Зміст системного підходу полягає в комплексному вивченні складних об'єктів як єдиної цілісної системи у нерозривному зв'язку з усіма її складовими елементами [3].

Вибір методу факторного аналізу для вирішення проблеми управління залежить від ступеня структурованості проблеми (табл. 1).

Бачимо, що добре структуровані проблеми можуть бути розв'язані різноманітними методами, що різняться ступенем складності, трудомісткістю, точністю.

Детермінований факторний аналіз – дослідження факторів, які впливають на результативний показник у разі, якщо зв'язок між ними має функціональний характер. Результативний показник може бути представлений у вигляді добутку або алгебраїчної суми факторів [3].

Стохастичний факторний аналіз – дослідження факторів, зв'язок яких з кінцевим результатом виявляється не прямо, а у вигляді напрямків, тенденцій, які мають бути виявлені за допомогою низки аналітичних прийомів, у тому числі і математичних. Зв'язок показників з результативним показником є неповним, кореляційним [3].

Методи оптимізації показників, або, як їх ще називають, методи теорії прийняття рішень є складовими математичних методів, які широко використовуються в економічних дослідженнях. Без цих методів неможливе ефективне планування та управління сучасною економікою, яка є складною динамічною системою. Методи оптимізації показників застосовуються для побудови та якісного аналізу складних макромоделей розвитку економіки та її галузей, схем прогнозу поведінки економічної системи та врахування соціально-економічних факторів, виробництва, споживання та обміну, моделей ціноутворення, інноваційних тощо [2].

Під час вирішення неструктурованих проблем враховуючи їх специфіку (ознаки описано якісно) своє практичне застосування знаходять евристичні методи.

Евристичні методи – це спеціальні методи аналізу, що базуються на використанні досвіду, інтуїції фахівця та його творчого мислення. Евристичні методи поділяються на експертні та психологічні.

Експертні методи є комплексом логічних та математичних прийомів і процедур дослідження, в результаті яких від фахівців-експертів одержують інформацію, необхідну для прийняття зважених раціональних управлінських рішень [2].

Таблиця 1

Проблеми управління та методи факторного аналізу, що можуть бути використані для їх вирішення

№ п/п	Група проблем управління	Метод вирішення		
1	Добре структуровані проблеми	Детермінований факторний аналіз: – Індексний метод; – Метод ланцюгових підстановок; – Інтегральний метод; – Метод логарифмування; – Метод пропорційного поділу.	Стохастичний факторний аналіз: – Регресійний аналіз; – Кореляційний аналіз; – Компонентний аналіз; – Дисперсійний аналіз; – Багатомірний факторний аналіз.	Оптимізація показників (Теорія прийняття рішень): – Дерево рішень; – Теорія ігор; – Теорія масового обслуговування; – Програмування; – Аналіз чутливості.
2	Неструктуровані проблеми	Евристичні методи: – Метод мозкового штурму; – Метод експертних оцінок; – Метод асоціацій та аналогій; – Інші евристичні методи.		
3	Слабко структуровані (змішані) проблеми	Поєднання методів вирішення проблем наведених у пунктах 1 та 2.		

До вирішення слабо структурованих (змішаних) проблем можна застосовувати як кількісні (до взаємозв'язків які виражені кількісно) так і евристичні методи (до взаємозв'язків які виражені якісно відповідно).

Методами факторного аналізу можна вирішити управлінські проблеми всіх типів. Кожен управлінець може обрати собі різний за трудомісткістю, складністю, точністю метод. Крім того, оскільки різні методи можуть давати різні варіанти вирішення, то управлінський персонал повинен володіти такими якостями:

- Нестандартне мислення;
- Підприємливість;
- Зацікавленість у результаті;
- Економічна грамотність

Поєднання даних якостей управлінця та методики факторного аналізу безумовно дасть змогу вирішити управлінські проблеми на всіх рівнях управління та етапах діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Боллох М. А. Економічний аналіз [Навч. Посібник] / М. А. Боллох, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатюк, За ред. Акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
2. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу [Навч. Посібник] / Г.І. Купалова – К.: Знання, 2008. – 639 с.
3. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз [Навчальний посібник] / Н. В. Тарасенко– 3-тє видання, перероблене. – Львів: «Новий світ -2000», 2004. – 344 с.

Сорокопуд В.А., студентка гр. ОА-111
Науковий керівник - к.е.н, доцент Акименко О.Ю.
Чернігівський національний технологічний університет

ДОКУМЕНТУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОГО СПРЯМУВАННЯ

Постановка проблеми. Документування експортно-імпортних операцій дуже специфічний процес, оскільки такі документи можуть заповнюватись іноземною мовою в іноземній валюті та за міжнародним законодавством. Тому постає проблема правильного ведення документування експортно-імпортних операцій під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). При здійсненні торгівлі з країнами, що входять до складу ЄС, слід дотримуватися певних вимог щодо оформлення документів для підтвердження якості товарів, його маркування, сертифікації відповідності продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Даному питанню присвячено велику кількість досліджень як вітчизняних так і зарубіжних науковців, серед них праці В.О. Васюренко, В.Т. Венцель, І.В. Багрової, В.М. Бурмістрової, Г.М. Дроздової, В.В. Покровської та ін. Проблеми документального оформлення даного виду господарських операцій розглядали в своїх наукових статтях дослідники: О.М. Кукуріка, М.Ю. Кольбух, Л.І. Бабій та ін.

Метою дослідження є визначення змісту, сутності процесу документування на ЗЕД підприємстві, вивчення основних видів документів, що

складаються при оформленні експортно-імпортних операцій з урахуванням режиму АТПР.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що документування – це процес створення документа з використанням різних методів, способів і засобів фіксування інформації на матеріальному носії. На законодавчому рівні питання документального оформлення господарських операцій регулюється п. 1 ст. 9 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88, а також рядом нормативно-правових актів, що визначають порядок складання та заповнення документів на підприємствах, які здійснюють ЗЕД [1-8]. Підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій із ЗЕД, як і з інших видів діяльності, служать первинні документи, які підтверджують факт здійснення операції. До них відносяться:

- транспортні документи (авіанакладна, автомобільна накладна, залізнична накладна, морські документи);
- комерційні документи (рахунок-фактура або інвойс, проформа-інвойс, пакувальний лист);
- митні документи.

Одним з найважливіших документів, що засвідчує факт здійснення експортно-імпортних операцій, є митна декларація (МД), вимоги до оформлення якої регламентуються Положенням №450 та являють собою процедуру митного оформлення товару. Зазначений документ визначає вимоги до оформлення і використання митних декларацій, на підставі яких декларуються товари, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України підприємствами, та інші товари, що відповідно до законодавства України декларуються шляхом поданням митної декларації, передбаченої для підприємств, а також порядок внесення змін до митних декларацій, їх відкликання та визнання недійсними [8].

Одним із найбільш важливих документів, які супроводжують зовнішньоекономічну діяльність, є зовнішньоекономічні контракти (ЗЕД-контракти). Під час укладання ЗЕД-контрактів слід дотримуватись норм Законів (Закони № 185, №959), Положення №201, Декрету №15-93 і Постанови №163 [3-6]. Важливою складовою нормативного регулювання питань складання ЗЕД-контрактів є міжнародні договори (конвенції), наприклад Конвенція про позовну давність 1974 року.

Вимоги до змісту ЗЕД – контрактів визначено Положенням №201 [6]. Згідно з цим документом до контракту мають бути включені такі розділи:

1. Назва, номер договору (контракту), дата та місце його укладання.
2. Преамбула. В цій частині зазначається найменування сторін зовнішньоекономічних операцій згідно статутних документів.
3. Предмет договору. В даному розділі зазначається, який товар (роботи, послуги) одна за сторін повинна поставити з точним найменуванням, маркою, сортом або кінцевим результатом роботи.

4. Кількість та якість товару(обсяг виконання робіт, надання послуг). В цьому розділі зазначається одиниця виміру товару його загальна кількість та якісна характеристика.

5. Базисні умови поставки. В цій частині контракту зазначається вид транспорту та базисні умови поставки відповідно до правил Інкотермс – 2010.

6. Ціна та загальна вартість договору. Цей розділ містить інформацію про ціну одиниці виміру товару та загальну вартість товарів або вартість виконаних робіт (наданих послуг).

7. Умови платежів. Цей розділ визначає валюту платежу, спосіб, порядок та строки фінансових розрахунків та гарантії виконання сторонами взаємних платіжних зобов'язань.

8. Умови приймання-передачі товарів (робіт, послуг). В цій частині договору зазначаються строки та місце фактичної передачі товару, перелік супровідних документів.

9. Упаковка та маркування. Цей розділ містить відомості про упаковку товару, нанесене на ній відповідне маркування, місце призначення, габарити.

10. Форс-мажорні обставини. В даному розділі міститься інформація про те, за яких випадків умови договору можуть бути не виконані сторонами.

11. Санкції та рекламації. В цій частині договору встановлюється порядок застосування штрафних санкцій, відшкодування збитків та пред'явлення рекламацій.

12. Урегулювання спорів в судовому порядку. У цьому розділі визначаються умови та порядок вирішення спорів у судовому порядку щодо невиконання умов договору.

13. Місцезнаходження, поштові та платіжні реквізити сторін.[3]

Отже, розглянувши процес документування експортно-імпортних операцій можна сказати, що він є дуже специфічним і потребує багато зусиль та знань. Працівники підприємства повинні добре орієнтуватися в законодавстві, що стосується ЗЕД для правильно ведення та заповнення документації. Як правило, недостатньо тільки ЗЕД-контракту і первинних документів, прийнятих в Україні. У сфері ЗЕД застосуються також первинні документи, прийняті в міжнародній практиці.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012р. №4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. №996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. №959-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

4. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 р. № 185/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

5. Декрет України про систему валютного регулювання і валютного контролю від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» №185/94-ВР від 23.09.1994р. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 6.09.2001 р. №201 «Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

8. Постанова Кабміну «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій» від 21.05.2012 р. №450 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

9. Нова (розроблена ІСС у вересні 2010 р.) редакція Правил Інкотермс-2010 - із тлумаченням найширше використовуваних торгових умов у галузі зовнішньої торгівлі, які регламентують момент передачі права власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pact.com.ua/incoterms.html>.

10. Акименко О.Ю., Сизоненко О.В. Інвалютні операції підприємств: бухгалтерський аспект / О.Ю. Акименко, О.В. Сизоненко // Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем : матеріали матеріали V Міжн. наук.-практ. -конф. (м. Ів.-Франк., 20-22 травня 2015 р.). – Івано-Франківськ: пп. Голіней О.М., 2015. –С. 15-16.

Стародуб Т.В., студентка гр. БО – 121,
Клименко О.М., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

АМОРТИЗАЦІЯ І ЗНОС: ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Усі основні засоби, крім землі, під впливом фізичних сил, технічних та економічних факторів поступово втрачають свої якості. Поступове перенесення вартості діючих основних фондів на готовий продукт та накопичення грошового фонду для заміни зношених об'єктів називається амортизацією. На даний час бухгалтерський облік у бюджетній сфері України складається з обліку виконання державного і місцевого бюджетів та бухгалтерського обліку бюджетних установ, що потребує удосконалення методології та переходу на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності, а також створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку.

Порядок нарахування амортизації на об'єкти основних засобів визнано в розділі IV Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121«Основні засоби», НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи» та р. V методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектора.

Новим для бухгалтерського обліку бюджетної установи є те, що НП(С)БОДС 121 дає визначення термінів «знос» і «амортизація».[3]

Амортизація — це систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується протягом строку їхнього використання. Тобто це розрахунок суми амортизації шляхом нарахування її на дату балансу.

Знос — це сума амортизації об'єкта основних засобів, накопичена із початку його корисного використання.

Ще одне нове визначення: «*вартість, яка амортизується*» — це первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їхньої ліквідаційної вартості.[1]

Тому перед тим як перейти безпосередньо до процедури нарахування амортизації, потрібно з'ясувати, що таке ліквідаційна вартість та як визначати строк корисного використання.

Строк корисного використання (експлуатації) — це очікуваний період у часі, протягом якого активи використовуватимуться суб'єктом держсектора або, використовуючи їх, буде виготовлено (виконано) очікуваний суб'єктом держсектора обсяг продукції (робіт, послуг), відповідно до НП(С)БОДС 121.

Типові строки корисного використання основних засобів суб'єктів держсектора наведено в додатку 1 до Методичних рекомендацій щодо облікової політики суб'єкта державного сектора, затверджених наказом Міністерства фінансів від 23.01.2015 р. № 11.[2] Якщо суб'єкт держсектора визначає інші строки корисного використання, ніж зазначені у згаданих вище Методичних рекомендаціях, він має навести відповідні обґрунтування в розпорядчому документі про облікову політику. Зробити це можна лише у випадку, коли наперед відомо, що строк використання буде меншим через інтенсивність експлуатації об'єкта (чи групи об'єктів) ОЗ. У типових строках корисного використання основних засобів, визначених додатком 1 до Методичних рекомендацій з облікової політики, не передбачено строків експлуатації для підгрупи 9 субрахунку 104 «Машини та обладнання», у якій обліковуються інші машини й обладнання, тобто машини, апарати й інше обладнання, не назване в інших підгрупах цього субрахунку.[2]

У НП(С)БОДС 121 зазначено, що під час визначення строку корисного використання враховуються такі чинники:

- очікуване використання об'єкта основних засобів суб'єктом держсектора, яке оцінюють виходячи з очікуваної потужності або фізичної продуктивності об'єкта основних засобів;
- очікуваний фізичний знос, який залежить від інтенсивності використання об'єкта основних засобів, якості сервісного обслуговування;
- моральний знос, який виникає внаслідок змін і вдосконалення виробництва чи змін ринкового попиту на продукт або послуги, що надаються об'єктом основних засобів;
- правові чи подібні обмеження на використання об'єкта основних засобів.

Строк корисного використання може змінюватися. Приміром, якщо встановлений строк корисного використання спливає, а об'єкт ОЗ використовується надалі, тоді логічно було б провести його переоцінку (за умови що залишкова вартість нульова чи суттєво відрізняється від справедливої), а також подовжити строк корисного використання.[1]

Новим терміном для бухгалтерів бюджетних установ стала ліквідаційна вартість. Національне положення дає таке визначення: *ліквідаційна вартість* — це сума коштів або вартість інших активів, яку суб'єкт держсектора очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після спливу строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією). Термін використовується під час визначення вартості об'єкта необоротних активів, яка амортизується. Адже об'єктом амортизації є вартість, яка амортизується.

Вартість, яка амортизується, — це первісна чи переоцінена вартість необоротних активів, за вирахуванням їх ліквідаційної вартості. Слід підкреслити, що різниця між справедливою вартістю і ліквідаційною полягає у тому, що «справедлива вартість» — показує за якою вартістю можна продати актив за звичайних умов на певну дату. На нашу думку справедливим є те, що у випадках коли бюджетна установа не може достовірно визначити суму, очікувану від реалізації об'єкта, ліквідаційну вартість дозволено дорівнювати нулю.

У випадках коли установа встановлює ліквідаційну вартість об'єкта:

1. Необхідно ліквідаційну вартість зафіксувати у протоколі комісії, затверджену керівником бюджетної установи.

2. Встановлену ліквідаційну вартість необхідно вказувати в Акті приймання- передачі основних засобів (типова форма №ОЗ-1 (бюджет), Акті прийняття- здавання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (типова форма №ОЗ-2 (бюджет), Акті введення основних засобів в експлуатацію і в інвентарних картках обліку основних засобів в бюджетних установах (типова форма №ОЗ-6 (бюджет).

Ліквідаційна вартість може бути змінена у випадках суттєвого підвищення ціни об'єкта або у разі втрати його корисності.

Згідно із НП(С)БОДС 121 виокремлено основні правила нарахування амортизації, з урахуванням особливостей обліку необоротних активів у бюджетних установах [1]:

Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс) і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації. Також амортизація не нараховується на об'єкти основних засобів, доступ до яких обмежений у зв'язку з тим, що вони перебувають на тимчасово окупованій території та/або на території проведення антитерористичної операції.

Після визнання втрат від зменшення корисності об'єкта основних засобів нарахування амортизації здійснюється виходячи з переглянутого строку його корисного використання (експлуатації).

Вартість об'єкта основних засобів розподіляється на систематичній основі протягом строку його корисного використання (експлуатації) шляхом нарахування амортизації на дату балансу. За рішенням керівника суб'єкта державного сектору у розпорядчому документі про облікову політику може бути передбачено нарахування амортизації на річну дату балансу[4]

Амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) суб'єкти державного сектору нараховують із застосуванням прямолінійного методу.

Амортизація необоротних матеріальних активів нараховується в першому місяці передачі у використання об'єкта необоротних активів у розмірі 50 відсотків його первісної вартості та решта 50 відсотків первісної вартості - у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу).

Суму нарахованої амортизації суб'єкт державного сектору відображає збільшенням суми зносу основних засобів та витрат.

Не підлягають амортизації земельні ділянки, музейні фонди (пам'ятки культурної спадщини національного або місцевого значення, які внесені (підлягають внесенню) до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, унікальні документи Національного архівного фонду України, які внесені (підлягають внесенню) до Державного реєстру національного культурного надбання, які зберігаються в бібліотеках згідно із Законом України "Про Національний архівний фонд та архівні установи", рідкісні та особливо цінні документи та колекції, які є частиною бібліотечних фондів, що внесені (підлягають внесенню) до Державного реєстру національного культурного надбання України, тощо як об'єкти з невизначеним строком корисного використання), піддослідні тварини, багаторічні насадження, що не досягли експлуатаційного віку, природні ресурси, незавершені капітальні інвестиції.

Місячна сума амортизації визначається діленням річної суми амортизації на 12. Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання та введений в експлуатацію.[3]

Враховуючи НП(С)БОДС 121 можна виділити основні етапи нарахування амортизації на об'єкти основних засобів у бюджетних установах:

1. Визначити ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів (конкретну суму або нульову). Цю інформацію слід необхідно відобразити в інвентарних картках і в розрахунку амортизаційних відрахувань.

2. Розрахувати суму вартості, яка амортизується, як різницю між первісною (переоціненою) вартістю та ліквідаційною вартістю.

3. Вартість об'єкта основних засобів розподілити систематично протягом строку його корисного використання (експлуатації) шляхом нарахування амортизації на дату балансу.

4. Квартальну суму амортизації визначити, розділив річну суму на 4. Суму амортизації за квартал визначити у гривнях без копійок за повну кількість календарних місяців перебування основного засобу в експлуатації у звітному періоді. [1]

Проведені дослідження з питань нарахування зносу і амортизації основних засобів у бюджетних установах з урахуванням змін, що відбулися із впровадженням в дію НП(С)БОДС 121 та забезпечення їх системного відображення в бухгалтерського обліку дозволяють дійти таких висновків:

1. Надані визначення «справедливої вартості активів» і «ліквідаційної вартості активів».

2. Виокремлено чинники, що визначають строк корисного використання основних засобів.

3. Сформовані основні правила нарахування амортизації, з урахуванням особливостей обліку необоротних активів у бюджетних установах.

4. Визначені основні етапи нарахування амортизації на об'єкти основних засобів у бюджетних установах.

Впровадження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі визначають нові підходи до бухгалтерського обліку бюджетних установ. Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі можна вважати розробку науково обґрунтованої методології та методики обліку

накопичення коштів амортизаційних відрахувань із метою використання їх для відтворення необоротних активів у бюджетних установах.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» [Електронний ресурс]: Національне положення від 12.10.2010 р. № 1202. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>
2. Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектора, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 року № 11. [Електронний ресурс]: Методичні рекомендації від 23 січня 2015 року № 11. – режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/>
3. Лістрова С. Амортизація основних засобів у бюджетних установах: нові процедура та правила [Електронний ресурс]: «Інтерактивна бухгалтерія» режим доступу: <http://www.dt-kt.com/amortizatsiya-osnovnih-zasobiv-u-byudzhethnih-ustanovah-novi-protsedura-ta-pravila/>
4. Колумбет О.П. Економічний зміст амортизації необоротних активів та проблеми її нарахування в умовах сталого розвитку / Колумбет О.П. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №1. – С. 82-87.
5. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 року № 11. [Електронний ресурс]: Методичні рекомендації від 23 січня 2015 року № 11. – режим доступу: <http://www.vobu.com.ua/ukr/legislations/view/584>

Супруненко Н.М., Пугач Г.С., студентки гр. БО-121,
Гливенко В.В., к.е.н., доцент, професор кафедри
бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівський національний технологічний університет

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ

Проблеми формування і функціонування податкової системи постійно знаходяться в центрі уваги науковців і практиків. В умовах ринкової економіки податки є регулюючим та стимулюючим фактором розвитку економіки і суспільства. Важливу роль у цьому процесі відіграє податок на додану вартість, його облік та звітність. Для України питання стягнення і відшкодування податку на додану вартість має актуальне і принципове значення: він є стратегічно необхідним, бо наявність ПДВ на території будь-якої країни є обов'язковою умовою для вступу в Європейський Союз. Крім того, ПДВ має потужний податковий потенціал, відіграє фіскально-бюджетну роль і є одним із основних бюджетоутворюючих податків. Розвиток інформаційних технологій та широке застосування мережі Інтернет у світі сприяли виникненню принципово нового середовища для здійснення підприємницької діяльності. З'явилася можливість застосування комп'ютерних мереж для укладання угод, ведення обліку в електронній формі, здійснення електронних розрахунків.

31 липня 2014 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» № 1617-VII (надалі – Закон) [2]. Зміни, які вносяться даним Законом, передбачають створення системи електронного адміністрування податку на додану вартість (надалі – ПДВ), вносячи цілий ряд норм до Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI (надалі – ПК

Україні) [1]. Зазначена система містить досить велику кількість неузгодженостей і неточностей, які виникатимуть при адмініструванні ПДВ, а також не враховує особливості реалізації певних прав платників податків, статусу окремих платників тощо. Ведення нової системи може призвести до проблем, які потенційно можуть виникнути у зв'язку з впровадженням нових правил адміністрування ПДВ. Тому система електронного адміністрування ПДВ набуває особливого значення і актуальності.

Проблеми впровадження системи електронного адміністрування ПДВ предметно не досліджувалися у вітчизняній правовій науці у зв'язку з новизною даного явища, проте питання адміністрування в цілому та певних податків зокрема були об'єктом дослідження таких науковців, як В.Б. Авер'янов, Л.К. Воронова, П.Т. Гега, Л.М. Доля, Р.А. Калюжний, М.П. Кучерявенко, Н.Р. Нижник, Д.М.Притика, П.С. Пацурківський, В.М. Попович, О.П. Рябченко, Л.А. Савченко та інші [1].

Постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку електронного адміністрування податку на додану вартість» від 30 грудня 2015 року передбачається приведення Порядку електронного адміністрування податку на додану вартість, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 569, у відповідність до норм Податкового кодексу України, які набрали чинності з 1 січня 2016 р. в частині функціонування такої системи[2].

Актуалізація положень Порядку електронного адміністрування податку на додану вартість надасть змогу:

- реалізувати механізм часткової сплати податку на додану вартість сільгосп підприємствами – суб'єктами спеціального режиму оподаткування залежно від виду сільгосп продукції;

- врегулювати питання врахування у системі електронного адміністрування податку на додану вартість особливостей для платників, що застосовують касовий метод податкового обліку[3].

Зазначеним Порядком визначено механізм відкриття та закриття рахунків у системі електронного адміністрування ПДВ, особливості складення податкових накладних та розрахунків коригування кількісних і вартісних показників до податкових накладних у такій системі, а також механізм проведення розрахунків з бюджетом з використанням зазначених рахунків. Періодичність, структура та формат обміну інформацією і реєстрами платників ПДВ, необхідними для функціонування системи електронного адміністрування ПДВ, визначаються ДФС та Казначейством.

Електронний рахунок відкривається платнику ПДВ Казначейством автоматично на безоплатній основі.

Суб'єктам спеціального режиму оподаткування — платникам ПДВ Казначейством додатково на безоплатній основі автоматично відкриваються:

- електронні рахунки, призначені для перерахування коштів до державного бюджету та на спеціальні рахунки, для здійснення операцій з постачання/надання сільськогосподарських товарів/послуг (крім зернових і технічних культур та продукції тваринництва, визначених п. 209.19 ст. 209 Податкового кодексу;

- електронні рахунки, призначені для перерахування коштів до державного бюджету та на спеціальні рахунки, для здійснення операцій з постачання зернових та технічних культур, визначених п. 209.19 ст. 209 Податкового кодексу;

- електронні рахунки, призначені для перерахування коштів до державного бюджету та на їх спеціальні рахунки, для здійснення операцій з постачання продукції тваринництва, визначеної п. 209.19 ст. 209 Податкового кодексу.

Зазначено, що платникам податку — сільськогосподарським підприємствам, які відповідають п. 209.18 ст. 209 Податкового кодексу, додаткові електронні рахунки не відкриваються[4].

Уточнено також, що електронні рахунки відкриваються виключно на підставі реєстру платників податку, який ДФС надсилає Казначейству:

- не раніше ніж за один робочий день до дати реєстрації особи платником податку — для відкриття електронних рахунків;

- не раніше ніж за один робочий день до дати реєстрації платника податку суб'єктом спеціального режиму оподаткування — для відкриття додаткових електронних рахунків.

Платникам податку, які станом на другий робочий день з дня набрання чинності Законом №909 зареєстровані суб'єктами спеціального режиму оподаткування, додаткові електронні рахунки відкриваються не пізніше ніж протягом другого робочого дня з дня набрання чинності Законом. Датою початку здійснення операцій з використанням додаткових електронних рахунків є дата реєстрації платника податку суб'єктом спеціального режиму оподаткування.

Для платників податків — суб'єктів спеціального режиму оподаткування до другого робочого дня з дня набрання чинності Законом №909 датою початку здійснення операцій з використанням додаткових електронних рахунків є:

- операцій із зарахування коштів на такі рахунки — другий робочий день з дня набрання чинності Законом;

- операцій з перерахування коштів з таких рахунків відповідно до пункту 23 цього Порядку — 20-й календарний день з дня набрання чинності Законом.

Казначейство надсилає ДФС повідомлення про відкриття електронного рахунка/додаткового електронного рахунка у день відкриття рахунка (раніше - не пізніше наступного робочого дня з дня відкриття). У разі анулювання реєстрації платника податку-суб'єкта спеціального режиму оподаткування або виключення його з реєстру суб'єктів спеціального режиму оподаткування його додаткові електронні рахунки, на яких відсутні кошти, закриваються не раніше ніж протягом наступного робочого дня, що настає за днем такого анулювання/виключення. Повідомлення про закриття електронних рахунків Казначейство надсилатиме ДФС тепер також у день закриття такого рахунка[5].

Згідно витягу з СЕА ПДВ формується та відповідає сумі податку, на яку платник податку може зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в ЄРПН(SНакл), обчислений за формулою:

$$S_{\text{Накл}} = S_{\text{НаклОтр}} + S_{\text{Митн}} + S_{\text{ПопРах}} - S_{\text{НаклВид}} - S_{\text{Відшкод}} - S_{\text{Перевищ}}, [8]$$

де:

SHаклОтр - загальна сума податку за отриманими платником податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних, податковими накладними, складеними платником податку відповідно до пункту 208.2 статті 208 цього Кодексу та зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних, та розрахунками коригування до таких податкових накладних, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних;

SMитн - загальна сума податку, сплаченого платником при ввезенні товарів на митну територію України;

SПопРах - загальна сума поповнення з поточного рахунку платника рахунка в системі електронного адміністрування податку, в тому числі рахунка в системі електронного адміністрування податку платника - сільськогосподарського підприємства, що обрало спеціальний режим оподаткування відповідно до статті 209 цього Кодексу, відкритого для перерахування коштів на його спеціальний рахунок, відкритий в установах банків та/або в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів;

SHаклВид - загальна сума податку за виданими платником податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних та розрахунками коригування до таких податкових накладних, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних;

SVідшкод - загальна сума податку, заявлена платником до бюджетного відшкодування з урахуванням сум коригувань, проведених за результатами перевірок;

SПеревищ - загальна сума перевищення податкових зобов'язань, зазначених платником у поданих податкових деклараціях з урахуванням поданих уточнюючих розрахунків до них, над сумою податку, що міститься в складених таким платником податку[6].

Згідно ПКУ (ст.201) скасовано паперові форми податкових накладних (ПН), у зв'язку з чим, немає необхідності складати ПН у двох примірниках. Встановлено, що платник ПДВ зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) податкову накладну, складену в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи, і зареєстровану в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Змінами, внесеними до п. 201.15 ст. 201 Податкового кодексу, не передбачено ведення платником ПДВ реєстру виданих та отриманих податкових накладних і подання до контролюючого органу копій записів у такому реєстрі в електронному вигляді. Натомість згідно ст.201 п.11 на платників ПДВ покладено обов'язок ведення реєстру виданих та отриманих документів, які є підставою для нарахування сум ПДВ, що відносяться до податкового кредиту, без отримання податкової накладної[7].

Окрім того, формулу ліміту реєстрації податкової накладної та розрахунку коригування збільшено на новий показник \sum Overдрафт.

ΣOverдрафт — це сума середньомісячного розміру сум податку, які за останні 12 звітних (податкових) місяців були задекларовані платником до сплати до бюджету та погашені (розстрочені, відстрочені), а також задекларовані платником — суб'єктом спеціального режиму оподаткування.

Цей показник щокварталу (протягом перших шести робочих днів такого кварталу) підлягатиме автоматичному перерахунку шляхом віднімання суми попереднього збільшення та додавання суми збільшення згідно з поточним перерахунком.

Платникам податку, які станом на 1 січня 2016 р. зареєстровані платниками податку менш як 12 звітних (податкових) місяців, а також платникам, зареєстрованим платниками податку після 1 січня 2016 р., — таке збільшення здійснюватиметься протягом перших шести робочих днів кварталу, що настає за кварталом, в якому строк такої реєстрації досягає 12 звітних (податкових) місяців[5].

Основні переваги нової системи електронного адміністрування ПДВ:

- Створення єдиної системи, що об'єднує інформацію щодо всіх зареєстрованих податкових накладних та коригувань до них, а також щодо розрахунків всіх українських платників ПДВ, пов'язаних з даним податком;

- Скасування паперової форми податкової накладної та реєстру отриманих та виданих податкових накладних, що привело до економії часу платників податків на адміністрування ПДВ;

- Впровадження нової системи збільшило дисципліну контрагентів щодо вчасного надання правильно оформлених податкових накладних;

- Із запуском нової системи адміністрування ПДВ стало неможливо видати фіктивну податкову накладну, тому що тепер така накладна повинна бути зареєстрована в Єдиному електронному реєстрі та підкріплена або сумою реєстраційного ліміту, або живими коштами, перерахованими на електронний рахунок ПДВ.

Недоліки електронного адміністрування ПДВ:

- обов'язок покупця перевіряти коректність складання податкової накладної;

- деякі обов'язкові реквізити податкової накладної потребують перегляду та скасування для реєстрації податкової накладної;

- проблеми, пов'язані з реєстрацією покупцем коригування до податкової накладної у випадку зменшення податкових зобов'язань;

- діючі терміни обов'язкової реєстрації податкової накладної не є зручними для платників ПДВ;

- відсутні штрафні санкції за не реєстрацію податкових накладних;

- формула розрахунку реєстраційного ліміту не є ідеальною та потребує змін;

- виписки, отримані з електронної системи адміністрування ПДВ не інформативні та важкі для розуміння;

- захист системи електронного адміністрування ПДВ;

- існуючі проблеми з бюджетним відшкодуванням.

У ході дослідження системи електронного адміністрування ПДВ нами було виявлено деякі недоліки, які можна вирішити шляхом:

1. Звільнення покупця від обов'язку перевірки податкової накладної, зареєстрованої постачальником в Єдиному реєстрі податкових накладних та перевіреною системою;

2. Скасування деяких обов'язкових реквізитів податкової накладної, які можуть бути заповнені автоматично з бази даних системи адміністрування ПДВ, або не є важливими для визначення податкових зобов'язань постачальника та податкового кредиту покупця;

3. Виключенням залучення покупця в процес реєстрації коригування до податкової накладної, виписаної продавцем;

4. Встановлення нових правил щодо термінів реєстрації податкової накладної: останній день поточного місяця для податкових накладних, виписаних до 15 числа включно та 15 число наступного місяця для податкових накладних, виписаних в період 16-30(31) число звітного місяця;

5. Встановлення штрафів для постачальників у випадку відмови реєструвати податкову накладну в Єдиному реєстрі податкових накладних;

6. Перегляду алгоритму розрахунку формули та впровадження наступних змін:

- врахувати податковий кредит за документами, передбаченими ст.201.11 ПКУ (квитки, чеки, рахунки готелів, бухгалтерські довідки тощо);

- не враховувати суму заявленого бюджетного відшкодування до моменту фактичного відшкодування з бюджету на рахунок платника податку;

- змінити принцип розрахунку овердрафту;

7. Вдосконалення виписки з електронної системи та ЄДРПН: додати можливість розшифровувати всі залишки та обороти, формування за період;

8. Автоматичного формування всіх розрахунків та заборони ручного втручання в систему;

9. Запровадження автоматичного бюджетного відшкодування для всіх платників ПДВ, які мають право згідно ст. 200.5 ПКУ.

Список використаних джерел:

1. Проблеми впровадження системи електронного адміністрування податку на додану вартість [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jurblog.com.ua/2014/09/problemi-vprovadzhennya-sistemi-elektronnoho-administruvannya-podatku-na-dodanu-varist/>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 569 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF>

3. Порядок електронного адміністрування ПДВ приведено у відповідність до норм Податкового кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248753483&cat_id=244274160

4. Новий порядок електронного адміністрування ПДВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/2094>

5. Порядок електронного адміністрування ПДВ - в новій редакції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.dtki.ua/ua/taxation/pdv/37064>

6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://docs.dtki.ua/ua/doc/1011.47.130?page=23#pn4002>

7. Матвіюк Н.Р. Новини ПДВ [Електронний ресурс] / Н.Р. Матвіюк. – Режим доступу : <http://www.yurist.lutsk.ua/index.php/novini/108-novini-pdv>

8. ДФС про нюанси функціонування системи електронного адміністрування ПДВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.dtki.ua/ua/taxation/pdv/36146>

АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Починаючи з кінця ХХ століття і до сьогодні спостерігається тенденція до погіршення екологічного стану в світі та збільшення антропогенного впливу. Тому все більш актуальним постає питання щодо шляхів зменшення впливу на навколишнє середовище та покращення екологічного стану в цілому.

Серед всіх сфер господарської діяльності, саме на економічну безпеку підприємств лісового господарства найбільший вплив має екологічна складова, оскільки ліс виступає не лише як об'єкт економічних відносин, а й виконує функцію регулятора кисневого балансу атмосфери, сприяє формуванню клімату, оздоровлення природного середовища, захист ґрунтів. Тому необхідним є ефективний моніторинг лісу на основі обліково-аналітичних показників, які б відображали стан лісових масивів та екологічну ситуацію в лісовому господарстві України.

Проаналізувавши існуючі думки з досліджуваної тематики, можна говорити про її недостатнє висвітлення, тому на сьогоднішній день така тематика є досить актуальною. Найбільшої уваги на нашу думку заслуговує робота Савчука В. К. та Пономаренко Т.І.[4]. На думку цих авторів обліково-аналітичне забезпечення лісового господарства, яке реалізується шляхом використання системи аналітичних індикаторів, можливе у разі створення комплексного інформаційного середовища. Це дозволить покращити управління і використання лісових ресурсів, що в свою чергу сприятиме досягненню екологічного балансу в природі.

Територіальне розміщення лісів України є нерівномірним та мають різний склад та якість деревостанів. Причиною таких особливостей лісового фонду викликані перебуванням земель України у складі інших держав, які здійснювали лісгосподарську діяльність за різними принципами та напрямками. Відповідно до Лісового Кодексу України ліси поділяються за екологічним і соціально-економічним значенням та залежно від основних виконуваних ними функцій на такі категорії [1]:

1) захисні ліси (виконують переважно водоохоронні, ґрунтозахисні та інші захисні функції)- складають 33% загального лісового фонду (3416 тис. га);

2) рекреаційно-оздоровчі ліси (рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції)- 15% (1586 тис. га);

3) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення – 14% (1440 тис. га);

4) експлуатаційні ліси - 38 % (3937 тис. га).[2]

Однак варто зазначити, що стан лісових фондів України на сьогодні не достатньо задовільний, оскільки інтенсивне штучного відтворення лісів починаючи з середини ХХ століття проводились без урахування їх екологічних особливостей. В деякі роки штучне лісовідтворення досягало 80 % від загальної

проц відтворення лісів. Це призвело до зниження їх природної біологічної стійкості та можливості виконання ними екологічних, ресурсних та меліоративних функцій.

Веденням лісового господарства на територіях 73% лісового фонду України відповідають державні підприємства лісового господарства, що є підвідомчими Державному агентству лісових ресурсів (Держлісагентство), і відповідно до Лісового Кодексу України проводять роботи зі збору, оновлення та узагальнення інформації про якісний та кількісний стан кожної ділянки та виявлення джерел, що стали причиною зміни характеристик ділянок. Тобто ведення обліку лісів забезпечує екологічну безпеку підприємств лісового господарства.

Держлісгоспи за для забезпечення належного стану лісів проводять його моніторинг «шляхом збирання, передавання, збереження та аналізу інформації про стан лісів, прогнозування змін у лісах і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для інформаційно-аналітичного забезпечення управління лісами, прийняття рішень щодо запобігання негативним змінам стану лісів, дотримання вимог екологічної безпеки та принципів ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку».[1] Екологічний моніторинг лісів України проводиться за декількома програмами, які направлені на визначення впливу лісів та екосистему в цілому.

Так у 2007 році в 24 областях України було проведено моніторинг 1551 ділянки за міжнародною спільною Програмою оцінки та моніторингу впливу забруднення повітря та лісів (ICP Forests), яка була створена для контролю за впливом забруднення повітря на території лісів Європи. Даний моніторинг включає дослідження стану крони дерева, приріст і хімічний склад листового покриву та ґрунту на всіх досліджуваних ділянках. Узагальнюючим показником оцінки стану лісів є дефоліація крона, що характеризує загальну нестачу листової маси дерева під впливом різноманітних негативних чинників.[3] За результатами моніторингу найбільша дефоліація для всіх порід у Херсонській, Закарпатській та Луганській областях.

Програма моніторингу здоров'я лісу (FHM), що діє в Україні, використовує дані з поверхні землі, атмосферні аналізи та інші біотичні та абіотичні джерела даних. Ця програма розробляє аналітичні підходи до проблем здоров'я лісу, що впливають на стабільність екосистеми лісу.

Окрім наведених вище програм моніторингу, в Україні проводиться сертифікація лісів відповідним міжнародним стандартам, метою якої є запобігання неетичному та невідповідному веденню лісового господарства. В Україні починаючи з 2001 року проводиться сертифікація Лісовою Наглядовою Радою (FSC). На 1 січня 2015 року площа сертифікованих лісів сягнула 2,787 млн. га, що складає 26,8% лісового фонду країни. Сертифікація FSC включає обов'язкове виконання 10 принципів: перші п'ять мають переважно соціально-економічну спрямованість, інші п'ять – екологічну. Розглянемо саме екологічну складову таблиця 1.

Таблиця 1

Екологічна складова сертифікації лісів Лісовою Наглядовою Радою

Принцип	Вимоги до підприємства лісового господарства
Вплив на довкілля	Забезпечити оцінку впливу лісогосподарських заходів на довкілля; охорону рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин; збереження лісових територій великої природоохоронної цінності та типових для місцевості лісових екосистем;
План заходів щодо ведення лісового господарства	Складання плану в письмовій формі з чітко сформульованими довгостроковими цілями і задачами лісового господарства та способами їх досягнення, його виконання та вчасне уточнення
Моніторинг та оцінка	Ведення нагляду за станом вилучення лісових ресурсів, їх приросту і відтворення, змінами флори і фауни, екологічними і соціальними наслідками лісозаготівель. Вимагає надання FSC документації для моніторингу лісопродукції
Збереження лісів великого природоохоронного значення	Проведення оцінок та консультацій по встановленню ознак лісів природоохоронного значення, заходів по збереженню та посиленню цих ознак, а також моніторингу таких лісів
Лісові плантації	Передбачає вирощування плантацій, які покликані доповнювати систему господарювання і знижувати навантаження на лісові екосистеми та забезпечувати ряд соціальних і економічних вигод і сприяти задоволенню потреб у деревині

Дослідивши сучасний стан лісів та методи контролю за їх якістю та кількістю, що здійснюють лісгоспи на основі міжнародних програм та сертифікацій, вважаємо за необхідне впровадити обов'язкові обліково-аналітичні показники на кожному підприємстві, що провадить лісогосподарську діяльність (таблиця 2).

Таблиця 2

Облікові-аналітичні показники моніторингу лісу на підприємствах лісового господарства

№	Показник	Характеристика показника	Наслідки впровадження показника
	1	2	3
1	Площа лісів	Інформація про наявні площі лісів підвідомчих держлісгоспам	Визначення зміни динаміки щодо площ лісів регіону, України
3	Лісовідновні роботи: Лісовідновлення Лісорозведення	Площі земель на котрих проведено роботи з висадки саджанців після проведення рубок головного користування; Площі земель на яких проведена висадку саджанців, але котрі раніше не були залісені.	Контроль за дотриманням ведення лісового господарства на засадах екосистемного підходу.

	1	2	3
4	Дефоліація	Характеризує загальну нестачу листової маси дерева.	Виявлення лісових ділянок на котрі впливають негативних чинників, що дозволить розробити заходи щодо їх подолання та покращення стану лісів
5	Площі рубок	Площі територій на котрій проводилися рубки держлісгоспом	Контроль за дотриманням встановлених ліміт вирубки лісів та ведення лісового господарства не виснажуючи лісів

Список використаних джерел:

1. Лісовий кодекс України / в редакції закону № 3852-12 від 28.12.2015 р.- [Електронний ресурс] - [Режим доступу]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
2. Лісове господарство України. - [Електронний ресурс] - [Режим доступу]: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/document/118552/Brosura_DALR_2015_web.pdf
3. Моніторинг лісів в Україні [Електронний ресурс] - [Режим доступу]: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62971&cat_id=32880
4. Пономаренко, Т.І. Управління відтворенням лісових біологічних активів: обліково-аналітичне забезпечення / Т.І. Пономаренко, В.К. Савчук — К.: НУБіП України, 2010. — 217 с.

Федченко Я.А., студент гр. БО-131,

Андросенко О.О., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ЗНАЧЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА

Прийнято вважати, що результатом будь якої діяльності підприємства є прибуток, який дуже часто відображає лише часткову ефективність господарської діяльності. Рентабельність дає більш точну оцінку функціонування підприємств. Це не просто статистичний, розрахунковий параметр, а складний комплексний соціально-економічний критерій. На відміну від прибутку, він характеризує ефективність фінансової діяльності будь-якого конкретного економічного суб'єкта щодо всіх інших (індивідуальних підприємств, організацій, регіонів, окремих країн і світу в цілому), незалежно від розмірів і характеру економічної діяльності. Дана якість надає рентабельності, з одного боку, форму економічної категорії, що виражає економічні відносини між економічними суб'єктами з приводу результативності використання факторів капіталу, а з іншого - характер об'єкта й інструмента фінансового менеджменту.

Узагальнюючим показником економічної ефективності виробництва є показник рентабельності. Рентабельність означає прибутковість підприємства. Вона розраховується шляхом зіставлення валового доходу або прибутку з витратами або ресурсами, що використовуються для виробництва продукції (робіт, послуг).

Показники рентабельності використовують для оцінки результатів діяльності підприємства, його структурних підрозділів, у ціноутворенні,

інвестиційній політиці, для порівняльного аналізу споріднених підприємств, що виробляють таку саму продукцію, для вибору варіантів формування асортименту і структури продукції, аналізу раціональності виробництва продукції. Вони визначаються в коефіцієнтах або у відсотках і показують частку прибутку в кожній грошовій одиниці витрат, або частку товарної продукції в її собівартості.

На основі аналізу середніх рівнів рентабельності можна визначити, які види продукції і які господарські підрозділи забезпечують велику прибутковість. Це стає особливо важливим у сучасних, ринкових умовах, де фінансова стійкість підприємства залежить від спеціалізації і концентрації виробництва.

До показників рентабельності продукції відносять:

1) рентабельність окремих видів продукції - розраховується як відношення прибутку від окремих видів продукції до собівартості окремого виду продукції;

2) рентабельність реалізованої продукції - розраховується як відношення прибутку від реалізації продукції (або чистого прибутку) до виручки від реалізації продукції;

3) рентабельність виробництва - розраховується як відношення прибутку від реалізації до вартості основних засобів і матеріальних оборотних коштів.

Завданнями аналізу рентабельності є:

- оцінка виконання визначених параметрів (плану, прогнозу тощо);
- вивчення динаміки показників;
- визначення факторів зміни їхнього рівня;
- пошук резервів зростання рентабельності;
- розроблення заходів для використання виявлених резервів [1].

Вибір і послідовність аналізу визначається його завданням. Так, для оцінки результатів діяльності підприємства аналізують рентабельність реалізованої продукції; для вивчення виробництва окремих видів продукції з погляду попиту на них, доцільності їх випуску - рентабельність окремих видів продукції і фактори її зміни.

Рівень рентабельності – це відсоткове відношення прибутку до суми матеріально-грошових затрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції. Рівень рентабельності виробництва визначають за формулою [2]:

$$P_p = \frac{\Pi_p}{\sum B_{ep}}$$

де P_p – рівень рентабельності виробництва, %;

Π_p – прибуток від реалізації продукції, грн.;

$\sum B_{ep}$ – сума витрат на виробництво і реалізацію продукції, грн.

Рівень рентабельності виробництва окремого виду продукції можна визначити, використовуючи обсяг чистого доходу і суму витрат у галузі, або одержаний прибуток у розрахунку на одиницю продукції та її собівартість. Рівень рентабельності показує, скільки отримано копійок прибутку в розрахунку на одну гривню виробничих витрат загалом на підприємстві. Аналогічною за

економічним змістом є характеристика рівня рентабельності виробництва окремого виду продукції.

Проте в процесі господарської діяльності підприємства щорічно купують сировину, основні засоби виробництва, основні й допоміжні матеріали, необхідні для здійснення процесу виробництва. Тому доцільно визначати не лише рентабельність виробничих затрат, де основні засоби виступають у вигляді амортизаційних відрахувань, але й основні та оборотні засоби.

Розраховуючи показники рентабельності, які пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції потрібно використовувати прибуток від виробництва або реалізації продукції, бо тільки він характеризує виробничу діяльність організації.

Використання ж чистого прибутку для цієї мети недоцільне, оскільки він характеризує результати всіх видів діяльності і тому рентабельність показників, пов'язаних з виробництвом продукції, будуть викривлені і відповідно не відображатимуть реальну виробничу діяльність підприємства.

До показників рентабельності продукції відносять [2]:

— рентабельність виготовленої (реалізованої) продукції

$$R_{Q(P)} = \frac{\Pi}{Q(P)} \cdot 100 \%$$

де $R_{Q(P)}$ - рентабельність виготовленої продукції (продаж);

Π - прибуток від виробництва (реалізації) продукції;

$Q(P)$ - обсяг виробництва (реалізації) продукції;

— рентабельність окремих видів продукції

$$R_q = \frac{\Pi - C}{C} \cdot 100 \%$$

де R_q — рентабельність окремих видів продукції;

Π - ціна за одиницю продукції;

C - собівартість одиниці продукції;

— рентабельність витрат

$$R_v = \frac{\Pi}{B} \cdot 100 \%$$

де R_v - рентабельність витрат;

Π - прибуток від виробництва (реалізації) продукції;

B - витрати (собівартість) на виготовлену (реалізовану) продукцію.

Зміна рентабельності окремих видів продукції відбувається під впливом різних факторів.

Фактори зміни ціни реалізації і собівартості виробу вважаються факторами першого, а всі інші - факторами другого порядку. Визначення впливу факторів першого порядку проводиться методом ланцюгових підстановок або методом абсолютних різниць

Рентабельність реалізованої продукції доцільно аналізувати, ураховуючи вплив таких факторів [1]:

- зміна структури та асортименту продукції;

- зміна собівартості продукції;

- зміна відпускних цін на продукцію.

На рівень рентабельності виробництва впливають такі фактори [1]:

- зміна частки прибутку на 1 грн реалізованої продукції;
- зміна фондомісткості продукції;
- зміна оборотності оборотних коштів.

Отже, кожному підприємству необхідна інформація про рентабельність його діяльності. Тому варто вивчати рівень рентабельності не тільки в цілому по підприємству, а й у його структурних підрозділах, а також за видами діяльності підприємства (основна, інвестиційна, фінансова тощо) [3].

Список використаних джерел:

1. Косова Т. Д. Організація і методика економічного аналізу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/22956-51-sistema-pokaznikv-rentabelnost-produkts-faktori-yak-ne-vplivayut.html>.

2. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://pidruchniki.com/10611207/ekonomika/analiz_rentabelnosti.

3. . Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : [навчальний посібник] / О. Я. Базилінська – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

Чернієнко М.С., студентка гр. ОА-111

Науковий керівник - к.е.н, доцент Акименко О.Ю.

Чернігівський національний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «УКРАЇНСЬКИЙ КАРДАН»

Постановка проблеми. Важливим чинником підтримання виробничої діяльності на підприємстві є наявність достатньої кількості виробничих запасів. Виробничі запаси використовують для здійснення господарської діяльності, вони є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Рациональне використання запасів несе в собі потенціал підвищення результативності підприємства.

Метою даного дослідження є виявлення основних проблем організації та ведення обліку виробничих запасів на ТОВ «Український кардан», а також пошук шляхів їх подолання. Питанню якості обліку виробничих запасів приділена увага широкого кола вчених, зокрема таких як: Бутинець Ф. Ф., Валуєв Б.І., Голов С. Ф., Жилкіна Л. В., Гуцайлюк З. В., Кужельний М.В., Лінник В.Г., Лень В.С., Рудницький В.С., Ткаченко Н.М., Сопко В.В., Смоленюк П.С. та ін.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для розкриття сутності основних проблем організації обліку виробничих запасів необхідне чітке визначення самого поняття “запаси”, під яким варто розуміти активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [1].

У П(С)БО 9 немає конкретного пояснення терміну “виробничі запаси”, проте План рахунків бухгалтерського обліку наведе перелік матеріальних цінностей, що входять до їх складу.

Немає єдиної думки науковців до визначення змісту поняття “виробничі запаси” (таблиця 1).

Таблиця 1

Трактування терміну “виробничі запаси”

№	Визначення змісту категорії «виробничі запаси»	Автор (джерело)
1	Сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб.	ПСБО 9 «Запаси» [1]
2	Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для «узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва».	План рахунків бухгалтерського обліку[2]
3	Складові предметів праці, які беруть участь у виготовленні продукції, але безпосередньо ще не задіяні у виробничому процесі, споживаються протягом операційного циклу і всю свою вартість переносять на вартість кінцевого продукту.	Приймачок О. М. [7]
4	Засоби, що знаходяться на складах споживачів, виробництва, призначені для виробничого споживання, але що ще не вступили у виробничий процес».	Тарасенко Н.В. [10]
5	Активи, які використовуються для подальшого продажу, використання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.	Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Ге-расимчук. [5]
6	Сплатені споживачем сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що не вступили ще у виробничий процес.	Оглобин А.А. [6]
7	Сировина, матеріали, напівфабрикати та ін., що поступили на склади підприємства, тобто виробництва, що вступили в сферу, але що ще не знаходяться в процесі виробничого споживання	Шомштейн А.А.. [12]
8	Засоби виробництва, що надійшли на підприємство і ще не використовуються у виробничому процесі	В. Бойко та ін. [3]
9	Матеріальна продукція виробничо-технічного призначення, яка зберігається та обліковується на складах підприємств і підготовлена для використання безпосередньо у процесі виробництва.	Ткаченко, В. М. [11]
10	Сукупність усіх матеріалів, які має підприємство, частина оборотних засобів підприємства, які ще не включені у процес виробництва, але надійшли на робочі місця	Большой экономический словарь [4]

Розглянувши трактування даної дефініції, можна зазначити про неоднозначність підходів дослідників до визначення поняття «виробничі запаси», до їх складових частин, функцій та принципів віднесення запасів до складу виробничих. Така відмінність у трактуванні свідчить про те, що розкриття суті будь-якої економічної категорії залежить від вибраного підходу до її визначення. Нам імпонує узагальнена думка про те, що виробничі запаси – це матеріальні цінності будь-якого підприємства у вигляді товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, напівфабрикатів та інших активів), які поступили на підприємство з метою подальшого залучення у виробничому

процесі та використовуються впродовж операційного циклу, зберігаючи свою натуральну форму.

Однією із проблем обліку виробничих запасів на ТОВ «Український кардан» є низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами, тому необхідно автоматизувати облік даної топологічної ділянки обліку. Для забезпечення обліку виробничих запасів можуть використовуватися окремі програмні модулі, що обслуговують їх облік у місцях зберігання та в бухгалтерії, або можуть створюватись різні рівні робочих місць автоматизованої ділянки обліку виробничих запасів [9].

Для зручного та більш якісного відображення господарських операцій на ТОВ «Український кардан» під час ведення бухгалтерського обліку матеріалів, переданих у переробку, доцільним є деталізація рахунку р. 206:

- р. 206.1 – «Матеріали передані для переробки ТОВ «УКРКОНТ»;
- р. 206.2 – «Матеріали передані для переробки СТАХАНОВу»;
- р. 206.3 – «Матеріали передані для переробки Ковальському заводу».

Суттєвим недоліком на ТОВ «Український кардан» є: відсутність графіку документообігу запасів; недоопрацювання облікової політики стосовно її елементів (в т.ч. оцінки запасів).

Для поліпшення обліку виробничих запасів доцільно затвердити план заходів щодо проведення інвентаризації, що дасть змогу посилити контроль за їх надходженням (використанням) та оперативне регулювання процесів їх утворення. Актуальною невирішеною проблемою є затвердження нормування запасів. Цього можна досягнути шляхом формулювання оптимальних розмірів виробничих запасів задля забезпечення планового обсягу реалізації у визначений час (місці та умовах), створення потрібних матеріальних передумов для ритмічного і безперебійного виробництва при найменших витратах щодо їх зберігання.

Норматив запасу визначають за формулою:

$$Пз = Нпз \times Спз, (1),$$

Де:

Пз - норматив виробничих коштів, зокрема сировини (матеріалів, покупних напівфабрикатів), тис.грн.;

Нпз - норма запасу в днях;

Спз - одноденні витрати сировини (матеріалів, покупних напівфабрикатів), тис.грн./день [8, с. 51].

Прорахуємо норматив запасу для ТОВ «Український кардан» при виробництві карданного валу:

— середньодобові витрати сировини для виробництва одиниці продукції - 4,5 тонни;

— ціни на сировину - 60 тис.грн за 1 тонну;

— тривалість інтервалу між суміжними постачаннями поточного запасу сировини - 14 діб (підготовчого запасу - 2 доби, страхового запасу - 4 доби).

Отже, норматив виробничих запасів становить 3545,45 тис грн. На ТОВ «Український кардан» на кінець 2015 р. виробничі запаси становлять 9285 тис.грн, що на 38 % перевищує норму. Для виправлення такої ситуації на підприємстві потрібно запровадити результативні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм виробничих запасів. Використання науково-обґрунтованих механізмів нормування, забезпечить безперервність процесу виробництва й сприятиме ефективному використанню ресурсів.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Виробничі запаси – це матеріальні цінності організації у вигляді сировини, матеріалів, напівфабрикатів, які поступили на підприємство, очікують вступ у виробничий процес та використовуються впродовж операційного циклу, зберігаючи свою натуральну форму.

2. Для зручного та більш якісного відображення господарських операцій на ТОВ «Український кардан» під час ведення бухгалтерського обліку матеріалів, переданих у переробку доцільним є деталізація р. 206.

3. Для поліпшення обліку виробничих запасів необхідно затвердити план заходів щодо проведення інвентаризації, що дасть змогу слідкувати за майном підприємства.

4. Для поліпшення обліку виробничих запасів потрібно затвердити нормування запасів на ТОВ «Український кардан» шляхом формулювання оптимальних розмірів виробничих запасів для забезпечення планового обсягу реалізації у визначений час, місці та умовах, створення потрібних матеріальних передумов для ритмічного і безперебійного виробництва при найменших витратах щодо їх зберігання.

Список використаних джерел

1. П(С)БО №9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246 зі змінами і доповненнями // [Електронний ресурс]. - Режим доступу – <http://zakon5.rada.gov.ua>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. - Режим доступу – <http://zakon5.rada.gov.ua>.
3. Бойко, В. М. Бізнес. Словник-довідник. / В. М. Бойко, П.Г. Вашків. – М.: Україна, 1995. – 158 с.
4. Борисов О.Б. Великий економічний словник / О.Б. Борисов. — М.: Книжковий світ, 2002. — 895 с.
5. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік [Текст] : навч. посібник / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук. - Житомир : ПП Рута, 2000. - 448 с.
6. Оглобин О.О. Планування і контроль запасів матеріальних ресурсів підприємств в умовах нової економічної реформи : Дис. канд. ек. наук: 08.00.21 / О. О. Оглобин. — Свердловськ, 1989. — 243 с.
7. Приймачок О. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання— автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О. М. Приймачок; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 19 с.
8. Примак, Т. О. Економіка підприємства [Текст] : навчальний посібник / Т.О. Примак. – 2-ге вид., стер - К. : Вікар, 2002. - 176 с.
9. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / В.В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 578 с.
10. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства/ Н.В. Тарасенко. — Львів: ЛБІ НБУ, 2000. — 485 с..
11. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України [підручник для студентів

вищ. навч. закл. екон. спец.] / Н.М. Ткаченко / 5 – те вид., доп. й переробл., – К.: А.С.К., 2000. – 784 с.

12. Шомштейн А. А. Нормування матеріальних ресурсів, виробничих запасів та характеристика використовуваних матеріалів (метод. матеріали) / А. А. Шомштейн. – М. : ЦБТИМС, 1968. – 309 с.

Ющенко Н.Л., к.е.н., доцент,
Дем'яновський М.П., студент
обліково-економічного факультету

Чернігівський національний технологічний університет

ДО ПИТАННЯ АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ РОЗШИРЕННЯ ТА СПРОЩЕННЯ ДОСТУПУ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ НА РИНКИ ДЕРЖАВ – ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Реформа у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів за вектором відповідальності серед 62 реформ та програм розвитку держави Стратегією сталого розвитку „Україна – 2020” [1] визначена за пріоритетністю реалізації як першочергова. Ще до набрання чинності Угодою про асоціацію Європейський Союз запровадив для України режим автономних торговельних преференцій терміном дії до 1 січня 2016 року – одностороннє (з боку ЄС) скасування ввізних мит, яке стосується 94,7% від усього обсягу промислових товарів та 83,4% сільськогосподарських товарів і харчової продукції, що імпортується Євросоюзом з нашої держави [2]. Створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, що передбачає лібералізацію торгівлі (усунення тарифів чи квот) між сторонами, лібералізацію руху капіталів і платежів та до певної міри – руху робочої сили, гармонізацію законодавства і нормативно-регуляторної бази, приведення Україною своїх технічних регламентів, процедур, санітарних та фітосанітарних заходів і заходів щодо безпеки харчових продуктів у відповідність з європейськими, завдяки чому українські промислові товари, сільськогосподарська та харчова продукція не потребуватимуть додаткової сертифікації в ЄС, та ін., сприятиме тісній економічній інтеграції, покращенню інвестиційного клімату та прозорості правил ведення бізнесу в Україні, збільшенню вибору, підвищенню безпечності та якості товарів, зниженню цін для українських споживачів, можливості доступу українських підприємств, крім ринку ЄС, до ринків третіх країн у зв'язку з переходом на прийняті у всьому цивілізованому світі стандарти.

За таких умов особливої актуальності набуває визначення рівня конкурентоспроможності (табл.) вітчизняних підприємств по відношенню до інших компаній на ринку, що дозволяє обґрунтовано обирати стратегічні напрями їх діяльності та шляхи досягнення конкурентних переваг.

Загальні методичні підходи до аналізу конкурентоспроможності підприємств

Найменування	Зміст	Деталізація найбільш поширених методів	Недоліки методу
Структурний	Передбачає оцінку здатності підприємства до конкуренції у навколишньому економічному середовищі за рівнем монополізації галузі, тобто за концентрацією виробництва і капіталу, а також наявністю бар'єрів для компаній, що виходять на галузевий ринок	–	–
Функціональний	Більш конкурентоспроможним і вважаються ті підприємства, де найкраще організовані виробництво та збут товарів, ефективно управління фінансами	Метод аналізу ієрархій, розроблений американським математиком Т. Сааті [3], – оцінювання компанії здійснюється шляхом порівняння кожної з пояснюючих змінних із найбільш конкурентоспроможним аналогом першого рівня з групи досліджуваних підприємств; для визначення вагомості факторів використовують бальну оцінку	Підхід позбавляє модель гнучкості та вносить у рішення значну частку суб'єктивізму, пов'язану із вибором найбільш конкурентоспроможного аналогу та проставлянням бальних оцінок
		У праці [4] наведено приклад одиничних і групових показників конкурентоспроможності і та методу розрахунку узагальної оцінки	Підхід містить ще більше суб'єктивізму, розпочинаючи зі штучного встановлення коефіцієнтів вагомості показників, їхніх груп та самого порядку розрахунку інтегрованої оцінки конкурентоспроможності підприємства
		Розроблена українським ученим-дослідником А. Матвійчуком [5], [6], [7, с. 232-242] багаторівнева система визначення рівня конкурентоспроможності	–

Найменування	Зміст	Деталізація найбільш поширених методів	Недоліки методу
		і та аналізу фінансового, виробничого станів та рівня менеджменту підприємства із використанням методів теорії нечіткої логіки, які дозволяють враховувати характеристики не тільки статистичної, але й лінгвістичної природи (що особливо важливо в оцінюванні іміджу компанії, ділових та управлінських якостей її керівництва), та нейронних мереж	

В Україні макаронні вироби споживає більше 95% населення. У щоденному раціоні даний продукт присутній у 34,5% українців у віці від 16 до 65 років, від двох до шести разів на тиждень його споживають 31,7% населення, взагалі їх не споживає 4,7% населення [8], [9].

Більшість макаронних виробів на українському ринку представлено продукцією вітчизняного походження (85%). У географічній структурі імпорту лідирують Росія та Італія – сумарно їх частка в загальному обсязі поставок макаронних виробів із зарубіжних країн становить майже 70%. Також на українському ринку представлена продукція з Туреччини, Польщі, Білорусі та інших країн.

Наряду з компанією „Маревен Фуд Україна” (ТМ „Роллтон”), ТОВ „Макаронна фабрика „МилаМ” (ТМ „МилаМ”), холдингом „Урожай” (групи Lauffer), компанією „Чумак” (ТМ „Чумак”), ТОВ фірма „Зодіак” у 2011 році в Україні більше половини загального виробництва макаронних виробів припадало на п’ять найбільших підприємств: ПАТ „Київська макаронна фабрика” (ТМ „КМФ”) – 14% ринку, ПрАТ „Хмельницька макаронна фабрика” і ПАТ „Чернігівська макаронна фабрика” (ТМ „Тая”) – 10% і 11%, відповідно, (управляюча компанія обох фабрик – ТЗОВ „Українські макарони”), ПАТ „Сімферопольська макаронна фабрика” (ТМ „Макарові справи”) – 10% ринку і ПрАТ „Донецька макаронна фабрика” (ТМ „Козачок») – 9% ринку [10]. Але за останні роки ПАТ „Сімферопольська макаронна фабрика” і ПрАТ „Донецька макаронна фабрика” припинили конкурувати на українському ринку макаронних виробів, у зв’язку з чим відбувся перерозподіл ринку (рис.). На користь українських виробників грає той факт, що в Україні скоротився попит на російську продукцію.

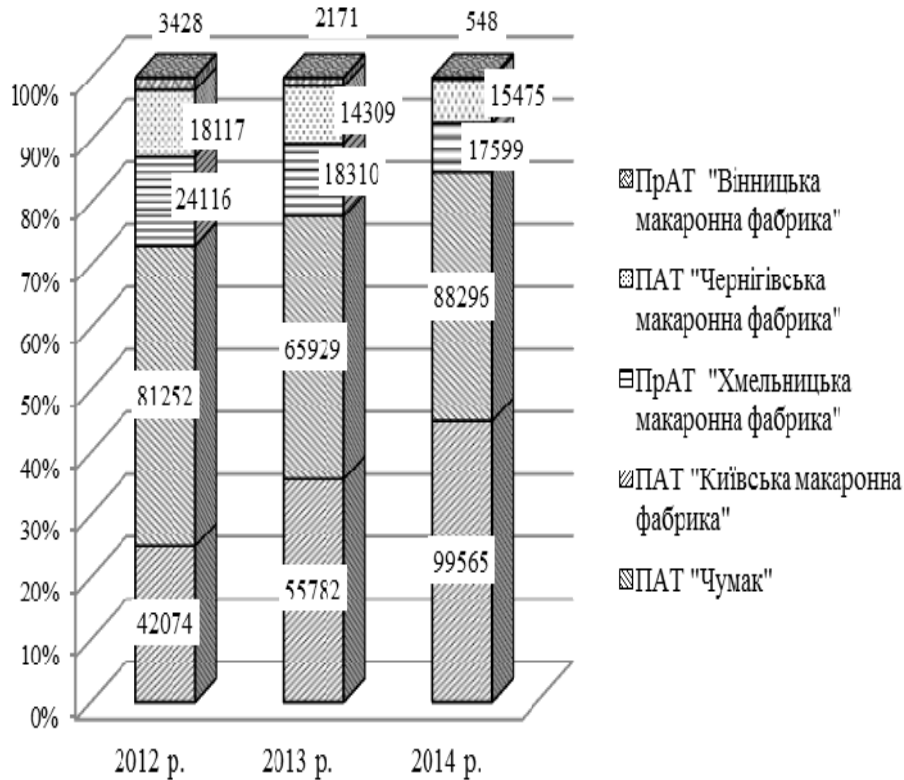

Рис. Динаміка обсягів виробництва найбільших українських макаронних компаній, тис. грн.

Джерело: побудовано авторами за даними [11]

Розроблена доктором економічних наук, професором Матвійчуком А.В. багаторівнева нейронечітка модель забезпечує можливість прийняття рішень відповідно до умов функціонування ринку та особливостей досліджуваної компанії. У напрямі адаптації її для підприємств харчової промисловості, що продукують борошномельно-круп'яні вироби, запропоновані автором комплексні показники фінансового стану підприємства X_2 , ефективності збуту і просування товарів X_3 , ефективності виробництва X_4 , конкурентного потенціалу підприємства X_5 , соціальної ефективності X_7 та іміджу підприємства X_8 у повній мірі враховують специфіку ринку. А групи показників оцінки рівня конкурентоспроможності продукції X_1 та екологічності виробництва X_6 потребують коригування.

Так, серед X_1 ряд показників мають часткове відношення до відповідних груп продукції. Наприклад, не всі показники надійності X_{11} , зокрема, безвідмовність, ремонтпридатність, довговічність виробу [12], властиві продуктам харчування, у той час як збережуваність – важлива характеристика. Показники довговічності X_{12} та ергономічності X_{13} (відображають зручність і безпеку експлуатації виробів) також не відносяться до характеристик харчових продуктів [13, с. 98]. На нашу думку, вони мають бути замінені фізико-хімічними показниками, мікробіологічними [14],

естетичними показниками та доповнені показниками взаємозамінності. Показник відповідності вимогам норм і стандартів на певному ринку X_{14} у даній групі потрібно залишити. Показник ціни споживання X_{15} коректно замінити показником сортності, що може бути визначений з урахуванням цін на продукцію в залежності від обсягів її продажу.

Групу X_6 важливу, зокрема, для реалізації програми Європейського Союзу „Європейська стратегія здоров'я – 2020” [15], вважаємо за потрібне доповнити показниками наявності шкідливих домішок (X_{64}), які при постійному споживанні викликають низку хронічних захворювань.

Багаторівнева система аналізу конкурентоспроможності підприємства на базі синтезу методів нечіткої логіки та нейронних мереж надає можливість підвищувати якість інформаційного забезпечення системи управління, забезпечуватиме прийняття рішень на користь найвигідніших для функціонування суб'єктів господарювання з позицій безпеки, безперервності, якості та доступності, привабливих за екологічними наслідками. Підвищення рівня конкурентоспроможності сприятиме залученню коштів на розробку нових технологій, інтенсифікації інноваційної діяльності підприємства тощо, а активізація інноваційної діяльності є важливою передумовою ефективного розвитку підприємства, оскільки визначає технологічний та виробничий відрив від конкурентів. Упровадження нових наукових досягнень та передових технологій надає можливість збільшити обсяги виробництва продукції, покращити її якість, зменшити собівартість. Усе це разом з маркетинговими та управлінськими характеристиками підприємства визначає його конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1. *Стратегія* сталого розвитку „Україна – 2020” : Указ Президента України №5/2015 від 12.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. *Угода* про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>
3. *Saaty T. L.* Multicriteria Decision Making : The Analytical Hierarchy Process. – N.Y. : McGraw-Hill, 1990. – 287 р.
4. *Оберемчук В. Ф.* Стратегія підприємства / *Оберемчук В. Ф.* – К. : МАУП, 2000. – 128 с.
5. *Матвійчук А. В.* Багаторівнева система оцінки конкурентоспроможності підприємств / *Матвійчук А. В.* // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Економічна серія. – 2004. – Вип. 82. – С. 117-125.
6. *Матвійчук В. А.* Аналіз конкурентоспроможності підприємств із використанням нечітких описів / *Матвійчук В. А., Матвійчук А. В., Пентюк І. К.* // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону : фінансова політика та інвестиції. – Луцьк, 2004. – Вип. X. – № 1-2. – С. 275-282.
7. *Матвійчук А. В.* Штучний інтелект в економіці : нейронні мережі, нечітка логіка : монографія / *А. В. Матвійчук.* – К. : КНЕУ, 2011. – 439 с.
8. *Чухлеб І.* Обзор украинского рынка макарон / *Чухлеб И.* // *Експерт-Украина.* – 2013. – № 6 (379). – С. 34-38.
9. *Украина* : рынок макарон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrprod.dp.ua/2013/03/08/ukraina-rynok-makaron-2011-2012-gody.html>
10. *Стратегічний* аналіз та перспективи розвитку галузі макаронного виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slideshare.net/alinalavo/ss-36284524>
11. *Інформаційна* система SMIDA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua>

12. *Якість* продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
13. *Комплексная система управления качеством продукции* : сборник нормативно-методических материалов . – М. : Изд-во стандартов, 1979. – 119 с.
14. *Институту* продовольчих ресурсів НААН. Визначення показників якості харчової продукції та сільськогосподарської сировини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iprkyiv.com/?p=1749>
15. *Про затвердження* Загальнодержавної програми „Здоров'я – 2020 : український вимір” : Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20120316_1.html

Яцун В.М., студентка гр. ОА-112
Науковий керівник – Іванова Л.Б., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА «ТОВ АгроКІМ»

В умовах ринкової економіки одним із важливих питань є управління підприємством з позиції економічної безпеки. За допомогою аналізу економічної безпеки підприємства можна виявити його проблемні ділянки та попередити можливі загрози для бізнесу, що можуть виникнути у майбутньому.

Одною з найголовніших складових економічної безпеки підприємства, установи, організації вважається кадрова безпека. Співробітники впливають на всі аспекти життєдіяльності фірми, вони невід'ємно пов'язані з її ефективною діяльністю. Саме тому все більшої актуальності набувають питання щодо забезпечення кадрової безпеки підприємства, що й потребує поглибленого вивчення та вдосконалення [1].

Вагомий внесок у вивчення проблем теорії та практики кадрової безпеки зробили вчені А. Кібанов, Н. Мехеда, Н. Маренич, Г. Назарова, Н. Подлужна, М. Петров, Г. Чумарін, І. Швець, Н. Швець та інші. Разом з тим, існують різні підходи щодо визначення та розуміння сутності поняття «кадрова безпека» [4].

Кадрова безпека – це процес запобігання негативних впливів на економічну безпеку підприємства за рахунок ризиків і загроз, пов'язаних з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами. [2].

Вона є синтетичною категорією: теорії управління персоналом, економіки праці, соціології, політології, економічної теорії, тощо. Її можна досліджувати як комбінацію таких складових частин як безпека життєдіяльності, соціально-мотиваційна, професійна та антиконфліктна безпека.

Зрозуміло, що усі ці складові діють не окремо одна від одної, вони пов'язані між собою різноманітними і часто завуальованими зв'язками та впливами.

Розглянемо стан кадрової безпеки на прикладі ТОВ «АгроКІМ». Це сільськогосподарське підприємство, один із кластерів ІМК, який був створений у 2013 році та займається:

- виробництвом сільськогосподарських культур: кукурудза, пшениця, соняшник, соя;
- зберіганням та переробкою культур, наданням послуг по зберіганню зерна в елеваторах стороннім організаціям;
- виробництвом молока.

Основними суб'єктами кадрової безпеки на ТОВ «АгроКІМ» є служба управління персоналом і служба безпеки, які займаються:

- прогнозуванням та визначенням поточної і перспективної потреби в кадрах і джерел її задоволення, уточненням потреб у підготовці спеціалістів за прямими зв'язками з навчальними закладами; розробкою і реалізацією заходів формування трудового колективу;

- плануванням та регулюванням професійного й кваліфікаційного розвитку персоналу, процесів його звільнення та переміщення;

- організаційно-методичним забезпеченням професійного, економічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів, плануванням цієї роботи з врахуванням потреб виробництва, направленням працівників у різні навчальні заклади та передові підприємства, на стажування;

- організацією роботи з професійної орієнтації молоді, адаптацією молодих спеціалістів, вивченням причин плинності кадрів, динаміки змін у трудовому колективі, розробкою заходів стабілізації та удосконалення соціальної і демографічної структури персоналу [3].

Для того щоб не обмежувати керівництво підприємства в різноманітності інформації доцільно ввести різноманітні показники, які б детально охарактеризували соціальний напрямок стану кадрової частини.

Наприклад, вважаю за важливе звернути увагу на наступне. ТОВ «АгроКІМ» є спортзал де працівники можуть тренуватися та покращувати фізичний стан, тому доцільно буде впровадити коефіцієнт відвідування спортзалу ($K_{від}$), за допомогою якого керівник зможе побачити чи доцільно було вкладення коштів в цей напрямок:

$$K_{від} = \frac{\sum_{i=1}^n B}{O} \quad (1)$$

де $\sum_{i=1}^n B$ – сукупна величина працівників, що відвідують спортзал.

Так як у Центральному офісі більшу частку займає робота за комп'ютерами то відволікання за тренажерами буде корисним для працівників, та підвищувати їх розумову працездатність.

Різноробочим з елеватора надають спецодяг для виконання своєї роботи, тому можна ввести коефіцієнт використання спецодягу ($K_{всо}$):

$$K_{\text{всo}} = \frac{\sum_{i=1}^n \text{CO}}{O} \quad (2)$$

де $\sum_{i=1}^n \text{CO}$ – спецодяг, який прибув на замовлення.

Цей коефіцієнт дасть змогу нам оцінити кількість виданого одягу для працівників, та вжити заходи якщо цього одягу не вистачає, адже працівники на полі працюють не завжди в сприятливі погодні умови, тому спецодяг їм конче необхідний.

Не менш важливим є показник щодо психологічної безпеки, адже, як і на будь – якому підприємстві є конфлікти та стресові ситуації. Запровадження тренінгів зможе поліпшити моральний стан працівників та їхні стосунки в колективі. Тому введемо показник — коефіцієнт загальної кількості тренінгів за рік (K^m):

$$\frac{\sum_{i=1}^n T}{2\text{міс(півр.,міс.)}} \quad (3)$$

де $\sum_{i=1}^n T$ – загальна кількість тренінгів.

Це дасть змогу оцінити загальну кількість тренінгів за місяць, півріччя, рік. При отриманні результату можна буде оцінити чи ці тренінги зовсім не ефективні, а можливо їх потрібно збільшити, або ж навпаки зменшити.

Ведення показника кар'єрного зростання дасть нам змогу побачити яка частка працівників здобула вищу посаду за період роботи на підприємстві та розраховувався б співвідношенням кількості працівників, які отримали вищу посаду до загальної чисельності. Це дає змогу оцінити продуктивність та наполегливість працівників протягом їх роботи. Адже завжди ціняться ті працівники які реалізують та вдосконалюють себе з кожним днем.

Але ж запровадивши в дію ці показники ніхто не застрахований від звільнення працівників, і тут не завжди буде впливати такий фактор як: тренінги, тренування, видача спецодягу, тощо. Тому, метою зменшення кількості плинності кадрів та залучення працівників до своєї організації керівництво підприємства вже вживає такі заходи:

- залучення нової техніки для роботи на полях;
- часткова автоматизація ручної праці на елеваторах;
- щомісячна виплата премій та винагород працівникам, які якісно виконують роботу;
- створення спортивного майданчику для працівників підприємства;
- виділено кімнату для спортзалу, та оснащено тренажерами.

Впровадження цих показників та заходів на даний час є актуальним, тому що саме їх не вистачає інколи для ефективного аналізу стану підприємства та зменшення звільнень. Звичайно для зручності показники краще вбудувати в систему 1С, але можна і розробити формули в Microsoft Excel, попередньо вносячи необхідні дані, та оновлювати їх при змінах. Це дасть змогу зекономити час на постійні розрахунки (система це буде робити самостійно) та доцільно оцінювати стан підприємства і в майбутньому його тільки покращувати.

Таким чином, кадрова безпека як один з домінуючих елементів системи економічної безпеки підприємства побудована на трудових та етичних відносинах інтелектуального потенціалу, які забезпечують стабільну і прибуткову роботу підприємства, запобігаючи як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам, що сприяє розвитку людського та соціального потенціалу, підвищення рівня її якості життя населення, що притаманні цивілізованому суспільству.

Список використаних джерел:

1. Бурда І. Я. Кадрова безпека у системі економічної безпеки підприємств видавничо-поліграфічної галузі: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: Луганськ, 2014. — 21с.
 2. Досвід розвинених країн з питань забезпечення кадрової безпеки підприємств України [Електронний ресурс] / Г. А. Смоквіна, Х. А. Осипчук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. — 2014. — № 5 (15). — С. 53-58. — Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n5.html>.
 3. ІМК офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imcagro.com.ua/ua/>.
 4. Чигрина С. В. Кадрова безпека підприємства як одна з найголовніших складових економічної безпеки / С. В. Чигрина // Управління розвитком. - 2014. - № 1. - С. 151-153. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_1_64.
-

Tchilaia N., Doctoral student,
Economics and Business Faculty
Scientific advisors - **Manvelidze R.**, Doctor of economics, Full Professor
Gechbaia B., Associate Professor
Batumi Shota Rustaveli State University
(Batumi, Georgia)

IMPORTANCE OF INFORMATION FLOW IN SUPPLY CHAIN AND INNOVATIVE SOLUTIONS

As global industries become increasingly connected, the need for a healthy and sustainable supply chain has become increasingly relevant. The more the firm is engaged in international trade, the more it needs to maintain a balance between cost, simplicity and control. This balance cannot be kept without proper information systems put in place. Information flow and accuracy were often overlooked because they were not viewed as being critical to customers. In addition, information transfer rates were limited to manual processes. However, in modern times and the realities of the market economy, information is considered as the one of the most important factors in the proper management and operation of the company. It is a phenomenon without which, the successful functioning of the company is not possible.

In the era of today, information sharing can radically improve the way global companies and their partners do business, especially in the wake of massive globalization and outsourcing, which has and will continue to have a profound effect on supply chain operations. By exchanging information such as inventory levels, forecasting data, and sales trends, companies can reduce cycle times, fulfill orders more quickly, cut out millions of dollars in excess inventory, and improve forecast accuracy and customer service.

At a glance information can be considered as an “element” of logistical system, but it is important to emphasize that this element is transformed into complex information systems that links logistics activities into an integrated process [3, p.124]. For example, in development chain process information sharing can happen in the product design stages and product life cycle management activities with both internal and external partners. In the customer chain processes information sharing can help in formulating customer experience strategies, increase customer service effectiveness and operations, while in the supply chain information sharing should be applied to all the core domains of logistics activities, starting from receiving the order, to acquiring the raw material, to producing and shipping the finished good to the destination point. As:

- Customers tend to perceive information regarding order status, product availability, delivery tracking and invoices as necessary dimensions of day-to-day business operations. Customers demand real-time information;
- With the goal of managing total supply chain assets, managers realize that information can be used to reduce inventory and human resource requirements;
- Information increases flexibility with regard to how, when and where resources may be utilized to achieve comparative advantage;
- Enhanced information transfer and exchange utilizing the Internet is facilitating collaboration and redefining supply chain relationships.

Performance of the supply chain information system (SCIS) depends on four levels of functionality: transaction systems; management control; decision analysis and strategic planning [2, p.9]. Timely and accurate provision of information is important at each level. For example, transaction systems initiate and record individual logistics activities and their outcomes. Management control focuses on performance measurement and reporting. Performance measurement is necessary to provide feedback regarding supply chain performance and resource utilization. Decision analysis focus on software tools to assist managers in identifying, evaluating and comparing strategic and tactical alternatives to improve performance. Strategic planning organizes and synthesizes transaction data into a relational database that assists in strategy formation and evaluation.

Information flow in the supply chain meets operational needs of supervisors, as detailed current day-to-date information is communicated mainly with middle managers and workers and the aim is to keep operations running smoothly. Besides, it is a multiple level process. As more people are involved in the chain, the more complex the information flow is. Customer and various departments of the supplier are in the information loop.

Considering that there are no distributors, retailers engaged the supply chain system, information flow, from issuing the order from the customer to delivering the goods, can be portrayed in the following way:

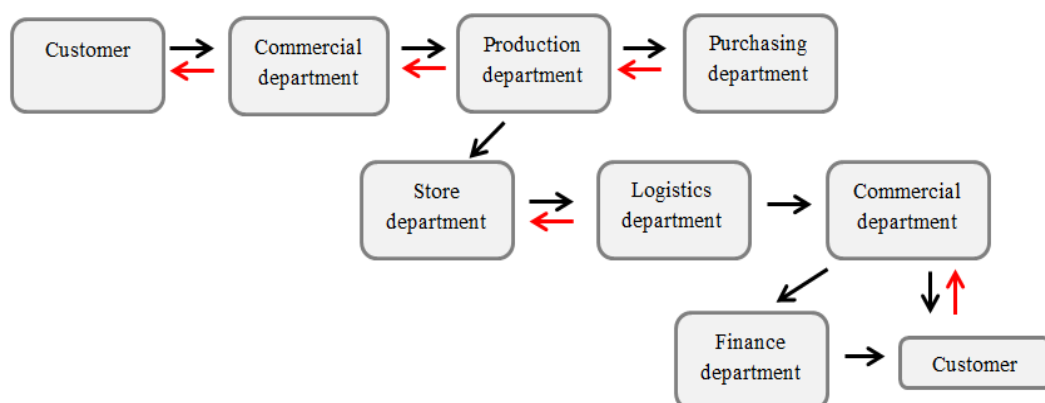

Diagram1. Supply chain information flow within the firm

As presented on the diagram above, information flow in the supply chain the data flow together with material stream and appears to implement entrepreneurial link which connects supply, production and sale. It can be as one-way as well the two-way communication and it is a complex process. As soon as the customer issues an order, the commercial/sales department enters the order into the programme and reports to the production department. The production department communicates the approximate date of the order fabrication to the commercial/sales department, after which the commercial department sends the order confirmation to the customer indicating the estimated shipment date. If the production department disposes enough raw material it starts the production immediately, if not informs the purchasing department that supplies with all the necessary resources. As soon as the goods are produced, it is assigned to the order and the production department reports to the store department. The store department selects the order, prepares it for the shipment and informs the logistics department about the readiness of the shipment. The logistics department prepares all necessary transportation documents, selects the transport and sets the date of shipment. At the same time it informs the shipment date to the store department and to the commercial/sales department. The commercial department communicates with the finance department for issuance the invoice and reports the order status to the customer. After receiving the goods, the customer in its turn provides the feedback regarding the order to the commercial/sales department.

Based on the abovementioned analysis, information flow in the supply chain can be called as a circular flow as well, as a customer is a starter and receiver of the information.

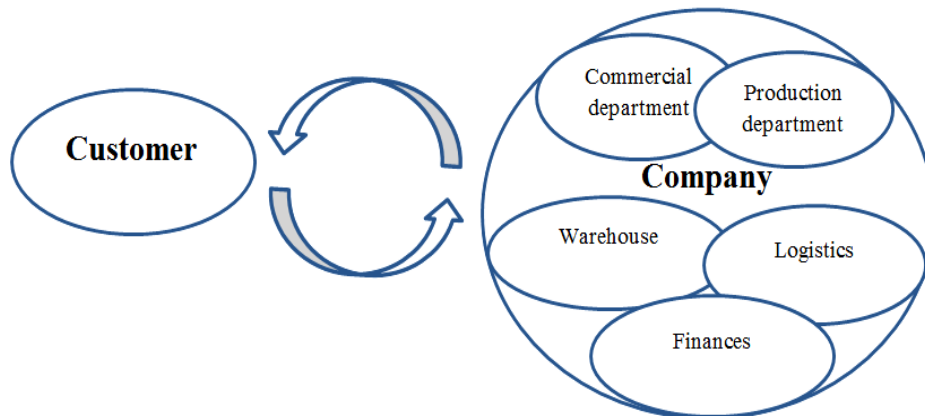

Diagram2. Circular presentation of supply chain information flow

It is worth to mention that, throughout the information flow process, the firm and the customer expect real-time, quality and precise information regarding the order status. In typical small and medium size companies where they have more challenges, majority of the companies still use manual purchase orders, excel sheets to manage the inventory, track the shipment details and etc. Some of the modern supply chain information technologies can be applied by the business in order to

bring efficiency and transparency. Along with the efficiency and transparency, modern information technologies are useful to identify operational exception, comprehensive supply chain information system initiates, monitors, assists in decision making, and reports on activities required for completion of supply chain operations and planning, at the same time it enables to avoid future inventory shortages based on forecast requirements and planned inventory. Today, the most applicable supply chain information support technologies are:

- **Enterprise Resource Planning (ERP)** – this is the backbone of most firms' logistics information system that can be established in production and planning department. It facilitates integrated operations and reporting to initiate, monitor, and track critical activities such as order fulfillment and replenishment. The ERP application enables the company to meet the schedule, optimize the inventory, decrease the inventory holding costs, etc. The resulting higher quality, reduced time-to-market, shortened lead times, higher productivity and lowered costs can help improve customer service and increase sales and market share as well as margins.

- **Warehouse Management System (WMS)** – it is the advanced technology and operating processes that optimize all warehousing functions. These functions typically begin with receipts from suppliers and end with shipments to customers, and include all inventory movements and information flows in between. Some of the benefits of the WMS system are optimized material flow, reduced lead times, increased inventory turnover, optimized warehouse space, decreased inventory holding costs, etc.

- **Transportation Management Systems (TMS)** – the system can be established by road haulage companies or the big manufacturing companies owning their own transport. However, only 20-30 % of even large companies have implemented TMS solution. The TMS enables the businesses to schedule the pick-up/delivery services efficiently and thus reduce costs at least by 8%, increase load consolidation, optimize time, lower administrative costs etc.

- **Customer Relationship Management (CRM)** – the application is designed to facilitate information sharing between customers, sales forces and operations management. The CRM system helps to eliminate inefficient practices through identifying performance hotspots quickly and react rapidly to the customer feedbacks through tracking customer purchase patterns and preferences, improving customer service and meeting changing needs.

- **Radio Frequency Identification (RFID), Electronic Data Interchange (EDI)** – these are one of the few transparency technologies on model production/distribution systems. They can be used to streamline the management of multi-stage supply chains. EDI and RFID will yield further benefits, including improved inventory replenishment rates, reduced processing delays, streamlined collaboration, and reduced inventory shrinkage and many others.

To summarize tighter production schedules, stricter regulations and ever-demanding customers drive the need to operate with greater speed and flexibility. Globalization provides incentives to the companies to integrate diverse information and supply chain logistics systems. Today, the manufacturers have increased control

over deliveries, with near real-time visibility and the ability to collaborate and share information with business partners. Accessed through dedicated software, shipping managers gain a precise location of their shipment. This adds an extra layer of efficiency and competitiveness to the supply chain. All this allows manufacturers to have more control over their products, and monitor products more closely, help to ensure that they arrive at their destination on time, and in good condition.

In the long term timely exchange of information will not only improve supply chain responsiveness, but will also enhance cash flow and profitability to every link in the supply chain and ultimately contribute to consumer satisfaction.

Literature:

1. Botsvadze L. Logistics management and modeling. - Tbilisi, Georgia, 2010. - P. 72-74
2. Bowersox D. Supply Chain Logistics Management. - London, UK, 2012. – P.8-10
3. Veshapadze S. Logistics. – Tbilisi, Georgia, 2012. – P. 121- 139
4. Grabara J. The role of information systems in transport logistics, - International Journal for Education and Research, vol. 2 NO 2. – Poland, 2014

Апенько Г.В., студентки гр. ЕКК-141
Науковий керівник - Міщенко М.В., к.т.н, доцент
Чернігівський національний технологічний університет

МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Актуальність. Одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Постановка проблеми. Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства: діяльність всесвітньо відомої школи кібернетики; формування на початку 90-х років минулого століття концепції та програми інформатизації; створення різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій (далі-ІКТ) і загальнодержавних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення.

За цей час сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято ряд нормативно-правових актів, які, зокрема, регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації.

Ці та інші передумови дають підстави вважати, що вітчизняний ринок ІКТ перебуває у стані активного становлення та за певних умов може стати фундаментом розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Разом з тим ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України, оскільки:

- відсутня координація зусиль державного і приватного секторів економіки з метою ефективного використання наявних ресурсів;
- ефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, спрямованих на інформатизацію, впровадження ІКТ у соціально-економічну сферу, зокрема в сільське господарство, є низькою;
- наявне відставання у впровадженні технологій електронного бізнесу, електронних бірж та аукціонів, електронних депозитаріїв, використанні безготівкових розрахунків за товари і послуги тощо;
- рівень інформатизації окремих галузей економіки, деяких регіонів держави є низьким;
- розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери недостатній;
- створення інфраструктури для надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет відбувається повільно;
- рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення є недостатнім, впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних ІКТ - повільним;
- рівень інформаційної представленості України в Інтернет-просторі є низьким, а присутність україномовних інформаційних ресурсів - недостатньою;
- рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних засобів та впровадження ІКТ є недостатнім, що не забезпечує всіх потреб економіки і суспільного життя;
- спостерігаються нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення «інформаційної нерівності» між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення;
- не вирішуються у повному обсязі питання захисту авторських прав на комп'ютерні програми, відсутні системні державні рішення, спрямовані на створення національних інноваційних структур (центрів, технополісів і технопарків) з розробки конкурентоспроможного програмного забезпечення.

Виклад результатів дослідження. Водночас склалися такі передумови, які вимагають прискореного розвитку інформаційного суспільства в Україні. Насамперед це пов'язано із соціально-економічною нерівністю, яка виникає між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, внаслідок суттєвої різниці в темпах зростання обсягів та номенклатури товарів і послуг, які виробляються та надаються за допомогою ІКТ. Така нерівність негативно впливає на конкурентоспроможність країн і життєвий рівень людей.

Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх ІКТ в усі сфери суспільного життя і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначається одним з пріоритетних напрямів державної політики.

Основні стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні:

- прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку України і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості;
- розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція із світовою інфраструктурою;
- державна підтримка нових «електронних» секторів економіки (торгівлі, надання фінансових і банківських послуг, тощо);
- створення загальнодержавних інформаційних систем, насамперед у сферах охорони здоров'я, освіти, науки, культури, охорони довкілля;
- збереження культурної спадщини України шляхом її електронного документування;
- державна підтримка використання новітніх ІКТ засобами масової інформації;
- використання ІКТ для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами;
- досягнення ефективної участі всіх регіонів у процесах становлення інформаційного суспільства шляхом децентралізації та підтримки регіональних і місцевих ініціатив;
- захист інформаційних прав громадян, насамперед щодо доступності інформації, захисту інформації про особу, підтримки демократичних інститутів та мінімізації ризику «інформаційної нерівності»;
- вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин;
- покращення стану інформаційної безпеки в умовах використання новітніх ІКТ.

Досягнення зазначених цілей дасть змогу:

- підвищити національну конкурентоспроможність за рахунок розвитку людського потенціалу, насамперед у високоінтелектуальних сферах праці, а також розширити експортний потенціал інформаційно-комунікаційної технологічної індустрії України;
- поліпшити життєвий рівень населення завдяки економічному зростанню, забезпеченню прав і свобод людини, наданню рівного якісного доступу до інформації, освіти, послуг закладів охорони здоров'я та адміністративних послуг органів державної влади та органів місцевого самоврядування, створенню нових робочих місць і розширенню можливостей щодо

працевлаштування населення, забезпеченню соціального захисту вразливих верств населення, зокрема людей, що потребують соціальної допомоги та реабілітації

- сприяти становленню відкритого демократичного суспільства, яке гарантуватиме дотримання конституційних прав громадян щодо участі у суспільному житті, прийнятті відповідних рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Висновки. Напрями еволюції використання інформаційних технологій та інформаційних систем в Україні співпадають із загальносвітовими тенденціями. Пріоритети все частіше зміщуються від побудови інформаційної інфраструктури ІС до бізнес-систем високого рівня. Сьогодні в Україні спостерігається зростаючий інтерес підприємств, банків, установ до CRM-рішень, технологій Business Intelligence, систем класу Workflow, мережних технологій. Сучасний стан ІТ можна визначити як "мережну революцію". Об'єднання можливостей Інтернет з функціональністю бізнес-додатків для групової роботи докорінним способом змінюють методи спільної роботи не тільки фахівців підприємства, але і різних підприємств. На основі web-технологій реалізуються нові ефективні моделі бізнесу і бізнес-спілкування.

Список використаних джерел:

1. Інформаційні системи і технології в економіці / за ред. д.е.н. В. С. Пономаренка. – К. : "Видавничий центр Академія", 2002. –542с.
2. Інформаційні системи в економіці : навчальний посібник / Пономаренко В. С., Золотарьова І. О., Бутова Р. К. та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 176 с.

Возна Т.С., студентка гр. ЕКК - 131

Науковий керівник – Злобіна О.В., ст. викладач

Чернігівський національний технологічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Доповнена реальність як перспективна і багатообіцяюча технологія, що поєднує в реальному часі об'єкти реального та віртуального світів, в умовах недосконалого людського суспільства здатна перетворитися в зону підвищеного ризику, наповненою новими несподіваними відчуттями.

Термін «доповнена реальність» (augmented reality, AR) відносять до всіх проектів, спрямованих на доповнення реальності будь-якими віртуальними елементами. Доповнена реальність - складова частина змішаної реальності (mixed reality), в яку також входить «доповнена віртуальність» (коли реальні об'єкти інтегруються у віртуальне середовище) [4].

Від успішних проектів в області доповненої реальності варто чекати революційних змін у використанні цифрових технологій. Технологія доповненої реальності може змінити доступ людей до інформації та зробити його більш прикладним і зручним.

Доповнена реальність застосовується в наступних галузях:

- реклама;
- мобільні технології;
- оборона, військова промисловість;
- освіта;
- медицина;
- поліграфія.

Застосування технології доповненої реальності розпочалось з реклами. На сьогоднішній день 80% даної технології використовується в цілях реклами. Компанія ІКЕА розробила цікаву технологію доповненої реальності, яку можна використовувати для того щоб подивитися як буде вписуватися меблі, наприклад, стіл в інтер'єрі квартири. Все це можна виконати не виходячи з дому [1].

В мобільних технологія виділяють два типи пристроїв доповненої реальності: смартфони з камерою і спеціальним програмним забезпеченням, а також окуляри доповненої реальності.

Важливою ознакою смартфонів, як пристроїв доповненої реальності, є їх широке поширення. У свою чергу, окуляри віртуальної реальності вже також існують, але даний ринок знаходиться в очікуванні пристроїв і поки не націлений на широку аудиторію.

Оборонна, військова промисловість - це перший великий практичний напрямок. У сучасних бойових літаках часто використовується індикація на лобовому склі або на шоломі пілота. Вона дозволяє пілоту отримувати найбільш важливу інформацію під час польоту, не відволікаючись від панелі управління. Це дозволяє заощадити час в моменти маневреного повітряного бою. Багато подібних системи дозволяють здійснювати ціленаправлений поворот голови або руху очних яблук.

Наступний напрямок - це освіта. В Новій Зеландії, Австралії, Японії, Кореї технології доповненої реальності для навчання розвиваються дуже швидкими темпами, набагато швидше ніж в Європі. В освіті доповнена реальність зараз дуже популярна - альбоми, енциклопедії оснащуються спеціальними маркерами, тобто дітям цікавіше вчитися. І все це - некомерційні проекти, держава сама зацікавлена в більш якійсь освіті [5].

Однією зі сфер, де доповнена реальність може знайти активне застосування є медицина. Одна із програм - PalpSim є віртуальним середовищем для навчання лікарів пальпації стегнової артерії і введення в неї голки - перші кроки у багатьох радіологічних процедурах. Програма дозволяє студенту «доторкнутися» до віртуального пацієнта власними руками, для чого використовується складна система сенсорного зворотного зв'язку на базі гідравлічного механізму. Середовище передбачає наявність віртуального зображення, також при цьому відчувається пульс «пацієнта». Для кращої візуалізації при проникненні голки в «артерію» - з неї тече «кров». Складна система моторів і штативів прихована за допомогою кольорової репроекції [3].

Доповнена реальність активно використовується в друкованій продукції у країнах заходу завдяки поширенню так званих браузерів доповненої реальності - зокрема, Wikitude, Layar, blippAR та інших. У газети, буклети, проспекти,

журнали і навіть географічні карти вміщують зображення, службові мітки для подальшої візуалізації цифрових об'єктів. У ролі додаткової інформації може виступати текст, зображення, відео, звук або тривимірні об'єкти, статичні або анімовані - будь-які цифрові дані. За допомогою спеціальних програм-браузерів, встановлених на планшети і смартфони, користувачі сканують мітки, отримуючи доступ до додаткового контенту [5].

В Україні також розробляються програми на основі технологій доповненої реальності. Однією із таких програм є месенджер Snapchat. Програма дозволяє в режимі реального часу міняти зовнішність людини. Наприклад, під час відеочату збільшити очі, зменшити обличчя або ніс, додати анімацію у вигляді веселки з рота.

Оскільки для передачі відео потрібна хороша швидкість мобільного Інтернету, з появою 3G в Україні користувачі iPhone можуть не відмовляти собі в цьому задоволенні .

Українські компанії намагаються застосовувати технології доповненої реальності в маркетингу. Наприклад, компанія Roshen встановлює інтерактивні вітрини в магазинах: перехожі можуть бачити себе на екрані, але у них над головами з'являються "хмари" з написами, що закликають купити продукцію.

Яскравим прикладом є віртуальні примірочні. Нещодавно компанія «МТС Україна» в рамках нового промо-тарифу встановила таку примірочальну на Ukrainian Fashion Week, у якій відвідувачі могли «міряти» одяг одним рухом руки, просто стоячи перед екраном. Також спільно з ресурсом «Цікавий Київ» і сервісом Historypin вона запустила проект «Доповнена реальність», який охопив історичні частини Києва, Львова та Харкова. За допомогою програми для смартфонів можна було подивитися, як виглядало те чи інше будівництво в минулому, досить було просто навести на нього камеру [1].

По суті і не дивлячись на назву, ці технології можуть як доповнювати навколишній світ об'єктами світу віртуального, так і усувати з нього об'єкти. Можливості AR обмежуються лише можливостями відповідних пристроїв і програм. Проте сьогодні всі або майже всі рішення на основі доповненої реальності виконують виключно наведену в назві функцію. Доповнена реальність - це неминучий напрямок прогресу сучасної науки. Технологія доповненої реальності, враховуючи швидкість сучасного прогресу, в недалекому майбутньому стане звичною функцією споживача і буде використовуватись в усіх сферах людської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Виртуальные элементы дополнят жизнь украинцев. -[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.rbc.ua/rus/analytics/virtualnye-elementy-dopolnyat-zhizn-ukraintsev-1446796207.html>
2. Дополнительная реальность – Мир 3D. -[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.mir3d.ru/person/19441/>
3. Дополнительная реальность в медицине. -[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://arnext.ru/articles/dopolnennaya-realnost-v-meditsine-4421>
4. Дополнительная реальность. -[Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/wiki/Дополненная_реальность
5. Дополнительная реальность. -[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://rustoria.ru/post/dopolnennaya-realnost/>

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В наш час інформація відіграє важливу роль у житті людства. «Хто володіє інформацією, той править світом» - так сказав відомий політичний та державний діяч Великобританії Уінстон Черчілль. Цінність інформації визначається не лише обсягами праці, витраченої на її створення, а й кількістю прибутку, який можна отримати від її реалізації. Саме тому дуже гостро постає питання інформаційної безпеки. З кожним днем технології обробки інформації удосконалюються, а разом з цим підвищуються вимоги до практичних методів забезпечення безпеки. Особливо, захист інформації є актуальним для підприємств.

До основних цілей системи захисту інформації підприємства належать:

- захист конституційних прав громадян, збереження особистої таємниці та конфіденційності персональних даних, які наявні в інформаційній системі;
- збереження конфіденційності документованої інформації;
- запобігання витоку та підробці інформації, загрозам безпеки особи, яка працює на даному підприємстві;
- запобігання різним формам незаконного втручання в інформаційні ресурси та системи;
- забезпечення прав суб'єктів в інформаційних процесах і при розробці, виробництві та застосуванні інформаційних систем [1].

В теорії термін «безпека» використовується в розумінні мінімізації вразливості активів і ресурсів.

Актив – це те, що має певне значення (вартість), вразливість – це певна слабкість, яка може бути використана, щоб порушити систему або інформацію, що є в системі.

Інтернет-енциклопедія «Вікіпедія» дає визначення «безпеці інформаційних систем» як захищеності системи від випадкового або навмисного втручання в нормальний процес її функціонування, від спроб розкрадання інформації, модифікації або руйнування її компонентів. А «загрозу безпеці інформації» як потенційне порушення системи, тобто подія або дія, яка може призвести до спотворення, несанкціонованого використання або руйнування інформаційних ресурсів системи, а також програмних і апаратних засобів.

До причин втрат та пошкоджень інформації належать:

- зараження комп'ютерними вірусами;
- перехоплення листів через електронну пошту;
- зчитування інформації радіовипромінюванням монітора;
- перехоплення факс-модемних передач [2].

На сьогоднішній день нікого не здивує існуванням комп'ютерних вірусів. Це одна з найчастіших причин пошкодження та втрати інформації. Для їх розповсюдження використовують «проломи» в системах захисту серверів.

Якщо звернутися до історії, то можна побачити, що одним з перших був створений вірус, який розповсюджувався по глобальній мережі, був створений в 1988 році. У перебігу декількох годин 2 листопада 1988 року були заражені більше 6000 комп'ютерів. Окрім шкочинних програм, існують віруси, які намагаються жодним чином не видати своєї присутності. Вони збирають інформацію, наприклад, паролі, ведуть контроль за натисненням клавіш користувача, а потім передають знайдену інформацію на задалегідь певну адресу. Ці віруси відносяться до так званих «троянських програм». Основним засобом захисту від вірусів можна вважати використання антивірусних програм. Антивірусні засоби встановлюються як на персональних комп'ютерах, так і на серверах, що дозволяє сканувати весь трафік. Також актуальною є вирішення питання політики безпеки, що включає оновлення використовуваних програм і антивірусних засобів, оскільки антивірусні засоби пасивні і не в змозі гарантувати 100 % захист від невідомих вірусів.

Інформація, що надсилається за допомогою електронної пошти є найменш контрольованою областю в сфері отримання інформації. Саме цим слабким місцем і користуються інсайдери та працівники, які бажають завдати шкоди підприємству. Левова частка конфіденційної або небажаної інформації «витікає» саме через Інтернет, за допомогою повідомлень електронної пошти. Для нейтралізації таких загроз використовують, такі системи, як E-NIGMA, Secure, Altell, якими передбачено дотримання методів розмежування прав доступу до повідомлень. Саме за допомогою цих програм можна дотримуватися інформаційної безпеки підприємства. Контроль за якістю роботи співробітників є досить важливим процесом в організації роботи цілого підприємства. Однією з складових цього контролю є моніторинг листування співробітників. Використовуючи одну з програм вказаних вище, можна легко відстежувати листування кожного із співробітників, не вмонтовуючи собі їх ящики, оскільки вона перехоплює всю пошту на рівні протоколу.

Перехоплення зображення монітора достатньо поширений спосіб розкрадання інформації. Це стає можливим у зв'язку з його випромінюванням, прийом якого можливий до 50 м. Основним захистом можна вважати екранування приміщення, металевий корпус ПЕВМ, а також використання пристроїв тих, що маскують побічне електромагнітне випромінювання, наприклад, генератор радіошуму ГШ-1000, який зашумляє діапазон частот від 0,1 до 1000 МГц [3].

На сьогоднішній день існують пристрої, здатні розкодувати факс-модемну передачу, із запису її на магнітофон, або безпосередньо з телефонної лінії. Заборонити це не можливо, оскільки підключитися до телефонної лінії можна на будь-якій ділянці проходження телефонного з'єднання. Єдиним захистом від цього є лише особиста добропорядність працівників підприємства, які не будуть передавати за допомогою подібного устаткування відомостей не бажаних для розголошення.

Забезпечення інформаційної безпеки традиційно розглядається як сукупність чисто оборонних заходів. Існують три складові і, відповідно, три, хоча і взаємозв'язаних, але різних напрямів захисту комп'ютерної інформації - забезпечення конфіденційності інформації, забезпечення цілісності даних,

забезпечення збереження і працездатності даних. За останні декілька років стає все більш очевидним, що традиційні прийоми мережевого захисту ефективні лише в певних межах. Відповідно необхідні нові методи посилення захисту мереж. Одним з перспективних підходів є використання приманок - комп'ютерних ресурсів, що знаходяться під постійним спостереженням, які ми дозволяємо випробовувати на міцність, атакувати і зламувати. Приманки можуть працювати під управлінням будь-якої операційної системи і на будь-якій кількості серверів. Приманки володіють двома додатковими перевагами: масштабованістю і легкістю в обслуговуванні [3].

З липня 2003 р. в Україні введена кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу комп'ютерів і комп'ютерних мереж, а також за поширення комп'ютерних вірусів.

Таким чином, на сьогоднішній день пропонується чимало способів забезпечення безпеки інформації. Але не всі вони є ефективними. Відомо, що лише комплексна система може гарантувати досягнення максимальної ефективності захисту інформації, оскільки системність забезпечує необхідні складові захисту і встановлює між ними логічний і технологічний зв'язок, а комплексність, що вимагає повноти цих складових, всеосяжності захисту, забезпечує її надійність.

Список використаної літератури:

1. Алексенцев А.И. Понятие и назначение комплексной системы защиты информации // Вопросы защиты информации. - 1996. - № 2.
2. Грег Шипли, Наблюдение за наблюдателями//Сети и системы связи - №3. – 2001. – С. 98 - 105.
3. Вразливість та конфіденційність інформації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.securitylab.ru/news/tags/%F3%FF%E7%E2%E8%EC%EE%F1%F2%FC/>

Жабинская А.В., студентка гр. ММС-111
Научный руководитель – Соломаха И.В., к.э.н, доцент
Черниговский национальный технологический университет

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ВЫРАЩИВАНИИ ЦВЕТОЧНОЙ ПРОДУКЦИИ

При выращивании цветочной продукции в закрытом грунте, применение информационных технологий диктуется технологической необходимостью. Это, в первую очередь, управление микроклиматом, а также управление и контроль над оросительными системами. Тепличное производство относится к числу наиболее энергоемких производств. В среднем затраты на обогрев теплиц составляют 40-80% от себестоимости продукции. Автоматизация систем управления микроклиматом в защищенном грунте позволяет экономить 15-25% тепла при росте урожайности, улучшения условий труда персонала и повышении общей культуры производства. Поэтому, учет энергетических ресурсов, мониторинг процессов энергопотребления (электроэнергия, газ, водоснабжение, водоотведение и канализация) в последнее время становится все более актуальным [1].

Информационные технологии и компьютеризация позволяют усовершенствовать и облегчить производственный процесс, а полная или частичная его автоматизация позволяет облегчить труд, связанный с выполнением опасных для жизни трудовых действий. Новые информационные технологии значительно расширяют возможности использования информационных ресурсов в различных отраслях сельского хозяйства.

Информационные технологии – это комплекс взаимосвязанных, научных, технологических, инженерных дисциплин, изучающих методы эффективной организации труда людей, занятых обработкой и хранением информации; вычислительную технику и методы организации и взаимодействия с людьми и производственным оборудованием, их практические приложения, а также связанные со всем этим социальные, экономические и культурные проблемы. В развитых странах мира развитие интенсивного и эффективного сельскохозяйственного производства обеспечивается сегодня как при помощи внедрения новых технологических процессов производства, так и за счет улучшения информационно-технологической базы при управлении этими процессами. Как правило, основным фактором эффективности сельскохозяйственного производства являются современные информационные технологии. Базовыми элементами новых информационных технологий являются компьютерные программы. В этих программах, отображаются в виде математических моделей и методов обработки информации, передовые современные методики производства сельскохозяйственной продукции, а также знания ведущих специалистов и ученых соответствующих областей сельского хозяйства [2].

Для достижения высокой урожайности и качества продукции, в теплицах необходимо создавать оптимальные климатические условия для растений. В понятие режим микроклимата классически включается четыре показателя: это температура воздуха, влажность, количество света и уровень углекислого газа. В связи с тем, что теплицы подвержены внешним климатическим воздействиям, необходимо чтобы постоянно проводились измерения всех климатических параметров, и была организована эффективная обратная связь. Это возможно только благодаря автоматизированным системам управления (АСУ) микроклиматом теплиц. Существуют множество различных АСУ зарубежных производителей таких стран, как Нидерланды (PRIVA, HORTIMAX, SERCOM, Venlo), Израиля (ELDAR-GAL), Германии (KRIWAN, BRNKMANN) и др. В России известна АСУ ФИТО. Для создания требуемых параметров микроклимата в помещении АСУ применяют различные системы вентиляции, кондиционирования воздуха, отопительные устройства и т.д. Такие экономические показатели как прибыль, уровень рентабельности производства позволяют проводить оценку эффективности цветочного бизнеса в условиях рыночной экономики. В максимальном увлечении этих показателей и заключается конечная цель внедрения новых информационных технологий [3].

Система управления микроклиматом теплиц (FC серия) компании НПФ «ФИТО» (Россия), позволяет контролировать с помощью датчиков температуру и влажность воздуха, почвы, окружающей среды; концентрацию углекислого газа; количество воды; скорость движения воздуха. Для полива цветов компания

предлагает растворный узел, который предназначен для автоматизированного приготовления питательного раствора, планирования и проведения капельного полива в тепличном производстве. Данное устройство позволяет организовать индивидуальную подачу питательного раствора для отдельных фрагментов теплицы по времени полива или по расходу раствора. Программные возможности системы позволяют начинать полив по времени, температуре, влажности воздуха или субстрата [4].

Нидерландская компания «Venlo Projecten Holding B.V.» разрабатывает, проектирует, производит и строит современные тепличные комплексы для промышленного высокотехнологичного производства овощей и цветов. Так, система iSii compact была разработана для управления процессами полива и для контроля климата в теплицах. Управление орошением при помощи iSii compact обеспечивает возможность снижения расхода воды и минеральных удобрений за счет точной регулировки объема подачи в соответствии с потребностями растений. Контроль климата позволяет повысить урожай и препятствует размножению вредителей и развитию заболеваний растений путем оптимизации условий роста [5].

Нидерландская компания Priva предоставляет широкий диапазон оборудования и программного обеспечения для мониторинга, регистрации, и управления климатом в теплице. Кроме того, автоматизированные системы рециркуляции воздуха в теплице, капельного орошения, рециркуляции питательного раствора, системы подтопления, «прилив-отлив», верхнего полива [6].

Специалисты компании HortiMaX (Нидерланды) разработали автоматизированную систему управления HortiMaX CX500, которая управляет как климатом (вентиляция, концентрация CO₂, управление защитным экраном, зашториванием), орошением, так и энергетическими системами (отопление, охлаждение), и может быть адаптирована практически к любому типу теплиц, климатическим условиям и уровню знаний конечных пользователей [7].

Таким образом, с помощью информационных технологий можно достичь успешной деятельности в цветочном бизнесе за счет экономии энергозатрат и выращивания качественной цветочной продукции.

Список использованных источников:

1. Н.М.Токмаков Системы АСУ в тепличном хозяйстве – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elektrosag.narod.ru/doc/4.pdf>
2. К.В. Семилякова Применение информационных технологий в АПК – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/primenenie-informatsionnyh-tehnologiy-v-apk>
3. А.В.Лысенко, А.Ю. Меркульев Интеллектуализация систем микроклимата как основа повышения энергоэффективности теплиц – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/intellektualizatsiya-sistem-mikroklimata-kak-osnova-povysheniya-energoeffektivnosti-teplits>
4. Компания НПФ «ФИТО» – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fito-system.ru/>
5. Компания «Venlo Projecten Holding B.V.» – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.venlo.ru/>
6. Компания Priva – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.priva-international.com/ru/%D0%BE-priva/>
7. Компании HortiMaX – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.hortimax.nl>

ТЕХНОЛОГІЇ АУТЕНТИФІКАЦІЇ

В останнє десятиліття інтенсивно розвивається напрямок електронної аутентифікації, в якій збір інформації відбувається з мінімальною участю людини. Це пояснюється тим, що оператор може припуститися помилки при введенні даних, наприклад, з клавіатури комп'ютера. Технології автоматичної аутентифікації найбільш повно відповідають вимогам комп'ютерних систем і систем управління, де потрібно чітко розпізнавати об'єкти в реальному масштабі часу [1].

Аутентифікація (англ. Authentication від грецького: authentikos, "реальний, істинний," від authentes, «автор») - це підтвердження автентичності учасника взаємодії в інформаційній мережі по пред'явленому їм ідентифікатору. Проведена перевірка може бути односторонньої або взаємної. Вона дозволяє захистити інформаційну систему від проникнення в неї зловмисників з метою розкрадання важливої інформації. Перевірка здійснюється програмно з використанням різних пристроїв, наприклад сервера аутентифікації. На ньому зберігаються відомості про кожного допущеного до роботи в інформаційній системі співробітника і їхні паролі, а також проводиться аутентифікація. Зіставлення пароля, введеного користувачем, з паролем, що знаходяться в інформаційній системі, дозволяє аутентифікувати користувача [2].

Аутентифікація включає в себе:

- перевірка справжності користувача шляхом порівняння введеного їм пароля з паролем, збереженим в базі даних користувачів;
- підтвердження справжності електронного листа шляхом перевірки цифрового підпису листи з відкритого ключа відправника;
- перевірка контрольної суми файлу на відповідність сумі, заявленої автором цього файлу [3].

Існують такі основні групи методів аутентифікації:

- методи, які використовують паролі і коди;
- сувора аутентифікація на основі криптоалгоритмів;
- біометрична аутентифікація;
- апаратно-програмні системи аутентифікації.

Метод який використовує паролі й коди включає в себе:

- аутентифікація на основі багаторазових паролів;
- аутентифікація на основі одноразових паролів;
- аутентифікація на основі PIN-коду.

Використання багаторазових паролів має ряд істотних недоліків:

1. Сам еталонний пароль або його образ зберігаються на сервері аутентифікації. Найчастіше зберігання пароля проводиться без криптографічних

перетворень, в системних файлах. Отримавши доступ до них, зловмисник легко добереться до конфіденційних відомостей.

2. Суб'єкт змушений запам'ятовувати (або записувати) свій багаторазовий пароль. Зловмисник може отримати його, просто застосувавши навички соціальної інженерії, без всяких технічних засобів. Крім того, сильно знижується захищеність системи в разі, коли суб'єкт сам вибирає собі пароль [3].

Отримавши одного разу багаторазовий пароль суб'єкта, зловмисник має постійний доступ до конфіденційних даних. Ця проблема вирішується застосуванням одноразових паролів (OTP - One Time Password) .

Суть цього методу - пароль дійсний тільки для одного входу в систему, при кожному наступному запиті доступу - потрібен новий пароль. Реалізувати механізм аутентифікації за одноразовими паролями можна як апаратно, так і програмно.

Найбільш поширеним методом аутентифікації власника пластикової карти і смарт-карти є введення секретного числа, яке зазвичай називають PIN-кодом (Personal Identification Number - персональний ідентифікаційний код) або іноді CHV (CardHolder Verification). Захист PIN-коду карти є критичною для безпеки всієї системи. Карти можуть бути втрачені, вкрадені або підроблені. Значення PIN-коду потрібно тримати в секреті протягом всього терміну дії карти [4].

Суворі аутентифікація - багатфакторна аутентифікація, тобто аутентифікація, в процесі проходження якої використовується два або більше факторів.

Суворі аутентифікація включає в себе:

- аутентифікація на основі асиметричних криптоалгоритмів;
- аутентифікація на основі симетричних криптоалгоритмів.

Ідея суворі аутентифікації, що реалізується в криптографічних протоколах, полягає в наступному. Сторона, яка перевіряється, доводить свою справжність перевіряючій стороні, демонструючи знання деякого секрету. Доказ знання секрету здійснюється за допомогою послідовності запитів і відповідей з використанням криптографічних методів і засобів. [5].

Останнім часом все більшого поширення набуває біометрична аутентифікація користувача, що дозволяє впевнено аутентифікувати потенційного користувача шляхом вимірювання фізіологічних параметрів і характеристик людини, особливостей його поведінки [6].

Основні переваги біометричних методів:

- високий ступінь достовірності аутентифікації по біометричних ознаках (через їх унікальності);
- невіддільність біометричних ознак від дієздатної особи;
- труднощі фальсифікації біометричних ознак.

Біометрична аутентифікація включає такі методи:

- дактилоскопічні ;
- методи на основі форми долоні;
- аутентифікація по обличчю;
- аутентифікація по голосу;
- аутентифікація по райдужній оболонці ока.

Біометрична аутентифікація користувача може бути використана при шифруванні у вигляді модулів блокування доступу до секретного ключа, який дозволяє скористатися цією інформацією тільки істинному власнику приватного ключа. Власник може потім застосовувати свій секретний ключ для шифрування інформації, що передається по приватних мережах або по Internet. Ахіллесовою п'ятою багатьох систем шифрування є проблема безпечного зберігання самого криптографічного секретного ключа. Найчастіше доступ до ключа довжиною 128 розрядів (або навіть більше) захищений лише паролем з 6 символів. Відбитки пальців забезпечують набагато вищий рівень захисту і, на відміну від пароля, їх неможливо забути [6].

Апаратно-програма система аутентифікація - «те, чим ти володієш». В першу чергу під цим розуміються апаратно-програмні системи аутентифікації або пристрої введення ідентифікаційних ознак. До складу апаратно-програмних систем аутентифікації входять апаратні ідентифікатори, пристрої введення-виведення (зчитувачі, контактні пристрої, адаптери, роз'єми системної плати та ін.) і відповідне ПО. Ідентифікатори призначені для зберігання унікальних ідентифікаційних ознак. Крім цього вони можуть зберігати і обробляти конфіденційні дані. Пристрої введення-виведення і ПО здійснюють обмін даними між ідентифікатором і захищається системою.

Існують такі апаратно-програмні системи аутентифікації:

- iButton - information button - інформаційна «таблетка»;
- смарт-карти - інтелектуальні карти;
- USB-ключі або USB-токени (token - розпізнавальний ознака, маркер);
- RFID-ідентифікатори - radio-frequency identification - радіочастотні ідентифікатори;
- смарткарти. [7].

Загалом, через вартість апаратних ідентифікаторів, вони застосовуються в основному в бізнесі, там де потрібні зручність, надійність і висока криптостійкість. До основних недоліків апаратних ідентифікаторів можна віднести: можливість їх втрати або вихід з ладу.

Таким чином не існує методу, який можна було б назвати «найкращим». Всі методи по своєму специфічні, але найбільш популярним є метод біометричної аутентифікації. Це характеризується тим що суспільство розвивається, техніка не стоїть на місці і тому цей метод є зараз найбільш поширеним.

Список використаних джерел

1. http://www.infosecurity.ru/cgi-bin/mart/arts.pl?a=_060920#top
2. http://stud.com.ua/20635/informatika/mizhnarodni_vimogi_zahistu_informatsiynih_merezh
3. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%83%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>
4. <http://ypn.ru/279/password-and-pin-authentication/>
5. <http://ypn.ru/285/strong-authentication/>
6. <http://ypn.ru/296/biometric-authentication/>
7. <https://habrahabr.ru/post/177551/>

Кисельова І.Є., студентка 4 курсу гр. ЕКК-121
Науковий керівник - к.т.н., доцент Клінцов Л.М.
Чернігівський національний технологічний університет

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ПІДТРИМКИ САМОСТІЙНОГО СТВОРЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНІВ КЕРІВНИКАМИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Впровадження інформаційних систем для самостійного написання досконалих бізнес-планів підприємцями малого бізнесу є актуальним завданням, що буде сприяти збільшенню кількості малих та мікрмалих підприємств, які відіграють важливу роль у сучасній соціально орієнтованій ринковій економіці, перехід до якої є головним вектором реформ в Україні. Мета доповіді ознайомити учасників конференції з сучасними методами підтримки створення бізнес-планів.

Українська держава бере на себе забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо [1]. Але для отримання кредитів потрібне обґрунтування. Основним документом, на підставі якого партнери та інвестори дають гроші, є бізнес-план. За його складання консалтингові фірми беруть від \$2000 до \$40000 [2]. Хоча насправді його можна написати й самому.

Щоб переконати кредитора в успіху починання, потрібно ознайомити його з вашими планами на сьогодні і на перспективу, викладеними на папері і забезпеченими всіма необхідними розрахунками. Те, що буде написано на цьому папері, у середовищі людей ділових і називається бізнес-планом. Наявні в бізнес-плані надії на майбутній успіх повинні бути підкріплені цифрами, графіками і вступним резюме, яке надасть впевненості кредиторам. З особливою старанністю варто підійти до складання розділу, в якому оцінюється окупність підприємства. Консалтингові фірми, беручись за складання цього розділу, вивчають десятки, а то і сотні параметрів, що характеризують ваш бізнес. Вони врахують і прогнозовану кон'юнктуру ринку, і планований ріст кваліфікації ваших співробітників. Але остаточно їх задача зводиться до одного - зробити цифри, які сподобаються кредитору, тому що вони є обґрунтованими і реальними. Складання бізнес плану в консалтинговій фірмі коштує мінімум \$2000. Якщо будуть проведені маркетингові дослідження, вартість документа зросте до \$10000. Участь у розробках західних фахівців коштує від \$25000 до \$40000.

На складання бізнес-плану іде звичайно місяць. За цей час фахівці знайомляться з документами, які надала фірма і роблять розрахунки. Хороший бізнес-план не може коштувати дешево. Серйозні фірми беруть за нього від \$1000 до \$10000 [2]. Так який шлях складання бізнес плану обрати? Коли необхідний кредит невеликий, краще написати бізнес-план самому. У крайньому випадку банківські експерти внесуть у документ необхідні виправлення,

причому зовсім безкоштовно. Якщо ж ви розраховуєте на солідні капіталовкладення, варто звернутися в серйозні консалтингові фірми. Так, їхні послуги дорогі, але зроблений ними продукт придатний і для одержання кредиту, і для реальної роботи.

Перший вид бізнес-плану - офіційний - зі стислим (до 50 сторінок) викладом на папері минулого, сьогодення і майбутнього вашого бізнесу. Він необхідний перспективним партнерам, інвесторам, менеджерам і акціонерам фірми для того, щоб мати загальну мету. У ньому звичайно міститься три варіанти розрахунків: оптимістичний, песимістичний і реальний (оптимальний).

Другий вид бізнес-плану являє собою повсякденний робочий документ для першої особи підприємства, команди розроблювачів плану і консультантів. У ньому зосереджується робочий інформаційний матеріал. Він носить назву робочого бізнес-плану і дозволяє:

- зрозуміти важливість офіційного бізнес-плану;
- скласти програму ваших дій задовго до того, як реально почнеться нова справа;
- детально розглянути можливі варіанти рішення виникаючих проблем, і таким чином ви зможете подолати їх у майбутньому, тому що будете готові прийняти правильне рішення, щоб уникнути помилок в офіційному бізнес-плані;
- заздалегідь розпізнати й оцінити два основних види ризику в бізнесі: внутрішній, над яким ви в цілому маєте контроль (персонал, матеріальні запаси) і зовнішній (економіка, нове законодавство), тобто те, що ви не в змозі змінити;
- здійснювати ретельний контроль за станом справ, враховуючи постійні зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі на основі моніторингу;
- в міру необхідності служити як довідник при модернізації (коректуванні) офіційного бізнес-плану.
- Таким чином, робочий бізнес-план - це широкий простір або ділове поле вашої гри, у ході якої розробляються правила складання продуманого офіційного бізнес-плану.

Фінансову частину бізнес-плану можна скласти за допомогою програмних продуктів Project Expert (виробник - фірма "Про-інвест консалтинг") або "Альт-Інвест" (фірма "Альт"), або "Аналитик" (фірма "Інек").

Звісно ці програми полегшують розрахунки проектів, але не зовсім відповідають вимогам до бізнес-планів, які розроблені відповідно до вимог міжнародних стандартів UNIDO, тому погано сприймаються банківськими кредиторами [2].

UNIDO - (організація ООН з промислового розвитку) розробила пакет юридичних документів, фінансових розрахунків, маркетингового дослідження ринку, який є неофіційним міжнародним стандартом.

Для сприяння малому та середньому бізнесу у США створена цільна система підтримки малого бізнесу разом з волонтерами та програмним забезпеченням для створення Бізнес-планів для малого бізнесу, його пропонує фірма Palo Alto Software зі штаб-квартирою в місті Юджин, штат Орегон США, створена в 1988 році. Її творець Тім Бери, що працював з фірмою Silicon Valley, по створенню бізнес-планів для стартапів і великих виробників технологій. Він

прийшов до висновку, що кожен бізнес, маленький або великий, заслуговує гарного бізнес-планування для оптимізації керування й звітності. Так в 1988 році він вирішив створити інструменти бізнесу-планування, які були б доступні для малого бізнесу в усім світі. Фірма поставляє безкоштовне програмне забезпечення місцевим студентам в Університеті штату Орегон, дає безкоштовне програмне забезпечення для її локальних центрів розвитку малого бізнесу й SCORE офісів. SCORE є некомерційною асоціацією, що допомагає становленню малого бізнесу, ростить і досягає цих цілей за допомогою наставництва. Офіси SCORE робили це майже на протязі п'ятдесяти років. Тому, що їхня робота проходить за підтримкою в США Адміністрації малого бізнесу (SBA), а також завдяки мережі добровольців з 11000 чоловік, які можуть поставляти свої послуги безкоштовно або по дуже низькій ціні.

Фірма Palo Alto Software вважає що програмне забезпечення має бути доступним малим підприємствам які повинні мати доступ до якісних засобів за доступними цінами. Тім Бери рахує, що програмні засоби повинні бути дуже прості у використанні. Будь яка людина може почати свій бізнес, і все робиться, щоб допомогти як починаючим підприємцям так і досвідченим власникам бізнесу в успіху.

Palo Alto Software підтримує це шляхом організації бізнес-планів і конкурсів підприємництва, жертвуючи безкоштовне програмне забезпечення для SCORE й офісів SBDC по всій країні, а також надаючи студентам і викладачам інструменти, необхідні їм, щоб довідатися про бізнес. Palo Alto Software пропонує свій головний продукт LivePlan [3], це популярний веб-додаток (щомісячний платіж користування веб-додатком для підприємців складає \$ 11.66 на місяць по щорічному контракту. Контракт може бути на інших умовах, так плата за перший місяць користування \$ 9,95, а за наступний \$ 19,95), що дозволяє легко робити планування й управляти своїм бізнесом, завдяки порадам експертів волонтерів. Маючи більш ніж 350000 клієнтів по усім світі, LivePlan взяв на себе місію керівництва бізнес-плануванням, від попередньої програми створення бізнес-плану Business Plan Pro. Ця версія програми має вартість 79,95\$, поставляється на диску і пропонується для користувачів настільних комп'ютерів Windows. Компанія також пропонує і інші дрібні інструменти бізнес програмного забезпечення. Разом з Bplans, Mplans, запущено блог, що пропонує деякі найбільш популярні поради й інформаційні сайти для підприємців малого бізнесу.

Програма Business Plan Pro не є наскрізним процесом написання бізнес - плану. Це просто набір заготовок для заповнення, що не потребують, консультації експертів або знання фінансових формул для створення плану, що спрощує одержання результату.

Palo Alto Software рекламує Business Plan Pro як розробку для самостійного написання бізнес-планів. Залежно від галузі, використовуються 500 прикладів, як відправна крапка для власного бізнес-плану, тому розробнику не прийдеється довго думати, що писати. Він можете розраховувати на допомогу при необхідності. Розроблений план буде виглядати як написаний професіоналом, за допомогою ефектних графіків і діаграм, створених

автоматично на основі ваших чисел. Зрозуміло, що на шляху оволодіння для поширення приведених програм необхідне більш глибоке знайомство та адаптація до умов України. Невелика вартість програм дає можливість підприємцям скористатися ними при написанні бізнес-планів для отримання кредитів. За наявності бізнес-плану можна скористатись найбільш активно впроваджуваних європейськими структурами програм підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ) це робота Групи підтримки малого бізнесу Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). У рамках програми можливе виділення грантів на суму до 10 тис. євро на консультаційну підтримку малого та середнього бізнесу (деталі про можливість програми на сайті [4]). Європейський Союз через дану програму пропонує підприємцям допомогу консультантів, які порадять, як пройти сертифікацію, поліпшити бухгалтерський облік, якість послуг, упровадити енергоефективні рішення. Консультанти також можуть допомогти розробити бізнес-план чи стратегію маркетингової активності для просування товарів українських виробників у Європі.

Як правило, ЄС відшкодовує від 25 до 75% вартості такої консультації, решту підприємець оплачує самотужки, однак при цьому може заощадити на наймі відповідного спеціаліста. Радниками є українські компанії, що добре знаються на вітчизняному законодавстві.

Крім того, ЄБРР заявив про намір виділити додаткову лінію для розширення кредитування безпосередньо МСБ на суму \$55 млн. Проект реалізовуватиметься через ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Список використаних джерел:

1. Закон України Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 3, ст.23).
2. Збірник бізнес-планів з коментарями і рекомендаціями. За ред. В. М. Попова Видання четверте, перероб. і доп. - К.: ЦУЛ, КноРус, 2003. - 382 с.
3. [Електронний ресурс].- <https://www.liveplan.com/pricing/> (Дата звернення 03.04. 2016.)
4. [Електронний ресурс].- http://bit.ly/MSB_EBRD/ (Дата звернення 03.04. 2016.)

Кузькін Ю.В., студент гр. ЕКК-131
Науковий керівник – Злобіна О.В., ст. викладач
Чернігівський національний технологічний університет

МОБІЛЬНІ ПЛАТІЖИ ЯК ФОРМА ПЛАТІЖНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УКРАЇНІ

Все частіше в ЗМІ та в науковій періодиці з'являються публікації, які присвячені питанню поширення нового типу суспільства – «безготівкового». І саме в цьому ключі доцільно вести мову про те, що розвиток інформаційних технологій в фінансово-економічній сфері знайшов своє втілення в поширенні невідомих раніше видів платіжних інструментів – мобільних платежів.

Основними перевагами мобільних платежів як виду послуг, що надаються мобільними операторами є те, що за допомогою свого мобільного телефону клієнти можуть здійснювати безліч операцій, а саме:

- поповнювати власний мобільний рахунок та мобільні рахунки інших абонентів;
- поповнювати рахунки друзів, що користуються послугами інших операторів;
- сплачувати комунальні платежі,
- поповнювати рахунки на Інтернет-сайтах;
- сплачувати рахунки за користування Інтернету.

Існуюча на даний час система мобільних платежів дає змогу користувачам поповнювати рахунок телефону за допомогою SMS-повідомлень та платіжних карток Visa і MasterCard. Як правило, поповнення відбувається в он-лайн - режимі.

Алгоритм дії клієнта при виборі мобільних платежів в якості послуги доволі простий. Щоб підключити послугу SMS-повідомлень потрібна попередня реєстрація номеру телефону. За кожне відправлене SMS-повідомлення з рахунку мобільного телефону списується плата за послугу згідно з тарифами оператора мобільного зв'язку. До основних переваг мобільних платежів відносять:

- зникнення часових і географічних перепон бо користування послугою «мобільний платіж» є можливим в будь-якому місці цілодобово;
- для здійснення оплати достатньо ввести номер телефону/особового рахунку/інший потрібний ідентифікатор, який потрібно поповнити, та суму платежу, а потім підтвердити оплату своїм паролем;
- зарахування платежу відбувається протягом декількох хвилин[3, с.41],

Крім того, розробники послуг мобільних платежів, відповідаючи на запити сучасності, пропонують клієнтам значний перелік цих послуг. Серед них, можна визначити такі послуги як:

- послуга «NFC» (Near field communication в пер. з англ. «комунікація ближнього поля»);
- послуга «Паркінг»;
- послуга «Квитки»;
- послуга «QR-код»;
- послуга «АЗС»;
- послуга «Таксі».
- послуга « Мобільний гаманець»
- послуга « Метро» [5].

Послуга «NFC» активно займає європейський ринок та поступово з'являється в Україні. Суть цієї послуги полягає в тому, що смартфони з чипом NFC можуть перетворюватися в повноцінний платіжний інструмент. Клієнту/споживачеві не потрібно використовувати картку для оплати чи інші інструменти, достатньо налаштувати власний смартфон, прив'язати до нього свій банківський рахунок та платити на спеціальних терміналах. Для здійснення оплати достатньо провести смартфоном на відстані до 10 см від терміналу. Можна констатувати, що дана послуга є доволі зручною й дозволяє проводити операції достатньо швидко, адже смартфон завжди під рукою та готовий до

оплати. На ринку України така послуга доступна в Мобільному банкінгу «Приват24» [4].

Послуга «Паркінг» надає можливість безконтактної оплати паркування, за допомогою мобільних платежів. В якості послуги цей вид мобільних платежів вперше з'явився у Львові, де саме і були встановлені перші в Україні паркомати, що працюють з безконтактними картами або смартфонами. Сума, оплати за паркування, знімається без будь-яких додаткових комісій.

Послуга «Квитки» є дуже цікавою та привабливою послугою в мобільних платежах, бо вона дозволяє клієнту мобільного оператора замовляти квитки через мобільний телефон, не витрачаючи для цього багато часу. Дана послуга надає можливість замовлення квитків на усі види транспорту та на спортивні змагання [2].

Суть послуги «QR-код» полягає в тому, що квитки із QR-кодом на залізничний транспорт можна придбати за допомогою мобільного банкінгу, оплачуючи його банківською картою в Інтернеті, не виходячи з дому. Після цього клієнт отримує на електронну пошту білет, який йому залишається лише роздрукувати. Білет не потрібно обмінювати на справжній в касах «Укрзалізниці», із ним можна одразу йти та сідати на потяг. Якщо можливості роздрукувати білет немає, то можна просто продемонструвати його електронну версію на смартфоні або планшеті.

Послуга «АЗС» надає можливість оплачувати через мобільний телефон вартість пального та оплачувати додаткові послуги, які там надаються.

Послуга «Таксі» дозволяє замовляти таксі через мобільний телефон, та здійснювати оплату безпосередньо під час замовлення через свій мобільний банкінг [4].

Послуга « Мобільний гаманець» дозволяє перевіряти баланс на своїх електронних гаманцях, брати участь в партнерській програмі, отримувати історію операції по гаманцях, виставляти рахунки на оплату, оплачувати рахунки та послуги. До мобільних гаманців можна віднести: WebMoney, Qiwi та інші [6].

Послуга «Метро» надає можливість оплатити послуги користування метрополітеном за допомогою безконтактної картки «NFC», що є дуже зручно для користувачів [4].

Отже, можна стверджувати, що часи, коли електронні гроші та мобільні розрахунки були екзотикою відійшли в минуле. На даний час така послуга як «мобільні платежі» є найбільш сучасною технологією та доволі затребуваним продуктом, а тому відповідаючи на попит споживачів мобільні оператори та банки пропонують значний перелік послуг, що перебиває майже усі елементи дійсності, де присутній елемент розрахунків. Мобільні платежі є найбільш доступними й зрозумілими для клієнтів й тому їхня популярність постійно зростає та все більше стає майже основним видом ведення розрахунків.

Список використаних джерел:

1. Достов В.Л., Шуст П.М. Гибридизация как новая тенденция в эволюции платежных инструментов [Електрон.джерело] / В.Л. Достов, П.М. Шуст. – Режим доступу: <http://bankir.ru/publikacii/20120420/gibridizatsiya-kak-novaya-tendentsiya-v-evolyutsii-platezhnykh-instrumentov-10001552/>

2. Какие мобильные платежи стали возможны в 2015 году в Украине? [Электрон.джерело] – Режим доступу: <http://www.roomian.org/ukraine-news/kakie-mobilnye-platezhi-stali-vozmozhny-v-2015-godu-v-ukraine>
3. Лейнонен Х. и др. Мобильные платежи: что нового, а что из хорошо забытого старого? / Харри Лейнонен, А.С. Обаева, П.В. Сумбулов // Деньги и кредит. – 2012. – № 3. – С.39-55.
4. Майданник А. Мобильные платежи в Украине: что нового? [Электрон.джерело] / А. Майданник. – Режим доступу: http://www.prostobank.ua/internet_banking/stati/mobilnye_platezhi_v_ukraine_chno_novogo
5. Мельник А. 26 стартапов, работающих в сфере приёма мобильных платежей [Электрон.джерело] / А. Мельник. – Режим доступу: <http://www.imena.ua/blog/mobile-payments/>
6. Мобільний платіжна система "Мобільний гаманець" [Електрон.джерело] – Режим доступу: http://stud.com.ua/20615/informatika/mobilniy_platizhna_sistema_mobilniy_gamanets

Мищенко Т.С., студентка гр. ЕКК-131
Науковий керівник – Злобіна О.В., старший викладач
Чернігівський національний технологічний університет

НЕЙРОКОМУНІКАЦІЇ

Останнім часом в перспективі починає виникати нова галузь комунікацій, яка заснована на використанні біоданих і нейроданих людини. Процес її появи вплине на безліч суміжних ринків, від медицини і розваг до освіти і науки, а також повністю змінить як суть, так і форму людських комунікацій і взаємодій.

Нові технології комунікацій, які називаються нейрокомунікаціями, поки виглядають «сирими» та застосовуються в обмеженому колі задач, але після їх введення в дію вони перетворяться в потужний універсальний інструмент та змінять світ сильніше, ніж це зробили в свій час телеграф, телефон і Інтернет[1].

Нейрокомунікації - форма спілкування, що супроводжується передачею даних про фізіологічні параметри людини, а згодом і даних про активність його мозку. Нейрокомунікації є різновидом біокомунікацій, які здійснюються з використанням нейротехнологій [2].

Зараз технології досягли того рівня, з якого можливість нейрокомунікацій між людьми (а також людьми і машинами) можна розглядати і обговорювати всерйоз. У найближчі 5-10 років виникне Інтернет речей і мережа біометричних даних, що призведе до появи попиту на системи обробки цих даних та нових видів діяльності (наприклад дослідження з використанням баз біо-траєкторій користувачів, масові ігри з біологічним зворотним зв'язком). Удосконалення нейроінтерфейсів радикально змінить присутність людини в мережі (вона буде сприймати відчуття інших людей) і в реальному світі (вона буде керувати складними системами інтуїтивно). Взагалі формування індустрії нейрокомунікацій надасть вирішальний вплив на характер виробничих процесів, види спільної діяльності і спосіб життя людей в цілому [1].

Технології нейрокомунікацій можуть застосовуватися для легкого управління технічними засобами і взаємодії зі штучним інтелектом, біомоніторингу і протезування, прямої оперативної комунікації, переживання чужого досвіду, освіти, спільного вирішення складних задач, вирішення конфліктів, досліджень ринку, програмування емоцій і т. д. [2].

Найбільш великими сферами застосування є: армія, промисловість, медицина, індустрія розваг, освіта, міжвидові комунікації, нейропобут.

Проявом застосування нейрокомунікацій у воєнній сфері є створена зусиллями DARPA (англ. Defense Advanced Research Projects Agency - агентство передових оборонних дослідницьких проєктів) система відеоспостереження СТ2WS (англ. Cognitive Technology Threat Warning System), яка служить задачі посилення інтелекту солдатів. Завдяки відстеженню несвідомих реакцій на події в полі зору вона дозволяє помічати 91% небезпечних об'єктів в порівнянні з 47% помічених небезпек солдатами зі звичайними біноклями.

Ще більша потреба військових в технологіях, які скорочують час реакції. Найбільш очевидним прикладом може послужити дистанційне керування бойовими роботами за допомогою нейрокомп'ютерних інтерфейсів. Більш фантастичними виглядають системи синтетичної телепатії, першим її зразком повинна стати замовлена з боку DARPA технологія Silent Talk, яка забезпечує безголосове спілкування між солдатами на полі бою [2].

Ті ж технології дистанційного керування роботами можна використовувати для більш ефективного управління промисловими роботами, які працюють в небезпечних умовах. Ще одне застосування - управління складними промисловими об'єктами за допомогою операторських груп, об'єднаних інтерфейсом. Таким чином, нейротехнології можуть стати корисними в промисловості так само, як і у військовій сфері [1].

У всьому світі від захворювань центральної нервової системи страждає більше 2 млрд. людей. Тим самим, є потенційно широкий попит на нейропротези, екзоскелети для пацієнтів з ушкодженнями спинного мозку, неінвазивні медичні рішення. Наприклад, відомий творець нейроінтерфейсів Мігель Ніколеліс ініціював проєкт «Ходити знову», його метою є створення екзоскелетів, які могли б управлятися паралізованими людьми за допомогою думки.

Ще більш необхідні технології ранньої ідентифікації захворювань (скринінг), які дозволять запобігати наступ важких наслідків. Так, в рамках концепції «мобільного здоров'я» вже зараз на ринку є попит на пристрої з біологічним зворотним зв'язком на зразок фітнес-трекерів. Подібного роду діагностика потрібна і в робочих ситуаціях. Зокрема, вона може завчасно попереджати про втому пілота.

Нарешті, такий напрямок біоелектроніки, як електроцевтика, може потіснити фармацевтику. Пристрій компанії Thync в залежності від запиту користувача здатний підвищувати тонус або, навпаки, розслабляти методом стимулювання області скроні, а пристрої фірми SetPoint Medical здійснюють електростимуляцію блукаючого нерва [2].

В індустрії розваг спостерігається запит на отримання нових граней ігрового досвіду, досяжний за допомогою технологій нейрокомунікації. В кінці 2000-х рр. в комп'ютерній індустрії з'явилися перші масові нейроінтерфейси як пристрої введення-виведення. Ряд пристроїв (Emotiv, NeuroSky і Neural Impulse Actuator) дозволяють управляти через сигнали мозку ігровими персонажами. Користувачеві досить представити рух, і за рахунок цього можна змусити персонажа бігти, зупинятися, повертатися, стрибати, стріляти і ін. Аналогічно, в іншому типі нейро-ігор уявна напруга і розслаблення здатні переміщати предмет.

Найвідоміша з таких ігор - MindBall - являє собою бій двох гравців, де виграє той, хто зможе краще розслабитися [1].

Вимоги ринку праці диктують потребу в залученні до передових технологій когнітивного розвитку. Так, масове захоплення мікрополяризацією головного мозку свідчить про великий попит на штучне підвищення мозкової активності. Ідеальним кінцевим результатом застосування нейрокомунікацій в освіті повинна стати ситуація, коли люди зможуть навчатися, не обтяжуючи себе. Наприклад, у разі успішного вирішення проблеми перенесення свідомості навчання стане полягати в завантаженні необхідних знань безпосередньо в мозок учнів. У 2015 році Карім Беншенан з колегами зміг впровадити сплячим мишам помилковій асоціації. У такий спосіб вдалося довести принципову можливість завантаження інформації в мозок.

Ще однією перевагою нейроінтерфейсів є можливість контролювати хід засвоєння навчального матеріалу. В першу чергу учень зможе сам відслідковувати важливі для навчання показники, наприклад, нейроінтерфейс підкаже, коли мозок більше налаштований на сприйняття інформації. Вчителю для цілей контролю теж зручний нейроінтерфейс, адже використовувані в освіті звичайні електронні тренажери не дозволяють відстежувати логіку міркувань учня [2].

Нейрокомунікації можуть збільшити число видів тварин, які говорять. Зараз в області міжвидової комунікації по лінії «людина-тварини» вчені вже намагаються розшифрувати мову тварин. Наприклад, професор Кон Слободчікофф з Університету Північної Арізони працює над створенням спеціальних пристроїв мобільного перекладу (перший подібний пристрій під назвою BowLingual, який здійснює переклад з мови собак, випущений японською компанією Takara в 2002 році).

У той же час один з авторів акторно-мережевої теорії соціолог Бруно Латур припускав не просто можливість спілкування з тваринами, а навіть зводив їх до статусу суб'єктів соціальних відносин. Нейроінтерфейси дозволять людині і тваринам співіснувати в загальній соціальній мережі: люди зможуть не тільки читати думки тварин, а й впливати на їх поведінку.

Розвиток Інтернету речей повинен привести до стану, іменованого розумним середовищем. Кінцевою його метою стане вибудовування навколо людини певного індивідуального простору. У належному розумінні нюансів цього простору розумному середовищу повинна допомогти взаємодія з психікою людини. Наприклад, техніка зможе підлаштовуватись під емоційний стан господаря [2].

До теперішнього часу в лабораторних умовах підтверджені гіпотези про принципову можливість передачі інформації за допомогою нейротехнологій в форматах:

- мозок тварини, людини – кінцівка;
- мозок тварини, людини – комп'ютер;
- мозок тварини – мозок тварини;
- мозок людини – мозок тварини;
- мозок людини – мозок людини.

Взагалі сфера технологій нейрокомунікації утримує кілька взаємопідсилюючих ліній розвитку в області нейротехнологій, соціальних технологій, попиту на "посилення" людини і тенденцій розвитку Інтернету. З горизонту 2020х рр. і далі світовий ринок нейрокомунікацій буде розвиватися в комплексі з теорією і практикою колективної комунікації і буде спиратися на моделі діяльності мозку, які отримані в глобальних проєктах з моделювання мозку.

Найбільш розумна форма розвитку індустрії - мережа "гуртків" - сучасно методично оснащені центри компетенції, які об'єднують фахівців у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, фізіології вищої нервової діяльності, робототехніки, кібернетики і технологій колективного мислення. Основним фокусом роботи має стати виробництво стартапів в області нейрокомунікацій і створення прототипів галузевих навчальних програм [1].

Нейрокомунікації представляють основу глобального технологічного розвитку, тренди якого спрямовані на взаємоінтеграцію соціуму та інформаційних технологій. Вони впливають на всі галузі економіки, включаючи соціальні. Для більш успішного впровадження нейрокомунікацій в практику, необхідно проведення масштабних досліджень структур і функцій мозку - як основної моделі для розробки прикладних рішень.

Список використаних джерел:

1. Анализ состояния и динамики мирового рынка нейротехнологий [Електронний ресурс]. – Москва, 2015. – Режим доступу: <http://www.rusventure.ru/ru/programm/analytics/docs/Analyz%20sostoyanoya%20i%20dinamiki%20mirovogo%20ryinka%20neirotehnologyi.pdf>
2. Нейрокоммуникации [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B9%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0>

Седнівець М.М., студент гр. ЕКК-121

Науковий керівник – Злобіна О.В., ст. викладач

Чернігівський національний технологічний університет

3D ГРАФІКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

З середини 80-х років минулого століття почала розвиватися тривимірна графіка. На сьогоднішній день її використовують у багатьох комерційних сферах: кінематограф, дизайн, візуалізація інтер'єрів, 3д принтерах, ігровій індустрії. Використання 3д графіки дозволяє максимізувати прибуток при мінімумі затрачених ресурсів. Сферами застосування 3D графіки є: ігрова індустрія, відеопродукція, реклама і т.д.

3д графіка – це створення та візуалізація тривимірних об'єктів за допомогою відповідних програмних пакетів. Однією з найбільших переваг тривимірної графіки є те, що будь яку модель можна відобразити до найменших деталей, скорегувати відповідно до побажань замовника та надати їй високої реалістичності.

Використання тривимірної графіки в кінематографі розпочалося з фільму «Зоряні війни». З того часу технології виробництва значно покращилися і

продемонстрували безліч переваг: вони зробили безпечним та швидким створення будь-яких спец ефектів, відкрили можливість додавати в кінематограф рухливих фантастичних персонажів, додавати в сцени об'єктів, на створення муляжу яких в реальному світі пішло б багато часу та фінансових ресурсів. На основі цих технологій стало можливо створювати такі всесвітньовідомі фільми, як «Аватар», «Залізна людина», «Месники». Всі вони принесли дохід більше одного мільярда доларів від світового кінопрокату. Сьогодні 3д графіка є основою створення всіх мультфільмів. 3д художники створюють моделі персонажів та навколишнього середовища, а аніматори роблять їх рухливими. Така технологія забезпечує скорочення затрат часу на виробництво в декілька разів і робить картинку об'ємною, реалістичною або фантастичною (в залежності від сюжету). Також варто зазначити, що 3д графіку часто використовують для створення рекламних роликів окремих продуктів. Це є досить зручно, оскільки виконавець може регулювати відображення фізичних властивостей продукту, швидко корегувати освітлення та задній план[2].

У еру комп'ютерних технологій ігрова індустрія зустрічається на кожному кроці: в комп'ютерних іграх, додатках до телефонів та в соціальних мережах. Саме в цій індустрії тривимірна графіка знайшла своє найбільше відображення. Принцип створення ігрових проєктів майже такий самий, як створення мультфільмів, за винятком того, що в кінцевому результаті користувач сам керує ігровим персонажем, а якість відображення моделей нижчий ніж у кінематографі, оскільки враховуючи динаміку гри, необхідно оптимізувати затрати ресурсів гаджету для візуалізації ігрового оточення та його зміни в режимі реального часу[1].

Широкого вжитку набула 3д графіка у будівництві. До початку її використання можна було уявити, якою буде майбутня споруда лише керуючись ескізами, але тепер новітні програми дають можливість створити фотореалістичне зображення, яке в свою чергу дозволяє врахувати та скорегувати ті або інші дрібниці. Професійні 3д моделі мають неймовірну схожість з реальними об'єктами, тому вони можуть легко використовуватись у презентаціях та рекламних роликах, більш того, варто врахувати, що якісно виконана тривимірна модель робить значно краще враження, чим будь-які інші способи презентації майбутнього проєкту. Візуалізація, як розділ 3д графіки, активно використовується в дизайні інтер'єру: завдяки можливостям різних 3д програм можна створювати об'єкти реального розміру, комбінувати їх з урахуванням поставлених розмірів. Майже всі дизайнери вже відмовилися від примітивного використання олівця і лінійки та перейшли на такі програмні пакети як: 3D max, Autodesk maya, Cinema 4D.

Отже, зрозуміло, що на сьогодні тривимірна графіка знайшла своє відображення у багатьох галузях сучасного життя і, очевидно, що розвиток 3-вимірної графіки є досить актуальним і прибутковим.

Список використаних джерел:

1. Тривимірна комп'ютерна графіка і анімація. Ключові концепції 3D Studio MAX — Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-7907-1.html>.
2. Коротка історія спец ефектів в кіно — Режим доступу: <https://tjournal.ru/p/cg-history>.
3. Комп'ютерна 3D-графік — Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/3д_графіка.

Терещенко А.П., студентка гр.ОА-111
Науковий керівник - Волот О.І., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Будь-яке явище чи процес, живий організм в ході свого існування зазнає розвитку і як наслідок переходу до нового етапу свого життєвого циклу. Французький філософ та соціолог М. Кастельс [4] досліджував суспільство і на основі цивілізаційного підходу поділив всю історію людини на три цивілізації: аграрну, індустріальну та інформаційну. Аграрна цивілізація характеризувалась видобуванням ресурсів та кількісним зростанням трудових зусиль, індустріальна – застосуванням нових енергетичних джерел, інформаційна – накопиченням та обробкою інформації. Тобто поступова людство перейшло від виробництва ресурсів до виробництва та реалізації послуг. В світі заговорили про розвиток постіндустріального або створення «інформаційного» суспільства.

Проаналізувавши варіанти визначень «інформаційного суспільства» різних дослідників, наведених у таблиці 1, можна зробити припущення, що інформаційне суспільство – це наступний етап розвитку суспільства, головною складовою (так мовити товаром) якого є знання та інформація, що є у вільному доступі та отримана завдяки використанню нових інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах діяльності.

Таблиця 1

Визначення поняття «інформаційне суспільство»

Автор	Визначення
Арістова І.В.[1]	Громадянське суспільство з розвинутим інформаційним виробництвом і високим рівнем інформаційно-правової культури, в якому ефективність діяльності людей забезпечується розмаїттям послуг на основі інтелектуальних інформаційних технологій та технологій зв'язку
В.М.Врижко, ОМ. Гальченко, В.С. Цимбалюк [5]	Суспільство, в якому більшість працівників займаються створенням, збиранням, відображенням, реєстрацією, накопиченням, збереженням і поширенням інформації, особливо її найвищої форми - знань
Н.О. Петрина, Л.Т. Онисимова [8]	Трактується як ступінь у розвитку сучасної цивілізації, що характеризується збільшенням ролі інформації і знань у житті суспільства, зростанням частки інформаційних комунікацій, інформаційних продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті, створенням глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їх соціальних і особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах.
Й. Масуді [6]	"Високоорганізмичне", в якому різноманітні функціональні системи пов'язані і інтегровані за допомогою інформаційних мереж, що дає йому можливість швидше і адекватно реагувати на зміни в навколишнього середовища, використовуючи когнітивну інформацію
Мелюхін І. С. [7]	По-перше, суспільство, в якому створені значні інформаційні ресурси; виробництво, зберігання, поширення і передача інформації стають найважливішою часткою економіки; сформувалася інформаційна

Автор	Визначення
	індустрія — комп'ютерна і телекомунікаційна промисловість, розробники програмного забезпечення, виробників елементної бази і побутової електроніки, мультимедійна промисловість та ін.; люди мають технічні і правові можливості доступу до різноманітних джерел інформації
Ільганаєва В.О. [9]	Нова історична фаза розвитку цивілізації, життя та діяльності котрої перш за все пов'язані зі створенням, переробленням та використанням інформації
Данильян В.О [2]	Якісно новий етап соціотехнологічної еволюції суспільства, що формується в результаті довгострокового соціально-економічного розвитку, який передбачає збільшення ролі інформації і знань, а також формування та споживання інформаційних ресурсів у всіх сферах життєдіяльності суспільства за допомогою розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що існують у глобальних масштабах.
Ліпкан В.А [5]	Суспільство нового типу, що формується внаслідок глобальної соціальної революції та породжує вибуховим розвитком і конвергенцією інформаційних та комунікаційних технологій Ототожнював з поняттям суспільство знань – «суспільство, в якому головною умовою добробуту кожної людини і кожної держави стає знання, здобуте завдяки безперешкодному доступу до інформації та вмінню працювати з нею»

Вагомі кроки на шляху побудови інформаційного суспільства вдалося здійснити низці країн з високорозвиненою інформаційною індустрією, чия державна політика спрямована на інвестиції у розвиток інновацій у сфері ІТ і телекомунікаційних систем. Серед них – США, Японія, Англія, Німеччина та ін. Показники статистичних даних щодо місця України в міжнародних рейтингах невтішні. Так, за даними Всесвітнього економічного форуму, рейтинги України за індексами, що стосуються ІКТ, порівняно із сукупною кількістю країн, становлять [10]:

- глобальний індекс конкурентоспроможності 2015 (WEF Global Competitiveness Index) – 79-те місце зі 140 країн (2014 р. – 76-те місце зі 144 країн);
- індекс мережевої готовності 2015 (WEF Networked Readiness Index) – 71-ше місце зі 143 країн (2014 р. – 81-ше місце зі 148 країн);
- індекс технологічної готовності 2015 (WEF Technological Readiness Index) – 86-те місце зі 140 країн (2014 р. – 94-те місце зі 148 країн).

Відповідно до звіту Міжнародного союзу електрозв'язку «Вимір інформаційного суспільства 2015», який містить рейтинг 167 країн світу за індексом розвитку ІКТ, Україна посіла 79-те місце (відповідно до звіту МСЕ за 2014 р. – 73-те місце зі 166 країн світу). Однією з основних причин таких низьких показників фахівці називають нерівномірність доступу до ІКТ у регіонах, що підтверджують результати аналізу стану розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та впровадження ІКТ у різні сфери життєдіяльності регіонів. Так, за даними щорічного звіту «Стан широкомугового зв'язку 2015», підготовленого спільною ініціативою Міжнародного союзу електрозв'язку та ЮНЕСКО, за рівнем проникнення Інтернет за 2014 р. Україна посіла 95-те місце зі 191 країни (за 2013 р. – 94-те місце серед 191 країни). Станом на 1 жовтня 2015 р. цей рівень становив 11,3 у

розрахунку на 100 жителів. Регіонами з найнижчим рівнем проникнення широкосмугового доступу до мережі Інтернет є Житомирська область – 4,9, Закарпатська область – 4,9, Івано-Франківська область – 5,7 та Рівненська область – 5,2. Регіонами з найвищим рівнем проникнення широкосмугового доступу до мережі Інтернет є Одеська область – 13,8, Дніпропетровська область – 12,0, Львівська область – 10,6 та м. Київ – 67,1 [10].

Незважаючи на певні досягнення на даний час залишається цілий комплекс невирішених проблем нормативно-правового, організаційно-технічного, науково-методичного, інформаційно-аналітичного, ресурсного забезпечення розбудови інформаційного суспільства.

Відповідно до Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» основними стратегічними цілями розвитку інформаційного суспільства в Україні є [3]:

- прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку України і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування
- розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція із світовою інфраструктурою
- державна підтримка нових "електронних" секторів економіки (торгівлі, надання фінансових і банківських послуг тощо);
- використання ІКТ для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами.

Враховуючи, що розбудова інформаційного суспільства залежить від багатьох аспектів (технологічного, культурологічного, правового, економічного, гуманітарного, освітньо-наукового тощо), тільки вдосконалення усього комплексу взаємопов'язаних складових дасть змогу побудувати цілісну та дієву модель інформаційного суспільства в Україні

Список використаних джерел:

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти/ За загальною редакцією д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. – Харків: Вид-во Ун-ту внутр. Справ, 2000. – 368 с.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://adhdportal.com/book_2050_chapter_11_2.2_Konturi_rozvitku_osnovnformajjnogo_susplstva_v_Ukran.html
2. Данил'ян В.О Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз) [Текст] : монографія / В.О. Данил'ян, - Харків : Право, 2008. –184с.
3. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 №537-V. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
4. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество, культура / М. Кастельс. — М. : «Academia», 2000. — 347 с.
5. Ліпкан В.А. Систематизація інформаційного законодавства України [Текст] : монографія /В.А. Ліпкан, В.А. Залізник. – К.:ФОП О.С. Ліпкан, 2012. –304с.
6. Маслов А. Теорія інформаційного суспільства як методологічна основа теорії інформаційної економіки /Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 123. – С. 24–28. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/10853.pdf>

7. Мелюхин И. С. Информационное общество: истоки, тенденции, проблемы развития / И. С. Мелюхин. — М. : Изд-во Москва ун-та, 1999. — 208 с

8. Петрина Н. О. Інформаційне забезпечення процесів освіти і науки в умовах становлення інформаційного суспільства [Текст] / Н. О. Петрина, Л. Т. Ониксимова // Вісник Української академії банківської справи. - 2002. - № 2. - С. 96 – 99.

9. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): словарь-справочник / сост. В.А. Ильганаева. — Харьков: КП «Городская типография», 2009. —122с.

10. Т. Миськевич, Подолання інформаційної нерівності як необхідна передумова розвитку інформаційного суспільства в Україні. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1896:podolannya-informatsijnoji-nerivnosti&catid=8&Itemid=350

Федоров А.О., студент гр. ЕКК-121
Науковий керівник – Злобіна О.В., ст. викладач
Чернігівський національний технологічний університет

ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОГРАФІКИ ТА РЕСУРСИ ДЛЯ ЇЇ СТВОРЕННЯ

Сучасні технології та Інтернет дозволяють переглядати за день дуже великі обсяги даних і тому людство працює над тим як цю інформацію краще сприйняти і засвоювати. За даними останніх досліджень – більшість користувачів надають перевагу тим ресурсам та запитам, які містять у собі інфографіку.

Візуалізація даних допомагає краще запам'ятати статистичну інформацію чи уявити масштаби наведених явищ відносно один одного. Візуальні комунікації поділяють на три види:

- тонові (фотографії);
- штрихові (малюнки без півтонів);
- інфографіку.

Саме останній вид є новим методом, що відповідає сучасним тенденціям розвитку інформаційних технологій та широко використовується у всіх сферах діяльності людини.

Інфографіка – це візуальне відображення даних для кращого розуміння і сприйняття інформації. Вона може покращити сприйняття інформації, використовуючи графічні матеріали для того, щоб підвищити можливості зорової системи людини бачити моделі і тенденції. [1]

Існують два підходи до створення інфографіки:

- дослідницький;
- сюжетний.

Дослідницький трактує мінімалістичний характер інфографіки і точно передання інформації, а сюжетний – навпаки, притаманне створення привабливих візуальних образів та виразного дизайну.

Найпростіша інфографіка – це діаграми, графіки, схеми. Більш складна інфографіка може комбінувати текст, зображення, схематичні зображення дій та всі елементи з простої інфографіки. Інфографіка допомагає у зверненні уваги та

передавання ідеї. Вона здатна спростити складну інформацію, показати алгоритм роботи, порівняти предмети, показати тенденцію[2].

За типом джерела розрізняють три основні види інфографіки:

- аналітична;
- інфографіка новин;
- інфографіка реконструкції.

Аналітична інфографіка - графіка для аналітичних матеріалів. Найбільш часто використовується економічна інфографіка, де аналітика проводиться виключно за даними економічних показників і досліджень.

Інфографіка новин - інфографіка, яка підготовлена під конкретну новину в оперативному режимі.

Інфографіка реконструкції - інфографіка, яка використовує за основу дані про будь-яку подію, що відтворює динаміку подій в хронологічному порядку. [3]

Створити інфографіку можна, як у графічних програмах (Photoshop, Illustrator), так і за допомогою веб-сервісів. Он-лайн ресурси дозволяють візуалізувати інформацію використовуючи безліч прикладів і шаблонів, які спрощують роботу та економлять час. До таких сервісів відносяться:

- Infogr.am, Easel.ly;
- Vizualize.me;
- Dipity.com;
- Spritesapp.com.

Розглянемо їх більш детально.

Infogr.am – простий сервіс, який пропонує створити інфографіку за три кроки: обрати шаблон, графічно відобразити дані та відправити результат друзям і знайомим. Є можливість завантажувати фото й відео чи зробити свою інфографіку інтерактивною.

Easel.ly – ресурс містить в собі багато безкоштовних шаблонів для створення інфографіки на різноманітні теми. Усі теми можна редагувати, тому навіть готовий шаблон легко змінити під свої потреби. За допомогою бібліотеки заготовок: стрілки, зображення, блок-схеми, шрифти і палітри кольорів.

Vizualize.me – програма, яка дозволяє оформити резюме. Ресурс використовує шаблони, у яких інформацію можна викласти у вигляді структурованої схеми, виділити ключові моменти та цікаво оформити дані. Також присутня синхронізація даних з профілю LinkedIn.

Dipity.com – створення інфографіки для розміщення на сторонніх ресурсах. Найбільш зручна функція – додавання фото, схем, відео, аудіо і гіперпосилань. Дуже зручно створювати інфографіку - хроніку.

Spritesapp.com – онлайн - сервіс з опціями CSS-анімації. Дозволяє створювати цікаві презентації. Особливістю є орієнтованість на мобільну інфографіку, зображення добре масштабується в браузері. [4]

Інфографіка у сучасному інформаційному житті набирає більше значення та знаходить застосування у всіх сферах людської діяльності. Найголовнішою її метою є інформування, бо вона здатна не тільки організувати великі обсяги інформації, але і більш наочно представити дані для сприйняття людиною.

Список використаних джерел:

1. Шевченко В. Візуалізація інформації в ЗМІ / В. Шевченко // Світ соціальних комунікацій. Науковий журнал. – К. : 2012. – Т. 7. – С. 78-82..
2. Некляев С.Е. Інфографіка: принципи візуальної журналістики. Сучасна журналістська освіта: технології та особливості викладання. - М.: Медіа-Світ, 2008. -248с.
3. Інфографіка — Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Інфографіка](https://ru.wikipedia.org/wiki/Инфографика).
4. Безкоштовні онлайн-ресурси для створення інфографіки — Режим доступу: <http://studway.com.ua/infogr-resursi/>

Шевченко Н.В., студентки гр. ЕКК-141
Науковий керівник - Міщенко М.В., к.т.н, доцент
Чернігівський національний технологічний університет

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Розробка ефективних управлінських рішень потребує застосування сучасних інформаційних технологій, що забезпечують повноту, своєчасність інформаційного відображення процесів, можливість їхнього моделювання, аналізу, прогнозування. Основою інформаційної підтримки автоматизації процесів прийняття управлінських рішень є інформаційні системи.

Питання розробки та удосконалення систем підтримки прийняття рішень (СППР) розглянуто в працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед них: Ю. Є. Петруня, В. В. Глухов, О. Г. Шатохін, О.С. Данович та багато інших.

На даний момент немає загальноприйнятого визначення СППР, оскільки ця конструкція суттєво залежить від типу задач, для розв'язання яких вона розробляється, доступних даних, інформації та знань, а також від користувачів системи.

За визначенням О.Г. Шатохіна та О.С. Дановича, система підтримки прийняття рішень – це інформаційна система, що спрямована на автоматизацію усіх чи більшості функціональних задач, які вирішуються конкретною посадовою особою та являє собою систему, взаємодіючу з іншими комп'ютеризованими системами для надання допомоги менеджерам у процесі прийняття рішень [2].

П.І. Бідюк та П.О. Коршевнік стверджують, що СППР – це інтерактивна автоматизована комп'ютерна система, що призначена для допомоги та підтримки різних видів діяльності людини при прийнятті рішень [3].

З метою забезпечення умов для прийняття управлінських рішень необхідно приділити особливу увагу процесу проектування СППР, який складається з 3 етапів:

1. Декомпозиція процесу ухвалення рішення на елементарні операції і опис виконання цього процесу особою, що приймає рішення.
2. Аналіз конкретної задачі і проектування СППР на функціональному рівні.
3. Докладна специфікація функцій системи, її реалізація, тестування і супроводження.

Першим кроком у процесі прийняття управлінських рішень є постановка проблеми та визначення мети, потім важливо зосередити увагу на процесі збору та обробки необхідної інформації. В завершенні процесу потрібно скласти логічний висновок та візуалізацію результатів.

Конкретне управлінське рішення є результатом дотримання складної процедури з опрацювання великих масивів інформації, аналізу альтернатив та факторів впливу.

Сучасні СППР володіють широким спектром виконуваних функцій, що обумовлює їх активне використання в різноманітних сферах діяльності людини. Найбільша частка комп'ютерної підтримки припадає на стратегічне планування, управління і розвиток підприємств, операційне управління і розподіл ресурсів.

Основними інтерактивними комп'ютерними системами для прийняття рішень є:

- СППР «Симплан» - одна з ранніх систем, що призначена для організації підтримки процесів прийняття рішень у процедурах фінансового менеджменту, маркетингу і виробництва. Система "Симплан" дає змогу встановлювати та вивчати складну залежність між економічними показниками діяльності підприємства.
- СППР Combi-PC передбачає в ролі об'єктів аналізу різні види продукції, варіанти планів, заходів, виконавців. Для кожної нової задачі створюється своя таблиця. Порівняльна оцінка об'єктів у процедурах вибору підтримується множиною алгоритмів і процедур багатокритеріального впорядкування. Користувач може використовувати метод розв'язання своєї задачі як ланцюжок етапів або підбирати готовий метод із бібліотеки.
- СППР DSS-UTES призначена для пошуку оптимальних рішень у складних проблемних моделях, її побудовано як відкриту систему, що дає змогу підключати для виконання окремих етапів розв'язання задачі автономні проблемні блоки і моделі користувача. У склад DSS-UTES входять: диспетчер системи; підсистема побудови багатовимірної функції корисності; підсистема оцінювання результатів роботи моделі; підсистема оптимізації керуючих параметрів програми користувача.
- СППР Marketing Expert забезпечує підтримку прийняття рішень на всіх етапах розробки стратегічного і тактичного планів маркетингу та контролю за їх реалізацією. Система виконує два основні завдання: аудит маркетингу; планування маркетингу з використанням відомих аналітичних методик. Крім кількісних методик, Marketing Expert містить засоби якісного аналізу (експертні листи і засоби їх редагування) [1].

Висновок: автоматизація розробки управлінського рішення являє собою комплексний процес, в якому задіяні людські, програмне і технічне забезпечення, методи і процедури пошуку, обробки, передачі даних. Інформаційна система управління - це сукупність інформації, економіко-математичних методів і моделей, технічних, програмних, інших технологічних засобів і фахівців, призначена для обробки інформації та прийняття управлінських рішень у функціональних сферах, таких як бухгалтерський облік,

фінанси, управління трудовими ресурсами, маркетинг і управління виробництвом. Системи підтримки прийняття рішень утворюють підмножину автоматизованих інформаційних систем: СППР, експертні та керуючі інформаційні системи.

Список використаної літератури:

1. Кузнецова М. О. Інформаційні системи підтримки прийняття управлінських рішень [Електронний ресурс] / М. О. Кузнецова, Г. Ю. Коблянська // Формування ринкових відносин в Україні .- 2012.-№ 9. – С. 154-157. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_9_37
2. Тишкун Т. Інформаційні системи в державному управлінні [Електронний ресурс] / Т. Тишкун // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Культура і соціальні комунікації. - 2009. - Вип. 1. - С. 199-208. - Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaksk_2009_1_26
3. Гринчак О. В. Інформаційні системи підтримки прийняття стратегічних управлінських рішень [Електронний ресурс] / О. В. Гринчак, О. Х. Давлетханова, Л. В. Михайлишина // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. - 2012. - Вип. 81(2). - С. 71-79. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhpumus_2012_81\(2\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhpumus_2012_81(2)_11)

Якосенко М.С., студент гр. ЕКК-121
Науковий керівник – Злобіна О.В., ст. викладач
Чернігівський національний технологічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 3D-ДРУКУ В УКРАЇНІ

Ще кілька років тому для українця слово «3D-принтер» звучало трохи незвично і навіть екзотично. Зараз же можна з упевненістю сказати, що воно закріпилося в лексиконі практично кожного жителя країни, а для деяких любителів сучасних розробок, технології 3D-друку вже стали впливовим інструментом для підвищення ефективності бізнесу.

3D-друк – пошарове створення (вирощування) тривимірного фізичного об'єкта (3D-моделі), за допомогою спеціального пристрою – 3D-принтера.

3D-принтери дозволяють створювати готові вироби, які можуть бути використані як кінцевий продукт або в якості комплектуючих в складних предметах. Об'єкт створюється з нуля, пошарово і поступово виростає в предмет, який можна відчутти.

Найпоширеніші сфери, де використовують 3D-друк: освіта, медицина, харчова промисловість, ювелірне мистецтво, архітектура, дизайн, космонавтика.

Перевагами впровадження 3D-технологій в освітній процес є:

- збільшення наукового потенціалу навчального закладу – можливість для прийдешніх поколінь реалізувати свої ідеї набагато ефективніше, ніж це відбувається зараз;
- значне підвищення інноваційної конкурентоспроможності навчальних закладів на світовому рівні;
- впровадження в навчальну програму модулів 3D дозволить готувати висококваліфіковані кадри зі шкільної лави.

Загальною перевагою застосування 3D-друку є значне підвищення інтересу учнів до навчального процесу [1].

Медицина – одна з тих сфер, де застосування тривимірного друку стало новим поштовхом для масштабних змін.

Вже зараз на 3D-принтерах друкують імпланти, протези з урахуванням індивідуальних особливостей людини, міжхребетні диски, фрагменти печінки. Друк активно застосовується в хірургії та стоматології, для створення 3D-моделей і побудови контуру імплантату. У перспективі – друк людських органів і частин тіла.

3D-друк зайняв своє почесне місце і в гастрономії. Тривимірні принтери відкривають цілий горизонт можливостей для приготування незвичайних страв – все залежить від вашої фантазії і бажань. Він працює також як і звичайний принтер, тільки картриджі у нього заправлені харчовими інгредієнтами.

Поява 3D-принтерів стало справжньою революцією не тільки в промисловості, але і в ювелірному мистецтві. Зараз майстри художніх композицій реалізують свої ідеї на новому рівні. Більшість людей можуть і не уявляти собі, що за пристрій являє собою ювелірний 3D-принтер, але в той же час десятки і навіть сотні з них вже зараз володіють роздрукованими прикрасами [3].

Архітектура і будівництво – сфери, в яких 3D-принтери використовуються дуже активно. Технологія 3D-друку дозволяє значно зменшити терміни виготовлення макету, поліпшити якість, максимально наближаючи його до оригіналу. При цьому основна частина роботи з проектування ведеться на комп'ютері з використанням сучасних програмних засобів 3D-моделювання [5].

Для дизайнера 3D принтер – це невід'ємний супутник життя, права рука і джерело доходу. Замовнику недостатньо побачити комп'ютерну модель, йому важливо помацати предмет, отримати реальний об'єкт [2].

3D-друк може знайти застосування і в космонавтиці за допомогою наступних перспективних напрямків: 3D-принтери для створення запчастин і інструменту на борту корабля; 3D-принтери для створення в космосі великогабаритних конструкцій; 3D-принтери для будівництва об'єктів на інших планетах, наприклад на Місяці, в тому числі з підручного матеріалу [6].

3D-друк може здійснюватися різними способами з використанням різних матеріалів, але в основі будь-якого з них лежить принцип шарового створення (вирощування) твердого об'єкта.

Технології, що застосовуються для створення шарів:

1. Лазерна:

- стереолітографія – ультрафіолетовий лазер поступово, піксель за пікселем, засвічує рідкий фотополімер, або фотополімер засвічується ультрафіолетовою лампою через фотошаблон, змінюючись з новим шаром;

- лазерний сплав – при цьому лазер сплаває порошок з металу або пластику, шар за шаром, в контур майбутньої деталі;

- ламінування – деталь створюється з великої кількості шарів робочого матеріалу, які поступово накладаються один на одного і склеюються, при цьому лазер вирізує в кожному контурі переріз майбутньої деталі.

2. Струйна:

- застигання матеріалу при охолодженні – печатна головка видавлює на охолоджену платформу-основу краплі розігрітого термопластику;
- полімеризація фотополімерного пластика під дією ультрафіолетової лампи – спосіб схожий на попередній, але пластик твердне під дією ультрафіолету;
- склеювання або спікання порошкоподібного матеріалу – схоже на лазерне спікання, тільки порошкова основа склеюється рідкою речовиною, що надходить з головки;
- біопринтери – експериментальні установки, в яких друк 3D-структури майбутнього об'єкта проводиться краплями, що містять живі клітини.

Вітчизняні компанії, які використовують в своєму виробництві технології 3D-друку, вже встигли відчутти її переваги. Серед володарів 3D-обладнання: держпідприємство «Антонов», «Укрзалізниця», компанія «БМК Планета-Буд», завод «Рошен», один з підрозділів «Укравтодору», Банкнотно-монетний двір Нацбанку, приватні архітектурні майстерні [7].

Незважаючи на те, що ринок 3D-друку в Україні поки перебуває на початковій стадії розвитку, немає сумніву, що незабаром ми станемо свідками технологічного буму. Тому компанії, які застосовують тривимірний друк вже сьогодні, в майбутньому виявляться на вершині підприємницького успіху.

За даними прогнозу компанії IDC, обсяг ринку 3D-принтинга в світі до 2017 року збільшиться в десять разів. Приріст в грошовому еквіваленті складе 59%, в кількісному - 29%. А до 2050 року, за даними експертів DHL, кожна сім'я, яка проживає в країні розвиненого світу, буде використовувати тривимірний друк в домашніх умовах. Це означає, що надрукувати велосипед, меблі, посуд і аксесуар не складе великих труднощів для непрофесійних користувачів [4].

Список використаних джерел:

1. Инновации в сфере образования на основе технологий 3D прототипирования [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://smileexpo.ru/public/upload/showsEvent/innovatsii_v_sfere_obrazovaniya_14014489692964_file.pdf
2. Искусство. Дизайн. Сферы применения 3D принтера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://big-3dprinter.com/methods/art-design-2>
3. Применение передовых технологий 3D-печати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3d-expo.ru/ru/primenenie>
4. Революция 3D-печати в Украине: будущее уже сегодня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/news/2014/08/12/482194>
5. 3D-печать в архитектуре и строительстве [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3d.globatek.ru/3d-printers/architecture>
6. 3D-принтеры в космической отрасли [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://glavconstructor.ru/articles/new-technologies/3d-printer>
7. 3D-печать в Украине: перспективы развития для украинского рынка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3dprintconf.com.ua/ru/article/3d-pechat-v-ukraine-perspektivi-razvitiya-dlya-ukrainskogo-rinka>

ЗБІРНИК ТЕЗ У 7 ЧАСТИНАХ

1 частина

Теорія і практика соціально-економічного розвитку суспільства: аспекти сталості та трансграничної безпеки

2 частина

Фінансова стабілізація: основні чинники, стратегія і тактика

3 частина

- Удосконалення методики та організації обліково-аналітичної роботи
- Інформаційні системи в економіці

4 частина

- Проблеми та перспективи розвитку менеджменту

- Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства:

- Управління персоналом та економіка праці
- Маркетинг, PR-технології та логістика
- Перспективні напрями розвитку туризму
- Оздоровча фізична культура та фізична реабілітація: проблеми та перспективи

5 частина

Проблеми захисту прав і свобод людини і громадянина

6 частина

Теорія і практика соціальної роботи: соціально-правовий захист і соціально-психологічна допомога населенню

7 частина

Гуманітарні науки як основа побудови фундаменту духовності держави

1 часть

Теория и практика социально-экономического развития общества: аспекты устойчивости и трансграничной безопасности

2 часть

Финансовая стабилизация: основные факторы, стратегия и тактика

3 часть

- Совершенствование методики и организации учетно-аналитической работы
- Информационные системы в экономике

4 часть

- Проблемы и перспективы развития менеджмента.

- Актуальные проблемы жизнедеятельности общества:

- Управления персоналом и экономика труда
- Маркетинг, PR-технологии и логистика
- Перспективные направления развития туризма
- Оздоровительная физическая культура и физическая реабилитация: проблемы и перспективы

5 часть

Проблемы защиты прав и свобод человека и гражданина

6 часть

Теория и практика социальной работы: социально-правовая защита и социально-психологическая помощь населению

7 часть

Гуманитарные науки как основа построения фундамента духовности общества

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**Міжнародна
науково-практична конференція студентів,
аспірантів і молодих вчених**

**ЮНІСТЬ НАУКИ – 2016:
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

18-19 травня 2016 року

ЗБІРНИК ТЕЗ

ЧАСТИНА 3

**Удосконалення методики та організації
обліково-аналітичної роботи**

Інформаційні системи в економіці

Підрисано до друку 30.05.2016 р. Формат 60x84/16
Гарнітура Times New Roman. Друк - цифровий.
Ум. - друк. арк. - 12,3. Обл.-вид. арк. -14,4.

Навчально-науковий інститут економіки
Чернігівський національний технологічний університет
14027 м. Чернігів, вул. Шевченка, 95

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції серія ДК № 4802 від 01.12.2014 р.